

KRAJSKÁ

ROČENKA

ŠKOLSTVÍ

2 0 0 8

ÚIV

2009

Naše poděkování patří všem členům projektového týmu Mgr. Pavle Cibulkové, Ing. Soně Fořtové, Ing. Lence Havlákové, Bc. Vladimíru Hulíkovi, Ing. Ludmile Chudobové, Mgr. Pavlíně Šťastnové a Ing. Jindřišce Vančurové, kteří vynaložili veškeré úsilí, aby mohla být vydána tato ročenka, jedinečná svého druhu v České republice. Touto cestou děkujeme také pracovníkům krajských úřadů a obcí s rozšířenou působností, kteří se nemalou měrou podílejí na sběru statistických dat a bez jejichž pomoci by tato ročenka nemohla vzniknout.

Zvláštní poděkování patří sekretariátu INES OECD, který povolil ÚIV použít indikátory zveřejněné v publikaci Education at a Glance.

Mgr. Lubomír Martinec

ředitel divize pro informační podporu vzdělávací politiky ÚIV
člen Working Party INES OECD

RNDr. Michaela Kleňhová

ředitelka divize statistických informací a analýz ÚIV
členka Working Party INES OECD

ÚVOD	11
A KONTEXT VZDĚLÁVÁNÍ	15
A 1 Relativní velikost populace školního věku	16
Podíly jednotlivých věkových skupin obyvatelstva odpovídajících stupňům vzdělávání na celkové populaci	16
A 2 Vzdělanost dospělé populace	19
Struktura populace podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání	19
B FINANČNÍ ZDROJE VLOŽENÉ DO VZDĚLÁVÁNÍ	29
B 1 Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta	30
B 2 Podíl neinvestičních transferů z kapitoly 333-MŠMT na neinvestičních výdajích kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady	36
C PŘÍSTUP KE VZDĚLÁVÁNÍ, ÚČAST NA NĚM A PRŮCHOD VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVOU	39
C 1 Účast na vzdělávání	40
C 2 Přístup ke střednímu a vyššímu odbornému vzdělání	45
C 2.1 Podíly nově přijatých na jednotlivé druhy škol na odpovídající věkové populaci	45
C 2.2 Podíl jednotlivých druhů škol na 100 obyvatel odpovídající věkové populace	53
C 3 Ukončení vzdělávání na jednotlivých vzdělávacích úrovních	55
C 3.1 Podíly absolventů základních a středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol na odpovídající věkové populaci	56
C 4 Děti a žáci vyžadující zvláštní péči	59
C 4.1 Žáci ve třídách pro děti se sociálním znevýhodněním	59
C 4.2 Podíly dětí/žáků se zdravotním postižením integrovaných do běžných tříd, speciálních tříd a do škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	60
C 5 Účast dospělých na odborné přípravě a na dalším vzdělávání	62
C 5.1 Podíl žáků v ostatních formách vzdělávání	63
C 5.2 Počet frekventantů kurzů pro doplnění základního vzdělání a základů vzdělání	65
D ŠKOLNÍ PROSTŘEDÍ A ORGANIZACE ŠKOL	67
D 1 Platy učitelů mateřských škol, základních škol, středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol	68
D 1.1 Platy učitelů na jednotlivých typech a druzích škol	68
D 1.2 Platy pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol	71
D 1.2.1 Platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců na jednotlivých typech a druzích škol	77
D 1.3 Porovnání platů učitelů na jednotlivých typech a druzích škol s průměrnou mzdou v regionu	79
D 1.4 Porovnání průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol s průměrnou měsíční mzdou v regionu	82
D 2 Pedagogičtí pracovníci v regionálním vzdělávání	85
D 2.1 Počet žáků na učitelský úvazek	85
D 2.2 Podíl kvalifikovaných učitelů	87
E INDIVIDUÁLNÍ, SPOLEČENSKÉ A PRACOVNÍ PŘÍNOSY ZE VZDĚLÁNÍ	89
E 1 Ekonomická aktivita: zaměstnanost a nezaměstnanost podle úrovně dosaženého vzdělání	90
E 1.1 Míry zaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého stupně vzdělání ve věkové skupině 25–64 let	91
E 1.2 Míry nezaměstnanosti podle nejvyšší dosažené úrovně vzdělání	94
E 2 Vzdělání a míra celkové neúspěšnosti absolventů škol	98
E 2.1 Absolventi jednotlivých stupňů vzdělávání na trhu práce	98
E 3 Specifická situace mladých lidí – přechod ze vzdělávání do zaměstnání	104
E 3.1 Struktura mladých lidí podle toho, zda jsou ve vzdělávání, pracují, jsou nezaměstnaní nebo mimo pracovní trh i vzdělávání	104
E 4 Výdělky a dosažené vzdělání	109
E 4.1 Průměrné mzdy podle nejvyššího dosaženého vzdělání	109
Průměrné mzdy v podnikatelské a nepodnikatelské sféře	109
E 4.2 Vztah průměrných mezd podle nejvyššího dosaženého vzdělání ke mzdám zaměstnanců se středním vzděláním s maturitní zkouškou včetně nástavbového studia (= 100 %), podle pohlaví a podle věkových kategorií	115
Relativní příjmy podle vzdělání, pohlaví a věku v podnikatelské a nepodnikatelské sféře	115
Relativní příjmy podle vzdělání, pohlaví a věku v nepodnikatelské sféře	118
F VZDĚLÁVÁNÍ CIZINCŮ	121
F 1 Podíl cizinců na jednotlivých druzích škol	122
F 2 Cizinci v mateřských školách	123
F 3 Cizinci v základních školách	124
F 4 Cizinci ve středních školách	125
F 5 Cizinci ve vyšších odborných školách	126
F 6 Cizinci na konzervatořích	127
G VÝUKA JAZYKŮ	129
G 1 Podíly žáků v denní formě vzdělávání učících se cizí jazyk	130
G 2 Podíly žáků učících se cizí jazyk na základních školách	131

G 3 Podíly žáků učících se cizí jazyk na středních školách	132
G 4 Podíly žáků učících se cizí jazyk na konzervatořích	134
G 5 Podíly studentů učících se cizí jazyk na vyšších odborných školách	135
G 6 Podíly žáků (studentů) podle počtu cizích jazyků, které se učí	136
G 7 Podíly učitelů cizích jazyků	138
G 8 Podíly učitelů cizích jazyků bez kvalifikace	139
G 9 Podíly učitelů cizích jazyků na počtu žáků	142

Tabulka A1 T1: Demografická projekce ČR do roku 2020 (v tis.)	16
Tabulka A1 T2: Podíl jednotlivých věkových skupin obyvatelstva odpovídajících stupňům vzdělávání na celkové populaci, 2008 (v %)	17
Tabulka A2 T1: Struktura obyvatel ve věku 25–64 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2008 (v %)	23
Tabulka A2 T2: Struktura obyvatel ve věku 25–34 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2008 (v %)	24
Tabulka A2 T7: Struktura obyvatel ve věku 20–24 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2008 (v %)	25
Tabulka B1 T1: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta (výdaje z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady včetně transferů MŠMT), 2008 (v Kč)	32
Tabulka B1 T2: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta z rozpisu rozpočtu neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství, 2008 (v Kč)	34
Tabulka B2 T1: Podíl neinvestičních transferů kapitoly 333-MŠMT na neinvestičních výdajích na vzdělávání kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady, 2008	36
Tabulka C1 T1: Podíl dětí MŠ a žáků ZŠ, SŠ, konzervatoří a studentů VOŠ na odpovídající věkové populaci, 2008 (v %)	42
Tabulka C1 T2: Podíl dětí s odloženou povinnou školní docházkou na celkovém počtu sedmiletých dětí, 2008 (v %)	44
Tabulka C1 T4: Podíl žáků nižšího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří na celkovém počtu žáků v ročnících ZŠ a SŠ odpovídajících 2. stupni ZŠ, 2008 (v %)	44
Tabulka C2 T1: Podíl nově přijatých na SŠ, konzervatoře a VOŠ na odpovídající věkové populaci, 2008 (v %)	46
Tabulka C2 T2: Podíl nově přijatých do oborů všeobecného vzdělávání na populaci 15letých, 2008 (v %)	48
Tabulka C2 T3: Podíl nově přijatých na SŠ, konzervatoře a VOŠ na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně, 2008 (v %)	50
Tabulka C2 T4: Podíl nově přijatých do oborů všeobecného vzdělávání na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně, 2008 (v %)	53
Tabulka C2 T5: Počet jednotlivých druhů škol na 100 obyvatel odpovídající věkové populaci, 2008 (v %)	54
Tabulka C3 T1: Podíl absolventů ZŠ, SŠ, konzervatoří a VOŠ na odpovídající věkové populaci, 2008 (v %)	57
Tabulka C4 T1: Podíl žáků v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním na populaci šestiletých, 2008 (v %)	60
Tabulka C4 T2: Struktura postižených dětí a žáků na jednotlivých vzdělávacích stupních podle druhu třídy nebo školy, kterou navštěvují, 2008 (v %)	61
Tabulka C5 T1: Podíl žáků a studentů v ostatních formách vzdělávání (večerní, kombinované, dálkové, distanční) na celkovém počtu žáků na jednotlivých vzdělávacích úrovních, 2008 (v %)	64
Tabulka C5 T2: Počet frekventantů kurzů pro doplnění základního vzdělání a základů vzdělání, 2008	65
Tabulka D1.1 T1: Průměrné měsíční platy učitelů vyplácené ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 (v Kč)	70
Tabulka D1.1 T2: Průměrné měsíční platy učitelů vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 (v Kč)	71
Tabulka D1.1 T3: Meziroční relativní srovnání průměrných měsíčních platů učitelů vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 vzhledem k roku 2007 (v %)	72
Tabulka D1.2 T1: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků vyplácené ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 (v Kč)	75
Tabulka D1.2 T2: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 (v Kč)	75
Tabulka D1.2 T3: Meziroční relativní srovnání průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 vzhledem k roku 2007 (v %)	76
Tabulka D1.2.1 T1: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 (v Kč)	78
Tabulka D1.3 T1: Podíl průměrného měsíčního platu učitele na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2008 (v %)	81
Tabulka D1.4 T1: Podíl průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2008 (v %)	84
Tabulka D2 T1: Počet dětí/žáků/studentů na úvazek učitele, 2008	86
Tabulka D2 T2: Podíl kvalifikovaných učitelů na jednotlivých vzdělávacích úrovních, 2008 (v %)	88
Tabulka E1 T1: Míry zaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let, 2008 (v %)	92
Tabulka E1 T4: Míry nezaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let, 2008 (v %)	96
Tabulka E4.1 T1: Průměrné hrubé měsíční mzdy podle nejvyššího dosaženého vzdělání v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v Kč)	111
Tabulka E4.1 T2: Meziroční relativní srovnání průměrných hrubých měsíčních mezd podle nejvyššího dosaženého vzdělání v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 s 1.–4. čtvrtletím 2007 (v %)	112
Tabulka E4.1 T1a: Průměrné hrubé měsíční platy podle nejvyššího dosaženého vzdělání v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v Kč)	113
Tabulka E4.1 T2a: Meziroční relativní srovnání průměrných hrubých měsíčních platů podle nejvyššího dosaženého vzdělání v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 s 1.–4. čtvrtletím 2007 (v %)	114
Tabulka E4.2 T1: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let a 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	117

Tabulka E4.2 T1a: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let a 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	119
Tabulka F1 T1: Podíly cizinců v jednotlivých typech a druzích škol (na celkovém počtu dětí, žáků a studentů těchto škol), 2008 (v %)	122
Tabulka F2 T1: Počty cizinců v mateřských školách, jejich struktura podle státní příslušnosti, 2008 (v %)	124
Tabulka F3 T1: Počty cizinců v základních školách, jejich struktura podle státní příslušnosti, 2008 (v %)	125
Tabulka F4 T1: Počty cizinců ve středních školách, jejich struktura podle státní příslušnosti, 2008 (v %)	126
Tabulka F5 T1: Počty cizinců ve vyšších odborných školách, jejich struktura podle státní příslušnosti, 2008 (v %)	127
Tabulka G1 T1: Podíly žáků v denní formě vzdělávání učících se cizí jazyk (na celkovém počtu žáků v denní formě vzdělávání), 2008 (v %)	130
Tabulka G2 T1: Podíly žáků učících se cizí jazyk na základních školách, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2008 (v %)	131
Tabulka G3 T1: Podíly žáků učících se cizí jazyk na středních školách, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2008 (v %)	133
Tabulka G4 T1: Podíly žáků učících se cizí jazyk na konzervatořích, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2008 (v %)	134
Tabulka G5 T1: Podíly studentů učících se cizí jazyk na vyšších odborných školách, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2008 (v %)	135
Tabulka G6 T1: Podíly žáků/studentů podle počtu cizích jazyků, které se učí, 2008 (v %)	136
Tabulka G7 T1: Podíly učitelů cizích jazyků, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2008 (v %)	138
Tabulka G8 T1: Podíly učitelů cizích jazyků bez kvalifikace (na celkovém počtu učitelů cizích jazyků) na ZŠ, SŠ, konzervatořích a VOŠ, 2008 (v %)	140
Tabulka G8 T2: Podíly učitelů cizích jazyků bez kvalifikace, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2008 (v %)	141
Tabulka G9 T1: Počty učitelů cizích jazyků na 100 žáků/studentů učících se cizí jazyky na ZŠ, SŠ, konzervatořích a VOŠ, 2008	143
Tabulka G9 T2: Počty učitelů cizích jazyků na 100 žáků/studentů učících se cizí jazyky, jejich počty podle vyučovaného jazyka, 2008	144

Graf A1 G1: Demografická projekce ČR do roku 2020 (v tis.)	17
Graf A1 G2: Podíl věkové skupiny 3–5letých na celkové populaci kraje, 2008 (v %)	18
Graf A1 G3: Podíl věkové skupiny 6–10letých na celkové populaci kraje, 2008 (v %)	18
Graf A1 G4: Podíl věkové skupiny 11–14letých na celkové populaci kraje, 2008 (v %)	18
Graf A1 G5: Podíl věkové skupiny 15–18letých na celkové populaci kraje, 2008 (v %)	18
Graf A1 G6: Podíl věkové skupiny 19–21letých na celkové populaci kraje, 2008 (v %)	19
Graf A2 G1: Podíl obyvatel ve věku 25–64 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)	22
Graf A2 G2: Podíl obyvatel ve věku 25–34 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)	23
Graf A2 G7: Podíl obyvatel ve věku 20–24 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)	24
Graf A2 G3: Podíl mužů ve věku 25–64 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)	25
Graf A2 G4: Podíl mužů ve věku 25–34 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)	26
Graf A2 G8: Podíl mužů ve věku 20–24 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)	26
Graf A2 G5: Podíl žen ve věku 25–64 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)	27
Graf A2 G6: Podíl žen ve věku 25–34 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)	27
Graf A2 G9: Podíl žen ve věku 20–24 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)	28
Graf B1 G1: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta (výdaje z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO; Krajské úřady včetně transferů MŠMT), 2008 (v Kč)	33
Graf B1 G2: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta z rozpisu rozpočtu neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství, 2008 (v Kč)	35
Graf B1 G3: Jednotkové výdaje na žáka z rozpisu rozpočtu neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství, 2008 (v Kč)	35
Graf B2 G1: Podíl neinvestičních transferů kapitoly 333-MŠMT na neinvestičních výdajích na vzdělávání kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady, 2008 (v %)	37
Graf C1 G1: Podíl dětí MŠ na odpovídající věkové populaci 3–5letých, 2008 (v %)	43
Graf C1 G2: Podíl žáků ZŠ na odpovídající věkové populaci 6–14letých, 2008 (v %)	43
Graf C1 G3: Podíl žáků SŠ na odpovídající věkové populaci 15–18letých, 2008 (v %)	43
Graf C1 G4: Podíl studentů VOŠ na odpovídající věkové populaci 19–21letých, 2008 (v %)	43
Graf C1 G5: Podíl dětí s odloženou povinnou školní docházkou na celkovém počtu sedmiletých dětí, 2008 (v %)	44
Graf C1 G7: Podíl žáků nižšího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří na celkovém počtu žáků v ročníkách ZŠ a SŠ odpovídajících 2. stupni ZŠ, 2008 (v %)	44
Graf C2 G1: Podíl nově přijatých na SŠ na populaci 18letých, 2008 (v %)	47
Graf C2 G2: Podíl nově přijatých na VOŠ na věkové populaci 19letých, 2008 (v %)	47
Graf C2 G3: Podíl nově přijatých na odpovídající věkové populaci na hlavní proudy středoškolského vzdělávání, 2008 (v %)	51
Graf C2 G4: Podíl nově přijatých na SŠ na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně, 2008 (v %)	52
Graf C3 G1: Podíl absolventů ZŠ na odpovídající věkové populaci 15letých, 2008 (v %)	58
Graf C3 G2: Podíl absolventů SŠ na odpovídající věkové populaci 19letých, 2008 (v %)	58
Graf C3 G3: Podíl absolventů VOŠ na odpovídající věkové populaci 22letých, 2008 (v %)	58
Graf D1.1 G5.1: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů mateřských škol vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2008 vzhledem k roku 2007 (v Kč)	72
Graf D1.1 G5.2: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů základních škol vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2008 vzhledem k roku 2007 (v Kč)	73
Graf D1.1 G6.1: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů středních škol celkem vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2008 vzhledem k roku 2007 (v Kč)	73
Graf D1.1 G7.2: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů vyšších odborných škol vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2008 vzhledem k roku 2007 (v Kč)	73
Graf D1.2.1 G1: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců mateřských a základních škol vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF za rok 2008 (v Kč)	78
Graf D1.2.1 G2: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců středních škol celkem a vyšších odborných škol vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF za rok 2008 (v Kč)	79
Graf D1.3 G1: Podíl průměrného měsíčního platu učitele mateřských a základních škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2008 (v %)	81
Graf D1.3 G2: Podíl průměrného měsíčního platu učitele středních škol celkem a vyšších odborných škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2008 (v %)	82
Graf D1.4 G1: Podíl průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků mateřských a základních škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2008 (v %)	84
Graf D1.4 G2: Podíl průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků středních škol celkem a vyšších odborných škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2008 (v %)	85
Graf D2 G1: Počet dětí/žáků na úvazek učitele v MŠ a ZŠ, 2008	86
Graf D2 G2: Počet žáků/studentů na úvazek učitele na SŠ a VOŠ, 2008	87
Graf E1 G1: Míry zaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let, 2008 (v %)	92
Graf E1 G2: Míry zaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let, muži, 2008 (v %)	93
Graf E1 G3: Míry zaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let, ženy, 2008 (v %)	93
Graf E1 G4: Míry nezaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let, 2008 (v %)	96

Graf E1 G5: Míry nezaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let, muži, 2008 (v %)	97
Graf E1 G6: Míry nezaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve věkové skupině 25–64 let, ženy, 2008 (v %)	97
Graf E2 G1: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi základních škol, 2007 a 2008 (v %)	102
Graf E2 G2: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi oborů středního vzdělání a oborů středního vzdělání s výučním listem, 2007 a 2008 (v %)	102
Graf E2 G3: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi oborů středního vzdělání s výučním listem a maturitní zkouškou, 2007 a 2008 (v %)	103
Graf E2 G4: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi oborů středních odborných škol s maturitní zkouškou, 2007 a 2008 (v %)	103
Graf E2 G5: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi oborů gymnázií, 2007 a 2008 (v %)	103
Graf E2 G6: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi vyšších odborných škol, 2007 a 2008 (v %)	104
Graf E3 G1a: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve vzdělávání ve věku 15–29 let, 2008 (v tis.)	107
Graf E3 G2a: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí mimo vzdělávání ve věku 15–29 let, 2008 (v tis.)	108
Graf E3 G3: Podíl těch, kteří nestudují a jsou nezaměstnaní, v populaci ve věku 15–19 a 20–24 let, 2008 (v %)	108
Graf E4.2 G1.1: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	117
Graf E4.2 G1.1a: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	120
Graf F1 G1: Podíly cizinců v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách (na celkovém počtu dětí, žáků a studentů), 2008 (v %)	123
Graf G2 G1: Podíly žáků učících se anglický a německý jazyk na základních školách podle vyučovaného jazyka, 2008 (v %)	132
Graf G3 G1: Podíly žáků učících se cizí jazyk na středních školách podle vyučovaného jazyka, 2008 (v %)	133
Graf G6 G1: Podíly žáků podle počtu cizích jazyků, které se učí – SŠ, 2008 (v %)	137
Graf G6 G2: Podíly studentů podle počtu cizích jazyků, které se učí – VOŠ, 2008 (v %)	137
Graf G7 G1: Podíly učitelů cizích jazyků, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2008 (v %)	139
Graf G8 G1: Podíly učitelů cizích jazyků bez kvalifikace (na celkovém počtu učitelů cizích jazyků) na ZŠ, SŠ, konzervatořích a VOŠ, 2008 (v %)	141
Graf G8 G2: Podíly učitelů cizích jazyků bez kvalifikace, jejich podíly podle vyučovaného jazyka, 2008 (v %)	142
Graf G9 G1: Počty učitelů cizích jazyků na 100 žáků/studentů učících se cizí jazyky, jejich počty podle vyučovaného jazyka, 2008	144

A2 T3: Struktura populace ve věku 25–64 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, muži, 2008 (v %)	146
A2 T4: Struktura populace ve věku 25–34 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, muži, 2008 (v %)	146
A2 T5: Struktura populace ve věku 25–64 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, ženy, 2008 (v %)	147
A2 T6: Struktura populace ve věku 25–34 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, ženy, 2008 (v %)	147
A2 T8: Struktura populace ve věku 20–24 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, muži, 2008 (v %)	148
A2 T9: Struktura populace ve věku 20–24 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, ženy, 2008 (v %)	148
E1 T2: Míry zaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání v populaci 25–64 let, muži, 2008 (v %)	149
E1 T3: Míry zaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání v populaci 25–64 let, ženy, 2008 (v %)	149
E1 T5: Míry nezaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání v populaci 25–64 let, muži, 2008 (v %)	150
E1 T6: Míry nezaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání v populaci 25–64 let, ženy, 2008 (v %)	150
E2 T1: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi základních škol, 2007 a 2008 (v %)	151
E2 G1: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol – absolventi základních škol, 2007 a 2008 (v %)	151
E2 T2: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol podle oborových skupin – absolventi středního vzdělávání a oborů středního vzdělávání s výučním listem, 2008 (v %)	152
E2 T3: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol podle oborových skupin – absolventi oborů středního vzdělávání s výučním listem a maturitní zkouškou, 2008 (v %)	152
E2 T4: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol podle oborových skupin – absolventi oborů středních odborných škol a gymnázií, 2008 (v %)	153
E2 T5: Míry celkové neúspěšnosti absolventů škol podle oborových skupin – vyšší odborné školy, 2008 (v %)	154
E3 T1: Pracovní a vzdělávací status ve věkové skupině 15–29 let, 2008 (v %)	155
E3 G1: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí ve vzdělávání ve věku 15–29 let, 2008 (v %)	156
E3 G2: Pracovní a vzdělávací status mladých lidí mimo vzdělávání ve věku 15–29 let, 2008 (v %)	156
E3 G4: Podíl těch, kteří nestudují a jsou nezaměstnaní ve věkové skupině 15–19 a 20–24 let, muži, 2008 (v %)	157
E3 G5: Podíl těch, kteří nestudují a jsou nezaměstnaní ve věkové skupině 15–19 a 20–24 let, ženy, 2008 (v %)	157
E3 T2: Pracovní a vzdělávací status ve věkové skupině 15–19 let, 2008 (v %)	158
E3 T3: Pracovní a vzdělávací status ve věkové skupině 20–24 let, 2008 (v %)	159
E3 T4: Pracovní a vzdělávací status ve věkové skupině 25–29 let, 2008 (v %)	160
E3 T5: Pracovní a vzdělávací status ve věkové skupině 15–29 let, muži, 2008 (v %)	161
E3 T6: Pracovní a vzdělávací status ve věkové skupině 15–19 let, muži, 2008 (v %)	162
E3 T7: Pracovní a vzdělávací status ve věkové skupině 20–24 let, muži, 2008 (v %)	163
E3 T8: Pracovní a vzdělávací status ve věkové skupině 25–29 let, muži, 2008 (v %)	164
E3 T9: Pracovní a vzdělávací status ve věkové skupině 15–29 let, ženy, 2008 (v %)	165
E3 T10: Pracovní a vzdělávací status ve věkové skupině 15–19 let, ženy, 2008 (v %)	166
E3 T11: Pracovní a vzdělávací status ve věkové skupině 20–24 let, ženy, 2008 (v %)	167
E3 T12: Pracovní a vzdělávací status ve věkové skupině 25–29 let, ženy, 2008 (v %)	168
E4.2 G1.2: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	169
E4.2 T2: Relativní příjmy ze zaměstnání – muži – pro věkové skupiny 25–64 let a 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	169
E4.2 G2.1: Relativní příjmy ze zaměstnání – muži – pro věkové skupiny 25–64 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	170
E4.2 G2.2: Relativní příjmy ze zaměstnání – muži – pro věkové skupiny 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	170
E4.2 T2a: Relativní příjmy ze zaměstnání – muži – pro věkové skupiny 25–64 let a 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	171
E4.2 T3: Relativní příjmy ze zaměstnání – ženy – pro věkové skupiny 25–64 let a 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	171
E4.2 G3.1: Relativní příjmy ze zaměstnání – ženy – pro věkové skupiny 25–64 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	172
E4.2 G3.2: Relativní příjmy ze zaměstnání – ženy – pro věkové skupiny 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	172
E4.2 G4.1: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 30–44 let podle dosaženého vzdělání vyššího odborného a vysokoškolského v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	173
E4.2 G4.2: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let podle dosaženého vzdělání středního a středního vzdělání s výučním listem v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	173
E4.2 G4.3: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 30–44 let podle dosaženého vzdělání středního a středního vzdělání s výučním listem v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	174
E4.2 G4.4: Relativní příjmy ze zaměstnání – pro věkové skupiny 25–64 let podle dosaženého vzdělání vyššího odborného a vysokoškolského v podnikatelské a nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	174
E4.2 T3a: Relativní příjmy ze zaměstnání – ženy – pro věkové skupiny 25–64 let a 30–44 let podle úrovně dosaženého vzdělání (střední vzdělání s maturitní zkouškou = 100 %) v nepodnikatelské sféře za 1.–4. čtvrtletí 2008 (v %)	175

Ročenka, která se Vám právě dostává do rukou, je součástí projektu „K2008 – Datová obslužnost krajů“. Tento projekt byl schválen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a jedním z jeho úkolů je poskytnout statistické informace mapující situaci a podmínky ve školství v regionálním, respektive krajském členění. Ročenka letos vychází již po osm. První ročenka, tj. ročenka za rok 2001, přímo reagovala na potřebu vytvoření nového systému statistických ukazatelů, z něhož by mohli čerpat pracovníci krajských úřadů, odborníci zabývající se vzdělávací politikou a v neposlední řadě i ostatní odborná a laická veřejnost, která má o údaje týkající se školství zájem. Následující krajské ročenky na sebe tematicky navazovaly a byly do nich postupně doplňovány nové aktuální ukazatele.

Při přípravě letošní publikace jsme, stejně jako v minulých letech, vycházeli ze znalosti požadavků klientů, kteří se na nás obraceli se žádostmi o poskytnutí dat. Byli jsme především inspirováni publikací Education at a Glance vydávanou každoročně OECD, ve které jsou uváděny ukazatele o vzdělávání porovnávací jednotlivé členské země. Od OECD jsme obdrželi svolení k použití ukazatelů na naši národní situaci, kdy místo jednotlivých zemí porovnávané jednotlivé kraje a územní jednotky úrovně NUTS2 – oblasti. Údaje v této publikaci týkající se regionálního školství jsou uvedeny do souladu s platným zněním zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Krajskou ročenku doplní v roce 2009 ještě další publikace, které budou vydány v rámci projektu K2008. Bude se jednat o Školství do kapsy, publikaci kapesního formátu, která každoročně přináší souhrn číselných informací o školství v jednotlivých regionech. Dále bude vydána publikace Školství pod lupou, která se bude podrobněji věnovat vybraným tématům. Výstup z projektu doplňuje ještě elektronická publikace Školství v krajích v časové řadě, usnadňující práci se základními zdrojovými daty o školství za jednotlivé kraje a umožňující generování statistik na základě požadavků koncových uživatelů. V letošním roce bude výstupem projektu rovněž Školství v krajích podle ISCED-97, tedy publikace přinášející informace o situaci školství v regionech z pohledu mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED-97. Tato publikace bude vydána jen v elektronické verzi. Elektronické i tištěné publikace budou dostupné na CD Datová obslužnost krajů K2008.

Ročenka obsahuje výkonové údaje za školní rok 2008/09, údaje týkající se financování a údaje o pracovních a mzdách jsou uvedeny za kalendářní rok 2008. Ročenka dále obsahuje údaje týkající se nezaměstnanosti za rok 2008. Zařadili jsme i některá meziroční porovnání ukazatelů (za rok 2007 a 2008). Vzhledem ke změnám ve školském zákoně a z nich plynoucím změnám ve výkaznictví nejsou výkonová data středních škol již dále typově členěna. Toto členění je nahrazeno novým, vycházejícím z oborové klasifikace KKO (resp. nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání), přesná specifikace je provedena dále v této úvodní části. V případě ekonomických dat a dat týkajících se pracovníků a mzdových prostředků je na základě platné rozpočtové skladby typově členění i nadále možné.

Ročenka obsahuje **sedm kapitol, které se zabývají následujícími oblastmi:**

- **Kontext vzdělávání** je obsahem **kapitoly A**. Do ní jsme zařadili dva základní ukazatele – *Relativní velikost populace školního věku* a *Vzdělanost dospělé populace*. Doplňkové informace týkající se vzdělanostní struktury populace jsou uvedeny v tabulkové příloze.
- **Finanční zdroje vložené do vzdělávání** jsou jedním ze základních ukazatelů, které charakterizují finanční náročnost školství, celkovou

finanční situaci státu a především to, jaká priorita se v rámci státního rozpočtu a politiky státu vzdělávání přikládá. Toto platí v celorepublikovém měřítku. V regionálním pohledu na finanční zdroje se přímo promítá normativní metoda financování podle oborové a institucionální skladby škol v regionu. V **kapitole B** je zařazen ukazatel – *Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta*, který charakterizuje finanční náročnost vzdělávání jednoho dítěte/žáka/studenta. Počínaje rokem 2007 byla změněna metodika výpočtu jednotkových výdajů. Hodnoty ukazatele prezentované ve starších publikacích tak nejsou porovnatelné. Stejně jako v roce 2007 je výpočet jednotkových výdajů proveden jednak z dat z informačního systému ARIS, jednak z rozpočtovaných přímých výdajů na vzdělávání pro krajské a obecní školy.

Druhým ukazatelem kapitoly B je *Podíl neinvestičních transferů z kapitoly 333-MŠMT na celkových neinvestičních výdajích na vzdělávání z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady v oblasti regionálního školství*.

- **Přístup ke vzdělávání, účast na něm a průchod vzdělávací soustavou** charakterizuje vztah nabídky a poptávky ve vzdělávání a uspokojování poptávky, ukazatele týkající se této oblasti jsou **obsahem kapitoly C**. Jednotlivé základní ukazatele jsou dále doplněny doplňkovými ukazateli, které s daným tématem souvisí. Ukazatel *Účast na vzdělávání* popisuje především míry účasti odpovídající věkové populaci na vzdělávání a svým způsobem také charakterizuje, jaký vliv budou mít změny v účasti na vzdělávání na vzdělanostní strukturu obyvatelstva. Ukazatel *Přístup ke střednímu a vyššímu odbornému vzdělávání* charakterizuje možnosti, které mají uchazeči o vzdělávání na jednotlivých vzdělávacích úrovních. Jak byli žáci/studenti škol při svém vzdělávání úspěšní a zda se jim podařilo ukončit vzdělávání na dané vzdělávací úrovni předepsaným způsobem, charakterizuje ukazatel *Ukončení vzdělávání na jednotlivých vzdělávacích úrovních*. Ukazatel *Děti a žáci vyžadující zvláštní péči* popisuje situaci ve specifické části vzdělávacího systému – vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Posledním ukazatelem kapitoly C je *Účast dospělých na odborné přípravě a na dalším vzdělávání*.

- **Školní prostředí a organizace škol** patří mezi faktory, které mohou ve velké míře ovlivnit kvalitu výuky. Jedná se o kvalitu učitelského sboru, jeho vytíženost a finanční hodnocení. Kvalitativní stránka výuky je pravděpodobně úzce spjata s finančním ohodnocením učitelů, tedy s tím, zda je možné učitele dostatečně zaplatit, aby nevyhledávali další zaměstnání, případně aby neodcházel ze školství. Těmito ukazateli se zabýváme v **kapitole D**. Prvním z ukazatelů jsou *Platy učitelů v předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání*. Ukazatel charakterizuje platovou úroveň učitelů v jednotlivých regionech jak v absolutní výši, tak ve vztahu k průměrnému platu zaměstnanců v regionu. Ukazatel se neomezuje pouze na učitele, ale pracuje též s kategorií pedagogičtí pracovníci a dále s touto kategorií očištěnou o vedoucí zaměstnance. Zařazeno je rovněž meziroční porovnání hodnot tohoto ukazatele. Dalším ukazatelem, který charakterizuje nejen kvalitu, ale také náročnost výuky, je *Počet žáků na učitelský úvazek*. Posledním ukazatelem této kapitoly je *Podíl kvalifikovaných učitelů*, který může mít těsnou vazbu na kvalitu výuky.

- **Individuální, společenské a pracovní přínosy ze vzdělávání** jsou hlavním **tématem kapitoly E**. Kapitola obsahuje ukazatele týkající se vztahu dosaženého vzdělání a uplatnění na trhu práce, výše platu a přechodu z formálního vzdělávání do zaměstnání. První

ukazatel, *Ekonomická aktivita a nezaměstnanost podle úrovně dosaženého vzdělání*, charakterizuje jednotlivé regiony z pohledu podílu ekonomicky aktivních a z pohledu problematiky nezaměstnanosti. *Vzdělání a míra celkové neúspěšnosti absolventů škol* popisuje uplatnění absolventů jednotlivých vzdělávacích úrovní na trhu práce. Situaci mladých lidí po ukončení formálního vzdělávání charakterizuje ukazatel *Specifická situace mladých lidí – přechod ze vzdělávání do zaměstnání*. Poslední ukazatel, *Výdělky a dosažené vzdělání*, se věnuje vztahu mezi nejvyšším dosaženým vzděláním a finančním ohodnocením v zaměstnání. Zařazeno je i porovnání průměrných platů v nepodnikatelské sféře, genderový pohled a srovnání platové úrovně v regionech podle dvou hlavních věkových skupin. Tato kapitola je dále doplněna celou řadou dalších informací obsažených v tabulkách v příloze.

- **Vzdělávání cizinců** popisuje **kapitola F**. Zařadili jsme ji do publikace již v minulých letech, a to především z důvodu rostoucího tlaku na zveřejnění těchto dat. V kapitole F poskytujeme základní informace o podílech cizinců v *mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách a v konzervatořích* v jednotlivých krajích.

- **Výuka jazyků – kapitola G** popisuje rozdíly ve výuce cizích jazyků v jednotlivých krajích. Ukazatele charakterizují podíly žáků učících se cizí jazyk a podíly žáků učících se jednotlivé cizí jazyky na základních, středních a vyšších odborných školách a v konzervatořích v jednotlivých krajích. Od roku 2007 přináší rovněž ukazatele, které se zabývají počty učitelů cizích jazyků a jejich kvalifikací.

Na publikaci se podíleli:

Mgr. Pavla Cibulková
Ing. Soňa Fořtová
Ing. Lenka Havláková
Bc. Vladimír Hulík
Ing. Ludmila Chudobová
RNDr. Michaela Kleňhová
Mgr. Pavlína Štastnová
Ing. Jindřiška Vančurová
a kolektiv

a. s.	akciová společnost
apod.	a podobně
ARIS	automatizovaný rozpočtový informační systém
cca	přibližně
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DSO	dobrovolné svazky obcí
ESF	Evropský sociální fond
G	gymnázium
gymnáz.	gymnázium
ILO	International Labour Organization (Mezinárodní organizace práce)
ISCED	International Standard Classification of Education (Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání)
ISP	informační systém o platech
ISPV	informační systém o průměrných výdělcích
K	konzervatoř
Kč	koruna
KKOV	klasifikace kmenových oborů vzdělání
KZAM-R	klasifikace zaměstnání – resortní
MF	Ministerstvo financí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	materská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NUTS	Klasifikace územních statistických jednotek CZ-NUTS (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques)
odst.	odstavec
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development)
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OSN	Organizace spojených národů
OSS	organizační složky státu
PŠD	povinná školní docházka
resp.	respektive
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
Sb.	sbírky
SOŠ	střední odborná škola
SOU	střední odborné učiliště
sport. zam.	sportovní zaměření
SPV	středisko praktického vyučování
SR	Slovenská republika
SŠ	střední škola
stř. šk.	střední škola
SVP	speciální vzdělávací potřeby
tis.	tisíc
tj.	to jest
ÚIV	Ústav pro informace ve vzdělávání
vč.	včetně
VOŠ	vyšší odborná škola
VŠ	vyšší odborná škola
VŠPS	výběrové šetření pracovních sil
VÚ	výchovný ústav
ZP	zákoník práce
ZŠ	základní škola
ZTP	zvlášť těžké zdravotní postižení
ZTP/P	zvlášť těžké zdravotní postižení/průvodce

Metodické poznámky:

Vzhledem k tomu, že školský zákon již nepoužívá typové členění škol, používáme v této publikaci následující terminologii vycházející u středních škol z oborové klasifikace KKOV, resp. nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů:

- všeobecné vzdělávání – obory, které mají na 5. místě kódu oboru písmeno „K“;
- odborné vzdělávání – střední vzdělávání s maturitní zkouškou – obory, které mají na 5. místě kódu oboru písmeno „M“ a „L“ s výjimkou oborů nástavbového studia;
- odborné vzdělávání – střední vzdělávání s výučním listem – obory, které mají na 5. místě kódu oboru písmeno „E“ a „H“;
- odborné vzdělávání – střední vzdělávání – obory, které mají na 5. místě kódu oboru písmeno „J“ a „C“;
- nástavbové studium – obory, které mají na 5. místě kódu oboru písmeno „L“ a zároveň uveden druh vzdělávání – nástavbové studium.

Poznámka k tabulkám:

U tabulek jsou v případech krajských údajů uvedena pořadí (od nejvyšší hodnoty po nejnižší). Různé pořadí u stejných hodnot ukazatele je způsobeno hodnotami na dalších desetinných místech.

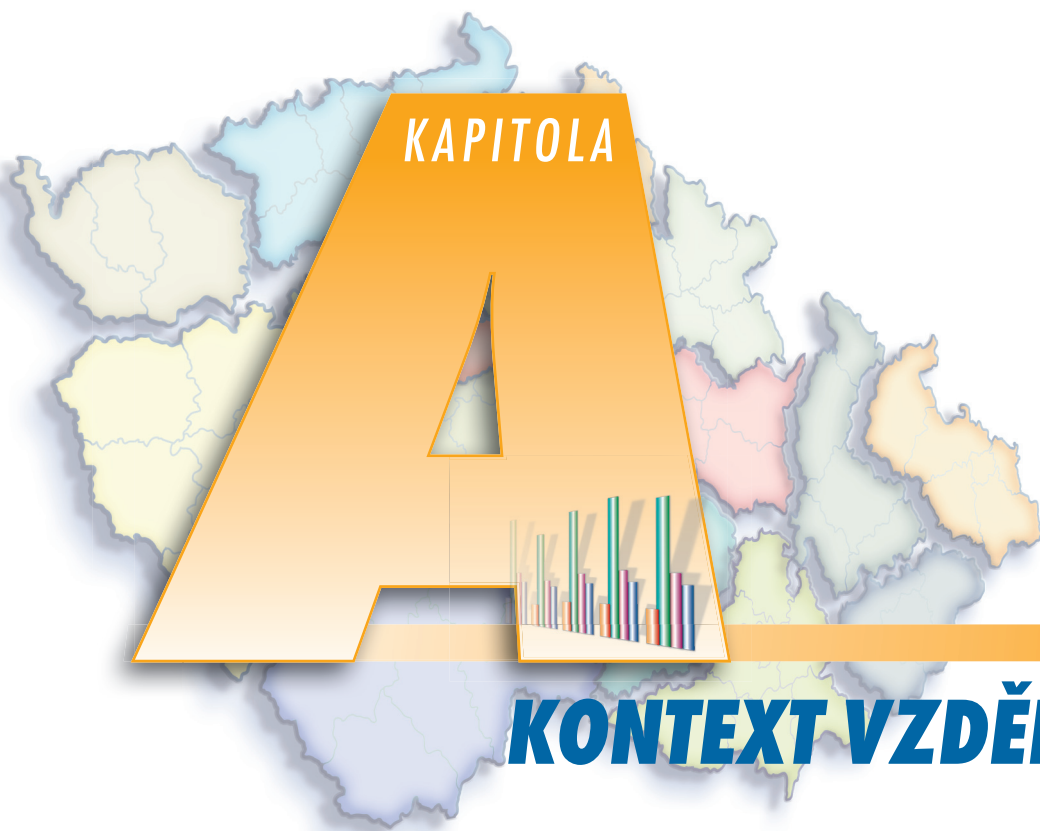
Ležatá čárka (–) v tabulce na místě čísla značí, že jev se nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespoehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Výraz „z toho“ značí neúplný výčet z celku.

Výraz „v tom“ značí úplný výčet z celku.

KAPITOLA

KONTEXT VZDĚLÁVÁNÍ

A 1 Relativní velikost populace školního věku

Velikost populace vstupující do vzdělávacího systému na jednotlivých vzdělávacích stupních výrazně ovlivňuje celkový počet žáků. Odhady velikosti těchto věkových skupin se tedy jeví pro vzdělávací politiku jako klíčové. Počet dětí a velikost populace potenciálních studentů jsou jedny z hlavních faktorů pro formování vzdělávací poptávky, pro modelování finanční náročnosti vzdělávání a budoucích potřeb lidských zdrojů.

V roce 2008 pokračoval nárůst populace ve věkové skupině 3–5 let (279,1 tis. v roce 2006; 286,3 tis. v roce 2007; 296,7 tis. v roce 2008), která je typická pro děti navštěvující mateřské školy, celkově došlo v této věkové skupině k meziročnímu nárůstu o 12,8 tis. dětí. Populace ve věkové skupině 6–10 let, která odpovídá 1. stupni základních škol, již má také rostoucí tendenci. Nárůst mezi roky 2007 a 2008 činil 4,5 tis. dětí. Populace ve věkových skupinách 11–14 a 15–18 let (populace navštěvující 2. stupeň základních škol a střední školy) má klesající tendenci (úbytek mezi roky 2007 a 2008 činí 29,4 tis., resp. 5,8 tis.), počet osob ve věkové skupině 19–21 (vyšší odborné školy) meziročně stagnoval (407,4 tis. osob v roce 2007; 407,2 tis. v roce 2008).

V roce 2009 vydal Český statistický úřad novou prognózu počtu obyvatel ČR do roku 2065 (poslední reálná data jsou k 31. 12. 2008, projekce je tedy velmi aktuální), a to ve třech variantách – nízké, střední a vysoké. Jako nejpravděpodobnější je hodnocena varianta střední, bude tedy používána jako podkladová varianta pro výpočty podílů populace navštěvující jednotlivé vzdělávací stupně (varianty nízká a vysoká vytvářejí „extrémní mantinely“, ve kterých by se měl počet obyvatel ČR pohybovat). Pokud se zaměříme na střednědobý horizont, pak střední varianta demografické projekce ČSÚ předpokládá v následujících pěti letech nárůst počtu obyvatel ve věkových skupinách 3–5 a 6–10 let, počet obyvatel ve věkové skupině 11–14 let bude klesat ještě tři roky, potom začne pomalu růst. Počty obyvatel ve věkových skupinách 15–18 a 19–21 let budou v následujících pěti letech klesat.

Podíly jednotlivých věkových skupin obyvatelstva odpovídajících stupňům vzdělávání na celkové populaci

Charakteristika ukazatele

Ukazatel charakterizuje podíly jednotlivých věkových skupin obyvatelstva odpovídajících stupňům vzdělávání na celkovém počtu obyvatel v procentech.

Metodika výpočtu

$$\frac{K_i}{O} \cdot 100$$

K – počet obyvatel příslušné věkové skupiny k 31. 12. daného roku odpovídající jednotlivým vzdělávacím úrovním v kraji

O – celkový počet obyvatel v kraji k 31. 12. daného roku

i – věkové kohorty (3–5 let odpovídá úrovni vzdělávání v mateřských školách, 6–10 let odpovídá úrovni 1. stupně základní školy,

11–14 let odpovídá úrovni 2. stupně základní školy, 15–18 let odpovídá úrovni středoškolského vzdělávání, 19–21 let odpovídá úrovni vzdělávání na vyšších odborných školách)

Zdroj dat

- ČSÚ 2009, stav obyvatel ČR k 31. 12. 2008
- ČSÚ 2009, demografická projekce do roku 2065

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

V porovnání se stavem populace k 31. 12. 2007 došlo k nárůstu podílu kohort 3–5 let a 6–10 let a k poklesu podílu ostatních sledovaných kohort (11–14, 15–18 a 19–21 let) na celkové populaci. V průměru v České republice tvoří kohorta odpovídající předškolnímu vzdělávání (3–5letí) 2,8% populace. Podíl kohorty odpovídající typické věkové populaci 1. stupně základních škol (6–10letí) je 4,4% obyvatel ČR, podíl kohorty odpovídající 2. stupni základních škol je 3,7% ze všech obyvatel ČR. Podíl kohorty ve věku 15–18 let, tedy těch, kteří spadají do typické věkové populace žáků středních škol, je 4,8% a populace 19–21letých (odpovídající typickému věku pro vzdělávání na vyšších odborných školách) tvoří 3,9% obyvatel České republiky.

Regionální rozdíly

Od roku 2000 v České republice stoupá počet živě narozených dětí (i když hodnoty zatím nedosahují úrovně začátku 90. let), podíly mladších věkových skupin (3–5 a 6–10 let) proto prakticky ve všech krajích rostou. Situace pro starší sledované věkové skupiny je opačná, jejich podíl na celkové populaci obyvatel kraje zatím klesá – tento trend se ale bude v průběhu období 2010–2020 měnit.

Podíl populace 3–5letých, tedy potenciálních návštěvníků mateřských škol, na celkové populaci kraje se v jednotlivých krajích pohybuje v rozmezí od 2,6% v Praze až po 3,1% v kraji Středočeském, nad tříprocentní hranici je i kraj Ústecký (3,1%). Ostatní kraje se v podílu dětí ve věku předškolního vzdělávání pohybují na úrovni od 2,7% ve Zlínském kraji do 2,9% v Libereckém kraji.

Podíl populace odpovídající vzdělávání na 1. stupni základních škol (6–10letí) se pohybuje v rozmezí od 3,5% v Praze po 4,7% v kraji Ústeckém. Situace je zde obdobná jako u populace odpovídající předškolní výchově. Pod celorepublikovou úrovní jsou hodnoty v Praze, Plzeňském (4,3%) a Jihomoravském kraji (4,2%). Ostatní kraje jsou nad republikovým průměrem, výrazně vyšší hodnoty jsou v krajích Ústeckém (4,7%), Libereckém, Pardubickém a Karlovarském (4,6%).

Podíl populace odpovídající vzdělávání na 2. stupni základních škol (11–14letí) se pohybuje v rozmezí od 2,8% v Praze po 4,0% v kraji Vysočina. Pod celorepublikovou úrovní jsou tradičně hodnoty v již zmíněné Praze a v krajích Plzeňském a Jihomoravském (3,6%), které si však od Prahy udržují poměrně velký odstup. Ostatní kraje jsou nad republikovým průměrem (kraj Středočeský je prakticky na jeho hodnotě), výrazně vyšší hodnoty jsou v krajích Vysočina (4,0%), Moravskoslezském, Ústeckém a Pardubickém (3,9%).

V případě populace 15–18letých, tedy typické populace odpovídající vzdělávací úrovni středních škol, se hodnoty ukazatele pohybují od

A1 T1: Demografická projekce ČR do roku 2020 (v tis.)

Věk	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
3–5 let	296,7	308,7	325,4	342,3	354,3	356,0	351,5	347,5	344,1	340,4	336,5	332,5	328,4
6–10 let	456,1	461,0	470,9	484,4	499,2	520,7	546,4	566,5	580,0	589,1	588,6	581,7	575,1
11–14 let	386,0	369,3	362,3	362,1	364,0	368,0	374,0	382,6	394,1	407,1	427,6	449,4	464,6
15–18 let	505,7	482,3	449,4	418,6	388,4	371,8	364,8	364,7	366,6	370,6	376,6	385,2	396,7
19–21 let	407,2	403,1	396,9	388,6	379,1	357,2	331,9	301,8	285,5	279,8	278,4	278,3	280,5

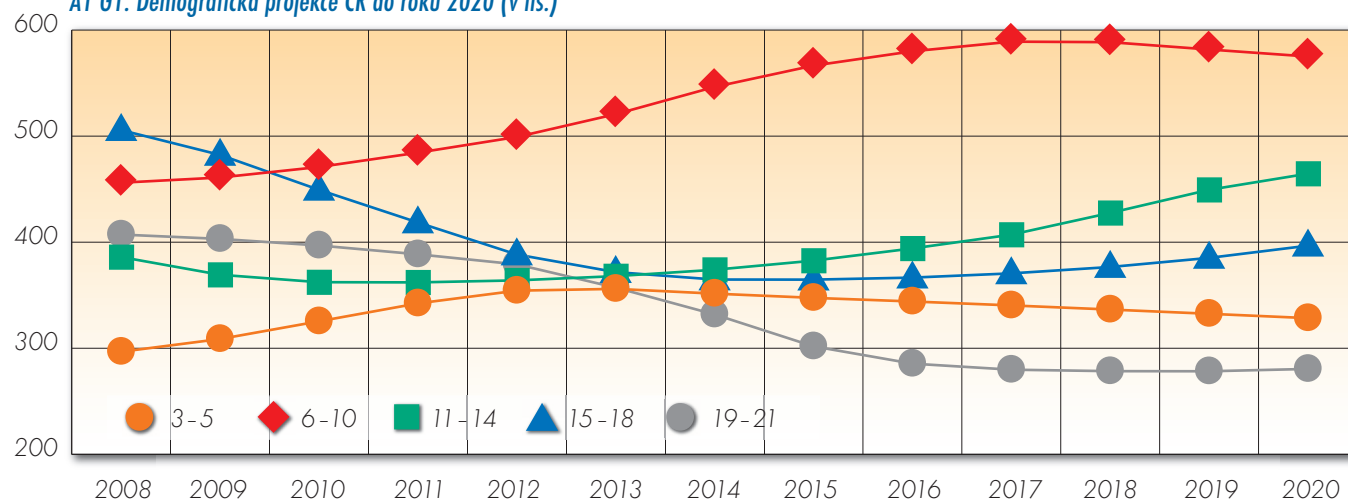
Zdroj: ČSÚ 2009, demografická projekce obyvatelstva ČR do roku 2065

3,8 % v Praze do 5,3 % v kraji Vysočina. Praha opět dosahuje nejnižších hodnot s velkým odstupem od dalších krajů (o 0,8 procentního bodu) – pod průměrem za celou republiku jsou výrazněji kromě Prahy i kraje Plzeňský (4,6 %) a Středočeský (4,7 %). Výrazněji nadprůměrné hodnoty najdeme kromě kraje Vysočina i v krajích Moravskoslezském (5,2 %), Zlínském a Pardubickém (5,1 %).

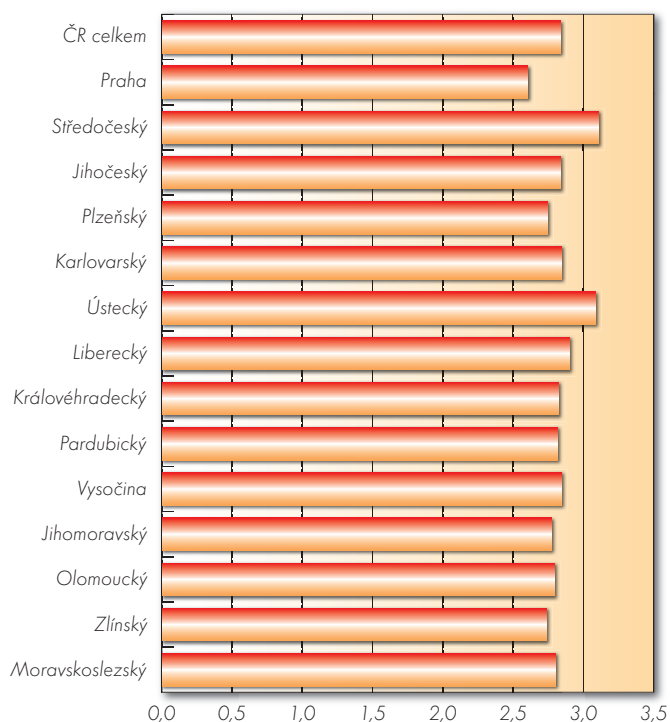
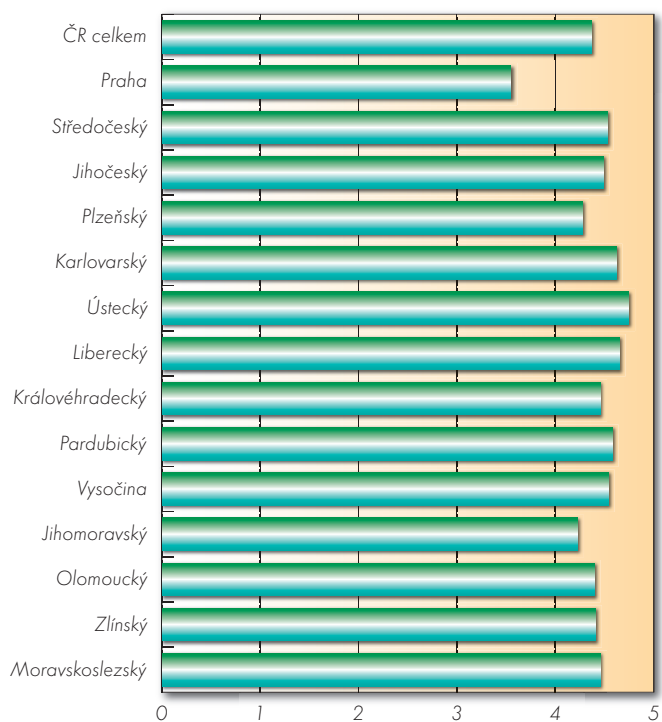
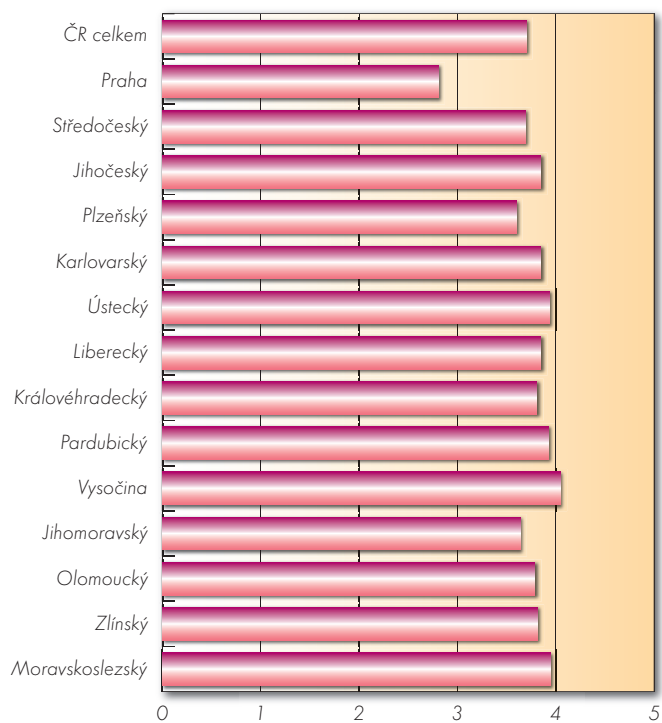
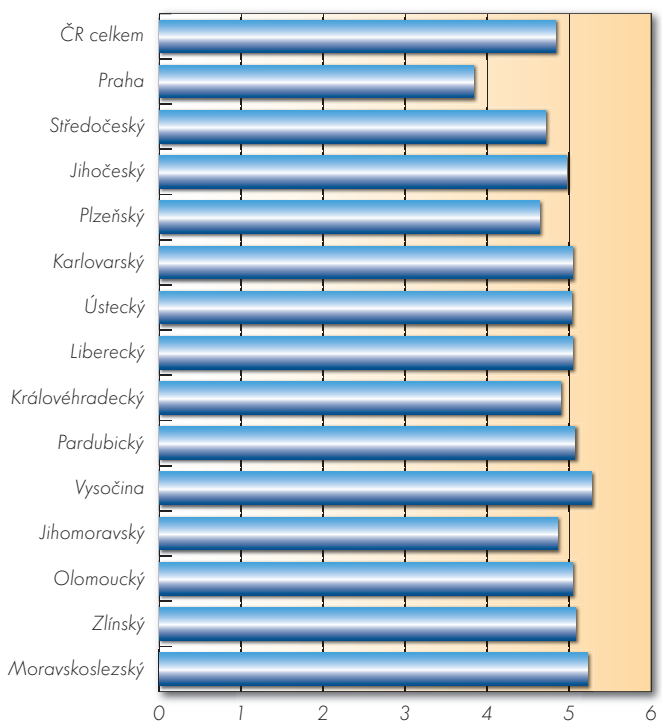
U podílu populace 19–21letých, tedy populace odpovídající studentům vyšších odborných škol, se hodnoty ukazatele pohybují od 3,6 % v Praze do 4,2 % v Karlovarském kraji. Pod průměrnou celorepublikovou hodnotou se kromě Prahy výrazněji dostává už jen Středočeský kraj (3,7 %). Hodnoty výrazněji vyšší než průměr ČR potom vykazuje mimo kraj Karlovarský i kraj Moravskoslezský (4,1 %).

A1 G1: Demografická projekce ČR do roku 2020 (v tis.)

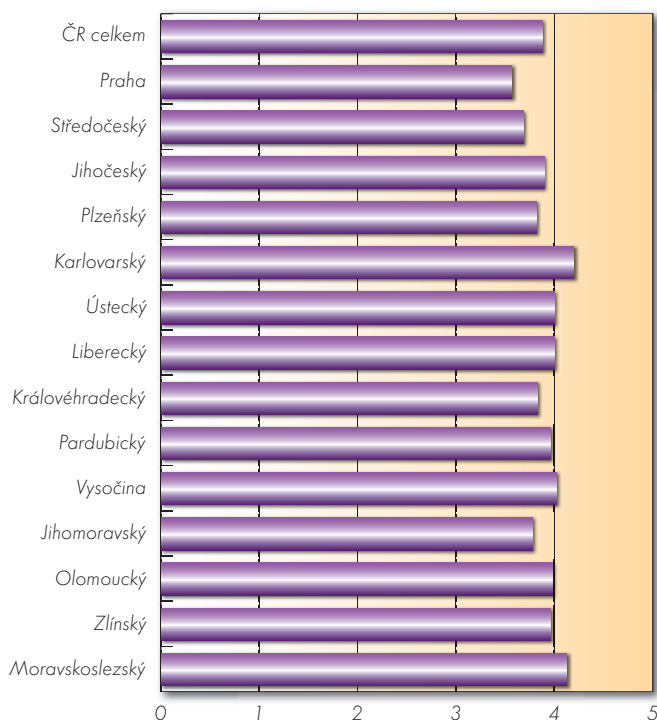
A1 T2: Podíl jednotlivých věkových skupin obyvatelstva odpovídajících stupňům vzdělávání na celkové populaci, 2008 (v %)

Území		3-5		6-10		11-14		15-18		19-21	
ČR celkem		2,83		4,36		3,69		4,83		3,89	
CZ01	Praha	2,60		3,54		2,80		3,82		3,58	
CZ011	Hlavní město Praha	2,60	(14.)	3,54	(14.)	2,80	(14.)	3,82	(14.)	3,58	(14.)
CZ02	Střední Čechy	3,10		4,52		3,68		4,70		3,70	
CZ021	Středočeský kraj	3,10	(1.)	4,52	(6.)	3,68	(11.)	4,70	(12.)	3,70	(13.)
CZ03	Jihozápad	2,79		4,38		3,72		4,81		3,87	
CZ031	Jihočeský kraj	2,83	(6.)	4,48	(7.)	3,84	(7.)	4,96	(9.)	3,91	(9.)
CZ032	Plzeňský kraj	2,74	(12.)	4,27	(12.)	3,59	(13.)	4,63	(13.)	3,83	(11.)
CZ04	Severozápad	3,01		4,71		3,91		5,02		4,06	
CZ041	Karlovarský kraj	2,84	(5.)	4,61	(3.)	3,84	(5.)	5,03	(7.)	4,21	(1.)
CZ042	Ústecký kraj	3,08	(2.)	4,74	(1.)	3,93	(3.)	5,02	(8.)	4,01	(5.)
CZ05	Severovýchod	2,84		4,55		3,85		4,99		3,93	
CZ051	Liberecký kraj	2,90	(3.)	4,64	(2.)	3,84	(6.)	5,03	(6.)	4,01	(4.)
CZ052	Královéhradecký kraj	2,82	(7.)	4,45	(9.)	3,80	(9.)	4,89	(10.)	3,84	(10.)
CZ053	Pardubický kraj	2,81	(8.)	4,57	(4.)	3,92	(4.)	5,06	(4.)	3,97	(8.)
CZ06	Jihovýchod	2,79		4,31		3,76		4,98		3,87	
CZ063	Vysočina	2,84	(4.)	4,53	(5.)	4,04	(1.)	5,26	(1.)	4,03	(3.)
CZ064	Jihomoravský kraj	2,77	(11.)	4,22	(13.)	3,63	(12.)	4,85	(11.)	3,79	(12.)
CZ07	Střední Morava	2,76		4,40		3,79		5,05		3,98	
CZ071	Olomoucký kraj	2,79	(10.)	4,39	(11.)	3,78	(10.)	5,03	(5.)	3,99	(6.)
CZ072	Zlínský kraj	2,73	(13.)	4,40	(10.)	3,81	(8.)	5,07	(3.)	3,97	(7.)
CZ08	Moravskoslezsko	2,80		4,45		3,94		5,21		4,14	
CZ081	Moravskoslezský kraj	2,80	(9.)	4,45	(8.)	3,94	(2.)	5,21	(2.)	4,14	(2.)

**A1 G2: Podíl věkové skupiny 3-5letých
na celkové populaci kraje, 2008 (v %)****A1 G3: Podíl věkové skupiny 6-10letých
na celkové populaci kraje, 2008 (v %)****A1 G4: Podíl věkové skupiny 11-14letých
na celkové populaci kraje, 2008 (v %)****A1 G5: Podíl věkové skupiny 15-18letých
na celkové populaci kraje, 2008 (v %)**

A1 G6: Podíl věkové skupiny 19–21letých na celkové populaci kraje, 2008 (v %)

A 2 Vzdělanost dospělé populace

Vzdělanostní úroveň obyvatelstva je základním měřítkem objemu lidského kapitálu, což je vlastně objem znalostí, který je na pracovním trhu, který má daná společnost k dispozici pro svůj růst a rozvoj. Vysoce vzdělaná populace je tak základním nezbytným předpokladem pro sociální a ekonomický růst společnosti i jedince. Vzdělání hraje klíčovou roli při vybavování jednotlivců znalostmi a dovednostmi nutnými pro úspěšné zapojení se do společenského a ekonomického života, přičemž s sebou nese také rozvoj vědeckých a kulturních znalostí.

Jestliže považujeme vzdělanostní úroveň obyvatelstva za významný atribut objemu lidského kapitálu, pak vzdělanostní úroveň a struktura populace regionů ukazuje možnosti jejich rozvoje a potenciál, jaký jednotlivé regiony mají pro svůj další růst. Z uvedeného vyplývá, že struktura vzdělanosti regionů významně ovlivňuje kvalitu lidských zdrojů, která v poslední době hraje stále větší roli při dosahování úspěchu, a to nejen na trhu práce. Vyšší kvalita lidských zdrojů poskytuje zisky (nejen finanční) na všech úrovních stratifikace společnosti – od jednotlivce přes firmy, instituce, kraje až po stát a nadnárodní seskupení. Vzdělanost obyvatelstva tak představuje hybnou sílu rozvoje potenciálu regionu.

Na všech úrovních (od regionu přes stát až po nadnárodní celky) platí, že **čím vyšší je vzdělanostní úroveň obyvatelstva daného regionu, tím vyšší jsou jeho šance na progresivní vývoj a na vyšší životní úroveň jeho obyvatel.** Oblast či region s vysocí vzdělanou populací má větší šance na zvýšení a udržení životní úrovně než region, kde je vzdělanost populace nižší. Možností, pomocí kterých lze vzdělanost regionu zvyšovat, je několik a záleží především na představitelích daného kraje, k jakému řešení se přikloní. Při plánování rozvoje regionu je vždy nezbytné znát historické souvislosti současné struktury kraje a tyto skutečnosti zahrnout do plánu rozvoje. V neposlední řadě je důležité neopomíjet i možnosti rozvoje v rámci Evropské unie a směřovat rozvoj regionu také s ohledem na evropský kontext.

Struktura populace podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání

Charakteristika ukazatele

Ukazatel popisuje strukturu populace ve věku 25–64 let, 25–34 let a 20–24 let podle stupně nejvyššího dosaženého vzdělání, a to i z genderového pohledu, tedy zvláště za muže a ženy. Ukazatel tak vypovídá o vzdělanostní úrovni celé dospělé populace, přesněji těch obyvatel, kteří jsou v ekonomicky aktivním věku.

Metodika výpočtu

Struktura populace vychází z procentuálních podílů v jednotlivých kategoriích vzdělání:

$$\frac{A_i}{P_j} \cdot 100$$

A – celkový počet obyvatel v daném druhu školy

P – celkový počet obyvatel v dané věkové skupině

i – příslušné jednotlivé druhy škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

➤ základní vzdělání

➤ střední vzdělání a střední vzdělání s výučním listem

➤ střední vzdělání s maturitní zkouškou

➤ terciární vzdělání

j – příslušná věková skupina

➤ 25–64 let

➤ 25–34 let

➤ 20–24 let

Zdroj dat

➤ ČSÚ – Výběrové šetření pracovních sil, přepočtené průměry za rok 2008

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

V České republice má naprostá většina obyvatelstva ve věkové skupině **25–64 let** (90,9 % odpovídající věkové skupiny) alespoň střední vzdělání. Nejčastěji se vyskytuje ukončené střední odborné vzdělání bez maturity (tedy střední vzdělání a střední vzdělání s výučním listem), kterého dosáhlo 40,5 % obyvatel této věkové skupiny. Střední vzdělání s maturitní zkouškou má 35,9 % odpovídající populace. Terciárního vzdělání, tedy vzdělání absolvovaného na vysoké nebo vyšší odborné škole, dosáhlo 14,5 % obyvatel. Terciární vzdělání tak absolvoval zhruba každý osmý obyvatel ČR. Z údajů je tedy zřejmé, že alespoň maturitního vzdělání (tedy středního vzdělání s maturitní zkouškou nebo terciárního vzdělání) dosáhlo v této věkové skupině 50,4 % obyvatel. Naopak pouze základní vzdělání má 9,0 % obyvatel a 0,1 % obyvatel nemá dokončené ani základní vzdělání. Zcela převládajícím typem absolvované vzdělávací úrovně je tedy v této věkové skupině střední vzdělání, a to jak maturitní, tak bez maturity.

V porovnání s předchozími roky dochází ve vzdělanostní struktuře celkové populace jen k malým posunům, neboť jde o ukazatel, jehož hodnoty se mění jen zvolna. Vzdělanostní struktura obyvatel je totiž ukazatel, který se mění v průběhu let jen velmi pomalu a výraznější změny se v něm projevují až s odstupem několika, někdy až desítek, let. Přesto v něm můžeme vysledovat směr změn dlouhodobějšího charakteru, kdy podíl obyvatel s terciárním vzděláním pomalu stoupá – v roce 2001 činil 11,7 %, 11,9 % v roce 2002, v roce 2003 šlo o 12 %, v roce 2004 o 12,3 %, v roce 2005 již o 13,1 %, v roce 2006 pak o 13,5 %, v roce 2007 šlo o 13,9 % a v roce 2008 jejich zastoupení ještě vzrostlo na 14,5 %. Jak vidíme, meziroční nárůst se pohybuje do 0,8 procentního bodu, avšak v průběhu sedmi let se podíl osob s terciárním vzdě-

láním navýšil o 2,8 procentního bodu. V tomto pozvolném navyšování podílu osob s terciárním vzděláním se začíná odrazet faktický nárůst počtu absolventů terciárního vzdělávání v posledních letech, i když v takto rozsáhlé věkové skupině se jejich nárůst projevuje jen omezeně. Toto je způsobeno i poměrně prudkým poklesem demografické křivky, kdy vyšší podíl populačního ročníku absolvující vyšší úroveň vzdělání ovlivní celkovou vzdělanost obyvatelstva ve věku 25–64 poměrně malou měrou. Za pozornost v této souvislosti stojí zejména vzdělanostní úroveň žen, jež narůstá rychlejším tempem, než je tomu u mužů.

Tak, jak dochází ke změnám v terciárním vzdělání, lze vysledovat posun i v kategorii základního vzdělání, ovšem zde jde o posun opačným směrem. Podíl osob pouze se základním a nižším vzděláním se snížil z 13,6 % v roce 2001 na 11,9 % v roce 2002, dále na 11,3 % v roce 2003, na 10,8 % v roce 2004, v roce 2005 poklesl na 10,1 %, v roce 2006 na 9,6 % a v roce 2007 na 9,3 %. V roce 2008 došlo k dalšímu poklesu, a to na 9,1 %. Opět můžeme konstatovat, že ačkoliv meziroční změny jsou velmi nízké, v průběhu posledních šesti let pokleslo zastoupení osob s nejnižším vzděláním o 4,5 procentního bodu. Vzdělanostní struktura se postupně pozitivně vyvíjí směrem k vyššímu zastoupení osob s vyšším vzděláním, což je zapříčiněno zejména tím, jak do sledované věkové kategorie vstupují mladší vzdělanější ročníky a starší ročníky s nižším stupněm dosaženého vzdělání ze skupiny odcházejí.

Ve věkové skupině 25–34 let je oproti hodnotám zaznamenaným v celkové populaci charakteristický výrazně nižší podíl osob s nejnižším vzděláním, tedy se vzděláním základním nebo nižším (5,8 % oproti 9,1 % v celé ekonomicky aktivní populaci), a naopak vyšší zastoupení těch, kdo mají střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou (40,9 % oproti 35,9 % ve věkové skupině 25–64 let). Ačkoliv v této mladší věkové skupině činí podíl osob s terciárním vzděláním o 3,2 procentního bodu více než ve věkové skupině 25–64 let, je podíl lidí s terciárním vzděláním stále relativně nízký, a to 17,7 %. Přestože podíl mladých lidí, kteří vstupují do terciárního vzdělávání, se každým rokem zvyšuje, jejich zastoupení v této věkové skupině ještě není příliš výrazné. Jedním z faktorů, který ovlivňuje počet lidí s dokončeným terciárním vzděláním zejména v mladé populaci, je i prodlužující se průměrná délka studia na vysokých školách. Nejde však o prodlužování typické délky programu, ale o délku průměrnou (tedy včetně přerušení studia, ukončení a nástupu na jiný obor studia, rozložení studia na delší dobu apod.). Nejvýraznější rozdíly mezi vzdělanostní strukturou u věkové skupiny 25–34 let a 25–64 let panují zejména na úrovni středního vzdělání s maturitní zkouškou. Na této vzdělanostní úrovni je podíl mladší populace výrazně vyšší, než je tomu v celkové populaci (40,8 % ve věkové skupině 25–34 let oproti 35,9 % ve věkové skupině 25–64 let). To je ovlivněno i tím, že v minulých letech došlo k většímu přesunu žáků z „nematuritních“ oborů do „maturitních“ oborů.

Také **ve vzdělanostní struktuře mladé populace ve věku 25–34 let nedošlo v porovnání s rokem 2007 k výraznějším změnám**. Významnější změny se projevují až ve srovnání v delším časovém období, kdy je patrný nárůst počtu osob s vyšší úrovní vzdělanosti, a naopak klesající tendence zastoupení těch, kteří mají nižší vzdělání než maturitní. Ve srovnání s rokem 2003 vzrostl podíl těch, kteří mají střední vzdělání s maturitní zkouškou o 3,1 procentního bodu. Zastoupení lidí s terciárním vzděláním vzrostlo dokonce o 5,5 procentního bodu. Naopak podíl lidí se středním vzděláním bez maturity (tedy se středním vzděláním a se středním vzděláním s výučním listem) klesl o 8,2 procentního bodu. Nejmenší změny jsme zaznamenali na nejnižší úrovni vzdělání, kde podíl lidí se základním a nižším vzděláním klesl ve srovnání s rokem 2003 pouze o 1,4 procentního bodu. To je zřejmě ovlivněno tím, že tato vzdělanostní kategorie je tak málo zastoupena, že výraznější změny v ní nejsou reálné.

U populace ve věku 20–24 let je vzdělanostní struktura následující: nejhojněji je zastoupeno střední vzdělání s maturitní zkouškou, kdy této úrovně dosáhlo 61,5 % lidí. Následuje střední vzdělání bez maturity (tedy střední vzdělání a střední vzdělání s výučním listem), které absolvovalo 24,3 % lidí. Pouze základní vzdělání v této věkové skupině vykazovalo 8,1 % obyvatel, bez vzdělání je 0,3 % obyvatel.¹ Terciární úroveň vzdělání v této populaci prozatím dosáhlo 5,8 % populace. Jak vidíme, hodnoty pro jednotlivé vzdělanostní úrovně jsou odlišné od předchozích dvou věkových skupin. Pozitivním signálem je, že podíl osob se středním vzděláním bez maturity činí v této věkové skupině pouze 26,6 %, což je o 9,1 procentního bodu méně než ve věkové skupině 25–34 let. Nejvíce je zastoupeno střední vzdělání s maturitní zkouškou, kdy podíl lidí s touto úrovní dosaženého vzdělání je vyšší o více než 20 procentních bodů než u výše popisovaných populačních skupin. Můžeme zde oprávněně předpokládat, že značná část těchto osob studuje ještě na terciární úrovni vzdělávání, avšak jsou vykazovány jako osoby s ukončeným maturitním vzděláním. Tento předpoklad dokládá i údaj o podílu osob s alespoň maturitním vzděláním, kdy ve věkové skupině 25–34 let jde o 58,5 %, kdežto ve věkové skupině 25–64 let jde pouze o 50,4 %.

Ačkoliv genderové rozdíly můžeme nalézt ve všech vzdělanostních skupinách, v některých jsou výraznější než v ostatních. **Ve věkové skupině 25–64 let** jsou nejmenší rozdíly mezi muži a ženami na úrovni dosaženého terciárního vzdělání, kde vysokou nebo vyšší odbornou školu absolvovalo 15,2 % mužů a 13,7 % žen. Naopak nejvýraznější rozdíl je na úrovni dosaženého středního vzdělání s maturitní zkouškou, kdy ženy častěji než muži dosahují středního vzdělání s maturitou (41,1 % žen ke 30,8 % mužů s maturitním vzděláním). Tyto výsledky doplňují údaje o zastoupení mužů a žen s dosaženým středním vzděláním bez maturity, kdy bez maturity jsou častěji muži než ženy (48,1 % mužů a pouze 32,8 % žen). Na úrovni základního a nižšího vzdělání je podíl žen takřka dvojnásobný než podíl mužů (5,9 % mužů oproti 12,3 % žen). To je ovlivněno především tím, že zejména ve starších populačních ročnících mají ženy výrazně častěji než muži pouze základní vzdělání. V mladších populačních ročnících již není rozdíl tak výrazný.

Pokud jde o populaci ve věku 25–34 let, pak jediná vzdělanostní kategorie, kde muži výrazněji převyšují ženy, je střední vzdělání bez maturity – této vzdělanostní úrovni dosáhlo 42,1 % mužů a 28,9 % žen. Na všech ostatních úrovních je podíl žen vyšší – nejmenší genderový rozdíl je na úrovni základního a nižšího vzdělání, kterého dosáhlo 5,3 % mužů a 6,1 % žen. Výrazně vyšší genderový rozdíl panuje na úrovni středního vzdělání s maturitou, kterého dosáhlo pouze 36,8 % mužů, kdežto žen s touto úrovní vzdělání bylo evidováno 45,1 %. Také v dosažení terciárního vzdělání je genderový poměr příznivější vůči ženám, kdy terciárního vzdělání dosáhlo 19,0 % žen, kdežto u mužů jde pouze o 15,7 %. Celkově tedy má 64,9 % žen alespoň maturitní vzdělání, u mužů jde pouze o 52,5 %.

V nejmladší sledované věkové skupině 20–24 let je vzdělanostní struktura také příznivější pro ženy: muži mají vyšší zastoupení ve vzdělanostních skupinách nižší úrovně, kdy pouze základního a nižšího vzdělání dosáhlo 8,9 % mužů, kdežto žen s touto vzdělanostní úrovní je o 1,1 procentního bodu méně (7,8 %). Taktéž střední vzdělání bez maturity (tedy střední vzdělání s výučním listem nebo střední vzdělání) jako nejvyšší dosažené má 31,3 % mužů, kdežto žen jen 16,9 %. Naopak středního vzdělání s maturitou dosáhlo 68,2 % žen a pouze 55,3 % mužů. Terciární úroveň prozatím dosáhlo 4,4 % mužů a 7,2 % žen. Z toho vyplývá, že alespoň maturitní vzdělání má 75,4 % žen, ale pouze 59,7 % mužů.

¹ Vyšší podíl osob s pouze základním vzděláním v této věkové skupině je nejspíše ovlivněn tím, že část lidí si ho ještě dodělává, případně je ještě ve vzdělávání.

Z výše uvedeného je zřejmé, že se v české populaci projevuje **postupné zvyšování vzdělanostní úrovně** – nejnižší vzdělání je stále více vázáno na starší obyvatele, zejména ženy, přičemž mezi mladou generací je podíl žen se základním vzděláním již výrazně nižší. Současně je však nutné upozornit na fakt, že se zatím výrazněji neprojevil nárůst podílu osob s terciárním vzděláním,

i když ve srovnání s počátkem desetiletí podíl osob s terciární úrovní vzdělání mírně vzrostl. Z genderového pohledu je zřejmé, že zejména v mladší populaci dosahují ženy vyšší úrovně vzdělání než muži. Nejvýraznější rozdíly mezi muži a ženami jsou u mladých lidí na střední úrovni vzdělání, kdy ženy častěji než muži dosahují maturitního vzdělání. Současně podíl žen alespoň s maturitním vzděláním je mezi mladými lidmi výrazně vyšší než u mužů. Na základě zjištěných skutečností lze usuzovat, že zatímco vzdělanost mužů roste jen velmi zvolna, vzdělanostní úroveň žen stoupá mnohem výrazněji.

Regionální rozdíly

Ve vzdělanostní struktuře jednotlivých regionů jsou velké rozdíly, přičemž nejvíce se od všech ostatních krajů odlišuje svou vzdělanostní strukturou Praha, která má větší zastoupení obyvatelstva s vyšším vzděláním. **Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou absolvovalo 76 % obyvatel Prahy.** Naopak podíl osob pouze se základním a nižším vzděláním je vzhledem k celorepublikovému průměru i k ostatním krajům výrazně nižší (4,4 % oproti průměru 9,1 %). Praze patří i první místo ohledně podílu osob s terciárním vzděláním – podíl těch, kteří mají vysokou či vyšší odbornou školu, činí 30,8 %, což je více než dvojnásobek celostátního průměru (celostátní průměr je 14,5 %) a o 14 procentních bodů více, než kolik činí podíl obyvatel s terciárním vzděláním v Jihomoravském kraji, kterému patří v této vzdělanostní skupině druhé místo. V Praze je také ve srovnání s ostatními regiony nejnižší podíl lidí se středním vzděláním bez maturity, a to 19,5 %, a současně jí patří první místo ohledně podílu osob se středním maturitním vzděláním (45,2 %).

Z hlediska vzdělanostní struktury tak lze Prahu považovat za region, jehož situace v oblasti vzdělanostní struktury je velmi specifická. Tato specifická je ovlivněna především ekonomickou situací, strukturou trhu práce, kdy vysoká koncentrace pracovních příležitostí pro vysoce kvalifikovanou pracovní sílu se odráží i ve vzdělanostní struktuře, neboť pracovní příležitosti lákají vysoce kvalifikované pracovníky i z jiných krajů. V Praze, jakožto hlavním městě, jsou koncentrovány pracovní příležitosti, možnosti uplatnění v centrálních úřadech a bankách, velkých mezinárodních firmách apod. V ostatních krajích se investoři častěji zaměřují na výrobu, a tudíž požadují pracovníky nejčastěji se středním odborným vzděláním. Současně je třeba vzít v úvahu, že Praha je významné centrum vysokoškolského vzdělávání. Mnoho mladých lidí, kteří vystudují vysokou školu v Praze, zde zůstává natrvalo i po absolvování studia, neboť zde nacházejí odpovídající zaměstnání.

Pokud jde o podíl obyvatelstva s terciárním vzděláním, patří druhé místo **Jihomoravskému kraji** (16,9 % oproti průměru 14,5 %), kdy Brno je stejně jako Praha střediskem vysokého školství. V Brně je obdobně jako v Praze značná koncentrace vyšších odborných a vysokých škol. Třetí místo v podílu osob s terciárním vzděláním patří **Zlínskému kraji** – 14,0 %, což je však již pod úrovní celorepublikového průměru. Více než 13 % podíl osob s terciárním vzděláním lze nalézt ještě v Královéhradeckém kraji.

Na opačném konci vzdělanostního spektra stojí především **oblast Severozápad, zejména kraj Ústecký a Karlovarský**. V těchto krajích je nejnižší podíl osob s terciárním vzděláním ze všech krajů (v Karlovarském kraji 7,7 %, v Ústeckém 6,5 %) a současně jde o regiony s **nejvyšším podílem osob pouze se základním a nižším vzděláním**, který v Ústeckém kraji činí 15,7 % obyvatel a v Karlovarském kraji

14,2 %. Osob se základním vzděláním je tak v těchto regionech zhruba čtyřikrát více, než je tomu v Praze. Vyšší podíl obyvatel pouze se základním nebo nižším vzděláním je také v Libereckém (11,7 %) a Moravskoslezském kraji (10,5 %). V ostatních regionech nepřekročil podíl lidí se základním nebo nižším vzděláním desetiprocentní hranici.

Nejvyšší podíl obyvatel s maturitním vzděláním je v Praze (45,2 %), následuje Jihočeský (37,1 %), Středočeský (36,7 %) Jihomoravský (36,4 %) a Plzeňský kraj (35,9 %). V ostatních krajích je podíl osob s maturitním vzděláním nižší, než kolik činí celorepublikový průměr (35,9 %).

Rozdíly mezi jednotlivými kraji znázorňuje graf (A2G1 – Podíl osob alespoň se středním vzděláním s maturitní zkouškou a terciárním vzděláním). Je zřejmé, že mezikrajově se projevují v tomto ukazateli značné rozdíly. Zhruba polovina lidí v České republice má alespoň střední vzdělání s maturitou. Z tohoto průměru se značně vymyká Praha, kde alespoň střední vzdělání s maturitou má 76,1 %. S výrazným odstupem následuje Jihomoravský kraj, kde alespoň maturitní vzdělání má 53,3 % obyvatel. Na druhé straně pomyslného kontinua stojí Ústecký, Liberecký, Karlovarský, Moravskoslezský kraj a kraj Vysočina, kde podíl lidí alespoň s maturitním vzděláním nedosahuje ani 45 %. **Nejnižší zastoupení osob s terciárním vzděláním** mají kraje Ústecký, Karlovarský a Liberecký kraj, kdy tento podíl nepřesahuje 10 %. Naopak v Praze má vysokou nebo vyšší odbornou školu zhruba každý čtvrtý obyvatel, v Jihomoravském kraji cca každý sedmý.

Pro obě mladší věkové skupiny (25–34 let a 20–24 let) obecně platí, že ve srovnání se vzdělanostní strukturou osob ve věku 25–64 let je zastoupení osob s nejnižším, tj. základním a nižším vzděláním, nižší a současně je v mladších věkových skupinách vyšší podíl osob alespoň se středním maturitním vzděláním.

Také v případě mladších věkových skupin je Praha specifickým regionem, kde nalezneme obdobné tendence jako u populace 25–64leté. Podíl mladých lidí pouze se základním a nižším vzděláním je v populaci 25–34 let jen 2,5 %, v populaci 20–24 let pak 4,1 %. Vysvětlení vyššího podílu lidí pouze se základním vzděláním ve věkové skupině 20–24 let lze spatřit v tom, že část z nich si dodělává střední školu až v dospělosti. Naopak alespoň střední vzdělání s maturitou má ve věku 25–34 let v Praze 81,7 % lidí příslušného věku, ve věku 20–24 let pak jde dokonce o 85,3 % osob příslušného věku. Také v podílu osob s maturitním vzděláním patří Praze první místo v krajském srovnání: ve věku 25–34 let jde o 49,6 % oproti celorepublikovému průměru 40,8 %, ve věku 20–24 let o 78,2 % oproti celorepublikovému průměru 61,5 %.

Obdobně jako u celkové populace je **Jihomoravský kraj** dalším krajem s poměrně příznivou vzdělanostní strukturou mladých lidí – ve věku 25–34 let zde nalezneme **vyšší podíl osob s terciárním vzděláním** (21,4 %), a naopak **méně těch, kdo mají pouze základní vzdělání** (4,4 %). Pokud jde o populaci 20–24 let, patří Jihomoravskému kraji třetí místo v počtu mladých lidí s ukončeným středním vzděláním s maturitou (64,5 %). U podílu osob se základním vzděláním je situace o něco horší, neboť v Jihomoravském kraji jich žije 7,4 %, což je sice o 1 procentní bod méně, než kolik činí celorepublikový průměr platný pro tuto věkovou kategorii, avšak celkově jde o sedmé místo mezi kraji. Je zřejmé, že pozici Jihomoravského kraje vylepšuje především fakt, že Brno je centrem vysokého školství, což se na nižších úrovních vzdělávání tolik neprojevuje a Jihomoravský kraj nemá v případě nejmladší sledované věkové skupiny tak dobré postavení jako v případě starších věkových skupin.

Podíl obyvatel ve věku 25–34 let, kteří mají terciární vzdělání, je nejvyšší v Praze (32,1 %), Jihomoravském (21,4 %) a Pardubickém kraji (18,4 %). Nejméně lidí, kteří úspěšně absolvovali terciární vzdělání v této věkové skupině, žije v Karlovarském (6,0 %) a Ústec-

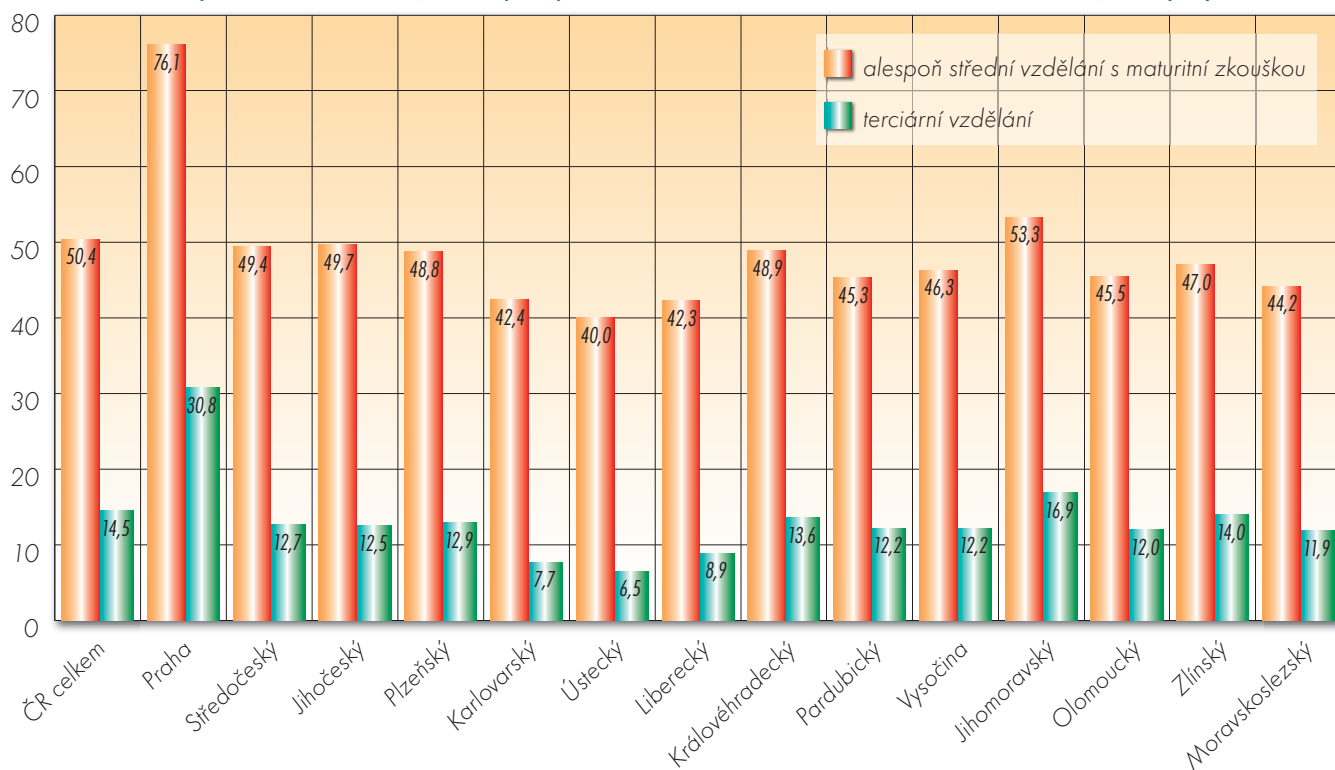
kém kraji (7,0 %). V populaci 20–24 let je nejvíce lidí s **dokončeným terciárním vzděláním** v Pardubickém kraji (8,1 %), kraji Vysočina (7,4 %) a Plzeňském kraji (7,2 %). Praze náleží až čtvrté místo (7,0 %). Nejméně takto mladých lidí, kteří již absolvovali terciární vzdělávání, je v Karlovarském (2,2 %), Královéhradeckém (3,6 %), Ústeckém (4,1 %) a Středočeském kraji (4,3 %). Musíme zde však zdůraznit, že na úrovni terciárního vzdělávání v této věkové skupině značná část osob nemá ukončené vzdělávání a stále ještě studuje. Tyto údaje jsou tak spíše ilustrativní.

Pokud jde o ty, kteří mají **střední vzdělání s maturitní zkouškou**, tak největší podíl takto vzdělaných mladých lidí nalezneme **ve věkové skupině 25–34 let** v Praze (49,6 %), Středočeském (42,0 %), Ústeckém (40,9 %) a Jihomoravském kraji (40,2 %); naopak nejnižší podíl takto vzdělaných mladých lidí žije ve Zlínském (37,6 %), Plzeňském (37,9 %), Karlovarském (38,3 %) a Královéhradeckém kraji (38,4 %). **Ve věkové skupině 20–24 let** je největší podíl mladých lidí s ukončeným vzděláním s maturitou v Praze (78,2 %), Olomouckém (65,5 %), Jihomoravském (64,5 %), Královéhradeckém (64,3 %) a Středočeském kraji (63,6 %). Nejméně jich je evidováno v Karlovarském (44,9 %), Ústeckém (47,5 %) a Libereckém kraji (49,9 %). V ostatních krajích překročil podíl osob s maturitním vzděláním v této věkové skupině 50 %. Podobně nepříznivé výsledky pro Karlovarský, Ústecký a Liberecký kraj platí také v podílu osob, které dosáhly alespoň maturitního vzdělání, kdy v těchto krajích je jejich podíl nižší než 60 %, přičemž v Karlo-

varském kraji jde pouze o 47,2 %, (v Ústeckém o 51,5 % a v Libereckém kraji o 55,5 %). Největší podíl **mladých obyvatel se středním vzděláním bez maturity** (tedy se středním vzděláním a středním vzděláním s výučním listem) v populaci 25–34 let nalezneme v Libereckém (42,9 %), Karlovarském (42,8 %), Královéhradeckém (41,2 %) a Jihočeském kraji (40,7 %). Nejnižší podíl mladých lidí této věkové skupiny s tímto typem vzdělání nalezneme v Praze, a to 15,8 %. Druhý kraj s nejnižším podílem osob daného vzdělání je v Jihomoravském kraji, kde však jde již o 34,0 %. **V populaci 20–24 let** je nejvíce lidí s tímto typem vzděláním jako nejvyšším ukončeným možné najít v Karlovarském (36,1 %), Ústeckém (31,9 %) a Libereckém kraji (30,5 %). V ostatních krajích je podíl osob s tímto typem vzdělání nižší než 30 %. Obdobně jako u starších věkových skupin je nejméně lidí s tímto vzděláním v Praze (10,6 %).

Velmi nízké zastoupení **osob se základním a nižším vzděláním ve věku 25–34 let má Praha** (2,5 %), následuje **Pardubický kraj** (3,0 %) a **kraj Vysočina** (3,8 %). U věkové skupiny 20–24 let byly nejnižší hodnoty této vzdělanostní kategorie zjištěny v kraji Vysočina (3,2 %), Pardubickém kraji (3,8 %) a v Praze (3,8 %). Za zajímavé můžeme považovat, že **ve věkové kategorii 20–24 let je relativně vyšší zastoupení lidí v kategorii bez vzdělání** (celorepublikově 0,3 %), avšak například v Moravskoslezském kraji jde o 1,2 %. Můžeme z toho usuzovat, že v takto mladém věku část lidí nedokončí základní vzdělání, avšak v průběhu života si jej později doplní.

A2 G1: Podíl obyvatel ve věku 25–64 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)

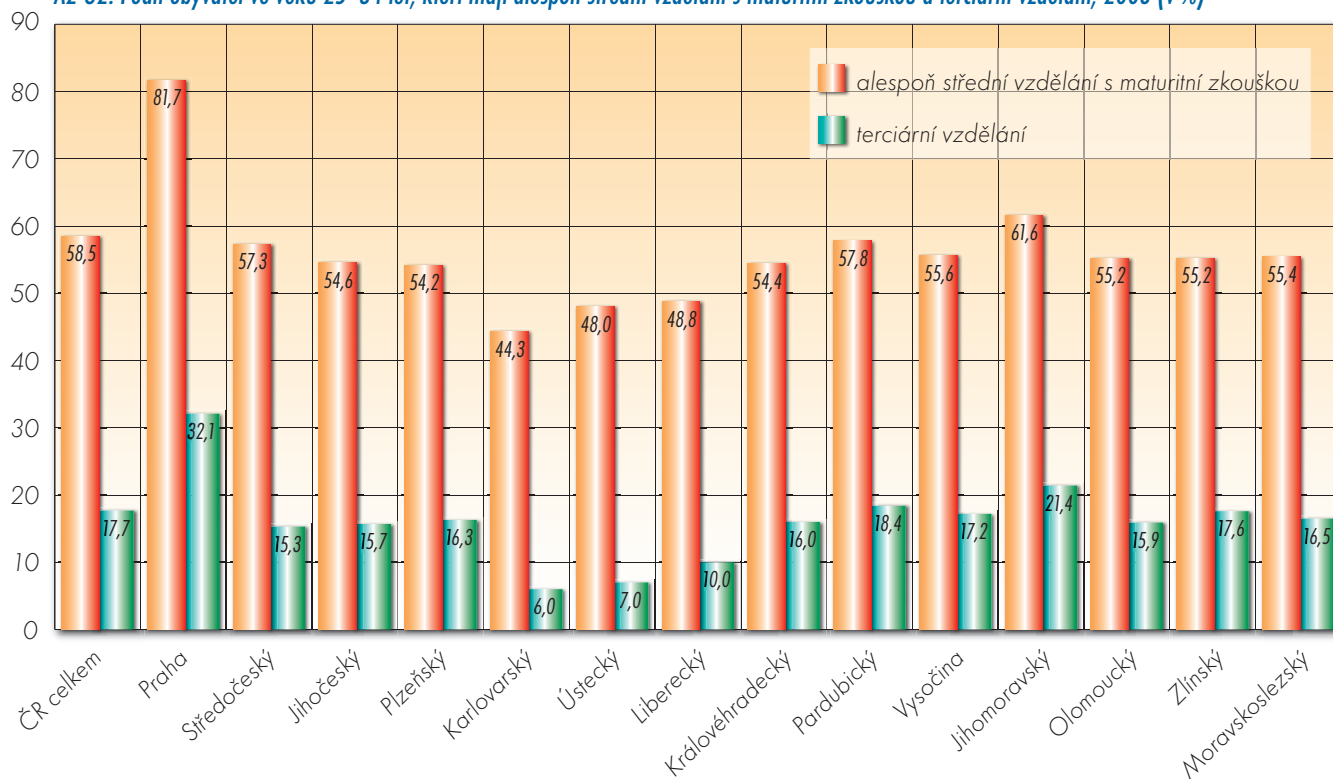
Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

A2 T1: Struktura obyvatel ve věku 25–64 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2008 (v %)

Území		bez vzdělání	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	terciární	celkem
ČR celkem		0,14	9,0	40,5	35,9	14,5	100,0
CZ01	Praha	0,05	4,4	19,5	45,2	30,8	100,0
CZ011	Hlavní město Praha	0,05 (13.)	4,4 (14.)	19,5 (14.)	45,2 (1.)	30,8 (1.)	100,0
CZ02	Střední Čechy	0,03	8,7	41,8	36,7	12,7	100,0
CZ021	Středočeský kraj	0,03 (14.)	8,7 (6.)	41,8 (12.)	36,7 (3.)	12,7 (6.)	100,0
CZ03	Jihozápad	0,13	8,4	42,2	36,5	12,7	100,0
CZ031	Jihočeský kraj	0,10 (9.)	8,1 (10.)	42,2 (11.)	37,1 (2.)	12,5 (7.)	100,0
CZ032	Plzeňský kraj	0,16 (7.)	8,7 (7.)	42,3 (10.)	35,9 (5.)	12,9 (5.)	100,0
CZ04	Severozápad	0,29	15,0	44,1	33,8	6,8	100,0
CZ041	Karlovarský kraj	0,34 (1.)	13,9 (2.)	43,4 (8.)	34,7 (7.)	7,7 (13.)	100,0
CZ042	Ústecký kraj	0,28 (3.)	15,4 (1.)	44,3 (7.)	33,5 (9.)	6,5 (14.)	100,0
CZ05	Severovýchod	0,23	8,6	45,5	34,0	11,7	100,0
CZ051	Liberecký kraj	0,25 (4.)	11,3 (3.)	46,2 (3.)	33,4 (11.)	8,9 (12.)	100,0
CZ052	Královéhradecký kraj	0,34 (2.)	8,0 (11.)	42,8 (9.)	35,3 (6.)	13,6 (4.)	100,0
CZ053	Pardubický kraj	0,09 (10.)	6,9 (13.)	47,7 (1.)	33,1 (12.)	12,2 (8.)	100,0
CZ06	Jihovýchod	0,20	7,8	40,8	35,7	15,4	100,0
CZ063	Vysočina	0,22 (5.)	6,9 (12.)	46,6 (2.)	34,1 (8.)	12,2 (9.)	100,0
CZ064	Jihomoravský kraj	0,19 (6.)	8,3 (9.)	38,3 (13.)	36,4 (4.)	16,9 (2.)	100,0
CZ07	Střední Morava	0,11	9,1	44,6	33,2	13,0	100,0
CZ071	Olomoucký kraj	0,14 (8.)	9,8 (5.)	44,6 (5.)	33,5 (10.)	12,0 (10.)	100,0
CZ072	Zlínský kraj	0,07 (12.)	8,4 (8.)	44,5 (6.)	32,9 (13.)	14,0 (3.)	100,0
CZ08	Moravskoslezsko	0,08	10,6	45,1	32,3	11,9	100,0
CZ081	Moravskoslezský kraj	0,08 (11.)	10,6 (4.)	45,1 (4.)	32,3 (14.)	11,9 (11.)	100,0

A2 G2: Podíl obyvatel ve věku 25–34 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)

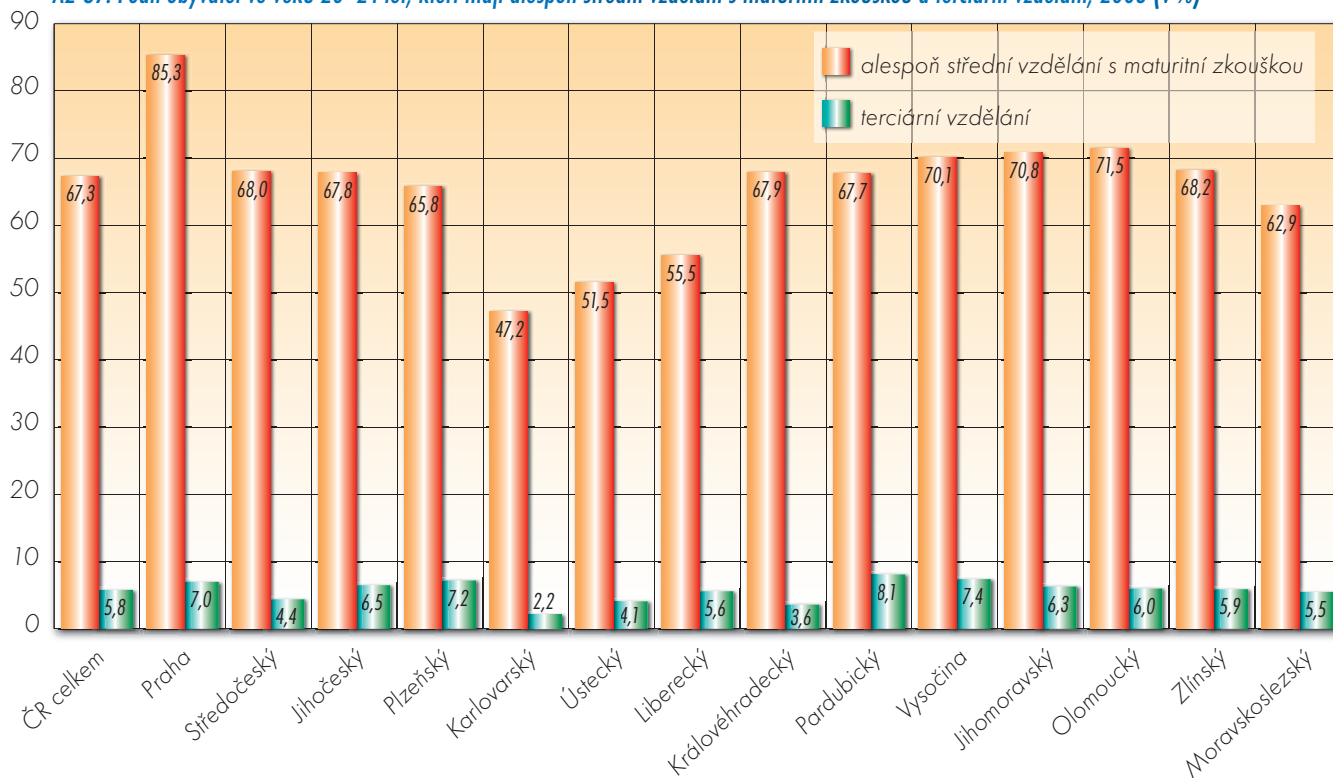
Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

A2 T2: Struktura obyvatel ve věku 25–34 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2008 (v %)

Území		bez vzdělání		základní		střední bez maturity		střední s maturitou		terciární		celkem
ČR celkem		0,20		5,58		35,74		40,81		17,67		100,0
CZ01	Praha	–		2,52		15,79		49,59		32,10		100,0
CZ011	Hlavní město Praha	–	x	2,52	(14.)	15,79	(14.)	49,59	(1.)	32,10	(1.)	100,0
CZ02	Střední Čechy	–		5,41		37,27		42,02		15,31		100,0
CZ021	Středočeský kraj	–	x	5,41	(6.)	37,27	(12.)	42,02	(2.)	15,31	(11.)	100,0
CZ03	Jihozápad	0,30		5,50		39,81		38,41		15,98		100,0
CZ031	Jihočeský kraj	0,22	(8.)	4,51	(8.)	40,69	(4.)	38,92	(7.)	15,66	(10.)	100,0
CZ032	Plzeňský kraj	0,39	(5.)	6,60	(5.)	38,82	(10.)	37,85	(13.)	16,34	(7.)	100,0
CZ04	Severozápad	0,51		12,40		40,11		40,21		6,77		100,0
CZ041	Karlovarský kraj	0,78	(1.)	12,14	(2.)	42,83	(2.)	38,26	(12.)	5,99	(14.)	100,0
CZ042	Ústecký kraj	0,41	(4.)	12,50	(1.)	39,13	(8.)	40,92	(3.)	7,05	(13.)	100,0
CZ05	Severovýchod	0,49		4,68		40,92		38,86		15,05		100,0
CZ051	Liberecký kraj	0,61	(3.)	7,69	(3.)	42,88	(1.)	38,86	(9.)	9,97	(12.)	100,0
CZ052	Královéhradecký kraj	0,63	(2.)	3,79	(11.)	41,17	(3.)	38,39	(11.)	16,02	(8.)	100,0
CZ053	Pardubický kraj	0,23	(7.)	3,00	(13.)	38,97	(9.)	39,36	(5.)	18,44	(3.)	100,0
CZ06	Jihovýchod	0,16		4,15		35,89		39,66		20,14		100,0
CZ063	Vysočina	0,29	(6.)	3,78	(12.)	40,29	(5.)	38,47	(10.)	17,16	(5.)	100,0
CZ064	Jihomoravský kraj	0,10	(10.)	4,31	(10.)	33,98	(13.)	40,18	(4.)	21,43	(2.)	100,0
CZ07	Střední Morava	0,10		4,48		40,21		38,48		16,72		100,0
CZ071	Olomoucký kraj	0,19	(9.)	4,46	(9.)	40,19	(7.)	39,23	(6.)	15,94	(9.)	100,0
CZ072	Zlínský kraj	–	x	4,52	(7.)	40,24	(6.)	37,65	(14.)	17,60	(4.)	100,0
CZ08	Moravskoslezsko	0,06		7,08		37,51		38,88		16,47		100,0
CZ081	Moravskoslezský kraj	0,06	(11.)	7,08	(4.)	37,51	(11.)	38,88	(8.)	16,47	(6.)	100,0

A2 G7: Podíl obyvatel ve věku 20–24 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)

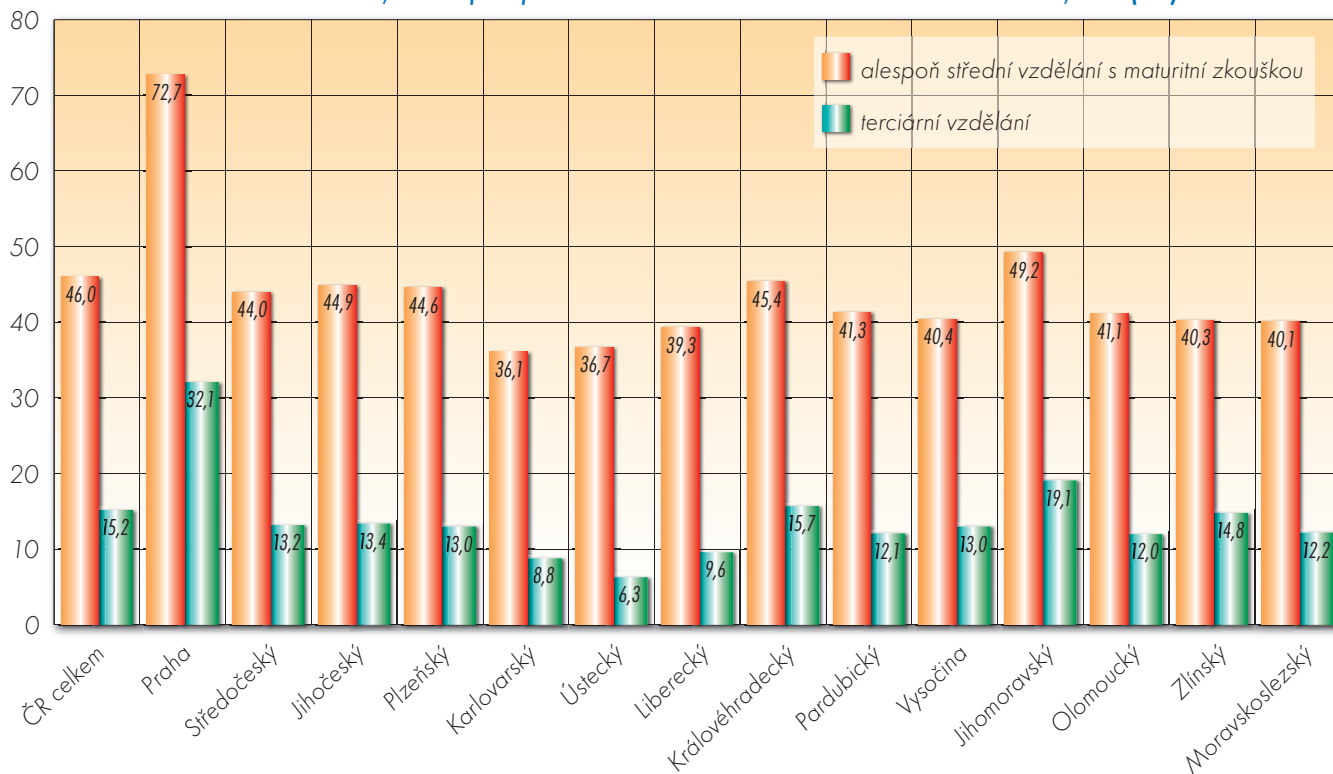
Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

A2 T7: Struktura obyvatel ve věku 20–24 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2008 (v %)

Území		bez vzdělání		základní		střední bez maturity		střední s maturitou		terciární		celkem
ČR celkem		0,32		8,1		24,3		61,5		5,8		100,0
CZ01	Praha	0,28		3,8		10,6		78,2		7,0		100,0
CZ011	Hlavní město Praha	0,28	(4.)	3,8	(12.)	10,6	(14.)	78,2	(1.)	7,0	(4.)	100,0
CZ02	Střední Čechy	0,23		7,7		24,0		63,7		4,4		100,0
CZ021	Středočeský kraj	0,23	(8.)	7,7	(6.)	24,0	(11.)	63,7	(5.)	4,4	(11.)	100,0
CZ03	Jihozápad	–		6,8		26,3		60,0		6,8		100,0
CZ031	Jihočeský kraj	–	x	5,4	(10.)	26,8	(5.)	61,3	(8.)	6,5	(5.)	100,0
CZ032	Plzeňský kraj	–	x	8,4	(5.)	25,8	(7.)	58,6	(10.)	7,2	(3.)	100,0
CZ04	Severozápad	0,44		16,2		33,0		46,8		3,6		100,0
CZ041	Karlovarský kraj	–	x	16,7	(1.)	36,1	(1.)	45,0	(14.)	2,2	(14.)	100,0
CZ042	Ústecký kraj	0,61	(2.)	16,0	(2.)	31,9	(2.)	47,5	(13.)	4,1	(12.)	100,0
CZ05	Severovýchod	0,13		7,6		28,0		58,5		5,7		100,0
CZ051	Liberecký kraj	0,28	(5.)	13,7	(3.)	30,5	(3.)	49,9	(12.)	5,6	(9.)	100,0
CZ052	Královéhradecký kraj	0,13	(9.)	6,4	(9.)	25,5	(8.)	64,3	(4.)	3,6	(13.)	100,0
CZ053	Pardubický kraj	–	x	3,8	(13.)	28,4	(4.)	59,6	(9.)	8,1	(1.)	100,0
CZ06	Jihovýchod	0,08		6,0		23,3		63,9		6,7		100,0
CZ063	Vysočina	0,24	(6.)	3,0	(14.)	26,6	(6.)	62,7	(6.)	7,4	(2.)	100,0
CZ064	Jihomoravský kraj	–	x	7,4	(7.)	21,8	(13.)	64,5	(3.)	6,3	(6.)	100,0
CZ07	Střední Morava	0,31		6,2		23,6		63,9		6,0		100,0
CZ071	Olomoucký kraj	0,24	(7.)	5,2	(11.)	23,1	(12.)	65,5	(2.)	6,0	(7.)	100,0
CZ072	Zlínský kraj	0,40	(3.)	7,2	(8.)	24,2	(10.)	62,2	(7.)	5,9	(8.)	100,0
CZ08	Moravskoslezsko	1,17		11,0		24,8		57,4		5,5		100,0
CZ081	Moravskoslezský kraj	1,17	(1.)	11,0	(4.)	24,8	(9.)	57,4	(11.)	5,5	(10.)	100,0

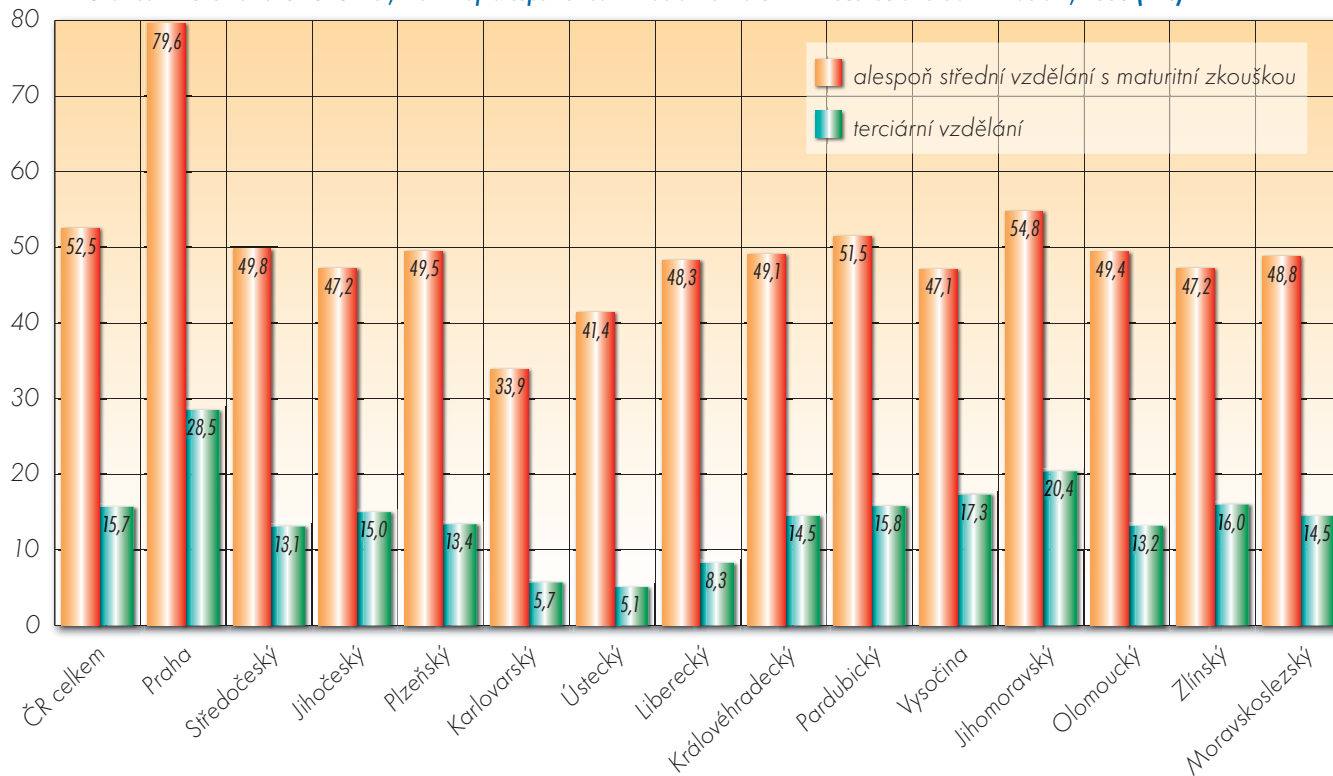
A2 G3: Podíl mužů ve věku 25–64 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)

Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

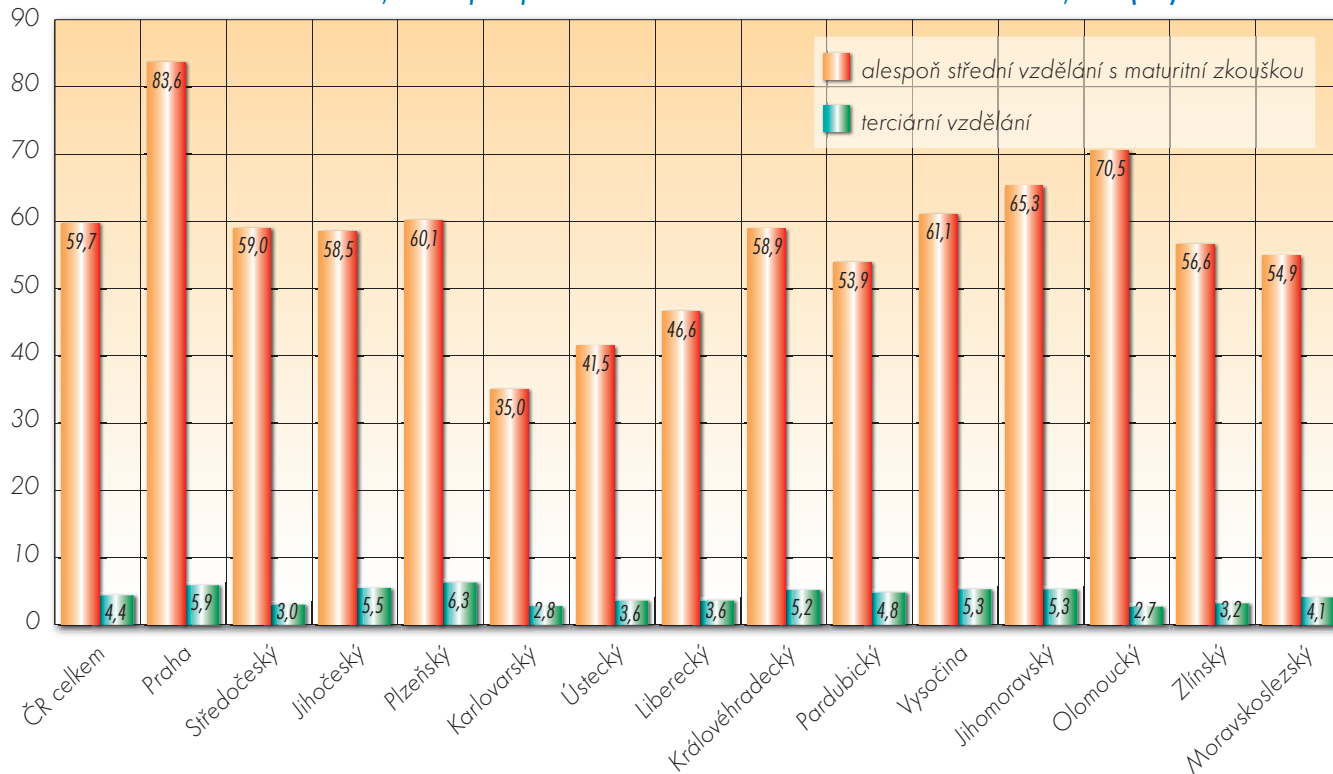

A2 G4: Podíl mužů ve věku 25–34 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)

Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

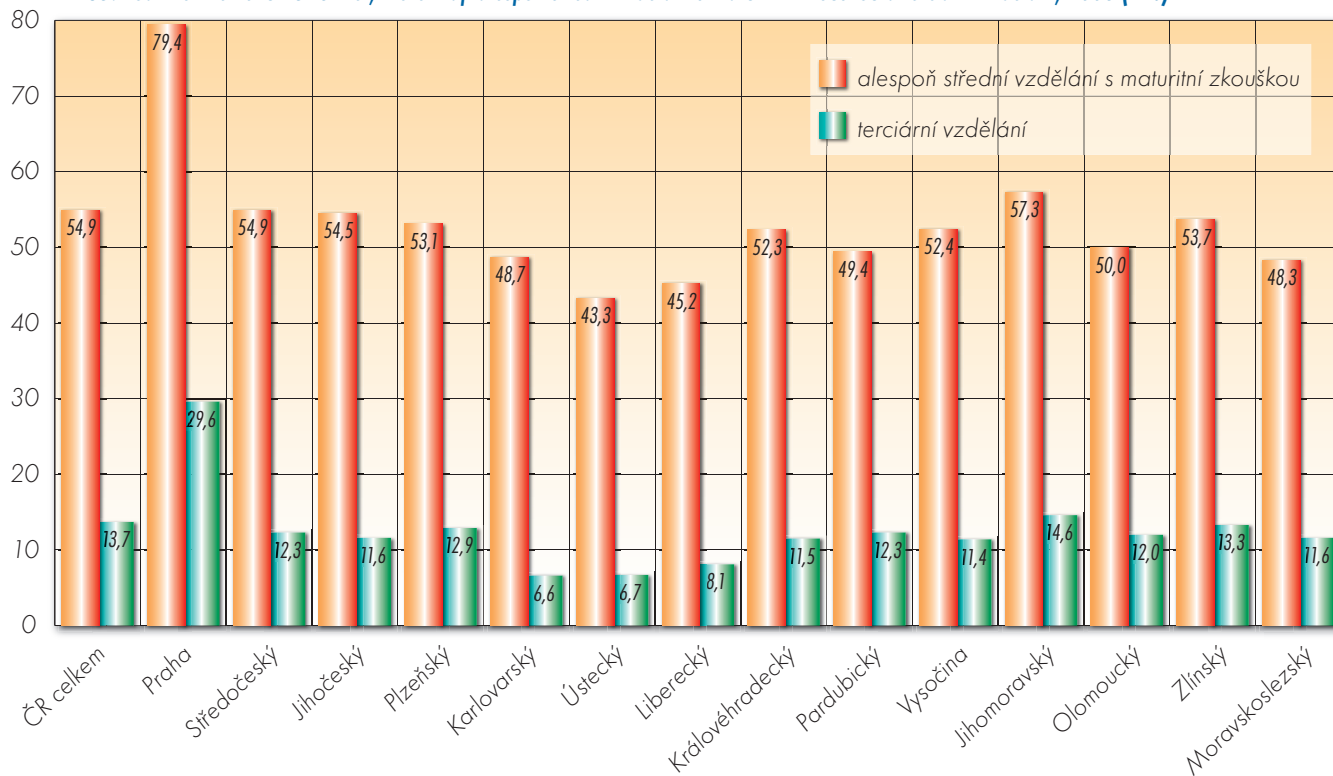
A2 G8: Podíl mužů ve věku 20–24 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)

Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

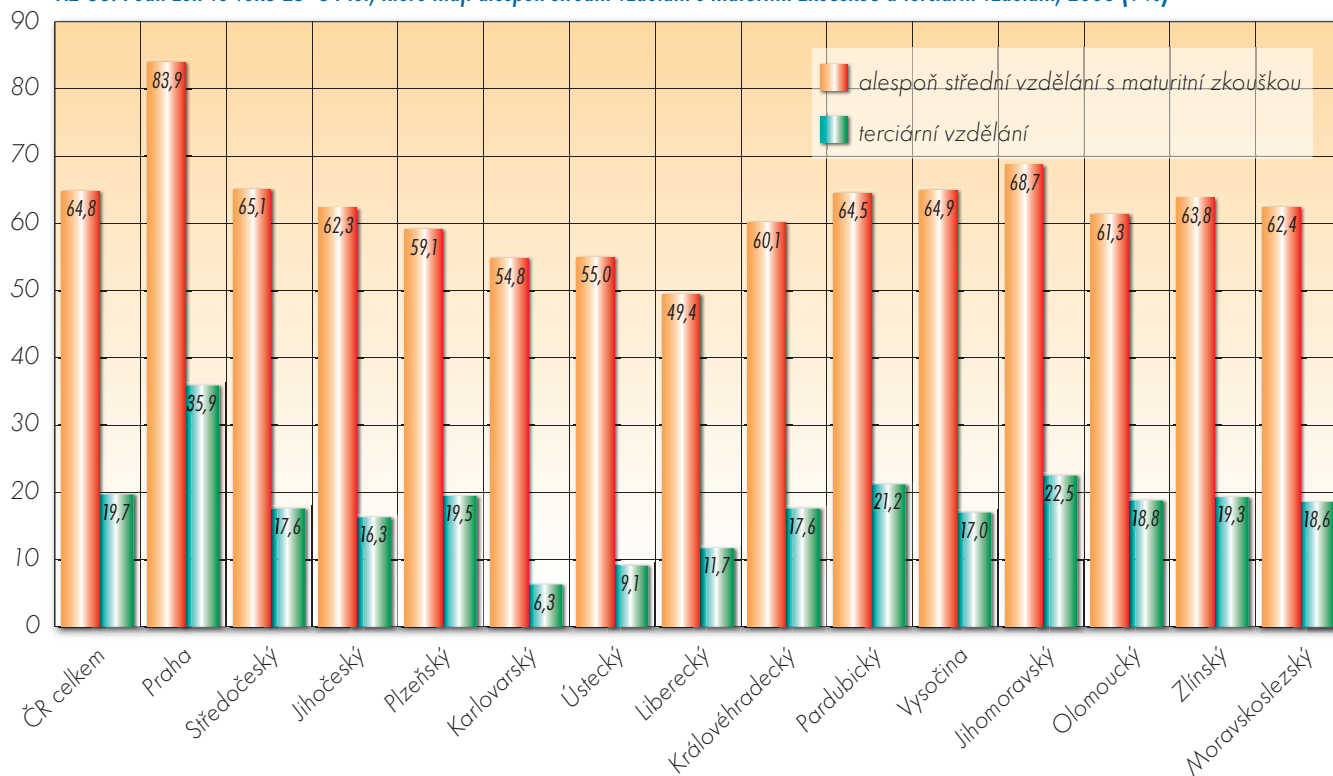

A2 G5: Podíl žen ve věku 25–64 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)

Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

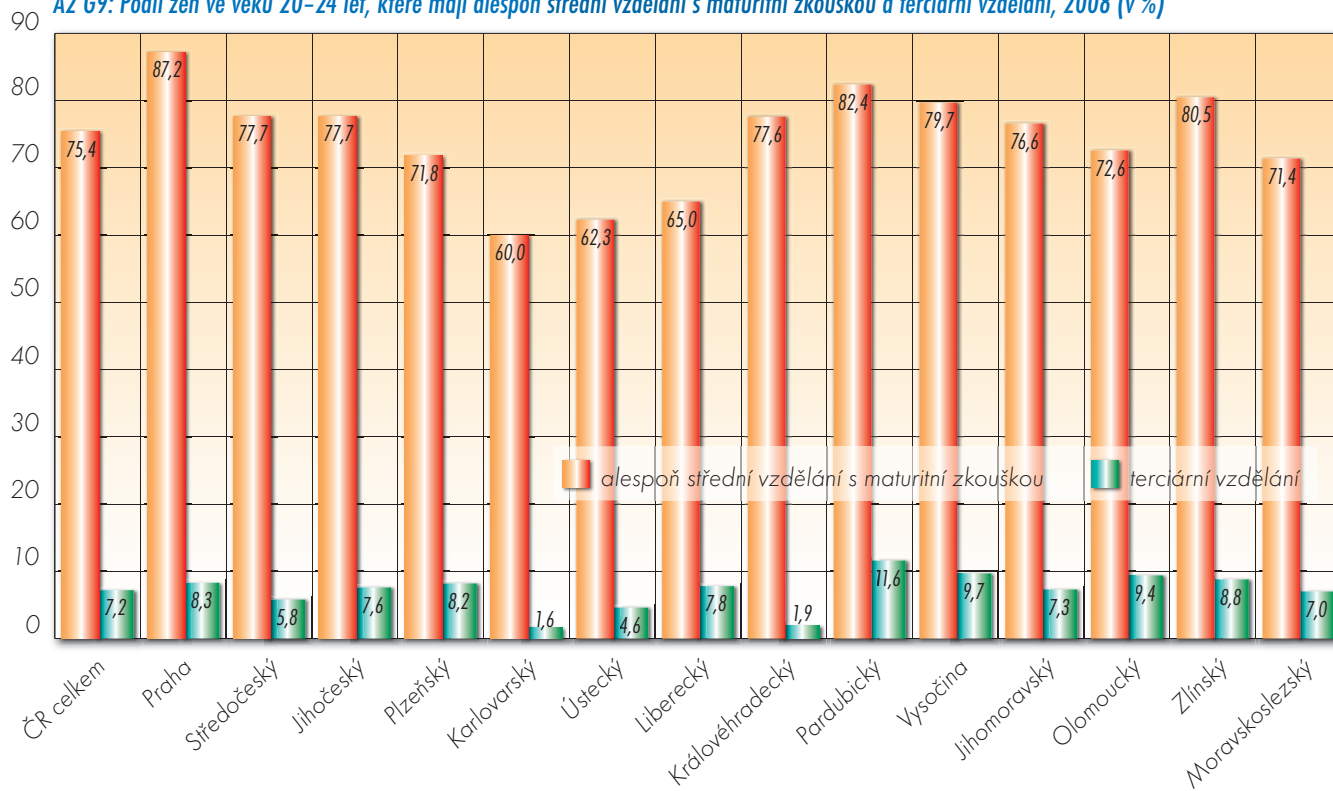
A2 G6: Podíl žen ve věku 25–34 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)

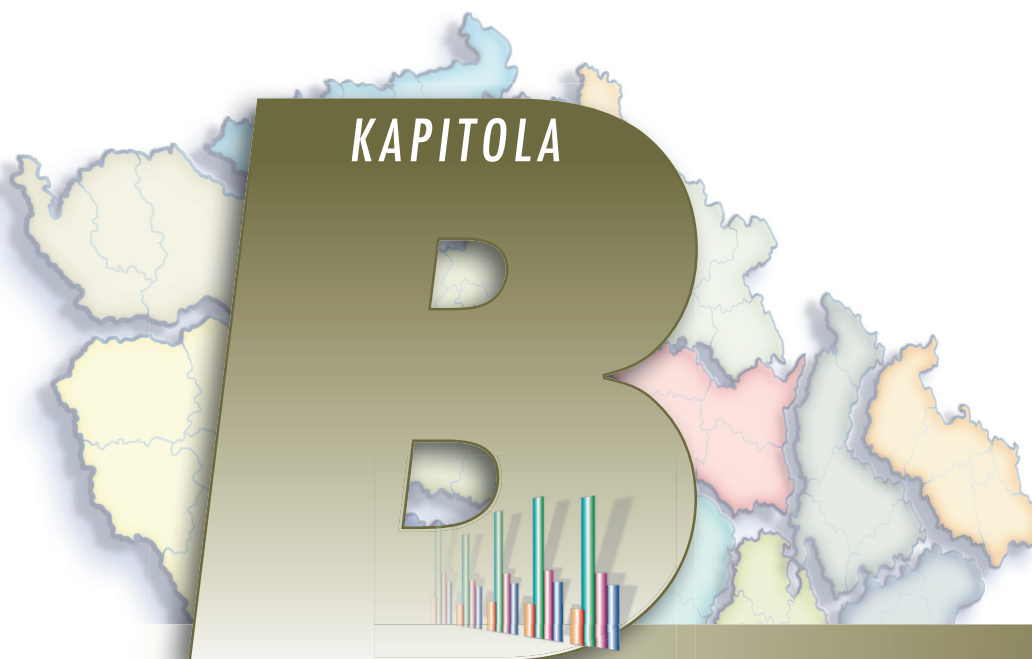
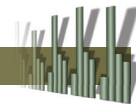
Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

A2 G9: Podíl žen ve věku 20-24 let, které mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (v %)

Poznámka: Alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou = střední vzdělání s maturitní zkouškou + terciární vzdělání.

FINANČNÍ ZDROJE VLOŽENÉ DO VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělání je investicí, která přispívá k rozvoji osobnosti a následně i k rozvoji celé společnosti. Jako každá investice také vzdělávání s sebou nese potřebu finančních vkladů. Z toho důvodu je účelné mapovat množství finančních prostředků, které jsou na vzdělávací proces vynakládány. V ideálním případě se jedná o všechny finanční zdroje, tedy jak veřejné (veškeré výdaje veřejných rozpočtů), tak soukromé (výdaje žáků, rodičů, zřizovatelů vzdělávacích institucí, sponzorů apod.). Pro vytvoření komplexní představy o financování vzdělávání je nutné mít k dispozici veškeré potřebné informace, ty však v současné době nejsou dostupné. V České republice jsou k dispozici pouze údaje o veřejných výdajích na školství z rozpočtových kapitol 333-MŠMT a 700-Obce a DSO, Krajské úřady. Naprosto postrádáme informace o výdajích z dalších veřejných a soukromých zdrojů, tyto údaje je možné pouze hrubě odhadovat na základě různých, často naprosto nesourodých, zdrojů.

V roce 2008 se finanční toky ve vzdělávání oproti předchozímu roku nezměnily. V obou letech byly z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy poskytovány transferem prostředky na přímé náklady² škol a školských zařízení zřizovaných obcemi a krajskými úřady. Provozní výdaje byly zabezpečovány z rozpočtů krajů a obcí. Dotace poskytnuté soukromým školám a školským zařízením byly čtvrtletně účelově převáděny z rozpočtu Ministerstva školství přímo na kraje a Magistrát hlavního města Prahy. Odbory školství krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy je následně poskytovaly jednotlivým právním subjektům. Neinvestiční dotace církevním školám a školským zařízením byly účelově poskytovány přímo z rozpočtu Ministerstva školství. Školy a školská zařízení zřizované MŠMT byly financovány z rozpočtu ministerstva příspěvkem. Údaje o finančních prostředcích pro církevní školy a školská zařízení a školy a školská zařízení zřizované MŠMT nejsou v této ročence uvedeny.

V minulosti docházelo k problémům se zpracováním údajů o jednotlivých výdajích na dítě/žáka/studenta, v **Krajské ročence školství 2005** byly tyto informace vypuštěny z důvodu nesprávného vykazování dat jednotlivými subjekty. Vzhledem k tomu, že se v roce 2006 situace zlepšila, k uveřejňování těchto údajů jsme se opět vrátili. Stejně tak v **Krajské ročence 2008** je tento ukazatel znovu publikován.

V roce 2008 došlo ke změně zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), a to zákonem č. 26/2008 Sb. Aplikací tohoto zákona se již nepřevádí nevyčerpané prostředky OSS do rezervních fondů.

Ve vykazování ekonomických údajů na některých školách stále ještě dochází k nepřesnému oddělování dat za některé vyšší odborné školy, kdy jsou výdaje na tyto školy započteny do výdajů středních škol, při nichž jsou velmi často zřízeny. Z tohoto důvodu uvádíme v tabulkách v této kapitole údaje za vyšší odborné školy v souhrnu se středními školami.

Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta jsou v roce 2008, stejně jako v roce předchozím, počítány z výdajů kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady, ve kterých jsou zahrnuty i transfery přicházející z rozpočtu MŠMT, kterými je regionální školství spadající do kompetence územně samosprávních celků (dále jen ÚSC) ze strany MŠMT financováno. Krajský úřad Karlovarského kraje provedl po dohodě korekci údajů kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady ve smyslu zpřesnění rozložení výdajů na jednotlivých paragrafech rozpočtové skladby, které

² Finanční prostředky na platy a náhrady platů, popřípadě mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, na náklady na zvláštním způsobem stanovené odvozy do sociálních a zdravotních fondů a ostatní náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů, na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí zdravotně postižených, na výdaje na učební pomůcky a dále na výdaje na učebnice a školní potřeby, pokud se žákům poskytují bezplatně, a rovněž výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků a služby, které souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání.

zde uvádíme, abychom zkvalitnili výsledné údaje. Počínaje rokem 2007 je pro výpočet jednotkových výdajů používaná shodná metodika, kterou používá MŠMT při analýze jednotkových výdajů.³

V roce 2008 jsme v rámci naplnění ukazatele jednotkové výdaje na žáka pracovali jednak s údaji kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady,⁴ jednak s daty o finančních prostředcích rozepsaných v rámci rozpočtování přímých výdajů pro krajské a obecní školství, se kterými pracuje výše zmíněná analýza jednotkových výdajů zpracovaná MŠMT.

B 1 Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta

Tento ukazatel vypovídá o jednom z aspektů efektivity vzdělávacího systému v kraji (dalším významným aspektem jsou výsledky vzdělávání), **udává jednotkovou finanční náročnost vzdělávacího systému**. Výdaje na jedno dítě/žáka/studenta tak vlastně zobrazují cenu vzdělávání, kterou jsou zatěžovány veřejné rozpočty.

Výše finančních prostředků, které se z veřejných rozpočtů vynakládají na jednoho žáka, svým způsobem charakterizuje vzdělávací politiku země, ale i finanční náročnost vzdělávacího procesu. Pro analýzu rozdílů ve výši objemu finančních prostředků na žáka na jednotlivých vzdělávacích úrovních a v regionech je nutné znát nejen mechanismus způsobu financování škol, ale i institucionální a oborovou skladbu škol v jednotlivých regionech a velikostní strukturu škol, protože na těchto faktorech je hodnota ukazatele závislá. Dalším faktorem, který může výši finančních prostředků na žáka ovlivnit, je i směr, kterým se ubírá vzdělávací politika daného regionu. Některé regiony pocítují potřebu posílit financování všeobecného vzdělávání, jiné naopak odborné vzdělávání nebo jen některé obory. Preference a podpora oborové skladby se může v kraji v čase měnit. Fakticky tedy vše souvisí i s ekonomickou situací regionu, mírou nezaměstnanosti, požadavky trhu práce.

Případné odchylky od celkového trendu u jednotlivých krajů vycházejí ze specifík daného regionu, kdy vzdělávací systém musí na tuto specifickou reagovat. **Míra odchylky však udává cenu, kterou kraj za svá specifika platí, případně zisk, který mu z jeho specifík plyne a který pak může využít pro posílení jiných oblastí vzdělávání.** V případě snah o úpravy vzdělávacích systémů v jednotlivých krajích pak lze na efektivitu jednotlivých vzdělávacích segmentů systému pohlízet jako na jednu z výchozích informací, je však nutné zároveň vzít v úvahu i další specifika vzdělávací soustavy kraje.

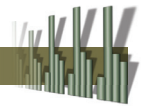
Charakteristika ukazatele

Veřejné výdaje na jedno dítě/žáka/studenta jsou dány celkovými veřejnými výdaji na vzdělávání a počty dětí/žáků/studentů. Projevují se zde však i další faktory jako vliv velikosti školy, poměr mezi počtem žáků a počtem pedagogů, velikost tříd a provozní náročnost školy. Počty dětí/žáků/studentů, především v mateřských, základních a částečně i středních školách, jsou dány zejména velikostí populace odpovídajícího věku. Dalším faktorem, především na středoškolské a vyšších úrovních, je oborová a institucionální nabídka škol v regionu. Nezanedbatelným faktorem ovlivňujícím jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta je i jejich struktura z pohledu formy vzdělávání (denní forma vzdělávání versus ostatní formy vzdělávání).

Ukazatel popisuje finanční náročnost vzdělávání jednoho dítěte/žáka/studenta mateřské, základní a střední školy (včetně vyšší odborné školy), konzervatoře a školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (agregace napříč všemi úrovněmi vzdělávání). Výše výdajů na

³ Přesný název materiálu, který každoročně připravuje MŠMT, zní: „Vyhodnocení podrobných rozpočtů neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství za rok 200x zpracovaných krajskými úřady“.

⁴ Jednalo se o skutečnost k 31. 12. 2008.

jedno dítě/žáka/studenta je díky normativní metodě financování velmi závislá na výši republikového normativu na žáka, který je stanoven pro danou věkovou kategorii,⁵ a výši krajského normativu. Tento normativ je tvořen základní částkou a případným příplatkem na vzdělávání dětí/žáků a studentů se zdravotním postižením a s tím související služby, dále na vzdělávání dětí a žáků ve škole nebo třídě s vyučovacím jazykem národnostní menšiny, na vzdělávání dětí a žáků umístěných ve zdravotnickém zařízení, kteří se vzdělávají ve škole při tomto zařízení atd. Blíže jsou příplatky k normativu definovány v § 3 vyhlášky č. 492/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů (vyhláška o krajských normativních částkách). U jednotlivých škol však mohou vzhledem k oborové a institucionální skladbě nastat poměrně velké rozdíly ve výši výdajů na žáka, které škola z rozpočtu obdrží.

Ukazatel porovnává celkovou výši neinvestičních výdajů (včetně transferů MŠMT) vynaložených z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO; KÚ na mateřské, základní, střední školy (včetně vyšších odborných škol), konzervatoře a školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami s přepočtenými počty dětí/žáků/studentů. Ukazatel je rovněž vypočten na základě rozpisu prostředků státního rozpočtu na rok 2008 pro krajské a obecní školství zpracovaného jednotlivými krajskými úřady (stav k 31. 12. 2008). Metodika výpočtu je v případě obou zdrojových dat shodná.

Metodika výpočtu

$$\frac{V_i}{Z_i}$$

V – neinvestiční (běžné) výdaje z rozpočtu kapitoly 700-Obce, DSO; KÚ; včetně transferů MŠMT na jednotlivé druhy a typy škol (v souladu s aktuální strukturou rozpočtové skladby); resp. výsledný rozpis celkových neinvestičních výdajů z rozpočtu MŠMT do jednotlivých druhů a typů škol a školských zařízení zřizovaných obcemi a kraji v roce 2008 v členění podle paragrafů rozpočtové skladby;⁶

Z – přepočtený počet žáků za kalendářní rok 2008 = $\frac{2}{3}$ přepočtených žáků za školní rok 2007/08 + $\frac{1}{3}$ přepočtených žáků za školní rok 2008/09 v jednotlivých družích, resp. typech škol; přepočtení žáci za školní rok = počet žáků v denní formě vzdělávání + $\frac{1}{4}$ počtu žáků v ostatních formách vzdělávání;

i – jednotlivé druhy (resp. typy) škol na základě paragrafů rozpočtové skladby.

Použitou metodikou jsou zohledněny děti s omezenou délkou docházky do mateřské školy (§ 30 odst. 3 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů), a to jejich zahrnutím pouze z $\frac{1}{2}$. V rámci základních škol jsou zahrnuty děti v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním a děti v přípravném stupni základní školy speciální včetně dětí integrovaných, dále žáci plnící školní docházku podle § 42 školského zákona (Vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením) a $\frac{1}{4}$ žáci plnící školní docházku podle § 41 (Individuální vzdělávání) a § 38 (Vzdělávání v zahraničí nebo na zahraniční škole v ČR) školského zákona. Zahrnuty jsou též děti a žáci na školách při zdravotnických zařízeních. Žáci ostatních forem vzdělávání jsou započtení $\frac{1}{4}$. Na všech příslušných úrovních vzdělávání byl zohledněn rovněž počet žáků v kurzech na doplnění základů/základního vzdělání, denní forma je započtena $\frac{1}{2}$, ostatní formy vzdělávání pak $\frac{1}{8}$.

⁵ Jedná se o teoretické věkové kategorie odpovídající jednotlivým úrovním vzdělávání.

⁶ Jedná se o rozpis finančních prostředků poskytovaných podle § 160 odstavce 1 písmen c, d zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Nehodnotí skutečné čerpání těchto zdrojů státního rozpočtu ani úroveň přidělení či skutečné čerpání ostatních rozpočtových zdrojů škol a školských zařízení regionálního školství územně samosprávních celků.

Zdroj dat:

- databáze ÚIV (počty dětí/žáků/studentů; zřizovatelé obec, kraj a soukromý sektor)
- Asseco Czech Republic, a.s. – výdaje kapitoly 700-Obce, DSO; Krajské úřady
- MŠMT – materiál MŠMT č. j.: 4 511/2009-26

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Průměrně bylo na jedno dítě v mateřské škole v roce 2008 vynaloženo 41 542 Kč z rozpočtů obcí, DSO a krajských úřadů (včetně transferu z MŠMT). Na jednoho žáka základní školy bylo průměrně vydáno 48 287 Kč. Finanční náročnost žáka/studenta střední školy (včetně vyšších odborných škol) dosahovala v průměru 53 539 Kč. Ze středních škol je finančně nejnáročnější výuka v oborech odpovídajících střednímu odbornému učilišti (v republikovém průměru stojí výuka jednoho žáka 64 203 Kč), v oborech odpovídajících střední odborné škole (včetně vyšších odborných škol) je v průměru na žáka/studenta vydáno 48 712 Kč, ze středních škol je nejméně finančně náročné všeobecné vzdělávání (tedy vzdělávání v gymnáziích), výuka jednoho žáka stojí 48 034 Kč. Finančně nejnáročnější je vzdělávání v konzervatořích, kde výuka jednoho žáka stojí za rok v průměru 163 566 Kč. Velký objem finančních prostředků z rozpočtu obcí, DSO a krajských úřadů odčerpávají rovněž děti/žáci škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, u nichž jednotkové údaje dosahují 108 761 Kč.

V případě výpočtu jednotkových výdajů pouze z výsledného rozpisu celkových neinvestičních výdajů z rozpočtu MŠMT pro krajské a obecní školství jsou jednotkové výdaje na dítě v mateřské škole 31 370 Kč, na vzdělávání jednoho žáka v základní škole připadá 32 038 Kč. Ve středních školách je na jednoho žáka vydáváno v průměru 41 417 Kč. V rámci středního vzdělávání je finančně nejnáročnější vzdělávání v oborech středních odborných učilišť (44 296 Kč), následuje vzdělávání v oborech středních odborných škol (42 048 Kč), nejméně finančně náročné je vzdělávání v gymnáziích (37 069 Kč). Výdaje na vzdělávání jednoho žáka konzervatoře dosahují v průměru 141 308 Kč. Výdaje na jednoho studenta vyšší odborné školy představují 37 490 Kč. Vzdělávání žáků ve školách samostatně zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami stojí v průměru na jedno dítě/žáka 89 565 Kč. Tyto výdaje jsou v porovnání s výdaji z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO; KÚ samozřejmě znatelně nižší. Jedná se o rozpočtované finanční prostředky vyplacené podle § 160 odstavce 1 písmen c) a d) určené na přímé výdaje na vzdělávání (mzdové prostředky a ostatní neinvestiční výdaje specifikované ve výše zmíněných ustanoveních školského zákona). Nejsou v nich zahrnuty výdaje na vzdělávání v soukromých školách a školských zařízeních, provozní prostředky a další finanční prostředky, které školám zaslá MŠMT mimo přímé výdaje na vzdělávání a další prostředky od zřizovatelů.

Regionální rozdíly

Jednotkové výdaje vypočtené na podkladě výdajů kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady včetně transferů z kapitoly 333-MŠMT.

Průměrné výdaje na dítě umístěné v mateřské škole se v jednotlivých krajích odlišují. Nejvyšší jsou jednotkové výdaje v Jihočeském kraji (32 992 Kč), nejnižší v Karlovarském kraji (46 527 Kč). V ostatních krajích jsou hodnoty tohoto ukazatele variabilní, výdaje se pohybovaly mezi 35 393 Kč v kraji Vysočina až do 46 308 Kč v Hlavním městě Praze. Do 40 tisíc Kč na dítě se výdaje pohybovaly v již zmiňovaném Jihočeském kraji, v kraji Vysočina a v kraji Královéhradeckém.

Výdaje na žáka základní školy se v jednotlivých krajích pohybovaly od 42 760 Kč ve Zlínském kraji do 55 285 Kč v Jihočeském kraji. Ve čtyřech krajích se jednotkové výdaje na žáka základní školy pohy-

bovaly v intervalu 40–45 tisíc Kč (Zlínský, Středočeský, Jihomoravský, Olomoucký). V intervalu 45–50 tisíc Kč se pak nacházely rovněž čtyři kraje (Moravskoslezský, Liberecký, Pardubický, Karlovarský). Zbývajících šest krajů překonalo hranici 50 tisíc Kč (Ústecký, Hlavní město Praha, Plzeňský, Královéhradecký, Vysočina a Jihočeský kraj, který přesáhl hranici 55 tisíc Kč na žáka).

Průměrné výdaje na žáka střední školy (včetně vyšší odborné školy) se v jednotlivých krajích lišily, odrážely tak rozmanitost středního a vyššího odborného školství; rozličná výše výdajů na žáka/studenta v jednotlivých krajích je ovlivněna různou finanční náročností oborů a jejich nerovnoměrným mezikrajovým rozložením. Jednotkové výdaje byly nejnižší v Moravskoslezském kraji (46 927 Kč), naopak nejvyšší v kraji Vysočina (59 816 Kč), těsně následovaném Jihočeským krajem (59 015 Kč). Pod celorepublikovým průměrem 53 539 Kč se nalézaly všechny moravské regiony – již zmíněný Moravskoslezský kraj a dále Jihomoravský kraj (48 562 Kč), Olomoucký kraj (50 928 Kč), Zlínský kraj (52 342 Kč). Jen těsně nad průměrem byl Plzeňský kraj s 53 318 Kč. V ostatních krajích přesáhly jednotkové výdaje 54 tisíc Kč.

Výdaje na žáka v gymnaziálním oboru se pohybovaly od 44 077 Kč v Jihomoravském kraji do 53 587 Kč v kraji Vysočina. V republikovém porovnání je nejvíce finančních prostředků na žáky v oborech gymnázií vynakládáno v již zmíněném kraji Vysočina, následuje Karlovarský kraj (51 844 Kč), dále pak Hlavní město Praha (51 302 Kč), Jihočeský kraj (50 419 Kč), Královéhradecký kraj (50 357 Kč), Ústecký kraj (50 244 Kč), Plzeňský kraj (49 662 Kč) a kraj Liberecký (48 158 Kč). Pod republikovým průměrem je pak kraj Pardubický, Středočeský, Olomoucký, Moravskoslezský a již zmíněný kraj Jihomoravský.

Výdaje na žáka v oborech odpovídajících střední odborné škole a studenta vyšší odborné školy z rozpočtů obcí, DSO a krajských úřadů (včetně transferů z MŠMT) se v roce 2008 pohybovaly v průměru na hodnotě 48 712 Kč. Nejvyšší jednotkové výdaje na žáka jsou v kraji Karlovarském (64 927 Kč), následuje Zlínský kraj (59 255 Kč) a Vysočina (53 663 Kč). Nad padesátitisícovou hranici pak byly jednotkové výdaje ještě v Olomouckém, Libereckém a Plzeňském kraji. Nejnižší jednotkové výdaje byly v Ústeckém kraji (40 284 Kč).

Výdaje na žáka v oborech odpovídajících střednímu odbornému učilišti jsou z celého segmentu středoškolského vzdělávání nejvyšší. Pohybovaly se v rozmezí od 49 137 Kč ve Zlínském kraji do 79 065 Kč v Jihočeském kraji. Ve více než polovině krajů překročily jednotkové výdaje na žáka v oboru odpovídajícím střednímu odbornému učilišti hranici 70 tisíc Kč. Pod touto hranicí se jednotkové výdaje pohybovaly v již zmíněném Zlínském kraji, následoval kraj Moravskoslezský (49 783 Kč), Karlovarský (49 993 Kč), Jihomoravský (54 549 Kč), Olomoucký (54 966 Kč), Plzeňský (59 669 Kč) a Liberecký (62 232 Kč).

Výdaje na žáka konzervatoří bylo možné sledovat poprvé v roce 2007. Vzdělávání v konzervatořích je z pohledu rozpočtu finančních prostředků nejnáročnější. Celorepublikový průměr jednotkových výdajů činí 163 566 Kč. Výrazněji vyšší jsou pak jednotkové výdaje v Moravskoslezském kraji (180 266 Kč), dále pak v Hlavním městě Praze (176 375 Kč) a v Ústeckém kraji (171 679 Kč). Nejnižší jednotkové výdaje byly zjištěny ve Zlínském kraji (126 635 Kč), Pardubickém kraji (143 945 Kč), Jihomoravském kraji (144 912 Kč). V Jihočeském kraji dosáhly jednotkové výdaje 158 921 Kč, v Plzeňském kraji 155 246 Kč.

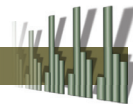
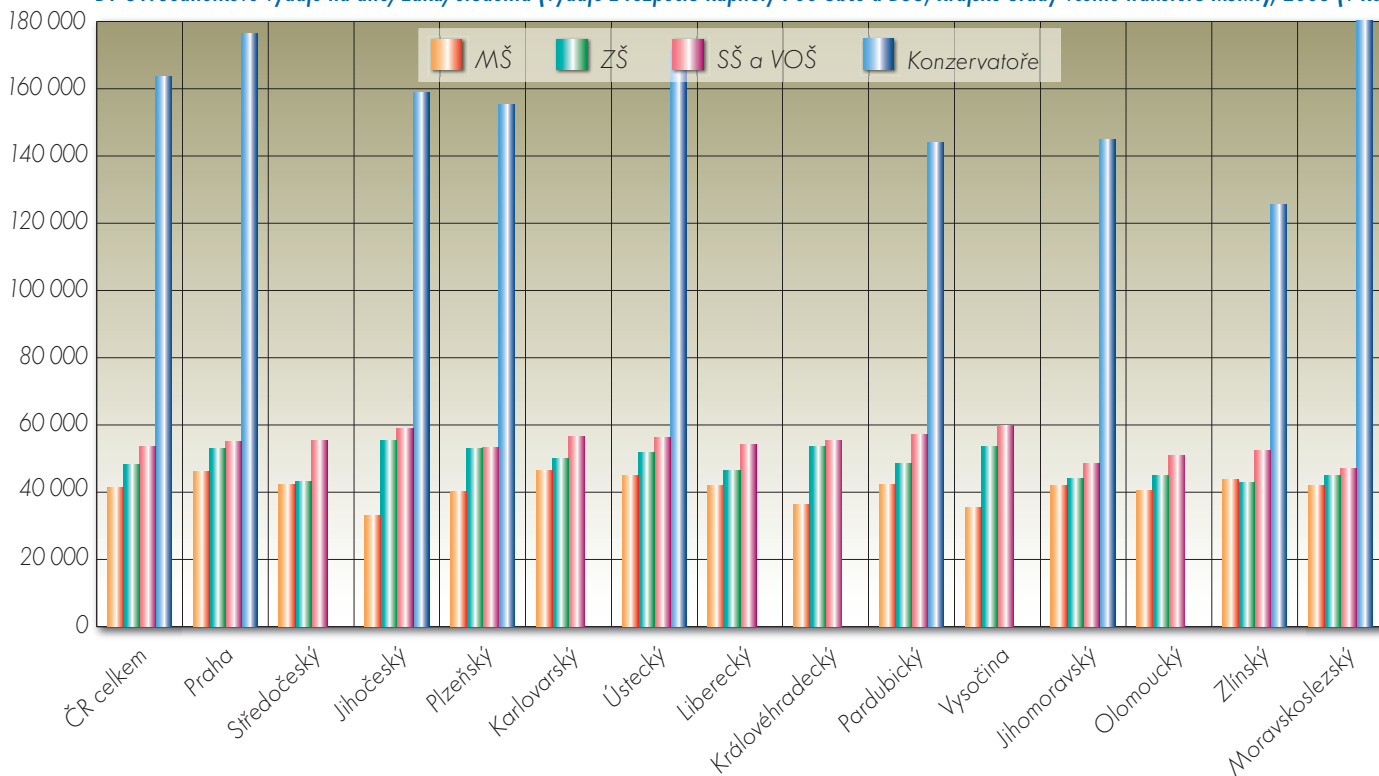
Výdaje na dítě/žáka školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami zahrnují výdaje na mateřské školy, základní školy a střední

B1 T1: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta (výdaje z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady včetně transferů MŠMT), 2008 (v Kč)

Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho			konzervatoře	školy pro žáky se SVP
				gymnázia	SOŠ a VOŠ	střední odborná učiliště		
ČR celkem	41 542	48 287	53 539	48 034	48 712	64 203	163 566	108 761
CZ01 Praha	46 308	52 969	54 986	51 302	48 118	74 151	176 375	110 503
CZ011 Hlavní město Praha	46 308 (2.)	52 969 (5.)	54 986 (8.)	51 302 (3.)	48 118 (8.)	74 151 (4.)	176 375 (2.)	110 503 (7.)
CZ02 Střední Čechy	42 420	43 256	55 424	47 416	46 718	72 541	–	93 909
CZ021 Středočeský kraj	42 420 (5.)	43 256 (13.)	55 424 (7.)	47 416 (10.)	46 718 (12.)	72 541 (5.)	– x	93 909 (12.)
CZ03 Jihozápad	36 304	54 274	56 569	50 100	49 152	70 446	157 039	108 644
CZ031 Jihočeský kraj	32 992 (14.)	55 285 (1.)	59 015 (2.)	50 419 (4.)	48 519 (7.)	79 065 (1.)	158 921 (4.)	113 357 (5.)
CZ032 Plzeňský kraj	40 336 (11.)	53 077 (4.)	53 318 (10.)	49 662 (7.)	50 023 (6.)	59 669 (9.)	155 246 (5.)	104 293 (10.)
CZ04 Severozápad	45 452	51 289	56 429	50 727	46 396	71 289	171 679	89 663
CZ041 Karlovarský kraj	46 527 (1.)	49 981 (7.)	56 481 (4.)	51 844 (2.)	64 927 (1.)	49 993 (12.)	– x	82 451 (14.)
CZ042 Ústecký kraj	45 071 (3.)	51 757 (6.)	56 411 (5.)	50 244 (6.)	40 284 (14.)	78 402 (2.)	171 679 (3.)	91 997 (13.)
CZ05 Severovýchod	40 096	49 807	55 708	48 705	48 464	70 937	143 945	108 107
CZ051 Liberecký kraj	42 052 (7.)	46 526 (9.)	54 225 (9.)	48 158 (8.)	50 919 (5.)	62 232 (8.)	– x	96 617 (11.)
CZ052 Královéhradecký kraj	36 297 (12.)	53 501 (3.)	55 520 (6.)	50 357 (5.)	47 122 (10.)	71 642 (7.)	– x	111 559 (6.)
CZ053 Pardubický kraj	42 408 (6.)	48 654 (8.)	57 090 (3.)	47 441 (9.)	48 088 (9.)	77 990 (3.)	143 945 (7.)	114 935 (4.)
CZ06 Jihovýchod	39 803	47 244	51 993	46 672	48 945	59 987	144 912	110 442
CZ063 Vysočina	35 393 (13.)	53 669 (2.)	59 816 (1.)	53 587 (1.)	53 663 (3.)	71 913 (6.)	– x	121 631 (2.)
CZ064 Jihomoravský kraj	41 884 (9.)	44 037 (12.)	48 562 (13.)	44 077 (14.)	46 743 (11.)	54 549 (11.)	144 912 (6.)	107 271 (8.)
CZ07 Střední Morava	42 086	43 843	51 612	45 279	55 278	52 093	125 635	111 586
CZ071 Olomoucký kraj	40 585 (10.)	44 870 (11.)	50 928 (12.)	45 599 (11.)	51 206 (4.)	54 966 (10.)	– x	106 123 (9.)
CZ072 Zlínský kraj	43 746 (4.)	42 760 (14.)	52 342 (11.)	44 867 (12.)	59 255 (2.)	49 137 (14.)	125 635 (8.)	120 699 (3.)
CZ08 Moravskoslezsko	41 886	45 024	46 927	44 140	46 228	49 783	180 266	142 007
CZ081 Moravskoslezský kraj	41 886 (8.)	45 024 (10.)	46 927 (14.)	44 140 (13.)	46 228 (13.)	49 783 (13.)	180 266 (1.)	142 007 (1.)

Komentář: Údaje za střední odborné školy včetně vyšších odborných škol.

Krajský úřad Karlovarského kraje provedl po dohodě korekci údajů kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady ve smyslu zpřesnění rozložení výdajů na jednotlivých paragrafech rozpočtové skladby.

B1 G1: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta (výdaje z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO; Krajské úřady včetně transferů MŠMT), 2008 (v Kč)

Komentář: Krajský úřad Karlovarského kraje provedl po dohodě korekci údajů kapitoly 700-Obce a DSO; Krajské úřady ve smyslu zpřesnění rozložení výdajů na jednotlivých paragrafech rozpočtové skladby.

školy pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Průměrné výdaje na dítě/žáka v těchto školách v roce 2008 z rozpočtu obcí, DSO a krajských úřadů přesáhly 100tisícovou hranici a činily 108 761 Kč. Nejvyšší výdaje v této oblasti, a to výrazně, jsou na vzdělávání jednoho dítěte/žáka vynakládány v Moravskoslezském kraji (142 007 Kč), s výrazným odstupem následuje kraj Vysočina (121 631 Kč), Zlínský kraj (120 699 Kč), Pardubický kraj (114 935 Kč), Jihočeský kraj (113 357 Kč), Královéhradecký kraj (111 559 Kč) a Hlavní město Praha (110 503 Kč). Jednotkové výdaje v ostatních krajích jsou již pod celorepublikovým průměrem. Nejnižší výdaje jsou v kraji Karlovarském (82 451 Kč).

Jednotkové výdaje vypočtené na podkladě výsledného rozpisu celkových neinvestičních výdajů z rozpočtu MŠMT pro krajské a obecní školství

V rámci regionálního porovnání jednotkových výdajů vypočtených z rozpisu finančních prostředků státního rozpočtu pro krajské a obecní školství jsou diference mezi výší jednotkových výdajů v jednotlivých krajích a celorepublikovým průměrem ve většině kategorií nižší.

V případě **mateřských škol** jsou nejnižší jednotkové výdaje v Hlavním městě Praze (29 666 Kč) a nejvyšší v Ústeckém kraji (32 549 Kč). Diference mezi hraničními hodnotami je 2 883 Kč.

V **základních školách** je na jednoho žáka zropsáno nejméně finančních prostředků opět v Hlavním městě Praze (30 254 Kč), nejvíce pak na Vysočině (32 999 Kč). Diference mezi hraničními hodnotami je 2 744 Kč.

Ve **středních školách** je již diference mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou jednotkových výdajů vyšší, a to 4 414 Kč. Nejvyšší výdaje jsou vynakládány na vzdělávání jednoho žáka ve Středočeském kraji (44 174 Kč), nejnižší pak v Karlovarském kraji (39 761 Kč).

Vzdělávání v **gymnáziích** je ze středoškolského vzdělávání finančně nejméně náročné. Výdaje v žádném z krajů nepřesáhly hodnotu 40 tisíc Kč na žáka, přesto se však údaje v jednotlivých krajích

poměrně liší. Nejvyšší byly v Ústeckém kraji (39 750 Kč), těsně následovaném Plzeňským krajem (39 440 Kč), nejnižší v Hlavním městě Praze (35 441 Kč). Diference mezi nejnižšími a nejvyššími jednotkovými výdaji činila 4 309 Kč.

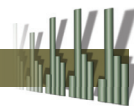
Ve **středních školách s obory středních odborných škol** je již velmi markantní rozdíl ve výdajích na jednoho žáka mezi jednotlivými krají (rozdíl mezi nejnižšími a nejvyššími jednotkovými výdaji je 8 885 Kč, což je dáno zejména oborovou strukturou středoškolského vzdělávání v daném kraji. Nejnižší hodnota jednotkových výdajů byla dosažena v Plzeňském kraji (37 770 Kč), což je hodnota o téměř 2 tisíce Kč nižší než v případě vzdělávání žáků v gymnáziích v daném kraji. Ostatní kraje vždy přesáhly částku 40 tisíc Kč na žáka. Nejvyšší hodnota pak byla dosažena v kraji Karlovarském (46 654 Kč).

Vzdělávání ve **středních odborných učilištích** je z celého středního vzdělávání finančně nejnáročnější. Jednotkové výdaje na žáka ve středním odborném učilišti ve většině krajů přesahují výdaje na žáka ve středních odborných školách. Výjimkou jsou kraje Karlovarský a Ústecký, kde jsou výdaje na žáka v učilišti výrazně nižší než na žáka střední odborné školy a dokonce nižší než na žáka vzdělávajícího se v gymnáziu (v Ústeckém kraji je tento rozdíl jen nepatrný). Nejnižší výdaje jsou vykazány za Karlovarský kraj (34 221 Kč), následuje kraj Ústecký (39 521 Kč), dále pak Moravskoslezský kraj (41 423 Kč) a Jihočeský kraj (41 815 Kč). V ostatních krajích výdaje na vzdělávání jednoho žáka ve středním odborném učilišti přesáhly hodnotu 43 tisíc Kč. Nejvyšší hodnotu jednotkových výdajů dosáhl Středočeský kraj (53 141 Kč) a Hlavní město Praha (50 449 Kč). V ostatních krajích byly hodnoty konzistentní a pohybovaly se v rozmezí 43–46 tisíc Kč. Rozdíl mezi nejvyššími a nejnižšími výdaji na žáka činil 18 919 Kč, což je výrazně více než v případě středních odborných škol.

Vzdělávání v **konzervatořích** je finančně výrazně náročnější než vzdělávání v jiných druzích škol. Nejvyšší jednotkové výdaje vykazuje Moravskoslezský kraj (161 938 Kč) a Hlavní město Praha (152 618 Kč).

BI T2: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta z rozpisu rozpočtu neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství, 2008 (v Kč)

Území	materské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho			VOŠ	školy pro žáky se SVP
				gymnázia	SOŠ	střední odborná učiliště		
ČR celkem	31 370	32 038	41 417	37 069	42 048	44 296	141 308	89 565
CZ01 Praha	29 666	30 254	41 666	35 441	42 939	50 449	152 618	78 894
CZ011 Hlavní město Praha	29 666	30 254	41 666	35 441	42 939	50 449	152 618	78 894
CZ02 Střední Čechy	31 630	31 990	44 174	37 513	41 576	53 141	-	77 164
CZ021 Středočeský kraj	31 630	31 990	44 174	37 513	41 576	53 141	-	77 164
CZ03 Jihozápad	31 073	31 961	41 223	38 401	41 011	43 273	126 569	87 742
CZ031 Jihočeský kraj	30 176	31 649	41 459	37 592	43 420	41 815	120 103	96 985
CZ032 Plzeňský kraj	32 164	32 331	40 922	39 440	37 770	45 040	132 727	79 749
CZ04 Severozápad	32 474	32 221	41 022	38 935	44 922	38 153	138 085	96 352
CZ041 Karlovarský kraj	32 263	31 406	39 761	37 052	46 654	34 221	-	84 401
CZ042 Ústecký kraj	32 549	32 512	41 489	39 750	44 304	39 521	138 085	100 374
CZ05 Severovýchod	31 199	31 806	41 857	36 630	42 710	44 959	121 749	81 833
CZ051 Liberecký kraj	31 196	32 722	42 638	37 699	43 266	45 337	-	81 874
CZ052 Královéhradecký kraj	31 013	32 241	41 371	36 677	42 251	43 916	-	78 243
CZ053 Pardubický kraj	31 394	30 581	41 763	35 836	42 804	45 793	121 749	87 066
CZ06 Jihovýchod	31 102	32 730	40 894	36 739	41 032	44 004	128 101	94 531
CZ063 Vysočina	30 961	32 999	41 986	37 700	42 309	44 772	-	110 140
CZ064 Jihomoravský kraj	31 170	32 595	40 393	36 331	40 427	43 642	128 101	89 942
CZ07 Střední Morava	31 684	31 863	41 313	36 793	41 928	44 405	113 626	90 673
CZ071 Olomoucký kraj	31 523	31 755	41 750	37 660	42 756	44 392	-	86 053
CZ072 Zlínský kraj	31 859	31 976	40 829	35 684	41 089	44 420	113 626	97 473
CZ08 Moravskoslezsko	32 202	32 821	40 041	37 406	40 599	41 423	161 938	110 923
CZ081 Moravskoslezský kraj	32 202	32 821	40 041	37 406	40 599	41 423	161 938	110 923

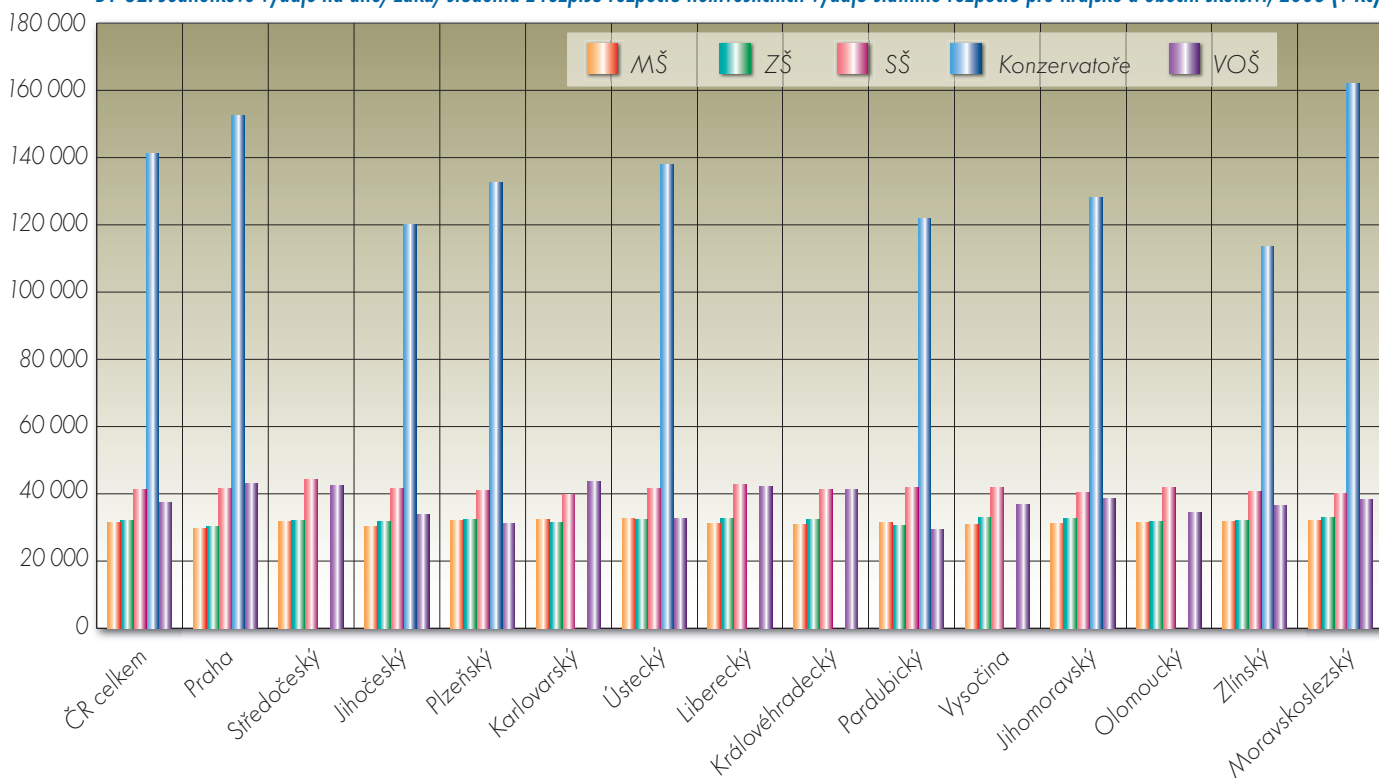

Nejnižší hodnoty pak vykazuje Zlínský kraj (113 626 Kč). Diference mezi hraničními hodnotami je značná, dosahuje 48 311 Kč.

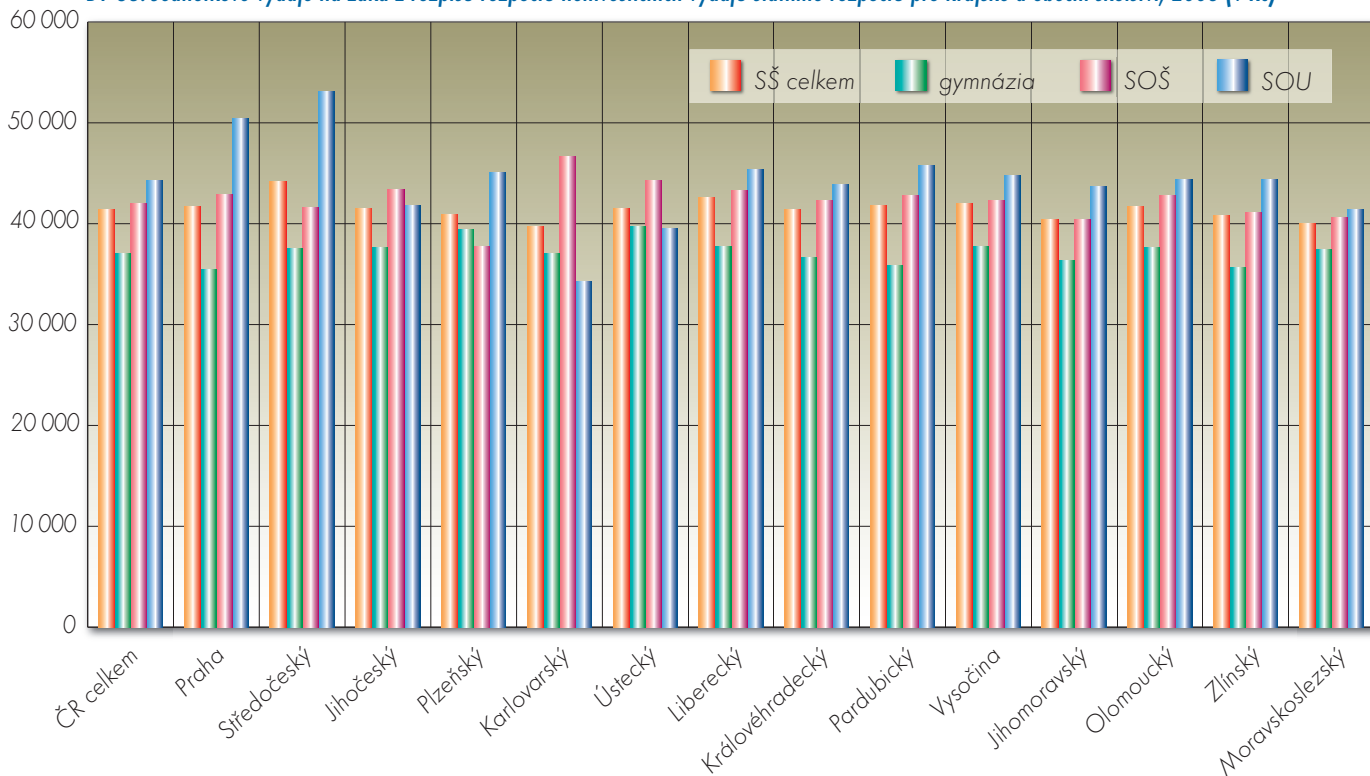
Vzdělávání na **vyšších odborných školách** je opět ve své nákladovosti mezikrajově velmi diferencováno, což je pravděpodobně zapříčiněno oborovou diferencí a zastoupením studentů využívajících jinou než denní formou vzdělávání. Nejvyšší výdaje byly dosaženy v Karlovarském kraji (43 582 Kč), přičemž velmi podobné hodnoty dosáhlo Hlavní město Praha (43 220 Kč). Naopak nejnižší výdaje byly v kraji Pardubickém (29 478 Kč). Diference mezi hraničními hodnotami činila 14 104 Kč.

Na **vzdělávání jednoho dítěte/žáka ve školách zřízených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** bylo nejvíce rozepsáno v Moravskoslezském kraji, 110 923 Kč, následovala Vysočina (110 140 Kč). Posledním krajem, který přesáhl 100tisícovou hranici, byl Ústecký kraj (100 374 Kč). Nejnižší výdaje byly rozepsány ve Středočeském kraji (77 164 Kč), Královéhradeckém kraji (78 243 Kč), Hlavním městě Praze (78 894 Kč), Plzeňském kraji (79 749 Kč) a Libereckém kraji (81 874 Kč). Diference mezi hraničními hodnotami je značná, dosahuje 33 760 Kč.

B1 G2: Jednotkové výdaje na dítě/žáka/studenta z rozpisu rozpočtu neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství, 2008 (v Kč)

B1 G3: Jednotkové výdaje na žáka z rozpisu rozpočtu neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství, 2008 (v Kč)

B 2 Podíl neinvestičních transferů z kapitoly 333-MŠMT na neinvestičních výdajích kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady

Neinvestičními transfery veřejným rozpočtům územní úrovně se rozumí transfery peněžních prostředků určených na neinvestiční výdaje regionálnímu školství územně samosprávných celků a neinvestiční transfery soukromému školství. Skutečně poskytnuté neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně v roce 2008 zahrnovaly: přímé výdaje na vzdělávání na krajské a obecní školství, účelové neinvestiční dotace pro soukromé školství, nákup učebních pomůcek, programy sociální prevence a prevence kriminality, projekty romské komunity, program protidrogové politiky, soutěže, program podpory vzdělávání národnostních menšin a další programy, některé kofinancované z EU. Regionálnímu školství jsou poskytovány z MŠMT rovněž investiční transfery, ty však nemusí být mezikrajově rovnoměrně rozloženy a jejich výše je v porovnání s transfery neinvestičními velmi nízká. Rovněž investiční výdaje jednotlivých krajů mohou být v jednotlivých letech velmi rozdílné, a proto s nimi pro potřeby této publikace nepracujeme.

Charakteristika ukazatele

Ukazatel charakterizuje podíl neinvestičních transferů z kapitoly 333-MŠMT na celkových neinvestičních výdajích na vzdělávání z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady v %.

Metodika výpočtu

$$\frac{NT}{V} \cdot 100$$

NT – skutečně poskytnuté neinvestiční transfery z kapitoly 333-MŠMT veřejným rozpočtům územní úrovně

V – neinvestiční (běžné) výdaje na školství z rozpočtu kapitoly 700-Obce a DSO; Krajské úřady

Zdroj dat:

- Asseco Czech Republic, a.s. – výdaje kapitoly 700-Obce a DSO; Krajské úřady
- MÚZO Praha s.r.o. – výdaje kapitoly 333-MŠMT

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územně správních celků z kapitoly 333-MŠMT na rok 2008 představovaly 79,6 % neinvestičních výdajů na školství kapitoly 700-Obce a DSO; Krajské úřady v oblasti školství. Celkem činily 78 403,7 mil. Kč, z toho na přímé náklady na vzdělávání (včetně sportovních gymnázií) a na dotace pro soukromé školy a školská zařízení⁷ 76 026,0 mil. Kč (tedy bezmála 97 % skutečně poskytnutých neinvestičních transferů veřejným rozpočtům ÚSC).

Regionální rozdíly

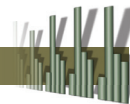
Neinvestiční transfery poskytnuté z kapitoly 333-MŠMT se podílely na pokrytí neinvestičních výdajů rozpočtů územně správních celků ve školství v rozmezí od 73,5 % v Praze do 81,6 % v Moravskoslezském kraji. Lze říci, že až na Hlavní město Prahu je podíl neinvestičních transferů z MŠMT na celkových neinvestičních výdajů téměř vyrovnaný. Rozdíl mezi krajem, kde je podíl největší a nejmenší, po očištění o údaje za Hlavní město Prahu, dosáhl 2,7 procentního bodu. Nejvyšší podíl transferů byl v již zmíněném kraji Moravskoslezském a Pardubic-

⁷ Vymezeno účelovými znaky 33353, 33354 a 33155.

B2 T1: Podíl neinvestičních transferů kapitoly 333-MŠMT na neinvestičních výdajích na vzdělávání kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady, 2008

Území		Neinvestiční výdaje kapitoly 700-Obce a DSO; KÚ v tis. Kč ¹⁾			Neinvestiční transfery z kapitoly 333-MŠMT v tis. Kč	Podíl neinv. transferů na neinvestičních výdajích rozpočtů	
		celkem	Obce a DSO	Krajské úřady			
ČR celkem		98 439 977,2	23 339 527,7	75 100 449,5	78 403 736,6	79,6 %	
CZ01	Praha	11 221 176,9	11 221 176,9	x	8 247 366,8	73,5 %	
CZ011	Hlavní město Praha	11 221 176,9	11 221 176,9	x	8 247 366,8	73,5 %	(14.)
CZ02	Střední Čechy	10 278 264,5	1 487 961,0	8 790 303,5	8 234 165,3	80,1 %	
CZ021	Středočeský kraj	10 278 264,5	1 487 961,0	8 790 303,5	8 234 165,3	80,1 %	(7.)
CZ03	Jihozápad	11 308 909,8	1 579 991,2	9 728 918,6	9 059 938,0	80,1 %	
CZ031	Jihočeský kraj	6 278 714,2	846 214,9	5 432 499,3	5 017 609,8	79,9 %	(10.)
CZ032	Plzeňský kraj	5 030 195,5	733 776,3	4 296 419,2	4 042 328,2	80,4 %	(5.)
CZ04	Severozápad	11 133 427,1	1 649 738,3	9 483 688,8	8 866 483,0	79,6 %	
CZ041	Karlovarský kraj	2 916 588,8	431 055,8	2 485 533,0	2 317 573,1	79,5 %	(12.)
CZ042	Ústecký kraj	8 216 838,3	1 218 682,4	6 998 155,9	6 548 910,0	79,7 %	(11.)
CZ05	Severovýchod	14 736 454,4	2 089 775,9	12 646 678,5	11 814 873,4	80,2 %	
CZ051	Liberecký kraj	4 292 183,6	679 522,5	3 612 661,1	3 384 589,2	78,9 %	(13.)
CZ052	Královéhradecký kraj	5 482 309,5	773 758,8	4 708 550,7	4 382 861,1	79,9 %	(9.)
CZ053	Pardubický kraj	4 961 961,3	636 494,6	4 325 466,7	4 047 423,1	81,6 %	(2.)
CZ06	Jihovýchod	15 735 211,8	2 038 336,7	13 696 875,1	12 701 585,4	80,7 %	
CZ063	Vysočina	5 054 831,6	657 706,6	4 397 125,0	4 054 946,7	80,2 %	(6.)
CZ064	Jihomoravský kraj	10 680 380,2	1 380 630,1	9 299 750,1	8 646 638,6	81,0 %	(4.)
CZ07	Střední Morava	11 983 157,5	1 595 453,2	10 387 704,3	9 647 550,8	80,5 %	
CZ071	Olomoucký kraj	6 257 684,9	866 924,9	5 390 760,0	5 006 580,6	80,0 %	(8.)
CZ072	Zlínský kraj	5 725 472,5	728 528,3	4 996 944,3	4 640 970,2	81,1 %	(3.)
CZ08	Moravskoslezsko	12 043 375,4	1 677 094,6	10 366 280,8	9 831 773,9	81,6 %	
CZ081	Moravskoslezský kraj	12 043 375,4	1 677 094,6	10 366 280,8	9 831 773,9	81,6 %	(1.)

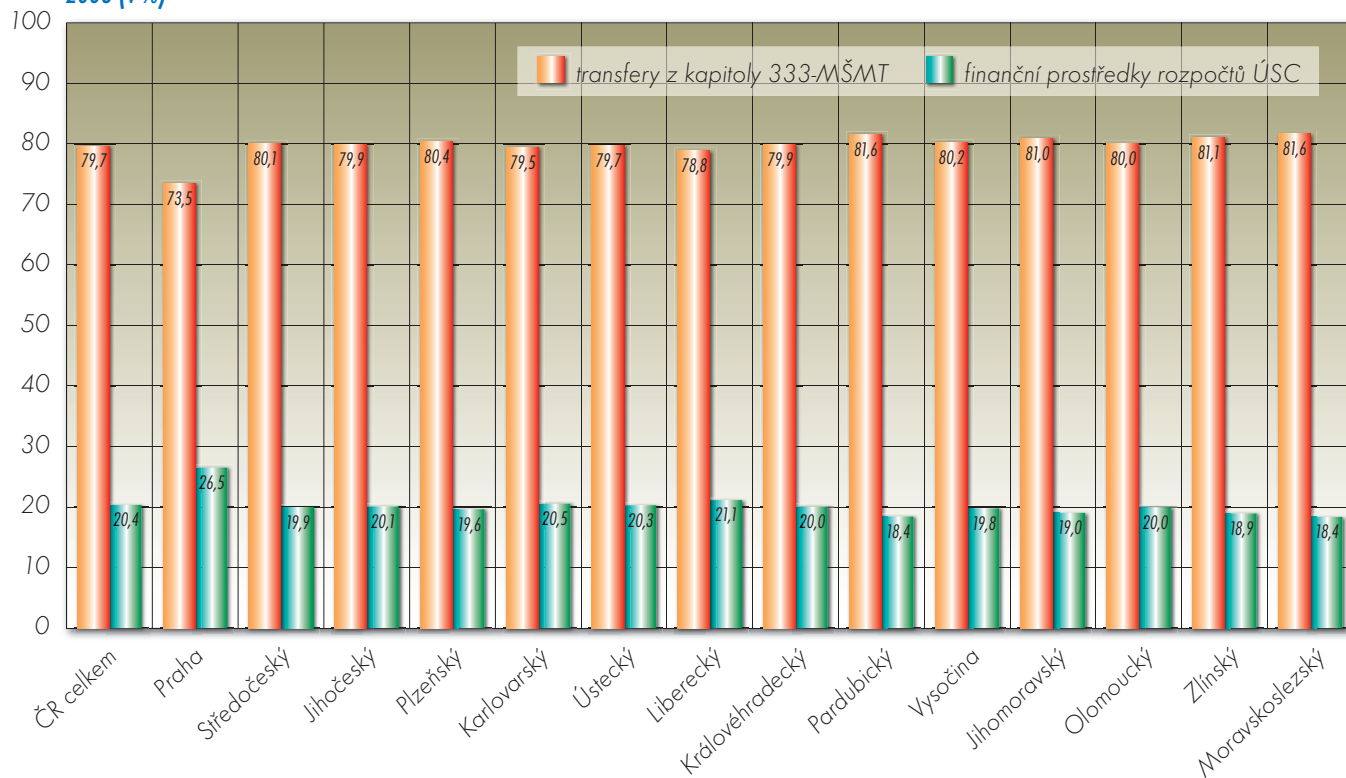
Poznámky: ¹⁾ Do neinvestičních výdajů kapitoly 700-Obce a DSO; KÚ jsou započteny neinvestiční transfery z MŠMT. Výdaje jsou z důvodu konsolidace očištěny o položky 5321, 5323, 5329, 5366.

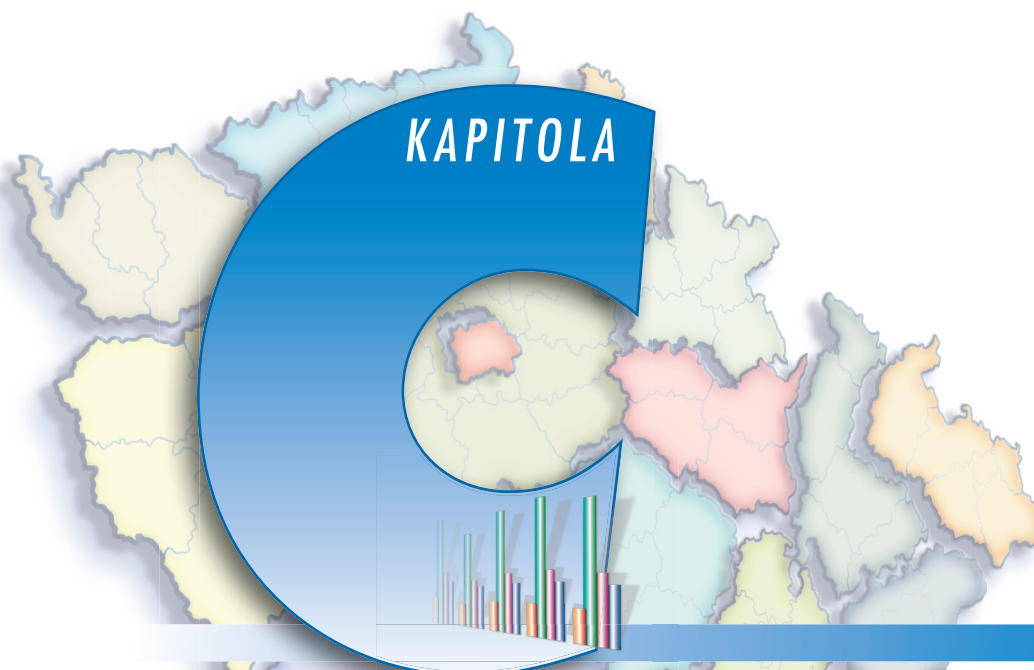
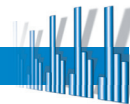
kém (86,1 %), Zlínském (81,1 %), Jihomoravském (81,0 %), Plzeňském (80,4 %), kraji Vysočina (80,2 %), Středočeském (80,1 %) a Olomouckém kraji (80,0 %). Pod celorepublikovým průměrem se pohybovalo již

zmíněné Hlavní město Praha (73,5 %), Liberecký kraj (78,9 %) a Karlovarský kraj (79,5 %). Ostatní kraje se pohybovaly nad celorepublikovým průměrem, ale podíl transferů nedosáhl 80,0% hranice.

B2 G1: Podíl neinvestičních transferů kapitoly 333-MŠMT na neinvestičních výdajích na vzdělávání kapitoly 700-Obce a DSO, Krajské úřady, 2008 (v %)

PŘÍSTUP KE VZDĚLÁVÁNÍ, ÚČAST NA NĚM A PRŮCHOD VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVOU

C 1 Účast na vzdělávání

Téma účasti na vzdělávání popisuje, jakou měrou se populace podílí na vzdělávání v jednotlivých vzdělávacích úrovních, a udává, jak se bude v budoucnu měnit kvalita lidských zdrojů v ekonomice.

Nejen na mezinárodní úrovni, ale i v ČR můžeme sledovat zcela zřejmý trend posilování účasti na vzdělávání. Lidé bez dostatečné kvalifikace (tzn. pouze se základním vzděláním nebo bez vzdělání) velmi obtížně hledají práci a velice často se stávají nezaměstnanými.

Je také nutno pečlivě zvážit míru rozdělení účastníků do jednotlivých oborů středních škol. Středoškolské obory ukončené maturitní zkouškou jsou a budou i v budoucnu výrazně preferovány, neboť jejich absolventi mají nejen lepší uplatnění na trhu práce, ale i otevřenou cestu ke vzdělávání terciárnímu. Jedná se jak o obory odborného, tak všeobecného vzdělávacího proudu, mezi které řadíme obory gymnaziální a obory lyceí.

Míry účasti na vzdělávání jsou také jedním z klíčových parametrů, z nichž je nutno vycházet při nastavení kapacit jednotlivých úrovní vzdělávacího systému, a do značné míry určují i ekonomickou náročnost vzdělávacího systému. V souvislosti s rostoucím podílem studia na vyšších úrovních vzdělávání se tento vliv stále zvyšuje.

Podíly jednotlivých kohort odpovídajících stupňům vzdělávání na celkové populaci obyvatel kraje

Charakteristika ukazatele

Indikátor popisuje nároky, které jsou v daném kraji kladeny na zabezpečení vzdělávání. Popisuje účastí na jednotlivých vzdělávacích úrovních v procentech, a tím umožňuje přímé srovnání účastí, avšak nevypovídá o charakteru a kvalitě vzdělávání. V rozlišení podle vzdělávacích úrovní (a podle odpovídajících věkových skupin) ukazatel popisuje hrubou míru účasti v poměrně podrobném pohledu, čímž umožňuje popsání míry účasti v nejvyšších, terciárních formách vzdělávání.

Metodika výpočtu

$$\frac{Z_i}{K_i} \cdot 100$$

Z – počet žáků vzdělávajících se na odpovídajících vzdělávacích úrovních v denní formě vzdělávání

K – populace příslušné věkové skupiny odpovídající jednotlivým vzdělávacím úrovním

i – jednotlivé vzdělávací úrovně (včetně dělení středoškolského vzdělávání na maturitní a nematuritní)
– maturitní střední vzdělávání s maturitní zkouškou
– nematuritní střední vzdělávání s výučním listem a střední vzdělávání

vzdělávací úroveň	počty dětí, žáků, studentů	populace ve věku
materšské školy	materšských škol včetně škol pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami	3–5 let
základní školy	základních škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, základních škol speciálních, ročníků oborů gymnázií a konzervatoří, ve kterých žáci plní povinnou školní docházku (včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami)	6–14 let

střední školy	denní formy odborného vzdělávání na středních školách (střední vzdělávání, střední vzdělávání s výučním listem, střední vzdělávání s maturitní zkouškou, zkrácené formy studia těchto druhů vzdělávání, nástavbové studium), vzdělávání všeobecného charakteru na gymnáziích (bez ročníků, ve kterých žáci plní povinnou školní docházku) včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	15–18 let
konzervatoře	konzervatoří (bez žáků v ročnících 8letých konzervatoří plnících povinnou školní docházku) v denní formě vzdělávání	15–20 let
vyšší odborné školy	vyšších odborných škol v denní formě vzdělávání	19–21 let

Zdroj dat

- ČSÚ – demografie k 31. 12. 2008
- databáze ÚIV

S účastí na základním vzdělávání souvisejí i další doplňkové ukazatele, a to:

Míry odkladů povinné školní docházky

Metodika výpočtu

$$\frac{Z_z}{P} \cdot 100$$

Z_z – počet dětí starších šesti let nastupujících do základní školy
 P – populace sedmiletých

Zdroj dat

- počet dětí starších šesti let nastupujících do základní školy – ÚIV
- demografie k 31. 12. 2008 – ČSÚ

Podíl žáků v ročnících odpovídajících 2. stupni základních škol (včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami), kteří plní povinnou školní docházku na víceletých oborech gymnázií a osmiletých oborech konzervatoří.

Metodika výpočtu

$$\frac{Z_g}{P} \cdot 100$$

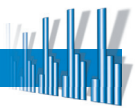
Z_g – celkový počet žáků víceletých oborů gymnázií a konzervatoří v nižším stupni (1.–4. ročník osmiletého, 1.–2. ročník šestiletého gymnázia a 1.–4. ročník osmileté konzervatoře)
 P – počet žáků základní školy a žáků víceletých oborů gymnázií a konzervatoří v nižším stupni

Zdroj dat

- databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Míra účasti na předškolním vzdělávání je u nás stále velmi vysoká (101,7%). Míra účasti na předškolním vzdělávání překračuje 100% především proto, že děti s odkladem povinné docházky i po dovršení věku šesti let zůstávají v mateřské škole (míra odkladů povinné školní

docházky se v současné době pohybuje na úrovni 23,5%) a mateřské školy navštěvují i děti mladší než 3 roky (zejména v případech, když v obci neexistují dětské jesle a mateřská škola má volnou kapacitu). Vysoká účast na předškolním vzdělávání je dána i tím, že podle §123 odst. 2 školského zákona se vzdělávání v posledním ročníku mateřské školy zřizované státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí a v přípravné třídě základní školy poskytuje bezúplatně.

Prakticky **plná účast na základním vzdělávání (102,0%)** ponechává pro další působení vnějších vlivů pouze malý prostor. Na tomto stupni vzdělávání se plní povinná školní docházka, a z tohoto důvodu procesem základního vzdělávání prochází prakticky každý. Míra účasti vyšší než 100% odpovídající věkové populace je způsobena především odklady povinné školní docházky, opakováním ročníků, ale také konstrukcí ukazatele, do kterého byli zahrnuti i žáci škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), kteří mnohdy zůstávají ve škole díky svému postižení déle než devět let. Spíše než zvyšování míry účasti (které však prakticky už není možné) je důležitým aspektem především vnitřní struktura vzdělávání žáků v rámci povinné školní docházky (účast ve specifických formách základního vzdělávání – v základních školách speciálních a praktických a v neposlední řadě i plnění povinné školní docházky v oborech víceletých gymnázií).

Zmínili jsme se také o **plnění povinné školní docházky na nižším stupni víceletých středních škol** – v oborech šesti a osmiletých gymnázií a oboru tanec na konzervatoři – **zde plní povinnou školní docházku 10,6% všech žáků v ročnících odpovídajících 2. stupni základních škol**. Také tento ukazatel má výrazně regionální charakter.

Středoškolská úroveň již kompetentním orgánům nabízí širší možnosti pro působení na míry účasti – **míra účasti na středoškolském vzdělávání je velmi vysoká, pohybuje se na úrovni 95,8%**, i když oproti minulým letům v letošním roce mírně klesla (o 0,2 procentního bodu). Poměrně vysoká míra účasti je způsobena částečně také konstrukcí ukazatele – do celkového počtu žáků jsou zahrnuti i žáci nástavbového studia a zkrácených forem vzdělávání. Míry účasti na středoškolském vzdělávání mohou ovlivnit následující tři faktory:

- Prvním a základním požadavkem je, aby byla zajištěna co nejvyšší účast na středním vzdělávání obecně, především dostatečnou nabídkou vhodných vzdělávacích programů i pro ty, kteří při absolvování povinné školní docházky nebyli příliš úspěšní a při vstupu na trh práce by měli velké problémy (obecně je nutno konstruovat nabídku programů středního vzdělávání v úzké návaznosti na požadavky trhu práce v regionu).
- Druhou možností ovlivňování účasti na středním vzdělávání je posilování vzdělávání v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou, resp. středního vzdělávání s výučním listem. Spojnicí je studium nástavbové⁸ – jeho podporou lze korigovat případné nepříznivé charakteristiky v dělení středoškolských účastí do „maturitní“ a „nematuritní“ větve, avšak úspěšnost studentů v dokončování studia je zde nižší v porovnání s ostatními druhy vzdělávání.
- Třetí možností ovlivnění je dělení středoškolského sektoru na všeobecný (obory gymnázií, obory lyceí, ovšem obory lyceí jsou díky konstrukci kódu oboru zahrnuty pod daty škol poskytujících odborné střední vzdělání) a odborný (odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou, s výučním listem a střední vzdělávání) proud. Pro vstup do terciárního vzdělávání je vhodnější všeobecně vzdělávací proud, pro vstup na trh práce spíše odborný proud (obě varianty mají svá pro a proti, záleží na tom, zda chce daný žák dále pokračovat ve vzdělávání na vyšší odborné škole nebo ve studiu na

vysoké škole, případně zda chce po ukončení střední školy vstoupit na trh práce).

I když **terciární vzdělávání** nepatří zcela, kromě vyšších odborných škol, do kompetencí krajských autorit a i když charakter problémů týkajících se terciárního vzdělávání je od regionálního školství poměrně odlišný, rádi bychom zde alespoň krátce tuto problematiku zmínili. Vzhledem k tomu, že veřejné vysoké školy jsou dosti autonomními subjekty, jsou cesty ovlivňování míry účasti mladé populace na terciárním vzdělávání krajskými autoritami spíše nepřímé a pouze prostřednictvím spolupráce. Zejména v posledních letech dochází k výraznému nárůstu soukromých vysokých škol, které rozšiřují nabídku terciárního vzdělávání. Tyto školy mají často výrazně regionální charakter. Základním cílem je opět zde posilování účasti na této úrovni vzdělávání, důležitým aspektem však je i diverzifikace nabídky terciárních vzdělávacích programů tak, aby lépe vyhovovala potřebám a možnostem cílové populace.

Vyšší odborné školy si za 13 let působnosti v českém vzdělávacím systému v rámci terciárního sektoru získaly svoje nezastupitelné místo. Dnes se tyto školy stávají pro uchazeče i cílovou volbou, ne jen náhradou za neúspěšnou snahu o vysokoškolské studium. Zvláště když do terciárního vzdělávání je přesunuto i studium pro zdravotní sestry a učitelky mateřských škol. Avšak od roku 2003/04 počet studentů přijatých na vyšší odborné školy klesá. K mírnému nárůstu počtu přijatých studentů došlo v roce 2007/08. Tento nárůst byl způsoben zejména vyšším zájmem o dálkové formy vzdělávání, u denních forem je stále patrný pokles. V roce 2008/09 počet nově přijatých poklesl ve srovnání s předchozím rokem o 6,8% v denní formě vzdělávání a o 11,8% v ostatních formách vzdělávání.

Výhodou vyšších odborných škol je silná vazba na region. Tyto školy nabízejí potenciál lidí vzdělaných na terciární úrovni, který je či alespoň může být úzce spjat s ekonomikou kraje. Podporou těchto škol tedy lze dosahovat rozšiřování terciárních kapacit a zároveň se vyhnout potenciálním problémům s nevhodnou oborovou strukturou absolventů na trhu práce.

Účast odpovídající věkové populace 19–21letých na vyšším odborném vzdělávání se v celorepublikovém měřítku pohybuje na úrovni 5,1%. Ve srovnání s rokem 2007/08 se tento ukazatel snížil o 0,4 procentního bodu. Hodnoty ukazatele v jednotlivých regionech vykazují značné rozdíly (rozptyl 0,5%–11,1%), hlavně z důvodu rozdílné hustoty sítě vyšších odborných škol v regionech.

Problematikou **vysokého školství** se v krajské ročence podrobněji nezabýváme.

Regionální rozdíly

Míra účasti na předškolním vzdělávání se v jednotlivých regionech České republiky pohybuje od 91,3% v Ústeckém kraji až po 110,8% v Pardubickém kraji. Kromě kraje Ústeckého a Karlovarského se míry účasti na předškolním vzdělávání ve většině krajů pohybují nad úrovní 100% (kromě již zmíněného Ústeckého kraje je míra účasti pod 100% ještě v Karlovarském a Středočeském kraji a v Praze).

Minimální regionální rozdíly najdeme v **míře účasti na základním vzdělávání**. Nejvyšší hodnoty – 105,5% – dosahuje Hlavní město Praha (které je však spádové pro Středočeský kraj, především v oblasti škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a ve vzdělávání na víceletých gymnáziích). Ve všech krajích kromě Středočeského kraje (nejnižší míra účasti 97,8% – ten ale částečně využívá jako spádovou oblast vzdělávání Hlavní město Prahu) a Karlovarského (míra účasti 99,8%) je v roce 2008/09 hodnota ukazatele nad 100%. Po Středočeském a Karlovarském kraji mají nejnižší míru účasti kraje Ústecký (100,9%) a Jihočeský (101,7%).

Míry odkladů povinné školní docházky se v rámci krajů pohybují v rozmezí od 9,3% v Jihomoravském kraji do 29,8% v Praze, hod-

⁸ Nástavbové programy jsou sice v České republice podle tradice řazeny do středního (tedy vyššího sekundárního) vzdělávání, avšak na mezinárodní úrovni jsou již vnímány jako další úroveň – postsekundární neterciární.

noty nad 29 % dosahuje i kraj Vysočina (29,6 %). V ostatních krajích se jedná o odklady povinné školní docházky na úrovni 20,8 %–25,1 %.

Další údaj, který je nutno v souvislosti s touto problematikou zmínit, je **podíl žáků v ročnících odpovídajících 2. stupni základních škol** (včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami), kteří plní povinnou školní docházku na víceletých gymnáziích a osmiletých oborech konzervatoří.

Celorepublikový průměr činí 10,6 % a výrazně vysokých hodnot ukazatele (20,9 %) dosahuje Praha. Hlavní město je však z hlediska této problematiky naprosto atypickým regionem – tvoří spádovou oblast i pro okolní okresy Středočeského kraje. Pokud porovnáme jednotlivé regiony s vyloučením Prahy, pak se hodnoty ukazatele pohybují v rozmezí od 7,7 % v Ústeckém kraji do 11,6 % v Jihomoravském kraji, tedy s odchylkami cca 1–3 procentních bodů od celorepublikového průměru.

Míra účasti na středoškolském vzdělávání je v naší republice poměrně vysoká. Vezmeme-li navíc v úvahu konstrukci ukazatele a poměrně velké množství žáků v programech tříletých a kratších, pak je 95,8 % účasti na středním vzdělávání hodnota opravdu vysoká. Ve srovnání s rokem 2007 podíl žáků středních škol na populaci 15–19letých mírně klesl o 0,2 procentního bodu. Zájem o získání kvalifikace souvisí jednak s vyšším uplatněním na trhu práce, jednak se zájmem o získání vzdělání s maturitní zkouškou. Nejvyšší míra účasti na středoškolském vzdělávání je tradičně v Praze (128,7 %). Praha je však pro středoškolské vzdělávání spádová především pro okrajové okresy Středočeského kraje, který má naopak míru účasti nejmenší z celé České republiky (74,0 %). Pokud ukazatel vypočteme dohromady pro Prahu a Středočeský kraj, je míra účasti 98,5 %. V této hodnotě je lépe vyjádřeno, že některé střední školy sídlící v Praze mají působnost i nad rámec Prahy a Středočeského kraje. Nad 100 % se pohybují kromě Prahy ještě Královéhradecký (101,3 %), Jihomoravský (100,6 %) a Zlínský

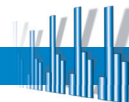
kraj (100,3 %). Míra účasti je tradičně vyšší v oborech ukončených maturitní zkouškou (včetně nástavbového studia), o které je vyšší zájem než o obory nematuritní (tedy obory středního vzdělávání s výučním listem a obory středního vzdělávání). Maturitní obory dosahují míry účasti 72,8 % v celorepublikovém průměru, zatímco u nematuritních oborů je to 23,1 %. Nejvyšší míra účasti na středním vzdělávání ukončeném maturitní zkouškou je pak v Praze, kde dosahuje 108,5 %. Důvodem je opět spádovost Prahy a vyšší zastoupení škol poskytujících tento typ vzdělávání na úkor nematuritních oborů. Hodnoty výrazněji přes 70 % dále dosáhly Zlínský kraj (79,0 %), Jihomoravský kraj (77,1 %), Královéhradecký kraj (75,8 %) a Jihočeský kraj (74,0 %). V nematuritní oborech dosahuje průměrná republiková míra účasti 23,1 %. Nejvyšší je v Ústeckém (26,5 %), Královéhradeckém (25,5 %) a Karlovarském kraji (25,2 %). Nejnižší pak ve Středočeském kraji (19,4 %) a Praze (20,1 %), kde je vysoká míra účasti na středním vzdělávání zakončeném maturitní zkouškou.

Míra účasti na vzdělávání na konzervatořích je dána nerovnoměrným rozložením těchto škol v České republice. V šesti krajích se konzervatoře vůbec nevyskytují. Z ostatních krajů má nejvyšší míru účasti Praha (kde je také nejvyšší počet škol – 8), a to 2,7 %. Ukazatel nevyovídá o tom, jaká je účast věkové populace toho kterého kraje na vzdělávání na konzervatořích, ale spíše o jejich rozmístění.

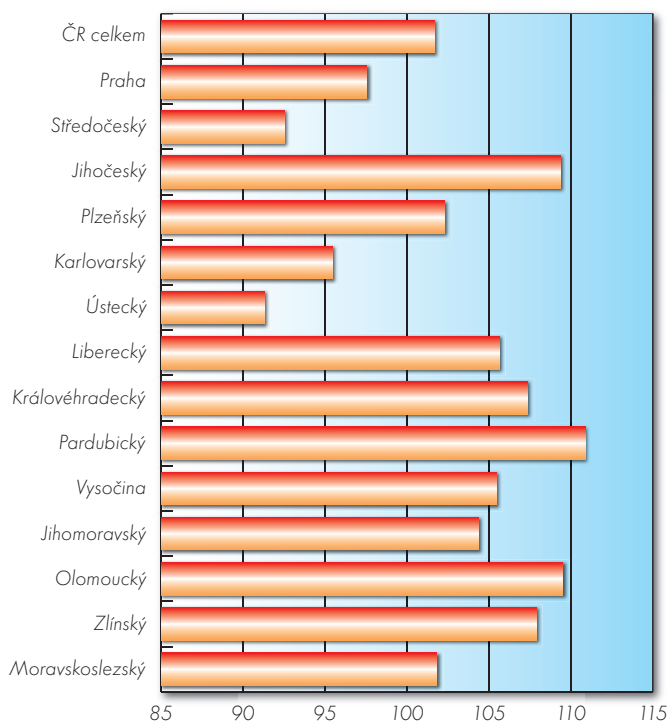
Míra účasti na vyšším odborném vzdělávání v jednotlivých krajích je velmi silně závislá na celkovém počtu žáků vyšších odborných škol bez ohledu na to, ze kterého kraje jsou. Z tohoto důvodu nejvyšší míry účasti vykazují kraje, ve kterých studuje nejvíce žáků. Také tento ukazatel nevyovídá o tom, jaká je účast věkové populace toho kterého kraje ve vyšším odborném vzdělávání, ale spíše o hustotě sítě vyšších odborných škol. Nejvyšší míru účasti vyazuje Praha (11,1 %), Jihočeský (7,3 %), Jihomoravský kraj (6,1 %), kraj Vysočina (5,2 %) a Královéhradecký kraj (4,5 %).

C1 T1: Podíl dětí MŠ a žáků ZŠ, SŠ, konzervatoří a studentů VOŠ na odpovídající věkové populaci, 2008 (v %)

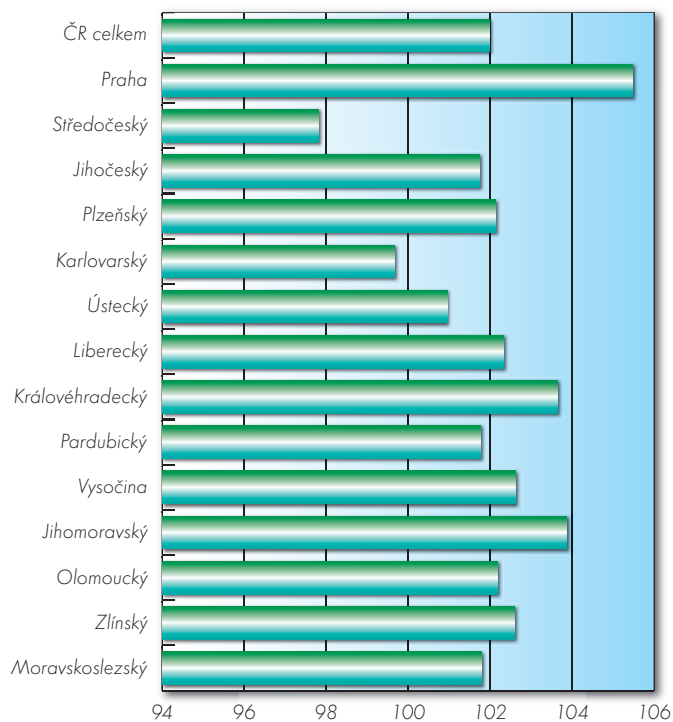
Území		MŠ		ZŠ		SŠ				konzervatoře		VOŠ		
						celkem		maturitní obory						nematuritní obory
ČR celkem		101,7		102,0		95,8		72,8		23,1		0,6		5,1
CZ01	Praha	97,5		105,5		128,7		108,5		20,1		2,7		11,1
CZ011	Hlavní město Praha	97,5 (11.)		105,5 (1.)		128,7 (1.)		108,5 (1.)		20,1 (13.)		2,7 (1.)		11,1 (1.)
CZ02	Střední Čechy	92,5		97,8		74,0		54,6		19,4		–		3,3
CZ021	Středočeský kraj	92,5 (13.)		97,8 (14.)		74,0 (14.)		54,6 (14.)		19,4 (14.)		–	x	3,3 (11.)
CZ03	Jihozápad	106,1		101,9		95,6		70,8		24,7		0,6		5,9
CZ031	Jihočeský kraj	109,4 (3.)		101,7 (11.)		99,2 (5.)		74,0 (5.)		25,2 (4.)		0,5 (7.)		7,3 (2.)
CZ032	Plzeňský kraj	102,3 (9.)		102,1 (8.)		91,2 (11.)		67,1 (10.)		24,1 (7.)		0,6 (5.)		4,4 (6.)
CZ04	Severozápad	92,3		100,6		90,4		64,2		26,2		0,3		3,3
CZ041	Karlovarský kraj	95,4 (12.)		99,7 (13.)		84,6 (13.)		59,4 (13.)		25,2 (3.)		–	x	2,2 (13.)
CZ042	Ústecký kraj	91,3 (14.)		100,9 (12.)		92,5 (8.)		66,0 (11.)		26,5 (1.)		0,4 (8.)		3,7 (9.)
CZ05	Severovýchod	108,0		102,6		93,3		68,7		24,5		0,2		4,5
CZ051	Liberecký kraj	105,6 (6.)		102,3 (6.)		84,9 (12.)		59,7 (12.)		25,2 (5.)		–	x	3,7 (10.)
CZ052	Královéhradecký kraj	107,3 (5.)		103,6 (3.)		101,3 (2.)		75,8 (4.)		25,5 (2.)		–	x	4,5 (5.)
CZ053	Pardubický kraj	110,8 (1.)		101,7 (10.)		92,1 (9.)		69,1 (8.)		22,9 (10.)		0,6 (6.)		0,5 (14.)
CZ06	Jihovýchod	104,7		103,4		97,7		74,3		23,4		0,5		5,8
CZ063	Vysočina	105,4 (7.)		102,6 (4.)		91,7 (10.)		68,6 (9.)		23,1 (9.)		–	x	5,2 (4.)
CZ064	Jihomoravský kraj	104,4 (8.)		103,8 (2.)		100,6 (3.)		77,1 (3.)		23,5 (8.)		0,8 (3.)		6,1 (3.)
CZ07	Střední Morava	108,7		102,4		98,5		75,6		22,8		0,5		4,0
CZ071	Olomoucký kraj	109,5 (2.)		102,2 (7.)		96,7 (6.)		72,5 (6.)		24,3 (6.)		–	x	3,9 (8.)
CZ072	Zlínský kraj	107,8 (4.)		102,6 (5.)		100,3 (4.)		79,0 (2.)		21,3 (12.)		1,0 (2.)		4,1 (7.)
CZ08	Moravskoslezsko	101,8		101,8		94,7		72,2		22,5		0,6		3,3
CZ081	Moravskoslezský kraj	101,8 (10.)		101,8 (9.)		94,7 (7.)		72,2 (7.)		22,5 (11.)		0,6 (4.)		3,3 (12.)

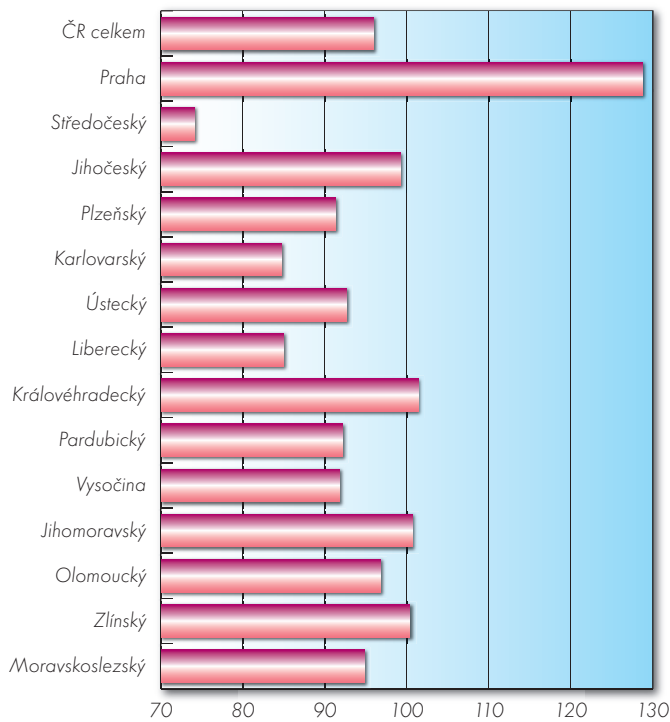
C1 G1: Podíl dětí MŠ na odpovídající věkové populaci 3-5letých, 2008 (v %)

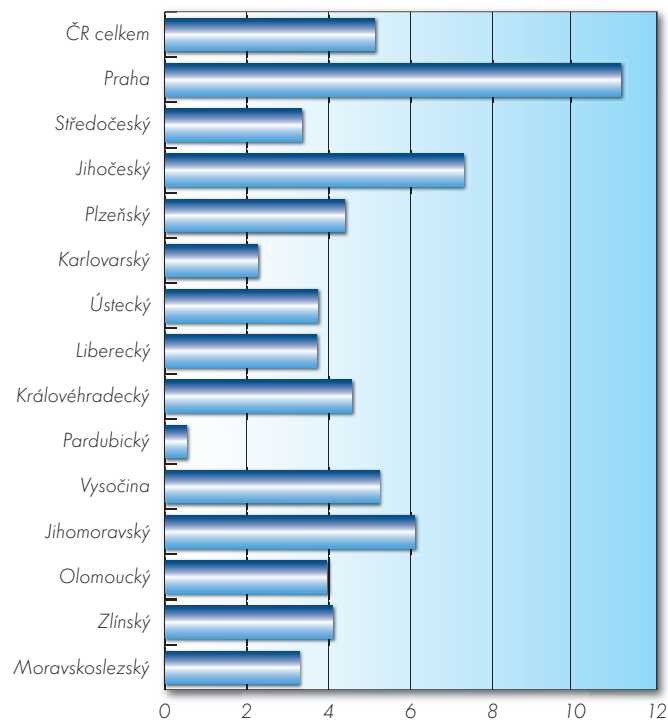
C1 G2: Podíl žáků ZŠ na odpovídající věkové populaci 6-14letých, 2008 (v %)

C1 G3: Podíl žáků SŠ na odpovídající věkové populaci 15-18letých, 2008 (v %)

C1 G4: Podíl studentů VOŠ na odpovídající věkové populaci 19-21letých, 2008 (v %)

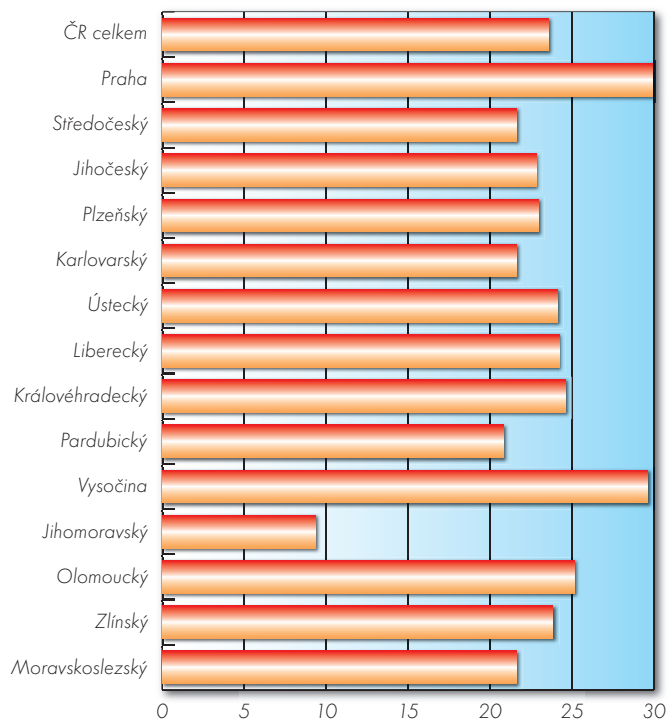
C1 T2: Podíl dětí s odloženou povinnou školní docházkou na celkovém počtu sedmiletých dětí, 2008 (v %)

Území			
ČR celkem		23,5	
CZ01	Praha	29,8	
CZ011	Hlavní město Praha	29,8	(1.)
CZ02	Střední Čechy	21,6	
CZ021	Středočeský kraj	21,6	(10.)
CZ03	Jihozápad	22,8	
CZ031	Jihočeský kraj	22,7	(9.)
CZ032	Plzeňský kraj	22,9	(8.)
CZ04	Severozápad	23,4	
CZ041	Karlovarský kraj	21,5	(11.)
CZ042	Ústecký kraj	24,0	(6.)
CZ05	Severovýchod	23,1	
CZ051	Liberecký kraj	24,1	(5.)
CZ052	Královéhradecký kraj	24,5	(4.)
CZ053	Pardubický kraj	20,8	(13.)
CZ06	Jihovýchod	22,9	
CZ063	Vysočina	29,6	(2.)
CZ064	Jihomoravský kraj	9,3	(14.)
CZ07	Střední Morava	24,5	
CZ071	Olomoucký kraj	25,1	(3.)
CZ072	Zlínský kraj	23,8	(7.)
CZ08	Moravskoslezsko	21,5	
CZ081	Moravskoslezský kraj	21,5	(12.)

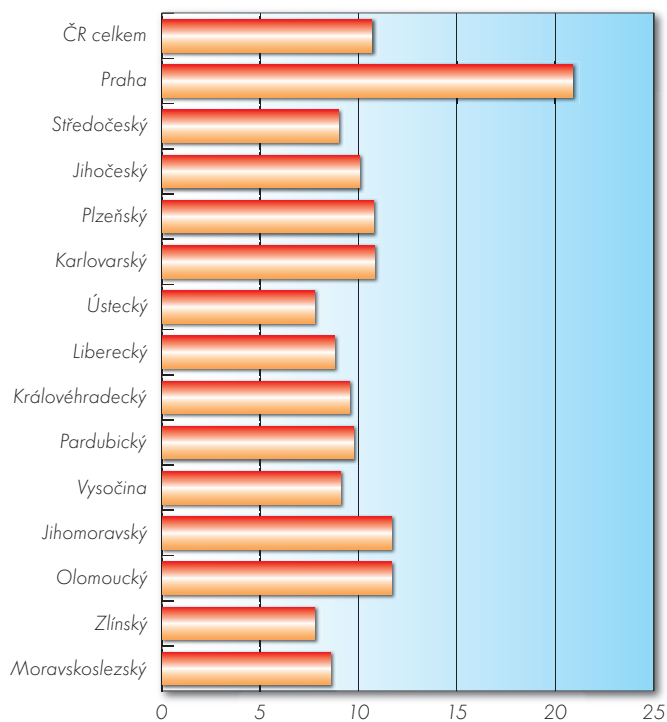
C1 T4: Podíl žáků nižšího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří na celkovém počtu žáků v ročnících ZŠ a SŠ odpovídajících 2. stupni ZŠ, 2008 (v %)

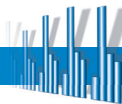
Území			
ČR celkem		10,64	
CZ01	Praha	20,85	
CZ011	Hlavní město Praha	20,85	(1.)
CZ02	Střední Čechy	8,93	
CZ021	Středočeský kraj	8,93	(10.)
CZ03	Jihozápad	10,34	
CZ031	Jihočeský kraj	10,02	(6.)
CZ032	Plzeňský kraj	10,73	(5.)
CZ04	Severozápad	8,52	
CZ041	Karlovarský kraj	10,77	(4.)
CZ042	Ústecký kraj	7,71	(14.)
CZ05	Severovýchod	9,35	
CZ051	Liberecký kraj	8,75	(11.)
CZ052	Královéhradecký kraj	9,48	(8.)
CZ053	Pardubický kraj	9,71	(7.)
CZ06	Jihovýchod	10,79	
CZ063	Vysočina	9,07	(9.)
CZ064	Jihomoravský kraj	11,64	(2.)
CZ07	Střední Morava	10,02	
CZ071	Olomoucký kraj	11,63	(3.)
CZ072	Zlínský kraj	7,74	(13.)
CZ08	Moravskoslezsko	8,53	
CZ081	Moravskoslezský kraj	8,53	(12.)

C1 G5: Podíl dětí s odloženou povinnou školní docházkou na celkovém počtu sedmiletých dětí, 2008 (v %)

C1 G7: Podíl žáků nižšího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří na celkovém počtu žáků v ročnících ZŠ a SŠ odpovídajících 2. stupni ZŠ, 2008 (v %)

C 2 Přístup ke střednímu a vyššímu odbornému vzdělání

Po absolvování základního vzdělávání naprostá většina odpovídající věkové populace vstupuje do středoškolského vzdělávání a vzdělávání v konzervatořích.

Volba konkrétního středoškolského programu je dána především osobními prioritami uchazečů. V rámci **středního vzdělávání s maturitní zkouškou**, ze kterého lze následně pokračovat ve vzdělávání na terciární vzdělávací úrovni, se uchazeči rozhodují mezi všeobecně vzdělávacími programy (na školách vyučujících obory gymnázií a lyceí) a odbornými programy (obory středního vzdělání s maturitní zkouškou odborného charakteru), případně vzděláváním na konzervatořích. Rozdělení populace nově vstupující do odborného vzdělávání podle oborů vzdělání, na které se hlásí, se řídí na jedné straně institucionálními charakteristikami systému, záměry krajských samospráv, a na druhé straně zájmem žáků. Nabídky vzdělání by měly odrážet potřeby ekonomiky, resp. požadavky trhu práce v regionu. Jakkoli jsou lycea zahrnována převážně do všeobecného vzdělávacího programu, jsou vzhledem ke konstrukci kódu oboru vykazována v rámci odborného vzdělávání.

C 2.1 Podíly nově přijatých na jednotlivé druhy škol na odpovídající věkové populaci

C 2.1.1 Podíl nově přijatých na střední a vyšší odborné školy a konzervatoře na odpovídající věkové populaci

Charakteristika ukazatele

Ukazatel se zaměřuje na popis procesu vstupu žáků na středoškolskou úroveň vzdělávání a na popis vstupu studentů do terciárního vzdělávání na vyšších odborných školách. Všíká si zvláště rozlišení středního vzdělávání s maturitní zkouškou a středního vzdělávání s výučním listem, středního vzdělávání a všeobecně vzdělávacího a odborného proudu. Popisuje také vstupy na konzervatoře a vyšší odborné školy.

Při konstrukci ukazatele byl zvolen první ze dvou úhlů pohledu – **podíl počtu nově přijatých na odpovídající věkové populaci** (15letí pro střední školy a konzervatoře, 18letí pro nástavbové studium a 19letí pro vyšší odborné školy). Druhým pohledem (je obsahem dalšího ukazatele v této kapitole) je **podíl počtu nově přijatých na celkovém počtu absolventů předchozí vzdělávací úrovně** (pro střední školy a vyšší odborné vzdělávání na konzervatořích – absolventi základních škol, pro nástavbové studium – absolventi středního vzdělávání s výučním listem včetně zkráceného studia, pro vyšší odborné školy – absolventi oborů středních škol ukončených maturitní zkouškou).

Metodika výpočtu

$$\frac{NP_i}{P_j} \cdot 100$$

NP – počet nově přijatých do denní formy vzdělávání

P – odpovídající věková populace

i – jednotlivé druhy škol – střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, příp. jednotlivé druhy vzdělávání (maturitní včetně vyššího odborného na konzervatořích, nematuritní)

j – velikost populace typické pro vstup do dané vzdělávací úrovně (15letí pro střední školy a šestileté konzervatoře, 18letí pro nástavbové studium a 19letí pro vyšší odborné školy)

Nově přijatí na střední školy a konzervatoře – maturitní obory zahrnují nově přijaté na čtyřleté obory gymnázií, konzervatoře (šestileté vzdělávání a 5. ročníky osmiletých dělek vzdělávání), odborné

střední vzdělávání s maturitní zkouškou (vč. zkrácených forem studia), ročníky víceletých oborů gymnázií odpovídající 1. ročníku střední školy (5. ročníky osmiletých dělek vzdělávání, 3. ročníky šestiletého vzdělávání) včetně odpovídajícího vzdělávání na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a konzervatořích. Všichni nově přijímaní jsou uváděni pouze za denní formu vzdělávání.

Nově přijatí na střední školy – nematuritní obory zahrnují nově přijaté na odborné střední vzdělávání s výučním listem a obory středního vzdělávání včetně odpovídajícího vzdělávání na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Všichni nově přijímaní jsou uváděni pouze za denní formu vzdělávání.

Zdroj dat

➤ ČSÚ – demografie k 31. 12. 2008

➤ databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Vzhledem k populaci patnáctiletých **nastupuje na střední školy a konzervatoře** stejně jako v roce 2007 **prakticky každý**. Celkový podíl se mírně snížil a poněkud se změnila struktura nově přijímaných. Ukazatel převyšuje hranici sta procent (= 108,5%), protože do celkového počtu nově přijímaných jsou zahrnuti nejen nově přijatí absolventi základních škol, ale i ti, kteří nastupují na střední školy z jiných škol, ze zaměstnání či odjinud, v roce 2008 je tento podíl nižší o 0,6 procentního bodu oproti předcházejícímu roku.

Specifickými obory jsou obory gymnázií s víceletým vzděláváním a obory tanec na konzervatořích, tedy školy, kam nastupují žáci ještě v průběhu povinné školní docházky (PŠD). Na úrovni 1. ročníku střední školy se v oborech víceletých gymnázií vzdělává v celorepublikovém měřítku celkem 9,3% patnáctiletých, na úrovni 1. ročníku osmiletých konzervatořích celkem 0,08% patnáctiletých.

Porovnáme-li nově přijímané do denní formy vzdělávání podle druhu vzdělávání, nejvíce nově přijímaných pohltí školy poskytující **střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou** – 53,5% patnáctiletých, následují školy poskytující **střední odborné vzdělávání s výučním listem** – 32,8% v porovnání s populací patnáctiletých a pak **obory čtyřletých gymnázií** – 12,1% (vezmeme-li však obory gymnázií jako celek, tedy včetně víceletých, potom celkový počet nově vstupujících na „středoškolskou“ úroveň oborů gymnázií činí 21,4% v porovnání s populací patnáctiletých). Nově přijímaní do oborů **středního vzdělávání** tvoří pouze 0,7%.

Do denní formy **nástavbového studia** po absolvování středního vzdělávání s výučním listem nastupuje 8,3% žáků vzhledem k populaci osmnáctiletých.

V celorepublikovém měřítku nastupuje do denní formy vzdělávání **vyšších odborných škol** 6,2% studentů vzhledem k populaci devatenáctiletých. Tento ukazatel však vykazuje velké regionální rozdíly. Meziročně se hodnoty tohoto ukazatele snížily o 0,3 procentního bodu.

Z uvedených podílů a porovnání s rokem 2007 je možné zjistit celkovou stabilizaci nabídky studijních programů a mírný nárůst podílu populace patnáctiletých vzdělávajících se na víceletých gymnáziích.

Regionální rozdíly

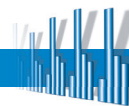
Porovnáme-li **počty nově přijímaných na střední školy s populací patnáctiletých v kraji**, jsou na první pohled zřejmé poměrně značné regionální rozdíly. Naprosto atypická je situace v Praze.

Podíly žáků víceletých oborů gymnázií v ročnících odpovídajících 1. ročníku středních škol ve vztahu k populaci patnáctiletých se v jednotlivých krajích značně liší. Odchylka od celorepublikového průměru 9,3% je v kladné škále nejvyšší u Prahy (hodnota 19,0%), ve které se opět uplatňuje funkce spádového centra, naopak v záporné

C2 T1: Podíl nově přijatých na SŠ, konzervatoře a VOŠ na odpovídající věkové populaci, 2008 (v %)

Území	SŠ „maturitní“ obory		SŠ „nematuritní“ obory		SŠ celkem		4leté obory gymnázií		střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou		střední vzdělávání		střední odborné vzdělávání s vyučným listem		obory víceletých gymnázií		8leté konzervatoře		nástavbové studium		VOŠ	
ČR celkem	74,91	33,54	108,45	12,08	53,54	0,73	32,81	9,29	0,08	8,28	6,23											
CZ01 Praha	119,34	31,52	150,86	19,83	80,51	1,43	30,10	18,99	0,64	9,57	14,03											
CZ011 Hlavní město Praha	119,34 (1.)	31,52 (12.)	150,86 (1.)	19,83 (1.)	80,51 (1.)	1,43 (1.)	30,10 (12.)	18,99 (1.)	0,64 (1.)	9,57 (4.)	14,03 (1.)											
CZ02 Střední Čechy	55,72	28,79	84,51	9,69	39,31	0,51	28,28	6,72	-	7,70	4,62											
CZ021 Středočeský kraj	55,72 (14.)	28,79 (14.)	84,51 (14.)	9,69 (11.)	39,31 (14.)	0,51 (11.)	28,28 (14.)	6,72 (13.)	-	7,70 (10.)	4,62 (11.)											
CZ03 Jihozápad	71,25	35,22	106,47	10,04	51,61	0,60	34,62	9,60	-	9,46	7,17											
CZ031 Jihočeský kraj	74,17 (6.)	36,09 (4.)	110,27 (4.)	12,44 (6.)	52,53 (6.)	0,47 (12.)	35,62 (4.)	9,20 (5.)	-	8,79 (5.)	8,67 (2.)											
CZ032 Plzeňský kraj	67,80 (10.)	34,20 (7.)	102,00 (11.)	7,22 (14.)	50,52 (9.)	0,76 (5.)	33,44 (7.)	10,07 (4.)	-	10,26 (2.)	5,46 (6.)											
CZ04 Severozápad	66,35	40,19	106,55	9,44	50,38	0,61	39,58	6,53	-	7,61	4,87											
CZ041 Karlovarský kraj	64,26 (12.)	39,67 (2.)	103,92 (10.)	8,47 (12.)	47,65 (12.)	0,38 (13.)	39,29 (2.)	8,14 (10.)	-	5,38 (13.)	3,30 (14.)											
CZ042 Ústecký kraj	67,10 (11.)	40,38 (1.)	107,48 (7.)	9,79 (10.)	51,35 (8.)	0,70 (6.)	39,68 (1.)	5,96 (14.)	-	8,47 (6.)	5,50 (5.)											
CZ05 Severovýchod	71,72	34,85	106,58	10,80	52,35	0,68	34,17	8,57	-	6,32	4,92											
CZ051 Liberecký kraj	61,47 (13.)	38,15 (3.)	99,62 (13.)	7,99 (13.)	44,78 (13.)	0,57 (9.)	37,58 (3.)	8,70 (6.)	-	6,34 (12.)	4,26 (12.)											
CZ052 Královéhradecký kraj	79,12 (3.)	34,31 (6.)	113,43 (2.)	12,01 (7.)	58,69 (2.)	0,79 (4.)	33,52 (6.)	8,41 (8.)	-	8,10 (8.)	5,07 (9.)											
CZ053 Pardubický kraj	72,66 (7.)	32,64 (9.)	105,30 (9.)	11,90 (8.)	52,13 (7.)	0,66 (7.)	31,98 (9.)	8,63 (7.)	-	4,45 (14.)	5,32 (7.)											
CZ06 Jihovýchod	74,30	33,19	107,49	12,21	52,32	0,93	32,27	9,77	0,11	8,25	6,91											
CZ063 Vysočina	68,50 (9.)	32,07 (10.)	100,57 (12.)	10,36 (9.)	49,83 (10.)	0,65 (8.)	31,43 (10.)	8,30 (9.)	-	7,92 (9.)	6,49 (4.)											
CZ064 Jihomoravský kraj	77,13 (4.)	33,74 (8.)	110,88 (3.)	13,11 (3.)	53,54 (5.)	1,06 (2.)	32,68 (8.)	10,49 (2.)	0,16 (2.)	8,42 (7.)	7,12 (3.)											
CZ07 Střední Morava	76,17	32,25	108,42	13,76	53,68	0,60	31,65	8,73	-	10,73	5,04											
CZ071 Olomoucký kraj	72,17 (8.)	34,70 (5.)	106,87 (8.)	12,55 (5.)	49,42 (11.)	0,90 (3.)	33,80 (5.)	10,20 (3.)	-	11,49 (1.)	4,93 (10.)											
CZ072 Zlínský kraj	80,49 (2.)	29,61 (13.)	110,10 (5.)	15,07 (2.)	58,29 (3.)	0,28 (14.)	29,33 (13.)	7,13 (12.)	-	9,90 (3.)	5,17 (8.)											
CZ08 Moravskoslezsko	75,98	31,74	107,72	12,87	55,25	0,56	31,18	7,86	0,05	7,26	3,58											
CZ081 Moravskoslezský kraj	75,98 (5.)	31,74 (11.)	107,72 (6.)	12,87 (4.)	55,25 (4.)	0,56 (10.)	31,18 (11.)	7,86 (11.)	0,05 (3.)	7,26 (11.)	3,58 (13.)											

škále nejnižší u Ústeckého kraje s hodnotou 6,0%. V případě oborů víceletých gymnázií nehraje roli pouze spádovost, ale vzhledem k tomu, že na oborech víceletých gymnázií žáci plní povinnou školní docházku a v převážné většině nejsou ubytováni v domovech mládeže či internátech, především hustota sítě těchto škol, resp. jejich dopravní dostupnost.

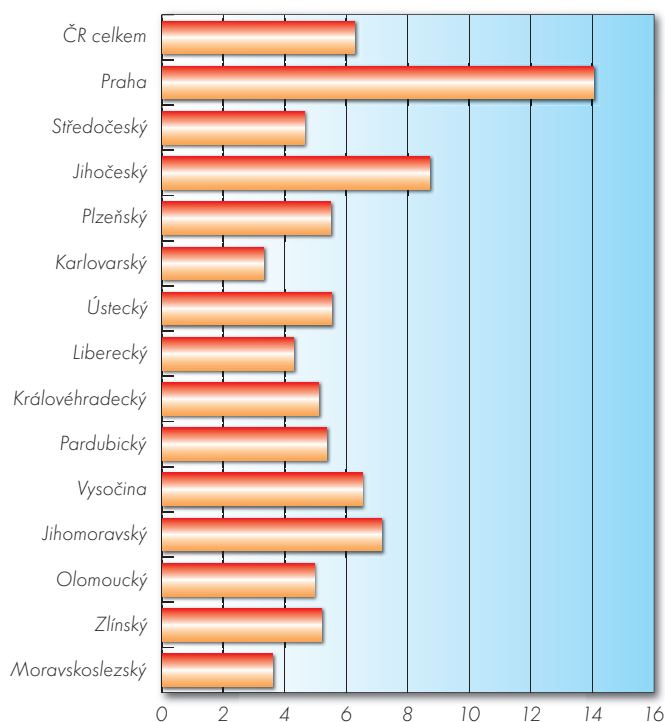
Počet žáků nově přijatých do oborů čtyřletých gymnázií vzhledem k populaci patnáctiletých vykazuje také poměrně vysoké mezikrajové rozdíly. Hodnoty ukazatele se pohybují od 7,2% v Plzeňském kraji až do 15,1% ve Zlínském kraji a 19,8% v Praze. Tento ukazatel charakterizuje podíly nově přijímaných do všeobecného směru vzdělávání a závisí jednak na hustotě sítě škol vyučujících obory gymnázií v kraji, jednak do jisté míry i na charakteru regionu a možnostech absolventů pokračovat ve studiu na vysoké škole. Rozložení krajů pod a nad celorepublikovým průměrem je vcelku rovnoměrné.

Pro odborné vzdělávání jsou charakteristické základní dva druhy vzdělávání – odborné střední vzdělávání ukončené maturitní zkouškou a střední vzdělávání s výučním listem. Školy poskytující střední vzdělávání jsou, pokud jde o počet žáků, méně početně zastoupené a v současné době hrají roli spíše doplňkových programů. Z tohoto důvodu se zde budeme věnovat především odbornému střednímu vzdělávání s maturitní zkouškou a střednímu vzdělávání s výučním listem a závislostem mezi jejich rozdělením.

Pokud jde o **odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou**, nejvyšší podíl nově přijímaných vzhledem k populaci patnáctiletých vykazuje, stejně jako u vzdělávání na školách vyučujících obory gymnázií, Praha (80,5%), nejnižší opět Středočeský kraj (39,3%), který jako svoji spádovou oblast využívá Prahu. U ostatních krajů dosahuje ukazatel hodnot od 44,8% v Libereckém kraji až do 58,7% v Královéhradeckém kraji.

Počty nově přijímaných do oborů středního vzdělávání s výučním listem – nejvyšších hodnot dosahuje ukazatel v Ústeckém (39,7%) a Karlovarském kraji (39,3%). Pod celorepublikovou hodnotou ukazatele (32,8%) se pohybuje šest krajů – Středočeský (zde je však celkově malá míra nově přijímaných do škol v tomto kraji), Praha,

C2 G2: Podíl nově přijatých na VOŠ na věkové populaci 19letých, 2008 (v %)

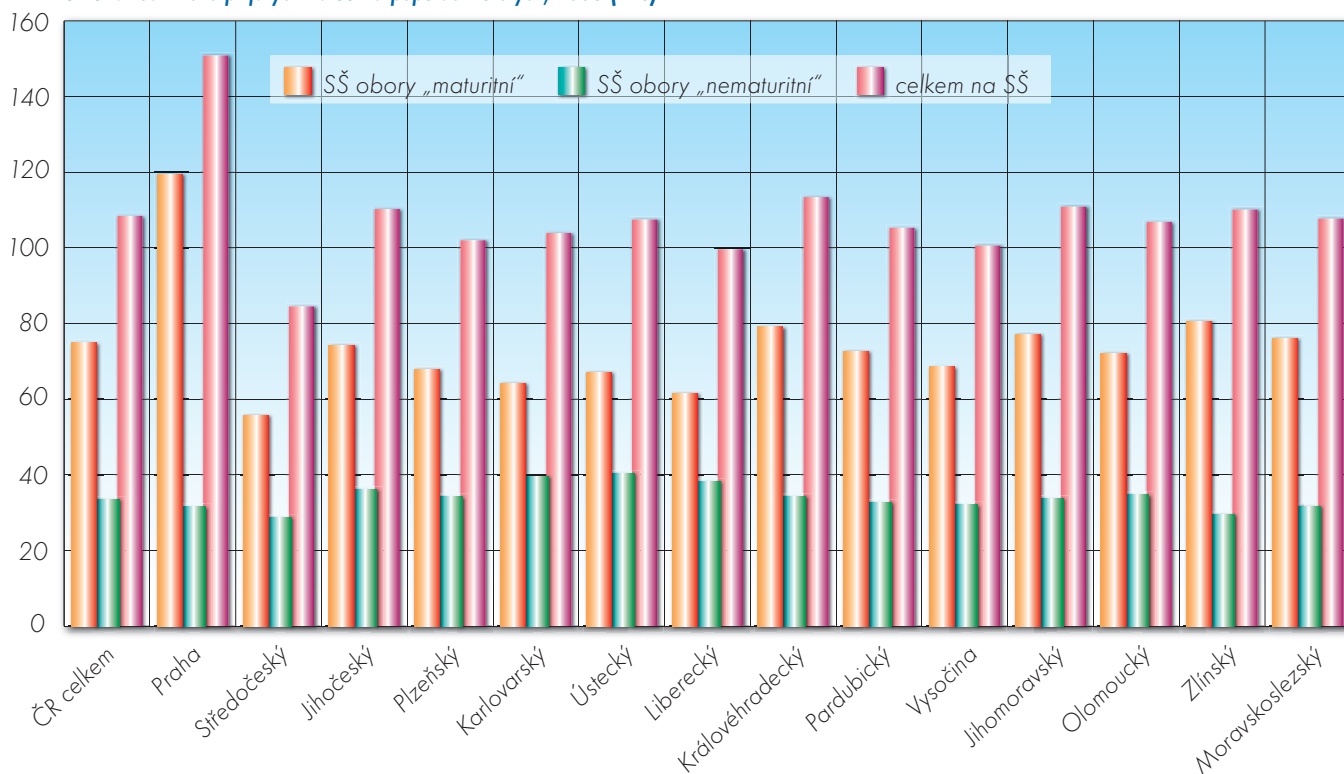

Vysočina, Zlínský, Pardubický a Moravskoslezský kraj (potenciální uchazeči ve všech šesti krajích si častěji vybírají školy vyučující obory středních odborných škol).

Podíly **nově přijímaných do nástavbového studia** jsou v jednotlivých krajích celkem vyrovnané. Hodnota ukazatele je nejvyšší v Olomouckém kraji (11,5%), na druhém místě je Plzeňský kraj (10,3%). Nejmenší hodnotu ukazatele vykazuje kraj Pardubický (4,5%).

Jak již bylo v úvodu řečeno, **podíly nově přijímaných na vyšší odborné školy vzhledem k populaci 19letých** vykazují významné regi-

C2 G1: Podíl nově přijatých na SŠ na populaci 18letých, 2008 (v %)

onální rozdíly. Tyto podíly velmi úzce souvisejí, podobně jako u ukazatele C1, s hustotou sítě vyšších odborných škol a často nevytvářejí o studentech pocházejících z regionu, ve kterém je vyšší odborná škola umístěna, vzhledem k jejich spádovosti.

C 2.1.1.a Podíl nově přijatých do oborů všeobecného proudu středoškolského vzdělávání na odpovídající věkové populaci

Charakteristika ukazatele

V této podobě jsme ukazatel publikovali poprvé v ročence za rok 2007. Zaměřuje se na popis procesu vstupu studentů na středoškolskou úroveň všeobecného vzdělávání. Všeobecné vzdělání poskytují nejen školy, které vyučují gymnaziální obory, ale i střední školy, které poskytují střední vzdělání s maturitní zkouškou v oborech lyceí. Žáci všeobecného vzdělávání nezískávají odbornost, ale jsou ve větší míře než žáci odborného proudu připravováni k dalšímu studiu v terciárním vzdělávání, proto je zde tento ukazatel zcela namístě.

Metodika výpočtu

$$\frac{NP_i}{P} \cdot 100$$

NP – počet nově přijatých do denní formy vzdělávání

P – populace 15letých

i – jednotlivé druhy všeobecného vzdělávání (4leté obory gymnázií, víceleté obory gymnázií a obory lyceí)

Nově přijatí do oborů všeobecného vzdělávání zahrnují nově přijaté na čtyřleté obory gymnázií, ročníky víceletých oborů gymnázií odpovídající 1. ročníku střední školy (5. ročníky osmiletých dělek vzdělávání, 3. ročníky šestiletého vzdělávání) včetně odpovídajícího vzdělávání na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a nově přijaté do oborů lyceí. Všichni nově přijímaní jsou uváděni pouze za denní formu vzdělávání.

Zdroj dat

➤ ČSÚ – demografie k 31. 12. 2008

➤ databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Vzhledem k populaci patnáctiletých **nastupuje do oborů všeobecného vzdělávání** téměř třetina žáků (26,7%). Do oborů gymnázií se čtyřletým vzděláváním bylo přijato v celorepublikovém měřítku celkem 12,1% patnáctiletých, podíl žáků v oborech víceletých gymnázií na úrovni 1. ročníku střední školy je 9,3% a do oborů lyceí bylo přijato 5,4% žáků vzhledem k populaci patnáctiletých.

Celkově do středoškolské části škol vyučujících obory gymnázií nastupuje 21,4% žáků. Podíl žáků nově nastupujících do oborů lyceí tvoří pětinu všech přijatých do všeobecného vzdělávání, počet škol s obory lyceí však má rostoucí tendenci (proti loňskému roku přibýly 4 školy, ale za poslední dva roky je to celkem 29 škol).

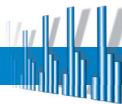
Regionální rozdíly

Podíl nově přijatých do škol vyučujících obory gymnázií na populaci patnáctiletých je nejvyšší v Praze, a to jak do čtyřletých oborů gymnázií (19,8%), tak do víceletých oborů gymnázií do ročníků odpovídajících 1. ročníku střední školy (19,0%). Jak jsme psali při popisu ukazatele C2.1.1, tato skutečnost mimo jiné odráží spádovost Prahy jako vzdělávacího centra zejména pro Středočeský kraj. Na dalších místech je ve čtyřletých oborech gymnázií Zlínský kraj (15,1%) a Jihomoravský kraj (13,1%). V oborech víceletých gymnázií jsou na dalších místech Jihomoravský kraj (10,5%) a Olomoucký kraj (10,2%). Naopak nejnižší podíl vykazují ve čtyřletých oborech kraje Plzeňský (7,2%) a ve víceletých oborech Ústecký (6,0%).

Podíl žáků na odpovídající populaci nastupujících do oborů lyceí má z regionálního hlediska trochu jiný charakter než u oborů gymnázií. Nejvyšší podíl nově přijímaných žáků vykazuje Zlínský kraj (7,8%). Praha je s 7,1% na druhém místě a na dalším Královéhradecký kraj (6,6%). Nejmenší podíl žáků nastupujících do oborů lyceí zaznamenává Ústecký (3,7%) a Olomoucký kraj (3,7%).

C2 T2: Podíl nově přijatých do oborů všeobecného vzdělávání na populaci 15letých, 2008 (v %)

Území		obory všeobecného vzdělávání		4leté obory gymnázií		obory víceletých gymnázií		obory lyceí	
ČR celkem		26,73		12,08		9,29		5,37	
CZ01	Praha	45,94		19,83		18,99		7,11	
CZ011	Hlavní město Praha	45,94	(1.)	19,83	(1.)	18,99	(1.)	7,11	(2.)
CZ02	Střední Čechy	20,58		9,69		6,72		4,18	
CZ021	Středočeský kraj	20,58	(13.)	9,69	(11.)	6,72	(13.)	4,18	(12.)
CZ03	Jihozápad	24,32		10,04		9,60		4,68	
CZ031	Jihočeský kraj	26,29	(7.)	12,44	(6.)	9,20	(5.)	4,64	(11.)
CZ032	Plzeňský kraj	22,01	(10.)	7,22	(14.)	10,07	(4.)	4,72	(10.)
CZ04	Severozápad	19,99		9,44		6,53		4,01	
CZ041	Karlovarský kraj	21,47	(11.)	8,47	(12.)	8,14	(10.)	4,86	(7.)
CZ042	Ústecký kraj	19,46	(14.)	9,79	(10.)	5,96	(14.)	3,71	(14.)
CZ05	Severovýchod	24,81		10,80		8,57		5,43	
CZ051	Liberecký kraj	21,44	(12.)	7,99	(13.)	8,70	(6.)	4,75	(9.)
CZ052	Královéhradecký kraj	27,00	(5.)	12,01	(7.)	8,41	(8.)	6,57	(3.)
CZ053	Pardubický kraj	25,36	(8.)	11,90	(8.)	8,63	(7.)	4,83	(8.)
CZ06	Jihovýchod	27,57		12,21		9,77		5,60	
CZ063	Vysočina	23,98	(9.)	10,36	(9.)	8,30	(9.)	5,32	(6.)
CZ064	Jihomoravský kraj	29,33	(3.)	13,11	(3.)	10,49	(2.)	5,74	(5.)
CZ07	Střední Morava	28,17		13,76		8,73		5,68	
CZ071	Olomoucký kraj	26,49	(6.)	12,55	(5.)	10,20	(3.)	3,74	(13.)
CZ072	Zlínský kraj	29,97	(2.)	15,07	(2.)	7,13	(12.)	7,77	(1.)
CZ08	Moravskoslezsko	27,17		12,87		7,86		6,44	
CZ081	Moravskoslezský kraj	27,17	(4.)	12,87	(4.)	7,86	(11.)	6,44	(4.)

C 2.1.2 Podíl nově přijatých na střední a vyšší odborné školy na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně

Charakteristika ukazatele

Ukazatel se zaměřuje na popis procesu vstupu žáků na středoškolskou úroveň vzdělávání. Zvláště si všímá rozlišení na střední vzdělávání s maturitní zkouškou a střední vzdělávání s výučním listem a dále dělení na všeobecně vzdělávací a odborný proud. Do všeobecně vzdělávacího proudu jsou v této kapitole započítány pouze školy vyučující obory gymnázií. Školy vyučující obory lyceí, ač jsou svým charakterem zahrnovány převážně do všeobecného vzdělávacího programu, jsou vykazovány u oborů středních odborných škol.

Při konstrukci ukazatele byl na rozdíl od ukazatele předchozího zvolen druhý ze dvou úhlů pohledu – podíl nově přijatých na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně (pro střední školy – počet absolventů základních škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami; pro nástavbové studium – počet absolventů středního vzdělávání s výučním listem; pro vyšší odborné školy – počet absolventů oborů středních škol ukončených maturitní zkouškou včetně absolventů nástavbového studia).

Metodika výpočtu

$$\frac{NP_i}{A_j} \cdot 100$$

NP – počet nově přijatých do denní formy vzdělávání

A – počet absolventů předchozího vzdělávacího stupně (pro výpočet ukazatele týkajícího se středních škol se počítá s celkovým počtem absolventů základních škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, bez těch, kteří odešli ze základní školy na víceleté střední školy, ale včetně žáků 2. ročníku šestiletých a 4. ročníku osmiletých středních škol; pro nástavbové studium se počítá s absolventy středního vzdělávání s výučním listem; pro vyšší odborné školy se počítá s celkovým počtem absolventů středních škol v oborech ukončených maturitní zkouškou včetně zkrácené formy vzdělávání a absolventů nástavbového studia)

i – jednotlivé druhy škol – střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, příp. jednotlivé druhy vzdělávání (s maturitou, s výučním listem, nástavbové studium)

j – druhy vzdělávání nižší vzdělávací úrovně (základní školy včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, obory víceletých gymnázií, střední školy v oborech vzdělávání ukončených maturitní zkouškou, střední školy v oborech vzdělávání s výučním listem)

Nově přijatí na střední školy – maturitní obory – tento ukazatel zahrnuje nově přijaté na čtyřleté obory gymnázií, přijaté do oborů odborného středního vzdělávání s maturitní zkouškou (bez nástavbového studia a zkrácené formy vzdělávání), ročníky víceletých oborů gymnázií a osmiletých konzervatoří odpovídající 1. ročníku střední školy (5. ročníky osmiletých dělek vzdělávání, 3. ročníky šestiletého vzdělávání) včetně odpovídajícího vzdělávání na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a konzervatořích a šestileté konzervatoře. Všichni nově přijímaní jsou uváděni pouze za denní formu vzdělávání.

Nově přijatí na střední školy – nematuritní obory – tento ukazatel zahrnuje nově přijaté do oborů vzdělávání s výučním listem a oborů středního vzdělávání včetně odpovídajícího vzdělávání na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Všichni nově přijímaní jsou uváděni pouze za denní formu vzdělávání.

Zdroj dat

➤ databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Poradí krajů podle jednotlivých druhů vzdělávání v tomto ukazateli je velmi podobné předchozímu ukazateli C2.1.1.

Celkově jsou hodnoty ukazatele týkajícího se středního vzdělávání vyšší než u předchozího ukazatele vzhledem k tomu, že celkový počet absolventů předcházející vzdělávací úrovně je obvykle o něco nižší než velikost odpovídající věkové populace patnáctiletých. V případě osmnáctiletých a devatenáctiletých jsou počty absolventů odpovídajícího vzdělání výrazně nižší.

Při porovnání celkových počtů žáků nově přijatých na střední školy a konzervatoře v roce 2008 s celkovým počtem absolventů předchozí vzdělávací úrovně dostaneme hodnotu zhruba o pět procentních bodů vyšší než v případě podílu k populaci patnáctiletých, a to hodnotu 113,7 %. Do celkového počtu nově přijímaných jsou totiž zahrnuti nejen nově přijatí absolventi základních škol, ale i ti, kteří nastupují na střední školy z jiných škol, ze zaměstnání či odjinud.

V ročních víceletých oborů gymnázií odpovídajících 1. ročníku středoškolského vzdělávání studovalo celkem 9,7 % žáků vzhledem k celkovému počtu absolventů základního vzdělávání. O tento počet se dá navýšit hodnota 12,7 %, tedy celkový počet nově přijatých na čtyřleté obory gymnázií vzhledem k celkovému počtu absolventů předchozí vzdělávací úrovně, a dostáváme se k hodnotě 22,4 %, což je prakticky celkový podíl nově přijatých do gymnaziálního směru vzdělávání na středoškolské úrovni.

Porovnáme-li **počty nově přijímaných podle druhu vzdělávání**, nejvíce nově přijímaných (vzhledem k počtu absolventů základního vzdělávací úrovně) pohltí obory odborného středního vzdělávání s maturitní zkouškou (56,2 %), následují obory středního vzdělávání s výučním listem s 34,4 % absolventů předchozí vzdělávací úrovně, celkový počet nově vstupujících na „středoškolskou“ úroveň oborů gymnázií činí 22,4 % absolventů předchozí vzdělávací úrovně a nově přijímaní do oborů středního vzdělávání tvoří pouze 0,8 %.

Do nástavbového studia bylo nově přijato 32,1 % žáků vzhledem k počtu absolventů středního vzdělávání s výučním listem. Znamená to, že prakticky třetina žáků si po získání výučního listu zvyšuje kvalifikaci nástavbovým studiem.

Vzhledem k hodnotě předchozího ukazatele C2.1.1 jsou **hodnoty nově přijímaných na vyšší odborné školy ve vztahu k celkovému počtu maturantů** o třetinu vyšší. Tento rozdíl je způsoben především velkým rozdílem mezi velikostí populačního ročníku (131 517 obyvatel) a celkovým počtem maturantů (84 315 studentů) v příslušném roce. Do denní formy vzdělávání vyšších odborných škol nastoupilo celkem 9,7 % absolventů předchozí vzdělávací úrovně, tedy maturantů. Regionální rozdíly jsou opět, stejně jako v případě předchozího ukazatele, velké a vypovídají opět spíše o rozložení sítě vyšších odborných škol než o podílu nově přijímaných na vyšší odborné školy z toho kterého regionu.

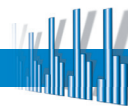
Regionální rozdíly

Porovnáme-li **podíly nově přijímaných na střední školy a konzervatoře na počtu absolventů předchozí vzdělávací úrovně**, jsou prakticky všechny hodnoty vyšší než hodnoty předchozího ukazatele C2.1.1. I zde jsou na první pohled patrné poměrně značné regionální rozdíly. Naprosto atypická situace je opět v Praze, kde hodnota ukazatele dosahuje 137,9 % (oproti hodnotě 93,3 % ve Středočeském kraji). Tato vysoká hodnota je, stejně jako v případě ukazatele C2.1, ovlivněna spádovostí Prahy jako středoškolského centra především pro okresy Praha-východ a Praha-západ. Na dalších místech se umístily kraje

C2 T3: Podíl nově přijatých na SŠ, konzervatoře a VOŠ na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně, 2008 (v %)

Území	SŠ „maturitní“ obory		SŠ „nematuritní“ obory	SŠ celkem	obory 4letých gymnázií		střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou	střední vzdělávání		střední odborné vzdělávání s výučným listem	obory víceletých gymnázií	konzervatoře	nástavbové studium		VOŠ
	78,55	35,17			113,73	12,67		56,15	0,76				34,41	9,74	
ČR celkem	78,55	35,17	113,73	12,67	56,15	0,76	34,41	9,74	0,52	32,11	9,71	0,52	32,11	9,71	
CZ01 Praha	109,07	28,81	137,88	18,13	73,58	1,30	27,51	17,36	0,24	42,19	15,75	0,24	42,19	15,75	
CZ011 Hlavní město Praha	109,07 (1.)	28,81 (14.)	137,88 (1.)	18,13 (1.)	73,58 (1.)	1,30 (1.)	27,51 (14.)	17,36 (1.)	0,24 (1.)	42,19 (2.)	15,75 (1.)	0,24 (1.)	42,19 (2.)	15,75 (1.)	
CZ02 Střední Čechy	61,52	31,79	93,30	10,70	43,40	0,56	31,23	7,41	-	37,06	9,47	-	37,06	9,47	
CZ021 Středočeský kraj	61,52 (14.)	31,79 (12.)	93,30 (14.)	10,70 (10.)	43,40 (14.)	0,56 (11.)	31,23 (12.)	7,41 (12.)	-	37,06 (4.)	9,47 (7.)	-	37,06 (4.)	9,47 (7.)	
CZ03 Jihozápad	76,16	37,65	113,81	10,73	55,17	0,65	37,00	10,26	0,06	35,04	11,64	0,06	35,04	11,64	
CZ031 Jihočeský kraj	78,01 (6.)	37,96 (4.)	115,97 (6.)	13,08 (5.)	55,25 (7.)	0,50 (12.)	37,46 (4.)	9,68 (5.)	0,03 (5.)	32,24 (7.)	13,23 (2.)	0,03 (5.)	32,24 (7.)	13,23 (2.)	
CZ032 Plzeňský kraj	73,90 (10.)	37,27 (5.)	111,17 (9.)	7,87 (14.)	55,06 (8.)	0,83 (4.)	36,44 (5.)	10,97 (3.)	0,03 (6.)	38,46 (3.)	9,55 (6.)	0,03 (6.)	38,46 (3.)	9,55 (6.)	
CZ04 Severozápad	75,12	45,50	120,63	10,69	57,04	0,69	44,81	7,39	0,02	29,80	9,64	0,02	29,80	9,64	
CZ041 Karlovarský kraj	73,28 (11.)	45,23 (2.)	118,51 (3.)	9,65 (12.)	54,34 (10.)	0,43 (13.)	44,81 (2.)	9,29 (7.)	-	21,15 (13.)	7,04 (12.)	-	21,15 (13.)	7,04 (12.)	
CZ042 Ústecký kraj	75,77 (8.)	45,60 (1.)	121,37 (2.)	11,06 (9.)	57,99 (4.)	0,79 (6.)	44,81 (1.)	6,73 (14.)	0,02 (7.)	33,10 (6.)	10,57 (3.)	0,02 (7.)	33,10 (6.)	10,57 (3.)	
CZ05 Severovýchod	75,31	36,60	111,91	11,34	54,97	0,72	35,88	9,00	0,02	22,66	8,27	0,02	22,66	8,27	
CZ051 Liberecký kraj	66,65 (13.)	41,36 (3.)	108,01 (12.)	8,66 (13.)	48,55 (13.)	0,61 (9.)	40,75 (3.)	9,44 (6.)	-	22,87 (12.)	8,50 (9.)	-	22,87 (12.)	8,50 (9.)	
CZ052 Královéhradecký kraj	81,25 (3.)	35,24 (8.)	116,48 (4.)	12,34 (8.)	60,27 (2.)	0,81 (5.)	34,42 (7.)	8,64 (9.)	-	26,82 (11.)	7,78 (10.)	-	26,82 (11.)	7,78 (10.)	
CZ053 Pardubický kraj	76,06 (7.)	34,17 (9.)	110,22 (11.)	12,46 (7.)	54,57 (9.)	0,70 (7.)	33,47 (9.)	9,03 (8.)	0,02 (8.)	17,37 (14.)	8,65 (8.)	0,02 (8.)	17,37 (14.)	8,65 (8.)	
CZ06 Jihovýchod	77,45	34,60	112,05	12,72	54,54	0,97	33,63	10,18	0,07	30,71	9,83	0,07	30,71	9,83	
CZ063 Vysočina	70,34 (12.)	32,93 (11.)	103,27 (13.)	10,64 (11.)	51,17 (11.)	0,66 (8.)	32,27 (11.)	8,53 (10.)	-	30,25 (9.)	10,04 (4.)	-	30,25 (9.)	10,04 (4.)	
CZ064 Jihomoravský kraj	81,01 (4.)	35,44 (7.)	116,44 (5.)	13,77 (3.)	56,23 (6.)	1,12 (2.)	34,32 (8.)	11,01 (2.)	0,07 (2.)	30,93 (8.)	9,74 (5.)	0,07 (2.)	30,93 (8.)	9,74 (5.)	
CZ07 Střední Morava	78,57	33,27	111,84	14,20	55,37	0,62	32,65	9,00	0,05	39,26	7,22	0,05	39,26	7,22	
CZ071 Olomoucký kraj	74,60 (9.)	35,86 (6.)	110,47 (10.)	12,97 (6.)	51,08 (12.)	0,93 (3.)	34,94 (6.)	10,55 (4.)	-	42,46 (1.)	7,53 (11.)	-	42,46 (1.)	7,53 (11.)	
CZ072 Zlínský kraj	82,84 (2.)	30,47 (13.)	113,32 (7.)	15,51 (2.)	59,99 (3.)	0,29 (14.)	30,18 (13.)	7,34 (13.)	0,05 (4.)	35,84 (5.)	6,92 (13.)	0,05 (4.)	35,84 (5.)	6,92 (13.)	
CZ08 Moravskoslezsko	79,21	33,09	112,30	13,42	57,60	0,58	32,51	8,19	0,06	27,51	5,58	0,06	27,51	5,58	
CZ081 Moravskoslezský kraj	79,21 (5.)	33,09 (10.)	112,30 (8.)	13,42 (4.)	57,60 (5.)	0,58 (10.)	32,51 (10.)	8,19 (11.)	0,06 (3.)	27,51 (10.)	5,58 (14.)	0,06 (3.)	27,51 (10.)	5,58 (14.)	

Ústecký (121,4%) a Karlovarský (118,5%). Naopak nejnižší hodnoty (kromě Středočeského kraje) vykazují kraje Vysočina (103,3%) a Liberecký kraj (108,0%). Hodnoty ukazatele ve všech krajích s výjimkou Středočeského kraje převyšují 100%.

Rozdíly nalezneme i v případě podílů nově přijímaných na střední školy a konzervatoře na celkovém počtu absolventů předchozí vzdělávací úrovně z hlediska dosaženého stupně vzdělání – tedy „maturitní“ x „nematuritní“ obory. V případě oborů ukončených maturitní zkouškou (všeobecného i odborného proudu) opět v žebříčku krajů vede s velkým náskokem Praha, kde hodnota ukazatele dosahuje 109,1% (i zde platí, že Praha je spádovou oblastí pro hraniční okresy – Středočeský kraj dosahuje hodnoty pouze 61,5%). Ostatní kraje dosahují hodnot v rozmezí od 66,7% v Libereckém kraji do 82,8% ve Zlínském kraji. Nad úroveň celorepublikové hodnoty ukazatele (78,6%) je kromě Prahy a Zlínského kraje ještě Královéhradecký (85,2%), Jihomoravský (81,0%) a Moravskoslezský (79,2%) kraj.

U oborů, které končí dosažením středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem (tedy oborů nematuritních), se podíly nově přijímaných na celkovém počtu absolventů předchozí vzdělávací úrovně pohybují v rozmezí od 28,8% v Praze a 30,5% ve Zlínském kraji do 45,6% v Ústeckém kraji a 45,2% v Karlovarském kraji. Nejnižší hodnoty ukazatele v Praze (28,8%), stejně jako v případě ukazatele C2.1, jsou způsobeny tím, že v Praze je především hustá síť škol se středním vzděláváním s maturitní zkouškou na úkor škol středního vzdělávání s výučním listem.

V jednotlivých krajích se velkou měrou liší i podíly žáků víceletých oborů gymnázií v ročnících odpovídajících 1. ročníku střední školy na celkovém počtu absolventů předchozí vzdělávací úrovně. Odchylka od celorepublikového průměru 10,1% je v kladné škále nejvyšší opět u Prahy (hodnota 17,4%), ve které se opět uplatňuje funkce spádového centra, na dalším místě je s poměrně velkým odstupem Jihomoravský kraj (11,0%). Naopak v záporné škále má největší odchylku od průměrné hodnoty Ústecký kraj s hodnotou 6,7% a Zlínský kraj (7,3%).

Počet žáků nově přijatých do „běžných“, tedy čtyřletých oborů gymnázií vzhledem k populaci absolventů předchozí vzdělávací úrovně vykazuje také poměrně vysoké mezikrajové rozdíly. Hodnoty ukazatele se pohybují od 7,9% v Plzeňském kraji a 8,7% v Libereckém kraji až do 18,1% v Praze a 15,5% ve Zlínském kraji. Tento ukazatel opět charakterizuje podíly nově přijímaných do všeobecného směru vzdělávání a závisí na síti škol vyučujících obory gymnázií v kraji, ale do jisté míry i na charakteru regionu a možnostech dalšího pokračování ve studiu na vysoké škole. Rozložení krajů pod a nad celorepublikovým průměrem je vcelku rovnoměrné.

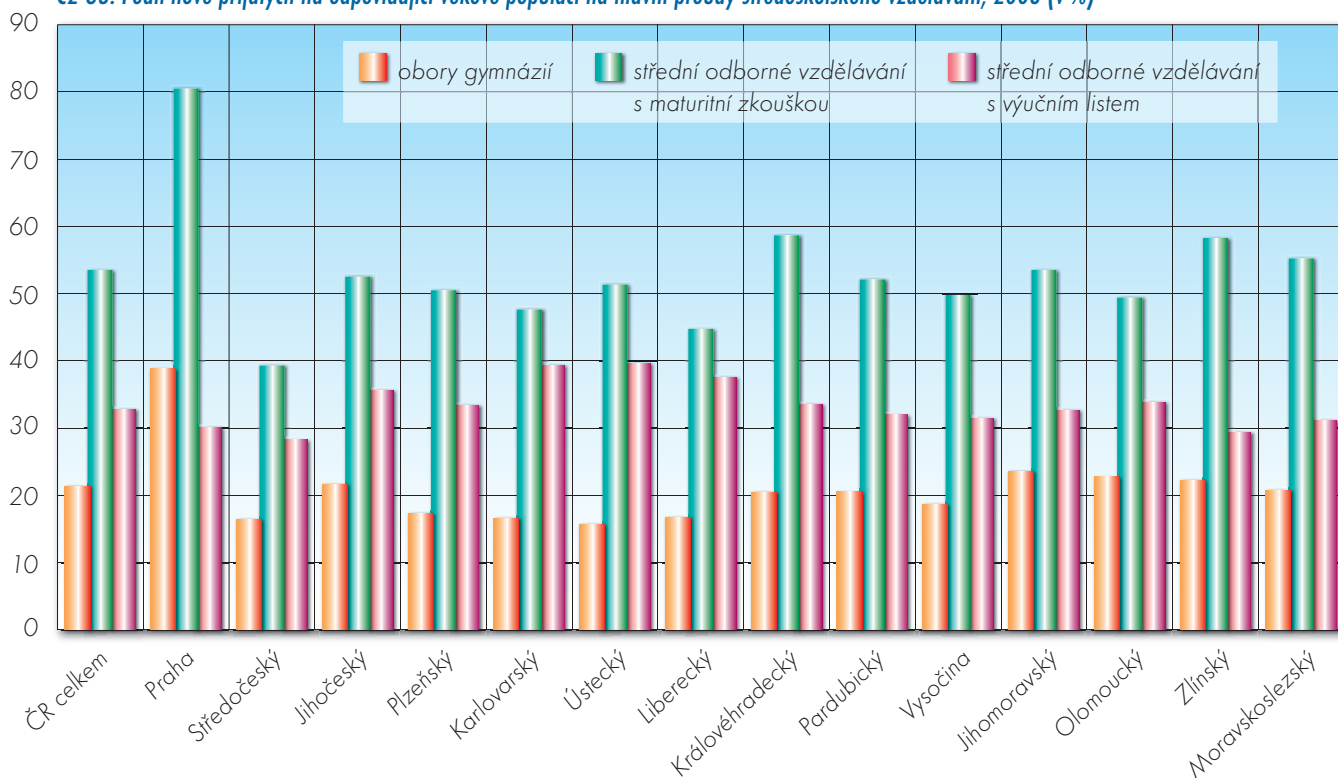
Pokud jde o odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou, nejvyšší podíl nově přijímaných vzhledem k populaci absolventů předchozí vzdělávací úrovně má, stejně jako u vzdělávání na školách vyučujících obory gymnázií, Praha (73,6%), nejnižší opět Středočeský kraj (43,4%), který jako svoji spádovou oblast využívá Prahu. U ostatních krajů dosahuje ukazatel hodnot od 48,6% v Libereckém kraji až do 60,3% v Královéhradeckém kraji.

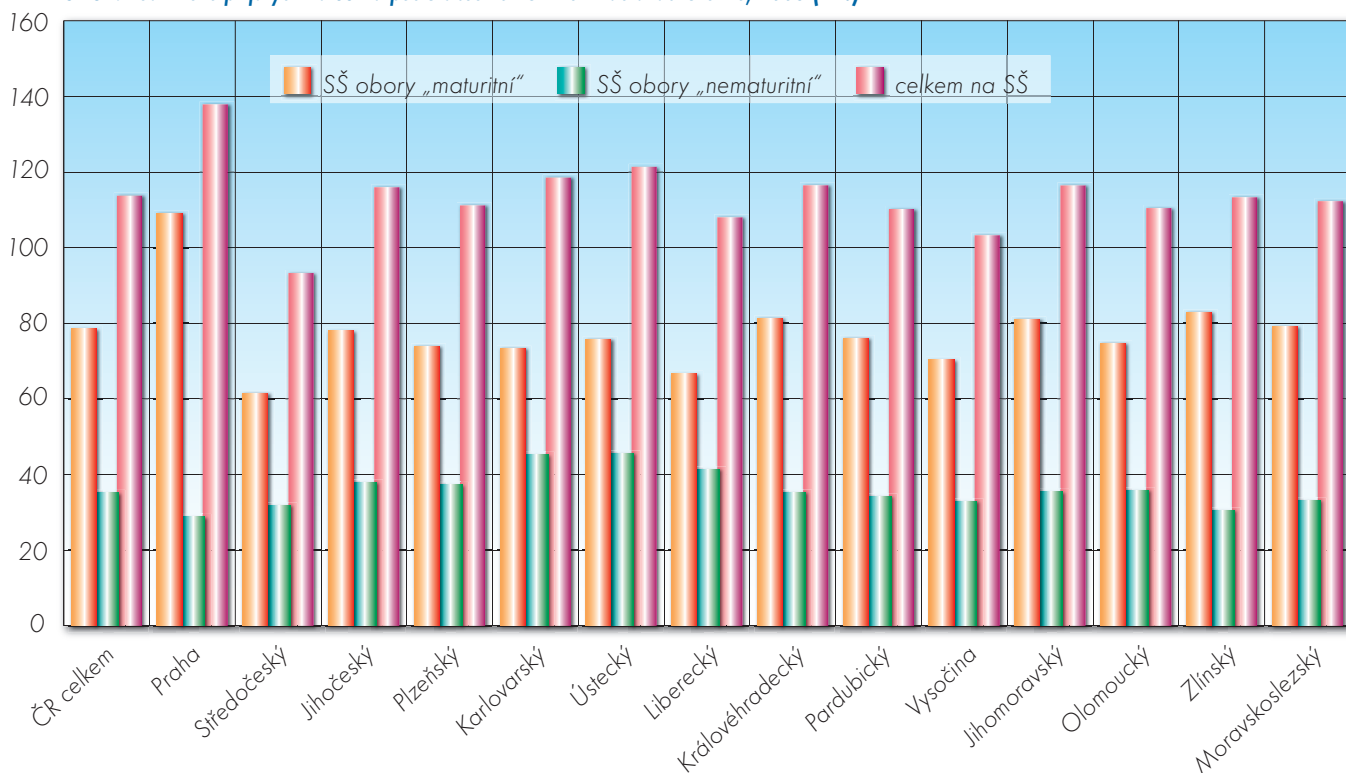
Podíl počtu nově přijímaných do oborů středního vzdělávání s výučním listem tvoří ve srovnání s celkovým počtem absolventů předchozí vzdělávací úrovně v celorepublikovém měřítku 34,4%. Pod touto hodnotou ukazatele se pohybuje šest krajů – Praha, Zlínský, Středočeský kraj (zde je však celkově nízká míra nově přijímaných do škol v tomto kraji), Vysočina, Pardubický a Moravskoslezský kraj. Výrazně nad celkovou hodnotou ukazatele je Karlovarský kraj (44,8%) a Ústecký kraj (44,8%).

Do 1. ročníku nástavbového studia nastoupilo celkem 32,1% žáků vzhledem k počtu absolventů středního vzdělávání s výučním listem. Nejvyšší hodnoty vykazuje Olomoucký kraj (42,7%), Praha (42,2%), Plzeňský kraj (38,5%), Středočeský kraj (37,1%) a nejnižší hodnoty má Pardubický (17,4%), Karlovarský (21,2%) a Liberecký kraj (22,8%). Odchylky v ostatních krajích od celorepublikového průměru nejsou příliš velké.

Jak již bylo řečeno, podíly nově přijímaných na vyšší odborné školy vzhledem k počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně (ma-

C2 G3: Podíl nově přijatých na odpovídající věkové populaci na hlavní proudy středoškolského vzdělávání, 2008 (v %)

C2 G4: Podíl nově přijatých na SŠ na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně, 2008 (v %)

turantů) vykazují významné regionální rozdíly. Tyto podíly velmi úzce souvisejí, podobně jako u ukazatele C1 a C2.1.1, s hustotou sítě vyšších odborných škol. Nejvyšších podílů dosahuje opět Praha (15,8 %), Jihočeský (13,2 %), Ústecký kraj (10,6 %), Vysočina (10,0 %) a Jihomoravský kraj (9,7 %). Ostatní kraje se pohybují pod úrovní celorepublikového průměru (9,7 %).

C2.1.2.a Podíl nově přijatých do oborů všeobecného středoškolského vzdělávání na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně

Charakteristika ukazatele

Také tento ukazatel jsme publikovali poprvé v ročence za rok 2007. Ukazatel se zaměřuje na popis procesu vstupu studentů na středoškolskou úroveň všeobecného vzdělávání a poskytuje tak přehled o míře potenciálních uchazečů o terciární vzdělávání. Vykazuje vyšší hodnoty než ukazatel C2.1.1.a, protože počet absolventů základního vzdělávání, se kterými se ukazatel poměruje, je nižší než populace 15letých. Všeobecnou úroveň vzdělání poskytují nejen školy, které vyučují gymnaziální obory, ale i střední školy, které poskytují vzdělání v oborech lyceí. Žáci všeobecného vzdělávání nezískávají odbornost, ale jsou připravováni k dalšímu studiu v terciární sféře, proto je pro lepší přehled samostatný ukazatel namístě.

Metodika výpočtu

$$\frac{NP_i}{A} \cdot 100$$

NP – počet nově přijatých do denní formy vzdělávání

A – počet absolventů základních škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, bez těch, kteří odešli ze základní školy na víceleté střední školy, ale včetně žáků 2. ročníku šestiletých a 4. ročníku osmiletých středních škol

i – jednotlivé druhy všeobecného vzdělávání (4leté obory gymnázií, víceleté obory gymnázií a obory lyceí)

Nově přijatí do oborů všeobecného vzdělávání zahrnují nově přijaté na čtyřleté obory gymnázií, ročníky víceletých oborů gymnázií odpovídající 1. ročníku střední školy (5. ročníky osmiletých délek vzdělávání, 3. ročníky šestiletého vzdělávání) včetně odpovídajícího vzdělávání na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a do oborů lyceí. Všichni nově přijímaní jsou uváděni pouze za denní formu vzdělávání.

Zdroj dat

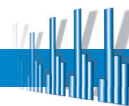
➤ databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Vzhledem k počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně nastupuje do oborů všeobecného středoškolského vzdělávání téměř třetina žáků (28 %). Do oborů gymnázií se čtyřletým vzděláváním bylo přijato v celorepublikovém měřítku celkem 12,7 % absolventů základních škol, podíl žáků v oborech víceletých gymnázií na úrovni 1. ročníku střední školy je 9,7 % a do oborů lyceí se hlásí 5,6 % absolventů ZŠ.

Regionální rozdíly

Podíl nově přijatých do škol vyučujících obory gymnázií na odpovídajícím počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně (v tomto případě absolventů základního vzdělávání) je nejvyšší v Praze, a to jak do čtyřletých oborů gymnázií (18,1 %), tak do víceletých oborů gymnázií do ročníků odpovídajících 1. ročníku střední školy (17,4 %). Jak jsme psali již při popisu ukazatele C2.1.1.a, tato skutečnost mimo jiné odráží spádovost Prahy jako vzdělávacího centra zejména pro Středočeský kraj. Celkově v ČR do oborů středních škol vyučujících obory gymnázií nastupuje 22,4 % žáků vzhledem k absolventům předchozí vzdělávací úrovně. Poměrně vysoký podíl nově přijatých do čtyřletých oborů gymnázií je také ve Zlínském kraji (15,5 %) a v Jihomoravském kraji (13,8 %). Nejmenší podíl vykazují kraje Plzeňský (7,9 %) a Liberecký (8,7 %). U víceletých oborů gymnázií je situace poněkud jiná. Po Praze má nejvyšší podíl nově přijatých na absolventech předcházející vzdělávací úrovně Jihomoravský (11,0 %) a Plzeňský kraj (11,0 %). Nejmeně

nově přijatých žáků v porovnání s absolventy předcházející vzdělávací úrovně je v Ústeckém (6,3 %) a Zlínském kraji (7,3 %).

Ve srovnání s tím je podíl žáků nově nastupujících do oborů lyceí „pouze“ 5,6 %, což je čtvrtina všech přijatých do všeobecného vzdělávání, ale počet škol s obory lyceí má rostoucí tendenci (proti loňskému roku přibýly 4 školy). Podíl žáků na počtech absolventů předcházející vzdělávací úrovně nastupujících do oborů lyceí má z regionálního hlediska trochu jiný charakter než u oborů gymnázií. Nejvyšší podíl nově přijímaných žáků vykazuje Zlínský (8,0 %), Královéhradecký (6,7 %),

Moravskoslezský kraj (7,6 %) a Praha (6,5 %). Nejmenší podíl nově přijatých na absolventech předcházející vzdělávací úrovně zaznamenává Olomoucký (3,9 %) a Ústecký kraj (4,2 %).

Když porovnáme podíly nově přijatých na počtu absolventů předcházející vzdělávací úrovně za všeobecné vzdělávání celkem, ukazuje se, že po Praze, kde je podíl nejvyšší (42,0 %), nově nastoupilo do 1. ročníku nejvíce žáků ve Zlínském (30,9 %) a Jihomoravském kraji (30,8 %). Nejmenší podíly vykazují kraje Ústecký (22,0 %) a Středočeský (22,7 %).

C2 T4: Podíl nově přijatých do oborů všeobecného vzdělávání na počtu absolventů nižší vzdělávací úrovně, 2008 (v %)

Území		obory všeobecného vzdělávání celkem		4leté obory gymnázií		obory víceletých gymnázií		obory lyceí	
ČR celkem		28,04		12,67		9,74		5,63	
CZ01	Praha	41,98		18,13		17,36		6,50	
CZ011	Hlavní město Praha	41,98	(1.)	18,13	(1.)	17,36	(1.)	6,50	(4.)
CZ02	Střední Čechy	22,72		10,70		7,41		4,61	
CZ021	Středočeský kraj	22,72	(13.)	10,70	(10.)	7,41	(12.)	4,61	(12.)
CZ03	Jihozápad	26,00		10,73		10,26		5,00	
CZ031	Jihočeský kraj	27,64	(6.)	13,08	(5.)	9,68	(5.)	4,88	(11.)
CZ032	Plzeňský kraj	23,99	(11.)	7,87	(14.)	10,97	(3.)	5,15	(8.)
CZ04	Severozápad	22,63		10,69		7,39		4,54	
CZ041	Karlovarský kraj	24,49	(10.)	9,65	(12.)	9,29	(7.)	5,55	(6.)
CZ042	Ústecký kraj	21,98	(14.)	11,06	(9.)	6,73	(14.)	4,19	(13.)
CZ05	Severovýchod	26,05		11,34		9,00		5,70	
CZ051	Liberecký kraj	23,24	(12.)	8,66	(13.)	9,44	(6.)	5,15	(9.)
CZ052	Královéhradecký kraj	27,72	(5.)	12,34	(8.)	8,64	(9.)	6,75	(2.)
CZ053	Pardubický kraj	26,55	(8.)	12,46	(7.)	9,03	(8.)	5,05	(10.)
CZ06	Jihovýchod	28,74		12,72		10,18		5,83	
CZ063	Vysočina	24,62	(9.)	10,64	(11.)	8,53	(10.)	5,46	(7.)
CZ064	Jihomoravský kraj	30,80	(3.)	13,77	(3.)	11,01	(2.)	6,02	(5.)
CZ07	Střední Morava	29,07		14,20		9,00		5,88	
CZ071	Olomoucký kraj	27,38	(7.)	12,97	(6.)	10,55	(4.)	3,86	(14.)
CZ072	Zlínský kraj	30,85	(2.)	15,51	(2.)	7,34	(13.)	8,00	(1.)
CZ08	Moravskoslezsko	28,32		13,42		8,19		6,72	
CZ081	Moravskoslezský kraj	28,32	(4.)	13,42	(4.)	8,19	(11.)	6,72	(3.)

C 2.2 Podíl jednotlivých druhů škol na 100 obyvatel odpovídající věkové populaci

Charakteristika ukazatele

Ukazatel charakterizuje vzdělávací obslužnost regionu z institucionálního hlediska, popisuje, jaký výběr (z počtu institucí) v regionu mají současní žáci (nebo spíše populace ve věku odpovídajícím dané vzdělávací úrovni). Větší počet institucí nabízí širší nabídku škol, menší počet naopak nabízí sice méně škol, ale obvykle mnohem větších, u kterých je předpoklad širších možností v nabídce oborů vzdělání, povinné volitelných a výběrových předmětů a dalších aktivit.

Metodika výpočtu

$$\frac{P\check{S}_i}{0,01 \cdot Pp_j}$$

$P\check{S}$ – počet škol

Pp – velikost odpovídající věkové populace

i – jednotlivé druhy škol

j – věk odpovídající vzdělávání na jednotlivých druzích škol
 mateřské školy – populace ve věku 3–5 let
 základní školy – populace ve věku 6–14 let

obory gymnázií
 střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou
 z toho obory lyceí
 střední odborné vzdělávání s výučním listem
 obory nástavbového studia
 konzervatoře
 vyšší odborné školy

– populace ve věku 15–18 let
 – populace ve věku 15–18 let
 – populace ve věku 15–18 let
 – populace ve věku 15–18 let
 – populace ve věku 18–19 let
 – populace ve věku 15–20 let
 – populace ve věku 19–21 let

Zdroj dat

- ČSÚ – demografie k 31. 12. 2008
- databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

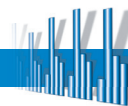
V České republice připadá na 100 dětí ve věku 3–5 let celkem 1,62 mateřské školy. Znamená to, že kdyby každé dítě ve věku 3–5 let navštěvovalo mateřskou školu, byla by průměrná velikost mateřské školy téměř 62 dětí.

Na 100 dětí ve věku 6–14 let připadá 0,49 základní školy. Neznamená to však, že průměrná velikost jedné základní školy je 204 žáků, ale že v průměru na 204 dětí dané věkové skupiny existuje jedna základní

CZ T5: Počet jednotlivých druhů škol na 100 obyvatel odpovídající věkové populaci, 2008 (v %)

Území	MŠ	ZŠ	SŠ celkem		SŠ s obory gymnázií celkem	střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou		z toho: lycea	střední odborné vzdělávání s výučním listem		s obory nástavbového studia		konzervatoře	VOŠ
			SŠ celkem	SŠ s obory gymnázií celkem		0,18	0,16		0,04	0,11	0,17	0,002		
ČR celkem	1,62	0,49	0,28	0,07	0,18	0,16	0,04	0,11	0,17	0,002	0,05			
CZ01 Praha	1,00	0,32	0,43	0,15	0,25	0,10	0,04	0,10	0,18	0,011	0,09			
CZ011 Hlavní město Praha	1,00 (14.)	0,32 (14.)	0,43 (1.)	0,15 (1.)	0,25 (1.)	0,10 (8.)	0,04 (8.)	0,10 (12.)	0,18 (4.)	0,011 (1.)	0,09 (1.)			
CZ02 Střední Čechy	1,66	0,52	0,26	0,06	0,16	0,10	0,03	0,10	0,15	-	0,04			
CZ021 Středočeský kraj	1,66 (8.)	0,52 (8.)	0,26 (10.)	0,06 (11.)	0,16 (13.)	0,10 (9.)	0,03 (12.)	0,10 (9.)	0,15 (10.)	-	0,04 (8.)			
CZ03 Jihozápad	1,64	0,49	0,28	0,07	0,18	0,12	0,04	0,12	0,16	0,002	0,05			
CZ031 Jihočeský kraj	1,64 (10.)	0,48 (10.)	0,31 (2.)	0,08 (2.)	0,20 (3.)	0,12 (5.)	0,04 (10.)	0,12 (5.)	0,15 (11.)	0,002 (6.)	0,07 (2.)			
CZ032 Plzeňský kraj	1,64 (9.)	0,50 (9.)	0,23 (14.)	0,05 (14.)	0,16 (14.)	0,11 (8.)	0,04 (11.)	0,11 (8.)	0,17 (6.)	0,002 (4.)	0,02 (13.)			
CZ04 Severozápad	1,29	0,40	0,27	0,06	0,18	0,10	0,04	0,10	0,18	0,001	0,03			
CZ041 Karlovarský kraj	1,36 (11.)	0,43 (12.)	0,25 (11.)	0,07 (6.)	0,17 (9.)	0,12 (7.)	0,05 (3.)	0,12 (7.)	0,16 (9.)	-	0,03 (11.)			
CZ042 Ústecký kraj	1,27 (13.)	0,39 (13.)	0,28 (6.)	0,05 (13.)	0,19 (5.)	0,10 (11.)	0,04 (9.)	0,10 (11.)	0,18 (5.)	0,002 (8.)	0,03 (12.)			
CZ05 Severovýchod	1,90	0,57	0,29	0,07	0,20	0,12	0,04	0,12	0,16	0,001	0,05			
CZ051 Liberecký kraj	1,69 (7.)	0,56 (5.)	0,25 (12.)	0,06 (9.)	0,18 (7.)	0,09 (14.)	0,05 (7.)	0,09 (14.)	0,15 (12.)	-	0,05 (7.)			
CZ052 Královéhradecký kraj	1,86 (6.)	0,59 (2.)	0,31 (3.)	0,07 (5.)	0,23 (2.)	0,13 (2.)	0,06 (2.)	0,13 (2.)	0,20 (3.)	-	0,05 (5.)			
CZ053 Pardubický kraj	2,12 (1.)	0,58 (4.)	0,30 (5.)	0,08 (3.)	0,19 (6.)	0,12 (4.)	0,03 (13.)	0,12 (4.)	0,14 (14.)	0,003 (3.)	0,05 (4.)			
CZ06 Jihovýchod	1,95	0,55	0,26	0,07	0,17	0,11	0,05	0,11	0,18	0,002	0,05			
CZ063 Vysočina	1,88 (5.)	0,60 (1.)	0,27 (7.)	0,07 (8.)	0,17 (11.)	0,13 (3.)	0,05 (4.)	0,13 (3.)	0,22 (1.)	-	0,07 (3.)			
CZ064 Jihomoravský kraj	1,98 (3.)	0,53 (6.)	0,26 (8.)	0,08 (4.)	0,17 (10.)	0,10 (10.)	0,05 (5.)	0,10 (10.)	0,16 (7.)	0,002 (5.)	0,04 (9.)			
CZ07 Střední Morava	1,97	0,56	0,29	0,06	0,19	0,13	0,04	0,13	0,19	0,002	0,04			
CZ071 Olomoucký kraj	2,02 (2.)	0,58 (3.)	0,31 (4.)	0,06 (10.)	0,18 (8.)	0,14 (1.)	0,02 (14.)	0,14 (1.)	0,22 (2.)	-	0,03 (10.)			
CZ072 Zlínský kraj	1,92 (4.)	0,53 (7.)	0,26 (9.)	0,06 (12.)	0,19 (4.)	0,12 (6.)	0,05 (6.)	0,12 (6.)	0,16 (8.)	0,004 (2.)	0,05 (6.)			
CZ08 Moravskoslezsko	1,34	0,44	0,24	0,07	0,16	0,09	0,06	0,09	0,14	0,002	0,02			
CZ081 Moravskoslezský kraj	1,34 (12.)	0,44 (11.)	0,24 (13.)	0,07 (7.)	0,16 (12.)	0,09 (13.)	0,06 (1.)	0,09 (13.)	0,14 (13.)	0,002 (7.)	0,02 (14.)			

škola. Pochopitelně je průměrná velikost základních škol menší vzhledem k tomu, že část populace 6–14letých navštěvuje víceletá gymnázia a taneční konzervatoře.

Střední školy mají v České republice poměrně hustou síť a rozmanitá je i nabídka z institucionálního hlediska – tedy ve členění na školy vyučující obory gymnázií, školy poskytující odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou, střední vzdělávání s výučním listem a střední vzdělávání. **V průměru připadá na 100 obyvatel populace ve věku 15–18 let celkem 0,28 střední školy** (právních subjektů vykonávajících činnost střední školy), tedy v průměru připadá jedna škola na 357 obyvatel ve věku 15–18 let.

Všeobecné vzdělávání v oborech gymnázií nabízí na 100 obyvatel ve věku 15–18 let v průměru 0,07 školy vyučující obory gymnázií. Znamená to, že v průměru na každých 1 428 dětí ve věku 15–18 let připadá v České republice jedna škola vyučující obory gymnázií. **Všeobecné vzdělávání v oborech lyceí** nabízí v průměru 0,04 školy, což je 2 500 obyvatel ve věku 15–18 let na jednu školu. **Odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou** pak nabízí celkem 0,18 školy na 100 obyvatel ve věku 15–18 let (1 škola připadá v průměru na 555 obyvatel 15–18letých). V případě **odborného středního vzdělávání s výučním listem** je hodnota ukazatele 0,11 (tedy 909 obyvatel ve věku 15–18 let na jednu školu).

Nástavbové studium nabízí na 100 obyvatel ve věku 18–19 let v průměru 0,17 střední školy. To znamená, že na 588 obyvatel ve věku 18–19 let je v průměru jedna střední škola poskytující nástavbové studium.

Vzdělávání na **konzervatořích**, vzhledem k tomu, že jejich síť není příliš hustá, ani rovnoměrně rozložená, na 100 obyvatel ve věku 15–20 let nabízí 0,002 školy. To je 50 000 obyvatel na jednu školu.

Síť vyšších odborných škol není v České republice tak hustá jako síť středních škol a tomu odpovídá i celkový počet vyšších odborných škol na 100 obyvatel ve věku 19–21 let – celkem 0,05 školy (tedy 1 škola na 2 000 obyvatel 19–21letých).

Meziročně se tento ukazatel příliš nemění, u většiny druhů škol zůstává stejný.

Regionální rozdíly

Počet mateřských škol na 100 dětí ve věku 3–5 let vykazuje poměrně velké regionální rozdíly, které jsou způsobeny především hustotou sítě mateřských škol v jednotlivých regionech a s tím související průměrnou velikostí mateřských škol. Dá se předpokládat, že v regionech s vyšším podílem větších obcí bude méně mateřských škol, ale budou mít větší průměrnou velikost. Naopak mateřské školy v regionech s vyšším podílem malých obcí budou početně více zastoupené, ale v průměru budou menší. Hodnoty ukazatele se v jednotlivých regionech pohybují od 1,00 školy v Praze až do 2,12 školy na 100 dětí ve věku 3–5 let v Pardubickém kraji. Pod celorepublikovým průměrem se pohybují kromě Prahy pouze tři další kraje – Ústecký (1,27), Moravskoslezský (1,34) a Karlovarský kraj (1,36).

Situace v celkovém počtu **základních škol na 100 obyvatel** ve věku 6–14 let je velmi podobná situaci v mateřských školách. Opět platí, že čím více velkých obcí je v regionu, tím menších hodnot ukazatel dosahuje a naopak. Počty škol na 100 dětí ve věku 6–14 let se pohybují od 0,32 školy v Praze až do 0,60 školy v kraji Vysočina a 0,59 v Královéhradeckém kraji. Pod hodnotou celorepublikového průměru jsou kromě Prahy ještě kraje Ústecký (0,39), Karlovarský (0,43), Moravskoslezský (0,44) a Jihočeský (0,48). Povinná školní docházka se plní i ve **školách nabízejících obory víceletých gymnázií**.

Školy nabízející obory gymnázií jsou v České republice poměrně rovnoměrně rozmístěny a s výjimkou velkých center (krajských měst) platí, že v naprosté většině okresů jsou dvě až čtyři školy (s výjimkou

okresu Praha-západ, který nemá žádnou školu nabízející vzdělávání v oborech gymnázií a jako spádovou oblast pro tuto oblast vzdělávání využívá Prahu). Z toho důvodu se i hodnoty ukazatelů pohybují v poměrně úzké škále od 0,08 do 0,05 školy na 100 obyvatel ve věku 15–18 let. Z této škály vybočuje pouze Praha s vyšším podílem těchto škol (0,15).

Síť škol nabízejících odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou je v České republice poměrně hustá, liší se však ve velikosti i oborové nabídce. Hustotě sítě odpovídají i poměrně vysoké hodnoty ukazatele. Tyto hodnoty se v naprosté většině případů pohybují v rozmezí 0,16–0,20 školy na 100 obyvatel ve věku 15–18 let. Nad touto pomyslnou škálou jsou Královéhradecký kraj (0,23) a Praha (0,25).

Situace v oblasti **škol nabízejících odborné střední vzdělávání s výučním listem** je obdobná jako u škol vyučujících odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou, i když ukazatel dosahuje o něco nižších hodnot a síť škol není tak hustá. Hodnoty ukazatele se ve většině krajů pohybují v rozmezí 0,09–0,14 školy na 100 obyvatel ve věku 15–18 let. Pod celostátním průměrem jsou kromě Libereckého kraje (0,09) další čtyři kraje – Moravskoslezský (0,09), Jihomoravský (0,10), Středočeský (0,10) a Praha (0,10).

V případě **konzervatoří** dosahuje ukazatel velmi nízkých hodnot, což je způsobeno nízkým počtem škol a jejich nerovnoměrným rozložením. Nejvyšší hodnota ukazatele je v Praze (0,011), ve všech ostatních krajích, pokud se tam škola vyskytuje, je ukazatel na celorepublikovém průměru (0,002) nebo vyšší.

Školy poskytující **nástavbové studium** jsou poměrně rovnoměrně rozloženy a ukazatel se pohybuje od 0,14 v Moravskoslezském a Pardubickém kraji do 0,22 v kraji Vysočina. Všechny hodnoty jen velmi mírně oscilují kolem celorepublikového průměru 0,17.

Vyšší odborné školy nejsou v síti škol početně silně zastoupeny, a tomu odpovídají i hodnoty ukazatele. Pohybují se kolem celorepublikové hodnoty a dosahují ve většině krajů úrovně 0,02–0,07. Celorepublikový průměr 0,05 výrazně překračuje Praha (0,09), Jihočeský kraj (0,07 %) a kraj Vysočina (0,07 %).

C 3 Ukončení vzdělávání na jednotlivých vzdělávacích úrovních

Absolvování základní školy je pro drtivou většinu populace pouze prvním, samozřejmým a elementárním krokem na vzdělávací cestě. **Fakt, že absolvování pouze základního vzdělání dnes nedává jedinci reálnou šanci uspět ve světě práce, mění možnost volby vzdělávání na střední škole prakticky v nutnost.** Do této úrovně vzdělávání tedy vstupuje naprostá většina odpovídající mladé populace.

Absolventi středních škol se od absolventů škol základních výrazně liší – ze základních škol vycházejí jedinci po absolvování více méně stejného vzdělávacího programu (i když jednotlivé školní vzdělávací programy mají v průběhu vzdělávání určité odlišnosti, základní znalosti na výstupu jsou stejné), zatímco na středních školách jsou vzdělávací programy velmi diverzifikované. Základním dělením absolventů středních škol je dělení na absolventy „s maturitou“ (tedy absolventy oborů středního vzdělávání s maturitní zkouškou) a na absolventy „bez maturity“ (absolventy oborů středního vzdělávání a středního vzdělávání s výučním listem). **Absolventi oborů s maturitou mají mimo možnosti vstupu na trh práce otevřenou cestu do terciárního vzdělávání, i když obvykle vstupují do programů příbuzných těm, kterým se věnovali na střední škole, nebo do oborů ekonomických.** Pokud chtějí do terciéry vstoupit absolventi oborů bez maturity, musejí si nejdříve doplnit střední vzdělávání s maturitní zkouškou absolvováním nástavbových studijních programů středních škol.

Podrobnějším dělením je **dělení absolventů podle oborů středních škol, resp. konzervatoří**, které absolvovali – obory všeobecného středního vzdělávání s maturitní zkouškou (zpravidla obory gymnázií), obory odborného středního vzdělávání s maturitní zkouškou, obory středního vzdělávání nebo konzervatoř. Absolventi oborů gymnázií mají vždy vzdělávání zakončeno maturitní zkouškou, konzervatoře absolutoriem (ve čtvrtém ročníku šestiletých oborů konzervatoří, případně na konci vzdělávání v osmiletých oborech mají jejich žáci možnost složit maturitní zkoušku), odborné střední školy poskytují buď střední vzdělávání s maturitní zkouškou, nebo střední vzdělávání a střední vzdělávání s výučním listem. Střední vzdělání s výučním listem získávají absolventi po dvou nebo třech letech denní formy vzdělávání nebo po absolvování vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem.

Kromě „klasických“ oborů s maturitou střední školy realizují i nástavbové studium v délce dvou let denní formy vzdělávání nebo vzdělávací program zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou.

Absolventi vyšších odborných škol (označovaní titulem „diplovaný specialista“ ve zkratce DiS. za jménem) již přestávají být nedoceněnou skupinou absolventů na trhu práce.

C3.1 Podíly absolventů základních a středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol na odpovídající věkové populaci

Charakteristika ukazatele

Ukazatel charakterizuje, jaký je podíl absolventů jednotlivých druhů škol na odpovídající věkové populaci absolventů. Vypovídá o tom, jaký je přibližně podíl lidí v odpovídající věkové populaci, kteří ukončili daný stupeň vzdělání, případně druh školy. Čím vyšší hodnota ukazatele, tím vyšší je podíl lidí s příslušnou kvalifikací.

Metodika výpočtu

$$\frac{A_i}{Pp_j} \cdot 100$$

A – počet absolventů jednotlivých úrovní vzdělávání
 Pp – odpovídající věková populace (pro základní školy populace patnáctiletých, pro střední školy populace devatenáctiletých, pro nástavbové studium populace 20letých, pro konzervatoře populace 20letých a pro vyšší odborné školy populace 22letých)

i – úrovně vzdělávání
 základní školy – absolventi základních škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami bez odchodu do víceletých gymnázií a konzervatoří, ale včetně odpovídajících ročníků víceletých středních škol (2. ročník šestiletých a 4. ročník osmiletých oborů gymnázií)
 obory gymnázií – absolventi denní formy vzdělávání ve čtyřletých i víceletých oborech gymnázií včetně oborů gymnázií pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
 konzervatoře – absolventi denní formy vzdělávání na konzervatořích včetně konzervatoří pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
 obory odborného středního vzdělání s maturitní zkouškou – absolventi denní formy vzdělávání v oborech středního vzdělávání s maturitní zkouškou včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (bez absolventů nástavbového studia)
 obory odborného středního vzdělávání „nematuritní“ – absolventi denní formy vzdělávání v oborech středního vzdělávání s výučním listem a denní formy vzdělávání v oborech středního

vzdělávání včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

střední školy maturitní – součet absolventů denní formy vzdělávání oborů gymnázií a oborů odborného středního vzdělávání s maturitní zkouškou (bez absolventů nástavbového studia)

nástavbové studium – absolventi denní formy vzdělávání nástavbového studia ukončeného maturitní zkouškou

vyšší odborné školy – absolventi denní formy vzdělávání na vyšších odborných školách

j – odpovídající věková populace
 patnáctiletí pro základní školy
 devatenáctiletí pro střední školy
 dvacetiletí pro nástavbové studium a konzervatoře
 dvaadvacetiletí pro vyšší odborné školy

Zdroj dat

➤ ČSÚ – demografie k 31. 12. 2008

➤ databáze ÚIV

Chování ukazatele v celostátním měřítku

V ČR **opouští základní školu z 9. ročníku v průměru 95,8 % dětí vzhledem k populaci patnáctiletých**. Do celkového počtu těchto absolventů jsou však zahrnuti i absolventi starší, kteří 9. ročník museli opakovat, a ti, kteří měli povolený odklad povinné školní docházky. Dalších více než 9 % odpovídajícího populačního ročníku se vzdělává v ročnících víceletých oborů gymnázií odpovídajících 9. ročníku základních škol.

Jiná situace je u absolventů středních škol. Celkově úspěšně ukončí středoškolské vzdělávání 84,4 % všech devatenáctiletých, ale mezi jednotlivými druhy vzdělávání jsou rozdíly. **Obory s maturitou úspěšně absolvuje asi 2krát více žáků než obory nematuritní**. Úspěšní absolventi středního vzdělání s maturitou představují 58,5 % vzhledem k populaci devatenáctiletých. Do počtu absolventů středního odborného vzdělávání s maturitou jsou započtení i absolventi všeobecného vzdělávacího proudu na lyceích.

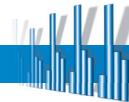
V porovnání s ostatními absolventy středních škol jsou při uplatnění na trhu práce více ceněni absolventi se středním vzděláním s maturitní zkouškou (maturitní zkouška jim navíc dává možnost vstoupit do terciárního vzdělávání), tudíž lze předpokládat, že i v dalších letech zájem o obory s maturitou neustále poroste.

Absolventů vyšších odborných škol je v ČR 4,1 % vzhledem k populačnímu ročníku dvaadvacetiletých. Meziroční nárůst mezi rokem 2008 a 2007 činí 0,3 procentního bodu. Celkový trend odpovídá zhruba trendu v počtech nově přijímaných na VOŠ v minulých letech.

Regionální rozdíly

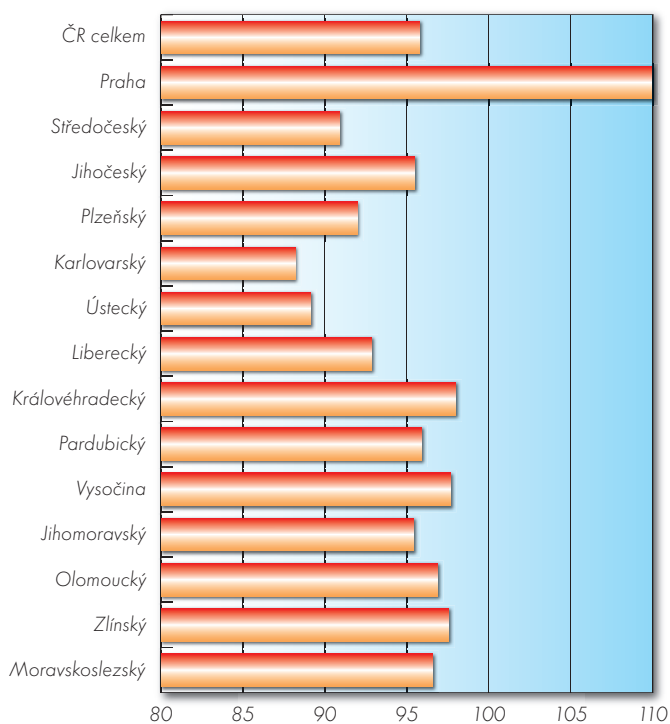
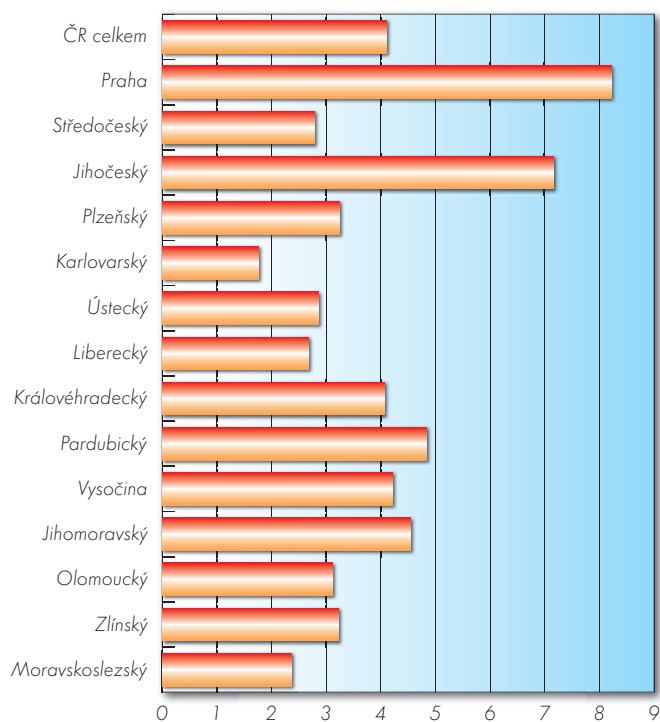
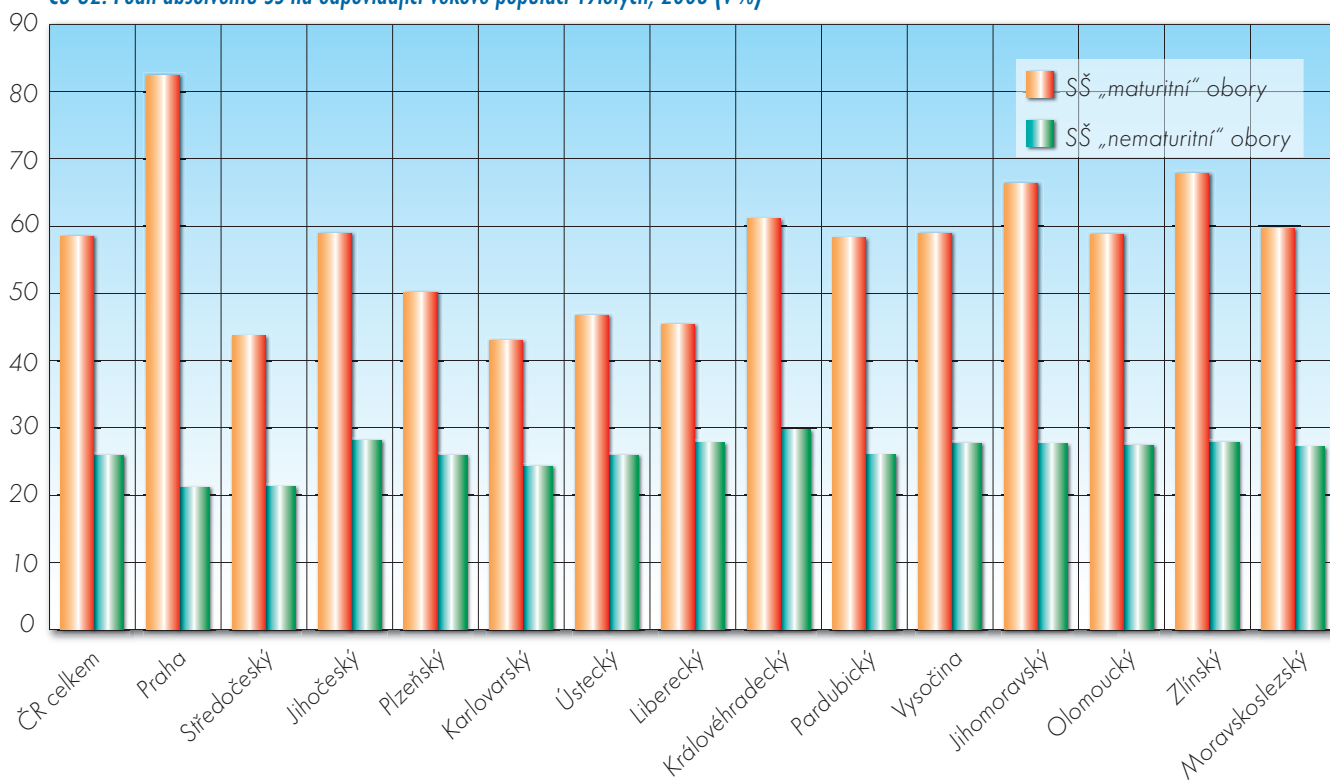
Pro absolventy základních škol platí, že v krajském srovnání více-méně nenajdeme žádné velké výkyvy hodnot ukazatele v jednotlivých krajích od celostátního průměru (95,8 %). Nejvyšší procento absolventů základních škol (jsou sem zahrnuti i žáci v příslušných ročnících víceletých oborů gymnázií) vzhledem k populaci patnáctiletých je v Praze (109,9 %), dále v Královéhradeckém kraji (97,9 %) a v kraji Vysočina (97,6 %). Nejnižší podíly najdeme v Karlovarském kraji (88,2 %) a v Ústeckém kraji (89,1 %).

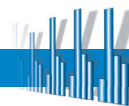
Absolventy maturitních a nematuritních oborů středních škol je vhodné porovnávat vzájemně, aby neunikly specifické krajové odlišnosti. Obecně platí, že absolventů vzdělávání s maturitní zkouškou (celorepubliková hodnota ukazatele 58,5 %) je více než absolventů bez maturity (hodnota ukazatele za celou Českou republiku je 25,9 %), **ale mezi jednotlivými krajími najdeme velmi výrazné rozdíly**.

C3 T1: Podíl absolventů ZŠ, SŠ, konzervatoří a VOŠ na odpovídající věkové populaci, 2008 (v %)

Území	základní školy	SŠ celkem	z toho SŠ „maturitní“ obory	obory gymnázií	konzervatoře	odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou	z toho lycea		odborné střední vzdělávání „nematuritní“	nástavbové studium		VOŠ
							2,66	3,49		25,93	5,59	
ČR celkem	95,76	84,44	58,51	18,46	0,35	40,04	2,66	25,93	5,59	4,09		
CZ01 Praha	109,91	103,62	82,41	29,29	1,55	53,12	3,49	21,21	6,93	8,20		
CZ011 Hlavní město Praha	109,91 (1.)	103,62 (1.)	82,41 (1.)	29,29 (1.)	1,55 (1.)	53,12 (1.)	3,49 (1.)	21,21 (14.)	6,93 (2.)	8,20 (1.)		
CZ02 Střední Čechy	90,85	64,93	43,67	14,29	-	29,38	1,55	21,26	5,10	2,78		
CZ021 Středočeský kraj	90,85 (12.)	64,93 (14.)	43,67 (13.)	14,29 (10.)	-	29,38 (14.)	1,55 (13.)	21,26 (13.)	5,10 (9.)	2,78 (11.)		
CZ03 Jihozápad	93,82	81,94	54,87	16,83	0,32	38,04	1,63	27,07	6,79	5,30		
CZ031 Jihočeský kraj	95,42 (8.)	87,06 (5.)	58,97 (6.)	19,35 (5.)	0,29 (7.)	39,62 (8.)	1,32 (14.)	28,09 (2.)	6,45 (6.)	7,15 (2.)		
CZ032 Plzeňský kraj	91,93 (11.)	76,12 (10.)	50,20 (10.)	13,95 (11.)	0,35 (4.)	36,25 (10.)	1,98 (10.)	25,92 (11.)	7,21 (1.)	3,23 (7.)		
CZ04 Severovýchod	88,83	71,14	45,68	12,73	0,19	32,95	2,07	25,46	4,93	2,54		
CZ041 Karlovarský kraj	88,15 (14.)	67,23 (13.)	42,98 (14.)	12,48 (14.)	-	30,51 (13.)	2,99 (4.)	24,25 (12.)	3,96 (13.)	1,75 (14.)		
CZ042 Ústecký kraj	89,07 (13.)	72,68 (12.)	46,74 (11.)	12,82 (12.)	0,26 (8.)	33,92 (11.)	1,70 (12.)	25,94 (10.)	5,30 (8.)	2,84 (10.)		
CZ05 Severovýchod	95,71	83,36	55,48	17,68	0,11	37,81	2,52	27,87	4,00	3,92		
CZ051 Liberecký kraj	92,82 (10.)	73,17 (11.)	45,38 (12.)	12,79 (13.)	-	32,59 (12.)	1,92 (11.)	27,78 (4.)	4,70 (10.)	2,66 (12.)		
CZ052 Královéhradecký kraj	97,93 (2.)	90,79 (4.)	61,08 (4.)	21,30 (3.)	-	39,79 (7.)	2,59 (8.)	29,71 (1.)	4,23 (12.)	4,06 (6.)		
CZ053 Pardubický kraj	95,84 (7.)	84,24 (9.)	58,26 (9.)	18,04 (7.)	0,34 (5.)	40,22 (6.)	2,96 (5.)	25,98 (9.)	3,14 (14.)	4,82 (3.)		
CZ06 Jihovýchod	96,12	91,62	63,97	19,98	0,30	43,99	2,59	27,66	6,27	4,41		
CZ063 Vysočina	97,63 (3.)	86,66 (7.)	58,94 (7.)	17,14 (9.)	-	41,81 (5.)	2,72 (7.)	27,72 (5.)	5,47 (7.)	4,20 (5.)		
CZ064 Jihomoravský kraj	95,38 (9.)	94,01 (3.)	66,38 (3.)	21,35 (2.)	0,45 (3.)	45,03 (3.)	2,53 (9.)	27,63 (6.)	6,67 (4.)	4,52 (4.)		
CZ07 Střední Morava	97,14	90,69	63,05	19,87	0,24	43,18	3,38	27,64	6,71	3,16		
CZ071 Olomoucký kraj	96,81 (5.)	86,23 (8.)	58,78 (8.)	20,52 (4.)	-	38,26 (9.)	2,90 (6.)	27,45 (7.)	6,63 (5.)	3,11 (9.)		
CZ072 Zlínský kraj	97,50 (4.)	95,65 (2.)	67,80 (2.)	19,15 (6.)	0,50 (2.)	48,65 (2.)	3,92 (2.)	27,85 (3.)	6,79 (3.)	3,21 (8.)		
CZ08 Moravskoslezsko	96,52	86,82	59,64	17,82	0,33	41,83	3,98	27,18	4,42	2,36		
CZ081 Moravskoslezský kraj	96,52 (6.)	86,82 (6.)	59,64 (5.)	17,82 (8.)	0,33 (6.)	41,83 (4.)	3,98 (1.)	27,18 (8.)	4,42 (11.)	2,36 (13.)		

C3 G1: Podíl absolventů ZŠ na odpovídající věkové populaci 15letých, 2008 (v %)**C3 G3: Podíl absolventů VOŠ na odpovídající věkové populaci 22letých, 2008 (v %)****C3 G2: Podíl absolventů SŠ na odpovídající věkové populaci 19letých, 2008 (v %)**

Zcela specifická je situace v Praze. Najdeme zde výrazně vyšší počet škol vyučujících obory středního vzdělávání s maturitní zkouškou jak všeobecného, tak odborného charakteru, naopak školy s obory středního vzdělávání a středního vzdělávání s výučním listem jsou zde velmi výrazně potlačeny. Navíc je nutno zmínit, že **Praha funguje jako spádové vzdělávací centrum pro Středočeský kraj** a velká část žáků středních škol do Prahy dojíždí, především ze sousedních okresů. Tyto dvě skutečnosti ovlivňují oba dva regiony natolik, že Praha je v podílu absolventů maturitních oborů středních škol na odpovídající věkové populaci na prvním místě (82,4 %) s velmi výrazným odstupem před ostatními kraji a v počtu absolventů nematuritních oborů středních škol na odpovídající věkové populaci na posledním místě (21,2 %) mezi kraji. Praha také jako jediný region v ČR vykazuje celkový počet absolventů středních škol vyšší, než je celkový počet obyvatel ve věku absolventů středních škol (103,6 %). Kraj Středočeský je proto v podílu absolventů maturitních oborů středních škol na populaci devatenáctiletých mezi kraji předposlední (43,7 %), a protože nemá ani vysoký počet škol s obory středních odborných učilišť, vykazuje druhou nejnižší hodnotu ukazatele i pro absolventy nematuritních oborů středních škol v celé České republice (21,3 %). Celkově se absolventi středních škol ve Středočeském kraji podílí na populaci 19letých pouze 64,9 %, což je nejméně ze všech krajů.

Za zmínku stojí i situace dalších čtyř krajů – Jihočeského, Zlínského, Jihomoravského a Královéhradeckého, ve kterých je podíl absolventů jak maturitních, tak i nematuritních oborů středních škol na odpovídající věkové populaci nadprůměrný.

Pro ostatní kraje většinou platí, že pokud mají nadprůměrný podíl absolventů oborů s maturitou, je v nich potom naopak podprůměrný podíl absolventů nematuritních oborů středních škol vůči celorepublikovým hodnotám.

Absolventy středních škol můžeme rozdělit na čtyři podskupiny – absolventy oborů gymnázií, oborů odborného vzdělávání s maturitní zkouškou, oborů odborného vzdělávání s výučním listem a oborů středního vzdělávání.

Nejvýznamnější skupiny tvoří absolventi škol s obory gymnázií, obory odborného vzdělávání s maturitní zkouškou a oborů odborného vzdělávání s výučním listem, kteří potom největší měrou udávají výslednou skladbu absolventů středních škol s maturitou a bez maturity. Absolventů konzervatoří a absolventů středního vzdělávání je velmi málo a není třeba detailně analyzovat jejich strukturu v krajském kontextu – jejich podíl na odpovídající populaci je ve všech krajích menší než jedno procento.

Situace v oborech gymnázií je co do pořadí krajů s menšími odchylkami prakticky stejná jako u absolventů maturitních oborů středních škol, ale podíl absolventů je poloviční. **Výrazným regionem je Praha, kde podíl absolventů oborů gymnázií na odpovídající věkové populaci je téměř třicet procent (29,3 %).** Důvody jsou již popsány výše u situace absolventů maturitních oborů středních škol. Dalšími regiony s výrazným podílem absolventů škol vyučujících obory gymnázií na odpovídající věkové populaci jsou kraj Jihomoravský (21,4 %), Královéhradecký (21,3 %) a Olomoucký (20,5 %). Nízkou hodnotu ukazatele vykazují kraje Karlovarský (12,5 %), Liberecký (12,8), Ústecký (12,8 %) a Plzeňský (14,0 %).

Podíl absolventů odborného vzdělávání s maturitní zkouškou víceméně kopíruje již popsanou situaci absolventů všech maturitních oborů. Praha (53,1 %) je opět vůči podílu za celou Českou republiku velmi nadprůměrná (z toho 3,5 % tvoří absolventi oborů lyceí – také nadprůměrně), dalšími regiony s výrazným podílem jsou kraje Zlínský (48,6 %), Jihomoravský (45,0 %) a Moravskoslezský (41,8 %). Nejnižších hodnot dosahuje ukazatel v kraji Středočeském (29,4 %), potom následují kraje Karlovarský (30,5 %), Liberecký (32,6 %) a Ústecký

(33,9 %). Absolventi oborů lyceí z celkového podílu zaujímají v jednotlivých krajích 1,3–4,0 %.

Podíl absolventů „nematuritních“ oborů SŠ na odpovídající věkové populaci, do kterých se mimo absolventy středního vzdělávání s výučním listem započítávají ještě absolventi oborů středního vzdělávání (jejich podíl na populaci je ale menší než 1 %) je přibližně jedna čtvrtina.

Největší **podíl na odpovídající věkové populaci mají absolventi nematuritních oborů** v Královéhradeckém kraji (29,7 %), následují kraje Jihočeský (28,1 %) a Zlínský (27,9 %). Naopak nejnižší podíly absolventů oborů středního vzdělávání s výučním listem jsou v Praze (21,2 %) a ve Středočeském kraji (21,3 %), kde není síť těchto škol tak hustá.

Podíl absolventů **nástavbového studia** na odpovídající věkové populaci je poměrně vyrovnaný a v celorepublikovém průměru činí 5,6 %. Nejvyšší je v Plzeňském kraji (7,2 %) a v Praze (6,9 %) a nejméně absolventů nástavbového studia má Pardubický kraj (3,1 %).

Posledním sledovaným ukazatelem je **podíl absolventů vyšších odborných škol na odpovídající věkové populaci v kraji.** Zde jasně dominuje Praha (8,2 % – je zde vysoký počet škol, Praha hraje ve vyšším odborném školství roli spádového centra), s odstupem potom následují kraje Jihočeský (7,2 %), Pardubický (4,8 %) a Jihomoravský (4,5 %) a nejmenší podíl absolventů vyšších odborných škol na odpovídající populaci je v krajích Karlovarském (1,8 %), Moravskoslezském (2,4 %), Libereckém (2,7 %) a Středočeském (2,8 %).

C 4 Děti a žáci vyžadující zvláštní péči

Ukazatel vypovídá o specifické části vzdělávacího systému – vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

Na základě § 16 školského zákona⁹ je stanoveno, že vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá jednak formou **individuální integrace**, kdy je dítě nebo žák se speciálními vzdělávacími potřebami začleněn do třídy běžného vzdělávacího proudu se současným zajištěním nezbytně speciálně pedagogické nebo psychologické podpory. Jednak se **pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami zřizují školy, popřípadě v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy.**

Pro děti mentálně postižené jsou určeny základní školy speciální. To jsou vlastně jediné „zvlášť označené“ vzdělávací programy, určené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP).

C 4.1 Žáci ve třídách pro děti se sociálním znevýhodněním

Charakteristika ukazatele

Ukazatel popisuje podíly dětí v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním, které jsou určeny pro děti před nástupem do základního vzdělávání a výuka v nich je realizována v základních školách a speciálních školách. Přípravné třídy mají umožnit těmto dětem snadnější adaptaci na školní prostředí.

Metodika

PZsk

P6

⁹ Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

C4 T1: Podíl žáků v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním na populaci šestiletých, 2008 (v %)

Území			
ČR celkem		2,16	
CZ01	Praha	2,14	
CZ011	Hlavní město Praha	2,14	(4.)
CZ02	Střední Čechy	0,40	
CZ021	Středočeský kraj	0,40	(12.)
CZ03	Jihozápad	0,31	
CZ031	Jihočeský kraj	0,12	(14.)
CZ032	Plzeňský kraj	0,54	(11.)
CZ04	Severozápad	9,44	
CZ041	Karlovarský kraj	8,32	(2.)
CZ042	Ústecký kraj	9,84	(1.)
CZ05	Severovýchod	1,28	
CZ051	Liberecký kraj	1,79	(5.)
CZ052	Královéhradecký kraj	1,36	(6.)
CZ053	Pardubický kraj	0,76	(10.)
CZ06	Jihovýchod	0,89	
CZ063	Vysočina	0,81	(9.)
CZ064	Jihomoravský kraj	0,93	(8.)
CZ07	Střední Morava	0,84	
CZ071	Olomoucký kraj	1,27	(7.)
CZ072	Zlínský kraj	0,37	(13.)
CZ08	Moravskoslezsko	2,60	
CZ081	Moravskoslezský kraj	2,60	(3.)

PZsk – počet dětí v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním

P6 – populace šestiletých dětí

Zdroj dat

- ČSÚ – demografie k 31. 12. 2008
- databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Podíl dětí umístěných v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním vzhledem k populaci šestiletých činí v celorepublikovém měřítku 2,2 %. Ukazatel však vykazuje velké mezikrajové rozdíly. Hodnota ukazatele se oproti roku 2008 zvýšila o 0,1 procentního bodu.

Regionální rozdíly

Hodnoty ukazatele se pohybují v rámci jednotlivých krajů v poměrně velkém rozpětí – od 0,1 % v Jihočeském kraji až do 9,8 % v Ústeckém kraji. Nejvyšší podíl dětí ve třídách pro děti se sociálním znevýhodněním na populaci šestiletých vykazuje kromě Ústeckého kraje i kraj Karlovarský (8,3 %). Nejnižší podíl vykazují již zmíněný kraj Jihočeský, Zlínský (0,4 %) a Plzeňský (0,5 %). Ve srovnání s předchozím rokem je podíl žáků ve třídách pro děti se sociálním znevýhodněním na populaci šestiletých v roce 2007 o něco vyšší.

C4.2 Podíly dětí/žáků se zdravotním postižením integrovaných do běžných tříd, speciálních tříd a do škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Charakteristika ukazatele

Ukazatel uvádí procentuální zastoupení počtu zdravotně postižených dětí a žáků na jednotlivých stupních vzdělávání a charakterizuje rozvrstvení zdravotně postižených dětí a žáků individuálně integrovaných

v běžných třídách, speciálních třídách běžných škol a třídách a školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami vzhledem k celkovému počtu dětí/žáků v příslušné úrovni vzdělávání (mateřské školy, základní školy a střední školy). Snaha integrovat zdravotně postižené děti a žáky do běžných tříd je charakteristická zejména pro období po roce 1989. Tato integrace napomáhá jak dětem zdravotně postiženým zařadit se do běžného života, tak dětem a žákům bez postižení naučit se žít se zdravotně postiženými spoluobčany. Z tohoto důvodu je míra integrace velmi důležitá. Speciální třídy v převážné míře existují na mateřské a základní škole, několik takových tříd je i na středních školách.

Metodika

$$\frac{PZb_i}{PZcelk_i}, \frac{PZst_i}{PZcelk_i}, \frac{PZ_{SVPi}}{PZcelk_i}$$

PZb – počet zdravotně postižených žáků integrovaných v běžných třídách běžných škol

PZst – počet zdravotně postižených žáků integrovaných ve speciálních třídách běžných škol

PZ_{SVP} – počet zdravotně postižených žáků ve školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

PZcelk – celkový počet žáků dané vzdělávací úrovně (MŠ, ZŠ, SŠ) včetně počtu žáků na školách zřízených pro děti a žáky se SVP, v případě SŠ pouze žáci denní formy vzdělávání

i – jednotlivé vzdělávací úrovně (mateřské školy, základní školy, střední školy)

Zdroj dat

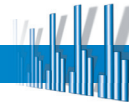
- databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Pokud sledujeme podíly zdravotně postižených dětí v mateřských školách podle toho, kam jsou umístěny, vidíme, že v ČR je nejvíce dětí v této kategorii ve speciálních třídách běžných mateřských škol (1,3 %), o něco méně je umístěno v mateřských školách zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (1,1 %) a nejméně postižených dětí je integrováno do běžných tříd běžných škol (0,6 %). Na základních školách je situace poněkud jiná – do běžných tříd základních škol je integrováno 4,2 % žáků. Speciální třídy běžných základních škol navštěvuje 1,1 % žáků. V základních školách zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se vzdělává 3,9 % žáků (z toho na prvním stupni se vzdělává 3,0 % žáků a na druhém stupni 4,9 %). Poměrně vysoký podíl individuálně integrovaných je dán především tím, že na základní škole se plní povinná školní docházka, a pokud jsou pro integraci podmínky, je pro rodiče žáků (zejména v případě lehčích forem zdravotního postižení) ve většině případů výhodnější umístit dítě do běžné základní školy než do školy zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, která často bývá hůře dopravně dostupná. Ve srovnání s předchozími lety je situace prakticky stabilizovaná, tzn. že hodnoty ukazatele se výrazně neliší. Na stredoškolské úrovni je do běžných tříd běžných středních škol individuálně integrováno jedno procento žáků. Zbylé počty postižených žáků navštěvují buď školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (1,7 %), nebo velmi malé množství je umístěno do speciálních tříd běžných středních škol (0,04 %).

Regionální rozdíly

V mateřských školách je nejvyšší míra integrace postižených dětí v Libereckém kraji (1,1 % individuálně integrovaných v běžných třídách a 2,4 % ve speciálních třídách běžných mateřských škol). Největší podíl dětí v mateřských školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je v Královéhradeckém kraji (1,9 %).

Území		MŠ						ZŠ						SS					
		individuálně integrování v běžných třídách MŠ		speciální třídy MŠ běžných MŠ		děti v MŠ pro žáky se SVP		individuálně integrování v běžných třídách ZŠ		speciální třídy ZŠ běžných ZŠ		ZŠ pro žáky se SVP		individuálně integrování v běžných třídách SS		speciální třídy SS běžných SS		žáci v SS pro žáky se SVP	
												celkem		1. stupeň		2. stupeň			
		0,56	1,33	0,65	1,07	0,48	1,86	0,48	1,73	0,48	1,08	3,85	3,01	4,91	0,98	0,04	1,72		
CZ0	ČR celkem	0,48	0,65	1,86	1,86	0,48	1,73	0,48	1,08	3,65	2,64	5,11	0,74	0,04	2,14				
CZ01	Praha	0,48	0,65	1,86	1,86	0,48	1,73	0,48	1,08	3,65	2,64	5,11	0,74	0,04	2,14				
CZ011	Hlavní město Praha	0,41	0,21	0,75	0,75	0,41	0,21	0,75	0,75	3,63	2,56	5,06	1,48	0,06	1,57				
CZ02	Střední Čechy	0,41	0,21	0,75	0,75	0,41	0,21	0,75	0,75	3,63	2,56	5,06	1,48	0,06	1,57				
CZ021	Středočeský kraj	0,61	0,75	0,79	0,79	0,61	0,75	0,79	0,79	3,51	2,60	4,67	0,67	0,04	1,19				
CZ03	Jihozápad	0,66	0,37	0,81	0,81	0,66	0,37	0,81	0,81	3,32	2,42	4,45	0,59	0,05	0,72				
CZ031	Jihočeský kraj	0,56	1,22	0,91	0,91	0,56	1,22	0,91	0,91	3,74	2,81	4,92	0,77	0,03	1,79				
CZ032	Plzeňský kraj	0,39	1,75	0,79	0,79	0,39	1,75	0,79	0,79	5,56	4,36	7,09	0,48	0,06	0,82				
CZ04	Severozápad	0,71	1,34	0,48	0,48	0,71	1,34	0,48	0,48	4,28	3,44	5,37	0,46	0,06	1,08				
CZ041	Karlovarský kraj	0,03	1,89	0,91	0,91	0,03	1,89	0,91	0,91	6,01	4,69	7,68	0,49	0,07	0,72				
CZ042	Ústecký kraj	0,59	1,79	1,19	1,19	0,59	1,79	1,19	1,19	4,14	3,31	5,21	0,90	0,03	2,68				
CZ05	Severovýchod	1,13	2,36	1,46	1,46	1,13	2,36	1,46	1,46	4,98	3,83	6,45	1,00	0,03	2,70				
CZ051	Liberecký kraj	0,34	1,98	1,86	1,86	0,34	1,98	1,86	1,86	3,77	3,16	4,54	0,75	0,04	3,74				
CZ052	Královéhradecký kraj	0,40	1,12	0,27	0,27	0,40	1,12	0,27	0,27	3,83	3,03	4,86	0,99	0,03	2,23				
CZ053	Pardubický kraj	0,50	1,47	0,95	0,95	0,50	1,47	0,95	0,95	3,02	2,46	3,70	1,42	0,04	2,14				
CZ06	Jihovýchod	0,86	1,70	1,13	1,13	0,86	1,70	1,13	1,13	2,48	1,92	3,15	1,45	0,05	1,11				
CZ063	Vysočina	0,34	1,37	1,32	1,32	0,34	1,37	1,32	1,32	3,28	2,73	3,98	1,40	0,04	2,60				
CZ064	Jihomoravský kraj	0,72	1,41	0,92	0,92	0,72	1,41	0,92	0,92	3,93	3,15	4,89	0,94	0,05	1,97				
CZ07	Střední Morava	0,49	0,85	1,19	1,19	0,49	0,85	1,19	1,19	4,65	3,72	5,83	1,25	0,05	2,37				
CZ071	Olomoucký kraj	0,98	2,05	0,62	0,62	0,98	2,05	0,62	0,62	3,16	2,53	3,92	0,61	0,05	1,54				
CZ072	Zlínský kraj	0,76	2,33	1,38	1,38	0,76	2,33	1,38	1,38	3,55	3,06	4,14	1,12	0,04	0,74				
CZ08	Moravskoslezsko	0,76	2,33	1,38	1,38	0,76	2,33	1,38	1,38	3,55	3,06	4,14	1,12	0,04	0,74				
CZ081	Moravskoslezský kraj	0,76	2,33	1,38	1,38	0,76	2,33	1,38	1,38	3,55	3,06	4,14	1,12	0,04	0,74				

V regionálním porovnání má nejvíce individuálně integrovaných žáků v **základních školách** Královéhradecký (8,4 %) a Plzeňský kraj (5,3 %). Naopak nejmenší podíl integrovaných žáků je v Jihomoravském kraji (1,9 %). Ve speciálních třídách běžných základních škol se vzdělává nejvíce žáků v Ústeckém kraji (1,9 %) a nejméně v Jihočeském kraji (0,8 %). Základní školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami navštěvuje největší podíl žáků v Ústeckém kraji (6,0 %), z toho na 1. stupni 4,7 % a na 2. stupni 7,8 %. Nejméně žáků v základních školách pro žáky se SVP je v kraji Vysočina (2,5 %).

Největší podíl dětí integrovaných do běžných tříd **středních škol** je ve Středočeském kraji (1,5 %) a v kraji Vysočina (1,5 %). Nejmenší podíl integrovaných dětí je v Karlovarském (0,5 %) a Ústeckém kraji (0,5 %). Na středních školách je zřízeno velmi málo speciálních tříd v běžných školách, největší podíl dětí je v Ústeckém kraji (0,07 %) a nejmenší v Pardubickém kraji (0,03 %). Podíl žáků ve středních školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je největší v Královéhradeckém kraji (3,7 %) a nejmenší v Jihočeském kraji (0,7 %).

C 5 Účast dospělých na odborné přípravě a na dalším vzdělávání

Celoživotní vzdělávání je oblast, které je ve vzdělávání věnována značná pozornost. Ačkoliv se zdá, že je význam celoživotního vzdělávání zdůrazňován především v posledních letech, v odborných kruzích je jeho pozice posilována již několik desetiletí. Pokud se podíváme například do materiálů Rady Evropy, Evropské komise, OECD nebo UNESCO, je zřejmé, že význam celoživotního vzdělávání vzrůstá již od 70. let minulého století. **Nedílnou součástí celoživotního vzdělávání je další vzdělávání dospělých včetně odborné přípravy na výkon povolání.** Další vzdělávání (anglický termín *continuing education*) je chápáno jako vzdělávací proces zaměřený na poskytování vzdělávání po absolvování určitého vzdělávacího stupně. Další vzdělávání je tedy jakékoliv vzdělávání či učení, které probíhá po prvním vstupu vzdělávajícího se na trh práce (ať již v pozici zaměstnaného, či nezaměstnaného).

Vymezení prostoru pro další vzdělávání není nijak jednoduché, neboť do sféry jeho vlivu spadají nejrůznější formy a podoby vzdělávání. Pro naše potřeby uvedeme **tři možné přístupy k členění dalšího vzdělávání.**

1. Další vzdělávání je možné členit **na základě stupně jeho formalizace.** Pro naše potřeby bude nejjednodušší vyjádřit jeho rozložení pomocí názorného schématu.

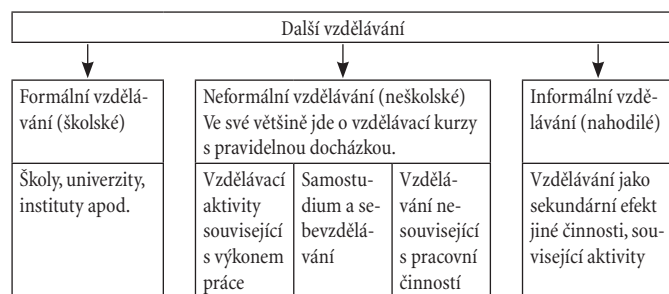
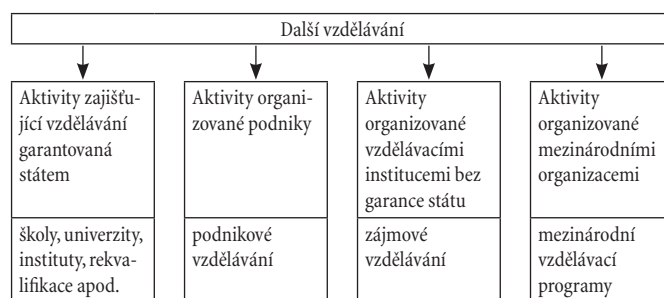

Schéma vychází z mezinárodního dělení dalšího vzdělávání, kdy další vzdělávání – *continuing education* – bývá děleno na formální vzdělávání (*formal education*), neformální vzdělávání (*non-formal education*) a informální vzdělávání (*informal education*). Další vzdělávání může být formální i neformální a účastníci vzdělávání mohou vstupovat i do školských institucí, v nichž se poskytuje převážně počáteční vzdělávání, s cílem doplnit a rozšířit si doposud získané vzdělání. Do dalšího vzdělávání ovšem zahrnujeme i různé další zájmové vzdělávací aktivity.

2. Další přístup vychází z toho, **kdo dané vzdělání poskytuje, organizuje.** Rozvoj aktivit spojených s dalším vzděláváním je v posledních letech výrazně na vzestupu i u nás, přičemž další vzdělávání je organizováno na několika úrovních či spíše několika různými typy jeho poskytovatelů. Podle tohoto dělení existují následující typy dalšího vzdělávání.

3. Dalším příkladem přístupu k organizaci dalšího vzdělávání je **dělení z pohledu typu vzdělávání**, tedy na základě toho, **k čemu daný typ vzdělávání slouží.** Je tak možno další vzdělávání členit na další profesní vzdělávání, občanské vzdělávání a zájmové vzdělávání.

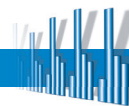
Další profesní vzdělávání je součástí profesního vzdělávání, které zahrnuje veškerou přípravu na povolání, a to jak přípravu na školách, tak i všechny formy vzdělávání dospělých, obsahově spjaté s výkonem povolání či zaměstnání.

Další profesní vzdělávání – kvalifikační vzdělávání

Kvalifikační vzdělávání zahrnuje vzdělávání, které vede k získání kvalifikace, přičemž sem patří studium na středních, vyšších a vysokých školách v tzv. ostatních formách vzdělávání. Ostatní formy vzdělávání zahrnují veškeré formy vzdělávání mimo řádné denní studium (studium distanční, kombinované, dálkové, večerní a externí). V předchozích letech se pro toto studium užívalo označení studium při zaměstnání. Součástí dalšího profesního vzdělávání je i získávání dílčí kvalifikace (viz zákon č. 179/2006 Sb., o uznávání výsledků dalšího vzdělávání).

Další profesní vzdělávání – rekvalifikace

V rekvalifikačním vzdělávání převažují jako cílová skupina nezaměstnaní. Potřeba tohoto vzdělávání byla vyvolána ve značné míře právě rostoucí nezaměstnaností. Rekvalifikační vzdělávání v dnešním pojetí je součástí vzdělávání v České republice zhruba od 90. let minulého století. Již v roce 1991 pro něj vytvořilo Ministerstvo práce a sociálních věcí právní rámec. V současné době upravuje rekvalifikace zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Cílem rekvalifikačního vzdělávání je změnit dosavadní kvalifikaci jeho účastníka získáním nových znalostí a dovedností a umožnit mu pracovní uplatnění ve vhodném a dostupném zaměstnání. Většinu účastníků tvoří osoby registrované na úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání. Menší podíl účastníků rekvalifikačního zaměstnání tvoří osoby zaměstnané, které jejich zaměstnavatel hodlá přesunout na jinou pracovní pozici, popř. propustit, nebo osoby, které se účastní rekvalifikačního vzdělávání z vlastní iniciativy.

Rekvalifikační vzdělávání je součástí aktivní politiky zaměstnanosti. Zajišťují je úřady práce, které s uchazeči sjednávají jejich zařazení do tohoto vzdělávání. Po dohodě s úřady práce nebo se zaměstnavateli je poskytnut odborné školy a další vzdělávací instituce akreditované MŠMT. Rekvalifikační vzdělávání se uskutečňuje formou krátkodobých kurzů v délce od několika týdnů do jednoho roku, s různorodým zaměřením.

Občanské vzdělávání

Jde o vzdělávání, které je zaměřeno na oblasti celospolečenského zájmu, které mají vztah ke společnosti jako celku. Pokud bychom chtěli vysvětlit zjednodušeně, lze říci, že jde o občanskou výchovu v rámci dalšího vzdělávání. Kurzy tohoto zaměření jsou orientovány na výchovu či přesněji řečeno na vzdělávání v oblasti demokracie, občanství, na vytváření vztahu k Evropě či prozaicky například na význam a důležitost rodičovství a podobně. Tyto kurzy mají výrazně osvětový charakter.

Zájmové vzdělávání

K ucelení obrazu o dalším vzdělávání je nutné se zmínit i o vzdělávání, které nemá bezprostřední vazbu na výkon povolání – o vzdělávání zájmovém. Je poskytováno nejrůznějšími kurzy a institucemi a hradí si ho zpravidla sám účastník. Přechod mezi zájmovým a profesním vzděláváním je někdy velmi neztetelný – např. u některých oborů studovaných formou vzdělávání při zaměstnání, u části jazykového vzdělávání, ale i u užitého umění apod. Velmi známou a rozvíjející se formou zájmového vzdělávání jsou univerzity třetího věku, jejichž prostřednictvím se vybraných kurzů vysokoškolského studia účastní senioři. Zájmové vzdělávání má nepochybný kulturní i morální význam. Představuje důležité obohacení aktivit volného času a může mít pozitivní vliv na šance účastníků v zaměstnání.

Účast dospělých na dalším vzdělávání včetně odborné přípravy je pro potřeby této publikace sledována prostřednictvím **účasti dospělých na odborné přípravě a na dalším vzdělávání, které probíhá formou večerního, kombinovaného, dálkového nebo distančního studia**. Je však nezbytné si uvědomit, že většina kurzů dalšího vzdělávání se realizuje mimo vzdělávací systém, přičemž statisticky relevantní údaje, které jsou k dispozici, se týkají především vzdělávacího systému. To znamená, že statisticky je podchycena pouze malá část dalšího vzdělávání.

Určitá část dospělých studuje i v denním, respektive prezenčním vzdělávání, ale tato skupina studujících nepatří svým charakterem do naší kapitoly a nebudeme se jí zde zabývat.

V rámci vzdělávací soustavy realizují další vzdělávání dospělých prakticky všechny druhy vzdělávacích institucí s výjimkou mateřských škol.

Pro ty, kteří neukončili úspěšně základní vzdělávání, jsou určeny **kurzy pro doplnění základního vzdělání** (realizují je základní školy a střední školy) a **kurzy pro získání základů vzdělání** (realizované základními školami zřízenými pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami).

Na středních školách si mohou zájemci doplnit formou **externího, dálkového, večerního či kombinovaného studia vzdělání v oborech podle soustavy oborů vzdělání (nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů)**, pokud má tyto formy vzdělávání škola zařazenou v rejstříku škol a školských zařízení, **na vyšších odborných školách je tato možnost v dálkové formě vzdělávání**.

Na vysokých školách si dospělí zvyšují kvalifikaci při **zaměstnání ve studijních programech formou distanční nebo kombinované**.

Rekvalifikační studium v oborech vzdělání podle soustavy oborů vzdělání organizují střední školy především pro nezaměstnané.

Toto vzdělávání vede k získání výučního listu nebo maturity, přičemž některé kurzy jsou hrazeny úřady práce.

Střední a vysoké školy organizují i **studium jednotlivých vybraných předmětů a další rekvalifikační kurzy**.

Vysoké školy nabízejí kromě studia v bakalářských, magisterských a doktorských studijních programech také **studium k získání a doplnění pedagogické kvalifikace, univerzity třetího věku a širokou škálu dalších vzdělávacích programů**.

Významnou součástí dalšího vzdělávání je **studium cizích jazyků**, které je možné absolvovat na jazykových školách s právem státní zkoušky v běžných kurzech.

C 5.1 Podíl žáků v ostatních formách vzdělávání

Charakteristika ukazatele

Ukazatel podává **základní přehled o podílech studujících dospělých na jednotlivých vzdělávacích úrovních, nebo spíše o podílech osob, které studují v ostatních formách vzdělávání** (večerní, distanční, kombinované, dálkové) v jednotlivých druzích vzdělávání. Celkový počet těchto žáků a studentů porovnáváme s celkovým počtem žáků/studentů v daném typu a druhu školy. V určité míře tento ukazatel informuje, jak školy v jednotlivých krajích využívají volných kapacit pro tyto formy vzdělávání.

Metodika výpočtu

$$\frac{ZO_i}{Z_i} \cdot 100$$

ZO – počet žáků a studentů ostatních forem vzdělávání v daném typu vzdělávání (všeobecné vzdělávací obory střední školy ukončené maturitní zkouškou, odborně zaměřené obory střední školy ukončené maturitní zkouškou, obory nástavbového studia na středních školách, obory středního vzdělávání s výučním listem, obory konzervatoří a vzdělávání na vyšších odborných školách) včetně vzdělávání ve školách zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Z – celkový počet žáků a studentů ve všech formách vzdělávání studujících na daném druhu školy a typu vzdělávání včetně škol určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

i – jednotlivé druhy škol včetně škol určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a typy vzdělávání (střední škola – čtyřleté gymnaziální obory, obory odborného středního vzdělávání ukončené maturitní zkouškou, obory nástavbového studia, obory středního vzdělávání s výučním listem, obory konzervatoří, vzdělávání na vyšších odborných školách)

Zdroj dat

➤ databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Jednoznačně nejvyšší zastoupení ostatních forem vzdělávání najdeme u nástavbového studia na středních školách (55,9 %), což znamená, že více než polovina žáků v tomto druhu vzdělávání preferuje vzdělávání v rámci ostatních forem vzdělávání před vzděláváním denním. Podíl žáků je zde již tradičně velmi vysoký a žáci nástavbového studia tvoří naprostou většinu studujících v ostatních formách vzdělávání na středních školách, a to jak absolutními počty (25 212 studujících), tak výše uvedeným podílovým zastoupením. Ve srovnání s rokem 2007 se zastoupení žáků v ostatních formách vzdělávání u nástavbového studia mírně navýšilo, a to o 1,3 procentního bodu.

Dalším druhem škol, na kterých značná část studentů preferuje vzdělávání v ostatních formách vzdělávání, jsou vyšší odborné školy, kde podíl studentů v této formě vzdělávání z celkového počtu studentů činí 25,9%. Na vyšších odborných školách studuje v ostatních formách vzdělávání 7 268 studentů. Ve srovnání s předchozími roky se podíl studujících v ostatních formách vzdělávání na vyšších odborných školách zvyšuje: v roce 2005 činil 17,1%, v roce 2006 šlo o 17,9%, v roce 2007 činil 22,5% a v roce 2008 již uvedených 25,9%. Tento nárůst je zřejmě do značné míry ovlivněn strukturou studujících v ostatních formách studia, kdy velkou část z nich tvoří ti, kteří vykonávají zaměstnání, ve kterém byly změněny kvalifikační požadavky. Tím jsou pracovníci v těchto profesích nuceni doplnit si své vzdělání.

Ačkoliv pomyslné druhé místo náleží vyšším odborným školám, v absolutním počtu žáků v ostatních formách vzdělávání by druhé místo patřilo studujícím v ostatních formách vzdělávání v oborech odborného středního vzdělávání s maturitní zkouškou. Přestože jejich podíl na všech studujících v oborech středního vzdělávání s maturitní zkouškou je velmi nízký (3,6%), vyjádřeno v absolutních počtech jde o 9 273 žáků.

V oborech středního vzdělávání s výučním listem činí podíl žáků v ostatních formách vzdělávání pouze 1,1%. V absolutních počtech jde však o 1 281 žáků.

Ve vzdělávání na konzervatořích najdeme v ostatních formách vzdělávání 7,4% žáků, přičemž v absolutních počtech jde však pouze o 212 žáků.

Dalších necelých tisíc žáků v ostatních formách vzdělávání najdeme v gymnaziálních oborech vzdělávání, ve kterých studuje v ostatních formách vzdělávání 977 žáků.

Ostatní formy vzdělávání využívají v oblasti vyššího sekundárního vzdělávání především žáci s dosaženým středním vzděláním s výučním listem, kteří chtějí získat vyšší úroveň vzdělání,

a to především vzdělání v oborech ukončených maturitní zkouškou prostřednictvím studia v nástavbových oborech. Další početnou skupinou, která využívá současné nabídky ostatních forem vzdělávání, jsou lidé s ukončeným vzděláním s maturitní zkouškou, kteří si chtějí doplnit vzdělání na terciární úrovni a rozhodnou se pro studium na vyšší odborné škole.

Regionální rozdíly

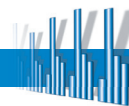
Z hlediska regionálního pohledu na výsledky ukazatele se budeme věnovat nejvíce zastoupeným druhům vzdělávání – nástavbovému studiu v oborech středních škol a vzdělávání na vyšších odborných školách. Ostatní druhy vzdělávání jsou málo zastoupené, a proto hodnoty ukazatele na regionální úrovni doporučujeme považovat pouze za orientační.

V nástavbovém studiu v oborech středních škol se vzdělává v ostatních formách vzdělávání celkem 55,9% žáků. Hodnoty ukazatele se v jednotlivých krajích značně liší. Nejvíce žáků najdeme v Karlovarském kraji (65,5%), dále v Libereckém kraji (65,4%) a také v Praze (60,7%). Nejméně žáků v ostatních formách vzdělávání vykazuje Olomoucký (45,9%), Zlínský (49,1%), Plzeňský (51,31%) a Středočeský kraj (52,3%). Jak vidíme, rozdíl mezi krajem s nejvyšším a nejnižším podílem žáků v této formě vzdělávání činí 20 procentních bodů.

Na vyšších odborných školách je o vzdělávání v ostatních formách vzdělávání značný zájem. Možnosti této formy vzdělávání využilo celkem 25,9% studujících, přičemž mezi jednotlivými krajemi jsou značné diference. Nejvyšší zastoupení vykazovaly školy ve Středočeském kraji (43,8%), s velkým odstupem následovaly kraje Moravskoslezský (32,0%) a Pardubický (30,6%) a také Vysočina (27,6%). Naopak nejméně studentů této formy vzdělávání evidovaly vyšší odborné školy v kraji Královéhradeckém (3,8%) a Libereckém (9,4%). V ostatních krajích se podíl studujících v ostatních formách vzdělávání na vyšších odborných školách pohyboval v rozmezí 16–24%.

C5 T1: Podíl žáků a studentů v ostatních formách vzdělávání (večerní, kombinované, dálkové, distanční) na celkovém počtu žáků na jednotlivých vzdělávacích úrovních, 2008 (v %)

Území	střední vzdělávání s maturitní zkouškou – všeobecně		6leté konzervatoře		střední vzdělávání s maturitní zkouškou – odborné		střední vzdělávání s výučním listem		střední vzdělávání		nástavbové studium		VOŠ	
ČR celkem	0,67		7,22		3,78		1,15		6,69		55,95		25,93	
CZ01 Praha	1,93		–		5,50		4,93		–		60,71		26,95	
CZ011 Hlavní město Praha	1,93	(1.)	–	x	5,50	(1.)	4,93	(1.)	–	x	60,71	(3.)	26,95	(5.)
CZ02 Střední Čechy	0,29		–		4,48		0,67		–		52,36		43,84	
CZ021 Středočeský kraj	0,29	(5.)	–	x	4,48	(5.)	0,67	(10.)	–	x	52,36	(11.)	43,84	(1.)
CZ03 Jihozápad	0,33		8,61		2,49		1,13		–		54,73		23,97	
CZ031 Jihočeský kraj	–	x	–	x	2,64	(9.)	0,82	(7.)	–	x	57,43	(7.)	23,31	(7.)
CZ032 Plzeňský kraj	0,79	(4.)	15,58	(3.)	2,29	(13.)	1,52	(4.)	–	x	51,34	(12.)	25,18	(6.)
CZ04 Severozápad	0,59		29,72		4,85		0,57		26,51		61,32		20,31	
CZ041 Karlovarský kraj	–	x	–	x	5,02	(2.)	2,14	(2.)	–	x	65,51	(1.)	16,86	(12.)
CZ042 Ústecký kraj	0,82	(3.)	29,72	(1.)	4,79	(3.)	–	x	29,60	(1.)	59,97	(4.)	21,08	(10.)
CZ05 Severovýchod	–		29,13		3,03		1,28		–		58,81		17,70	
CZ051 Liberecký kraj	–	x	–	x	1,83	(14.)	1,84	(3.)	–	x	65,44	(2.)	9,41	(13.)
CZ052 Královéhradecký kraj	–	x	–	x	2,65	(8.)	0,79	(9.)	–	x	54,58	(8.)	3,78	(14.)
CZ053 Pardubický kraj	–	x	29,13	(2.)	4,32	(6.)	1,32	(5.)	–	x	57,61	(6.)	30,61	(3.)
CZ06 Jihovýchod	0,18		3,63		2,37		0,66		–		53,46		22,59	
CZ063 Vysočina	–	x	–	x	2,35	(12.)	0,35	(12.)	–	x	54,53	(9.)	27,58	(4.)
CZ064 Jihomoravský kraj	0,26	(6.)	3,63	(5.)	2,38	(11.)	0,81	(8.)	–	x	52,97	(10.)	20,35	(11.)
CZ07 Střední Morava	–		–		3,38		0,28		–		47,34		22,31	
CZ071 Olomoucký kraj	–	x	–	x	4,21	(7.)	–	x	–	x	45,90	(14.)	22,02	(9.)
CZ072 Zlínský kraj	–	x	–	x	2,63	(10.)	0,61	(11.)	–	x	49,12	(13.)	22,62	(8.)
CZ08 Moravskoslezsko	1,64		8,98		4,73		0,96		23,89		59,77		31,99	
CZ081 Moravskoslezský kraj	1,64	(2.)	8,98	(4.)	4,73	(4.)	0,96	(6.)	23,89	(2.)	59,77	(5.)	31,99	(2.)

C 5.2 Počet frekventantů kurzů pro doplnění základního vzdělání a základů vzdělání

Charakteristika ukazatele

Jedním z úhlů pohledu na problematiku účasti dospělých na dalším vzdělávání v rámci regionálního školství jsou údaje o frekventantech kurzů pro doplnění základního vzdělání a základů vzdělání. Ačkoliv počet účastníků tohoto typu vzdělávání je velmi nízký, má svoje nezastupitelné místo, neboť umožňuje těm, kteří z jakéhokoliv důvodu nemají ukončené základní vzdělání, si je doplnit. Ukončené základní vzdělání je zcela nezbytné pro uplatnění nejen na trhu práce, ale i v osobním životě. Současně je nutným předpokladem pro získání odborného vzdělání, které umocňuje šance na získání kvalifikovaného zaměstnání.

Kurzy pro doplnění základního vzdělání jsou určeny především občanům, kteří v minulosti sice dokončili povinnou školní docházku, ale základní školu opustili dříve než v posledním ročníku a nyní si potřebují vzdělání doplnit.

Metodika výpočtu

Zk

Zk – celkový počet frekventantů kurzů pro doplnění základního vzdělání a základů vzdělání včetně kurzů na školách zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Zdroj dat

➤ databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

V České republice si v roce 2008/2009 doplňovalo základní vzdělání prostřednictvím kurzů celkem 368 frekventantů, kteří si doplnili základní vzdělání na základních a středních školách. Dalších 301 lidí využilo možnosti doplnit si základy vzdělání na základních školách speciálních.

Regionální rozdíly

Základní vzdělání si doplňovali nejvíce lidé v Jihomoravském kraji, a to 119 osob. V ostatních krajích to již bylo výrazně méně, kdy dru-

hým krajem s největším počtem frekventantů těchto kurzů byla Praha se 43 frekventanty. Následuje Ústecký kraj s 39 účastníky a Moravskoslezský kraj, kde tyto kurzy navštěvovalo 32 lidí. Na druhém konci kontinua stojí Pardubický a Středočeský kraj, kde kurz pro doplnění základního vzdělání organizovaný základní školou nikdo nenavštěvoval. V Jihočeském kraji tento kurz navštěvoval 1 člověk.

Kurzy pro doplnění základů vzdělání navštěvovalo nejvíce frekventantů v Jihomoravském (87 lidí), Královéhradeckém (43 účastníků) a Plzeňském kraji (38 frekventantů). Naopak v Libereckém a Zlínském kraji nebyly tyto kurzy využívány. Méně než 10 účastníků bylo evidováno v Jihočeském, Olomouckém a Karlovarském kraji a také v Praze.

C5 T2: Počet frekventantů kurzů pro doplnění základního vzdělání a základů vzdělání, 2008

Území		základní vzdělání	základy vzdělání
ČR celkem		368	301
CZ01	Praha	43	5
CZ011	Hlavní město Praha	43	(2.) 5 (11.)
CZ02	Střední Čechy	–	25
CZ021	Středočeský kraj	–	x 25 (6.)
CZ03	Jihozápad	7	45
CZ031	Jihočeský kraj	1	(11.) 7 (9.)
CZ032	Plzeňský kraj	6	(9.) 38 (3.)
CZ04	Severozápad	50	27
CZ041	Karlovarský kraj	11	(8.) 6 (10.)
CZ042	Ústecký kraj	39	(3.) 21 (7.)
CZ05	Severovýchod	27	72
CZ051	Liberecký kraj	12	(7.) – x
CZ052	Královéhradecký kraj	15	(5.) 43 (2.)
CZ053	Pardubický kraj	–	x 29 (4.)
CZ06	Jihovýchod	190	100
CZ063	Vysočina	–	x 13 (8.)
CZ064	Jihomoravský kraj	190	(1.) 87 (1.)
CZ07	Střední Morava	19	1
CZ071	Olomoucký kraj	5	(10.) 1 (12.)
CZ072	Zlínský kraj	14	(6.) – x
CZ08	Moravskoslezsko	32	26
CZ081	Moravskoslezský kraj	32	(4.) 26 (5.)

KAPITOLA

ŠKOLNÍ PROSTŘEDÍ A ORGANIZACE ŠKOL

D 1 Platy učitelů mateřských škol, základních škol, středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol

Finanční ohodnocení pedagogických pracovníků, resp. učitelů je v současné době jedno z nejdiskutovanějších témat. S odměňováním učitelů úzce souvisí současná problematika kvalifikovanosti učitelů, resp. otázka „omlazení“ učitelských sborů kvalifikovanými, perspektivními, mladými učiteli. Nízká úroveň platů učitelů bývá chápána jako jeden z hlavních kritických faktorů, které způsobují a prohlubují krizi učitelské profese. Za negativní důsledky nízké platové úrovně jsou považovány nízká motivace učitelů, odchod nejschopnějších učitelů, zvláště mužů, do jiného sektoru a nízká atraktivita učitelské profese pro absolventy pedagogických fakult, kteří často směřují svou profesní dráhu do jiných než veřejných vzdělávacích institucí. Odpovídající odměňování učitelů by mělo odrážet jejich význam pro společnost a vyřešit „odliv mozků“ špičkových učitelů na lépe placená místa v soukromé sféře, především v oblasti vědy a techniky. V pedagogických sborech v současnosti výrazně převažují ženy. Neexistují podstatné rozdíly, pokud jde o poměr platů učitelů k průměrné mzdě. Odchod učitelů ze škol je ovlivněn obecnými podmínkami na pracovním trhu a učitelské povolání vykazuje vysoký podíl starších pedagogů, což znamená, že je nezbytné získat dostatečný počet motivovaných a kvalitních nových učitelů, kteří nahradí své zkušené kolegy poté, co odejdou do důchodu. Důležitými předpoklady pro to, aby neodcházel dobrý učitel, které by mohla ze škol odlákat lépe placená pracovní místa v soukromém sektoru (zejména pokud jde o učitele přírodovědných a technických předmětů), jsou plat, postavení a uspokojení z práce.

Učitelé platy jsou všeobecně hodnoceny jako nízké, a proto většina řešení této komplexní otázky směřuje k jejich postupnému zvyšování. I když se v posledních několika letech platová situace učitelů v České republice zlepšovala, platy stále zdaleka nedosahují předpokládané úrovně 130 % celorepublikové mzdy. Je zřejmé, že dlouhodobý nepříznivý stav v oblasti odměňování učitelů by se nutně negativně promítl i do kvality výuky (přímo i do úrovně znalostí žáků a formování jejich osobnosti) a v důsledku toho i do úrovně kvality absolventů škol.

Vzhledem ke způsobu odměňování učitelů formou tabulkových platů je plat učitele nejvýrazněji ovlivněn délkou jeho učitelé praxe, do určité míry zde mohou hrát roli další aspekty spojené převážně s kvalitou jeho práce, rozšířením jeho zodpovědnosti v rámci školy či vykonáváním náročnějších prací. Výše prostředků nad rámec tabulkového platu pak je dána především prostorem, který ředitel v rozpočtu školy pro tyto účely má. V každém případě však veškeré pravomoci spojené s určováním odměňování jednotlivých učitelů nad úrovní tarifního platu jsou v kompetenci ředitele školy.

Současný systém odměňování je výhodný pro dlouhodobě a třeba i méně aktivně, nebo dokonce pasivně působící pedagogy a nevýhodný pro začínající, mladé a zejména pro aktivní pedagogy. Do popředí vstupuje změna, podle které by měla být oceněna práce pedagoga podle skutečné kvality bez ohledu na dobu jeho praxe. Cílem je zajistit, aby učitelé byli placeni nejen podle odsloužených let, ale také podle odváděné práce a od toho, jak si zvyšují svoji odbornou kvalifikaci prostřednictvím kurzů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Jednou z možností, jak lze do budoucna řešit problematiku růstu platů pedagogických pracovníků je tedy doplnění stávajícího „plošného“ normativního růstového systému ještě dalším, tentokrát již selektivním, resp. účelovým mechanismem, který by ocenil pedagogy splňující daná kvalitativní kritéria pedagogické práce. Cílem je podpořit zejména ty, kteří jsou činní, aktivní, profesionální a podílejí se například na reformě,

tedy na přípravě školských vzdělávacích programů. Se zvýšením kvality pedagogické práce přímo souvisí další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Jednou z mála systémových charakteristik, které s vyšší průměrného platu učitele přímo souvisejí, je kapacitní náročnost vzdělávacího systému – tedy průměrný počet žáků na jednoho učitele (resp. učitelský úvazek) a s tím související průměrná velikost tříd (vyučovací povinnost je dána nařízením vlády). Je-li totiž stejný počet žáků za stejnou cenu učen méně učiteli, zbývá na odměnu jednoho učitele v průměru více finančních prostředků.

V celé kapitole jsou **údaje uváděny včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** (dále jen SVP). Označení škol určených pro děti/žáky se SVP je využíváno jen pro statistické účely. Jedná se o tyto školy:

Mateřské školy určené pro děti se SVP – jsou mateřské školy pro mentálně postižené, pro sluchově postižené, pro zrakově postižené, pro tělesně postižené, pro hluchoslepé, dále jsou zahrnuty mateřské školy logopedické, speciální, při zdravotnickém zařízení, zřízené pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy – včetně škol v dětských domovech se školou.

Základní školy určené pro žáky se SVP – jsou základní školy pro sluchově postižené, pro zrakově postižené, pro tělesně postižené, pro děti s více vadami, při zdravotnickém zařízení, pro žáky se specifickými poruchami učení a chování, dále základní školy speciální, logopedická, pro hluchoslepé a základní školy při školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, včetně škol v dětských domovech se školou.

Střední školy a konzervatoře určené pro žáky se SVP (se zdravotním postižením) – zahrnují střední školy pro sluchově, zrakově, tělesně a mentálně postižené a pro mládež s více vadami, dále střední školy při školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy.

D 1.1 Platy učitelů na jednotlivých typech a druzích škol

Charakteristika ukazatele

Ukazatel charakterizuje průměrnou **měsíční hrubou výši platového ohodnocení**, jehož se **učitelům** dostává. Podávaný přehled je přitom členěn **podle úrovně vzdělávání**, tj. na platy učitelů (včetně vedoucích zaměstnanců) na jednotlivých typech a druzích škol; mateřských (včetně mateřských škol pro děti se SVP), základních (včetně základních škol pro žáky se SVP), středních – gymnázií včetně středních škol se sportovním zaměřením, středních škol s obory středních odborných škol, středních škol s obory středních odborných učilišť včetně středisek praktického vyučování, středních škol pro žáky se SVP, konzervatoří (včetně konzervatoří pro žáky se zdravotním postižením) a vyšších odborných škol.

Údaje o průměrných měsíčních platech učitelů uvádíme pro účely tohoto ukazatele pouze za školy veřejné (zřizované MŠMT, obcemi a kraji) a z důvodu porovnatelnosti s údaji o průměrných platech v ČR a v nepodnikatelské sféře uvádíme **zaměstnance (včetně vedoucích pracovníků) odměňované nejen z prostředků státního rozpočtu, ale i z jiných zdrojů**. Údaje o učitelích bez vedoucích pracovníků není možné s ohledem na způsob vykazování oddělit.

Metodika výpočtu

$$\frac{MP_i}{Uč_i} : 12 \cdot 1000$$

MP – roční (kumulativní za 12 měsíců) hrubé platy v tis. Kč, vyplácené z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci; zahrnují nárokové složky platu a nenáro-

kové složky platu. V této kapitole se jedná o dvojí údaje: jednak o mzdové prostředky vyplacené učitelům ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů (v tab. D1.1 T1) a jednak o mzdové prostředky vyplacené učitelům pouze ze státního rozpočtu včetně ESF (tab. D1.1 T2)

Uč – průměrný přepočtený počet učitelů za kalendářní rok

i – jednotlivé druhy škol (mateřské včetně mateřských škol určených pro děti se SVP; základní včetně základních škol určených pro žáky se SVP; střední školy včetně středních škol určených pro žáky se SVP; konzervatoře včetně konzervatoří určených pro žáky se zdravotním postižením; vyšší odborné školy)

Jsou uvedeny také údaje podle jednotlivých typů středních škol, kterými jsou:

Gymnázia včetně středních škol se sportovním zaměřením – střední školy vzdělávající žáky v oborech vzdělání stupně K (písmeno 5. místa kódu oboru K KOV, resp. nařízení vlády o soustavě oborů), pokud se nejedná o školu určenou pro žáky se SVP. Dále jde o střední školy vzdělávající žáky v oborech vzdělání gymnázium se sportovní přípravou.

Střední odborné školy – střední školy vzdělávající žáky v oborech vzdělání stupně C, D, J a M (písmeno 5. místa kódu oboru K KOV, resp. nařízení vlády o soustavě oborů), pokud se nejedná o školu určenou pro žáky se SVP.

Střední odborná učiliště včetně středisek praktického vyučování – střední školy vzdělávající žáky v oborech vzdělání stupně E, H, L (písmeno 5. místa kódu oboru K KOV, resp. nařízení vlády o soustavě oborů), pokud se nejedná o školu určenou pro žáky se SVP. Dále jde o střediska praktického vyučování.

Veškeré údaje jsou za

- zřizovatele MŠMT, obec a kraj
- platový řád: § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Průměrný měsíční nominální plat učitele (v Kč) je vypočten z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci (hrubé platy zahrnují platy celkem, tj. peněžitá plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnancům v pracovním poměru, kteří jsou v evidenčním počtu, za práci). Mzdové prostředky zahrnují nárokové složky platu a nenárokové složky platu. Jedná se o hrubé mzdy, tj. před snížením o pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky.

Průměrný měsíční plat učitele zahrnuje kromě mzdových prostředků ze státního rozpočtu také finanční prostředky z mimorozpočtových zdrojů, tedy z jiné činnosti, z fondu odměn, z ESF (Evropský sociální fond) a z ostatních zdrojů.

Pro odměňování v roce 2008 nadále platí nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů (s účinností od 1. ledna 2007).

Zdroj dat

- výkaz Škol (MŠMT) P 1 - 04 Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích v regionálním školství (kumulace za 1. až 4. čtvrtletí 2008)

Platový tarif je určen platovou třídou a platovým stupněm v platových tabulkách. Platová třída stanoví nejnáročnější druh činnosti, který zaměstnavatel může na zaměstnanci požadovat v rámci sjednaného druhu práce. Platový stupeň stanoví počet započtených odpracovaných let. K zařazování do platových tříd slouží katalog prací, který je upraven nařízením vlády č. 469/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. S účinností od 31. 12. 2006 byla provedena změna katalogu prací nařízením vlády č. 568/2006 Sb.

Pro zařazování pedagogických pracovníků dle katalogu prací je například pro učitele mateřské školy doporučena tarifní třída 8 až 10, příp. třída 11 (pro metodika koncepce vzdělávání MŠ). Dále pro učitele, učitele praktického vyučování, učitele odborného výcviku, učitele základní školy, základní umělecké školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy a školy (třídy) samostatně zřízené pro děti, žáky a studenty se SVP tarifní třída 9 až 12, příp. 13 (např. stanovování koncepce rozvoje oboru středního vzdělání s maturitní zkouškou nebo oboru vzdělání ukončeného absolutoriem nebo rámcových vzdělávacích programů, tj. činnosti přesahující rámec školy atd.), příp. až třída 14 (tvorba celostátních nebo mezinárodních programů vzdělávání).

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Průměrné měsíční platy učitelů regionálního školství škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji, **vyplacené ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů, podle úrovně vzdělávání** jsou uvedeny v následující tabulce a grafech.

Obecně nejnižší platy mají učitelé v mateřských školách, jedná se o celorepublikový průměr 19 911 Kč. **Na základních školách** se průměrné měsíční platy učitelů proti roku 2007 zvýšily, v roce 2008 dosáhly celorepublikového průměru 25 254 Kč.

Učitelé středních škol mají průměrné platy ještě o poznání vyšší – celorepublikový průměr je 26 739 Kč. Z toho učitelé gymnázií a středních škol se sportovním zaměřením pobírají průměrný plat 26 658 Kč, učitelé středních odborných škol 26 801 Kč, učitelé středních odborných učilišť a středisek praktického vyučování 26 642 Kč a učitelé středních škol pro žáky se SVP 27 175 Kč. Na přibližně stejné výši, jako jsou platy učitelů středních škol, se pohybovaly platy **učitelů konzervatoří** – celorepublikový průměr 26 698 Kč. **Nejvyšší platy v rámci regionálního školství byly v roce 2008 vyplaceny na vyšších odborných školách** (28 516 Kč). **Platy tak obecně rostou se zvyšující se úrovní vzdělávání, na které učitel vyučuje**, i když v důsledku změn v platových poměrech se platy učitelů základních škol stále více přibližují platům učitelů na středních školách.

Do těchto souvislostí se samozřejmě promítají i regionální rozdíly. Jak však uvidíme dále, krajová diferenciací platů učitelů je menší než v případě zaměstnanců obecně, jelikož se odvíjí od jiných hledisek. Zatímco průměrné mzdy zaměstnanců obecně odrážejí do značné míry **ekonomické prostředí** kraje (jsou započteny i podnikatelské, tržní subjekty), platy učitelů ve veřejných vzdělávacích institucích jsou vázány na položky **z rozpočtu MŠMT**. MŠMT přiděluje prostředky státního rozpočtu (tj. prostředky na „přímé vzdělávací výdaje“) **krajům**. Přímé náklady na vzdělávání z rozpočtové kapitoly 333-MŠMT byly poskytovány obecnímu a krajskému školství prostřednictvím krajských úřadů přímým transferem z kapitoly 333-MŠMT na základě republikových a krajských normativů. Krajské úřady rozepisují a přidělují školám a předškolním a školským zařízením zřizovaným krajem a obcemi finanční prostředky na výdaje (přímé výdaje) prostřednictvím stanovených normativů na jednotku výkonů uvedených organizací.

Zatímco průměrná výše mezd zaměstnanců obecně úzce souvisí s celkovou ekonomickou i sociální situací v daném kraji, **platy učitelů se v jednotlivých krajích** diferencují spíše podle jiných hledisek. Hlavním z nich jsou **krajské normativy** operující s celkovým počtem žáků a s ohledem na jejich specifika podchycená v krajských normativních (velikost škol a počet žáků, vyučovaný studijní obor, počty dětí a žáků se zdravotním nebo sociálním postižením apod.).

Regionální rozdíly

Zmíněné skutečnosti je nutné vzít v úvahu při interpretaci údajů o výši průměrného platu učitelů v jednotlivých krajích a oblastech. Pokud jde o absolutní výši průměrných platů učitelů, **rozdíly jsou již** na první

pohled v jednotlivých krajích jen malé, a to zejména v případě mateřských (1 145 Kč činí rozdíl mezi nejlepším a nejhorším krajem) a základních škol (1 210 Kč). Výraznější rozdíly v platech nalezneme pouze u vyšších odborných škol (5 170 Kč) – ve Zlínském kraji činí průměrný plat 31 017 Kč, což je znatelně více než celorepublikový průměr 28 516 Kč. V Libereckém kraji je tato hodnota naopak nejnižší: 25 846 Kč. Zde nespíše působí zmíněný faktor rozpočtových financí vázaných na konkrétní oborovou strukturu vyšších odborných škol v daném kraji.

Platy učitelů jsou regionálně diferencovány v menší míře než platy zaměstnanců obecně, které odrážejí zejména celkovou ekonomickou vyspělost kraje. Platy učitelů ve veřejné sféře se totiž odvíjejí od rozpočtu resortu školství a socioekonomická, kulturní a jiná krajová specifika na ně působí jen málo. Diference mezi platy učitelů v jednotlivých krajích jsou tak způsobovány zejména pevně danými faktory, jako jsou velikost škol a počet žáků, oborová struktura středních škol a vyšších odborných škol, počty žáků se zdravotním či jiným postižením.

D1.1 T1: Průměrné měsíční platy učitelů vyplácené ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 (v Kč)

Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzervatoře	VOŠ
				gymnáz., stř. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	19 911	25 254	26 739	26 658	26 801	26 642	27 175	26 698	28 516
CZ01 Praha	19 767	25 267	27 868	27 322	28 181	28 310	28 007	27 259	30 177
CZ011 Hlavní město Praha	19 767 (10.)	25 267 (7.)	27 868 (1.)	27 322 (3.)	28 181 (1.)	28 310 (1.)	28 007 (4.)	27 259 (3.)	30 177 (3.)
CZ02 Střední Čechy	20 397	25 640	27 185	27 143	27 076	27 280	28 523	x	29 881
CZ021 Středočeský kraj	20 397 (1.)	25 640 (2.)	27 185 (4.)	27 143 (4.)	27 076 (5.)	27 280 (4.)	28 523 (3.)	x x	29 881 (4.)
CZ03 Jihozápad	20 174	25 377	26 276	26 272	26 017	26 628	27 363	28 020	27 700
CZ031 Jihočeský kraj	20 043 (6.)	25 223 (8.)	26 230 (10.)	26 071 (11.)	25 974 (12.)	26 762 (6.)	27 786 (6.)	28 577 (1.)	28 235 (7.)
CZ032 Plzeňský kraj	20 322 (2.)	25 557 (3.)	26 338 (9.)	26 536 (7.)	26 080 (10.)	26 471 (10.)	27 027 (9.)	27 514 (2.)	26 762 (10.)
CZ04 Severozápad	20 084	25 449	27 665	27 824	27 635	27 468	28 121	26 261	29 228
CZ041 Karlovarský kraj	20 238 (3.)	25 475 (4.)	27 397 (3.)	27 841 (1.)	27 025 (6.)	27 462 (3.)	29 494 (1.)	x x	25 998 (13.)
CZ042 Ústecký kraj	20 031 (7.)	25 440 (6.)	27 765 (2.)	27 818 (2.)	27 864 (2.)	27 470 (2.)	27 894 (5.)	26 261 (5.)	30 401 (2.)
CZ05 Severovýchod	19 855	25 114	26 346	26 156	26 345	26 439	27 012	26 178	26 866
CZ051 Liberecký kraj	20 079 (5.)	25 918 (1.)	26 117 (12.)	25 964 (13.)	25 979 (11.)	26 185 (12.)	29 038 (2.)	x x	25 846 (14.)
CZ052 Královéhradecký kraj	19 404 (13.)	24 852 (13.)	26 705 (7.)	26 495 (8.)	26 961 (7.)	26 468 (11.)	26 649 (10.)	x x	27 979 (8.)
CZ053 Pardubický kraj	20 153 (4.)	24 708 (14.)	26 127 (11.)	25 963 (14.)	25 967 (13.)	26 645 (7.)	26 422 (11.)	26 178 (6.)	26 614 (11.)
CZ06 Jihovýchod	19 685	24 896	26 266	26 294	26 309	26 013	26 955	25 661	27 673
CZ063 Vysočina	19 252 (14.)	24 971 (10.)	26 940 (5.)	26 913 (5.)	27 218 (3.)	26 794 (5.)	25 278 (14.)	x x	29 143 (5.)
CZ064 Jihomoravský kraj	19 890 (8.)	24 859 (12.)	25 960 (14.)	26 032 (12.)	25 879 (14.)	25 643 (14.)	27 573 (7.)	25 661 (8.)	27 004 (9.)
CZ07 Střední Morava	19 791	25 020	26 705	26 545	26 912	26 572	26 565	26 458	30 347
CZ071 Olomoucký kraj	19 740 (11.)	25 082 (9.)	26 860 (6.)	26 583 (6.)	27 215 (4.)	26 608 (8.)	27 141 (8.)	x x	29 111 (6.)
CZ072 Zlínský kraj	19 846 (9.)	24 954 (11.)	26 530 (8.)	26 494 (9.)	26 605 (8.)	26 532 (9.)	25 981 (13.)	26 458 (4.)	31 017 (1.)
CZ08 Moravskoslezsko	19 670	25 471	26 102	26 077	26 296	25 785	26 165	25 793	26 438
CZ081 Moravskoslezský kraj	19 670 (12.)	25 471 (5.)	26 102 (13.)	26 077 (10.)	26 296 (9.)	25 785 (13.)	26 165 (12.)	25 793 (7.)	26 438 (12.)

Průměrné měsíční platy učitelů regionálního školství škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji, vyplácené jen ze státního rozpočtu včetně ESF, podle úrovně vzdělávání jsou uvedeny v následující tabulce. Platy učitelů vyplácené jen ze státního rozpočtu včetně ESF jsou v porovnání s platy učitelů vyplácenými včetně mimorozpočtových zdrojů u mateřských, základních a středních škol pro žáky se SVP v průměru jen o cca 70–230 Kč nižší. V případě konzervatoří a vyšších odborných škol je rozdíl vyšší, platy vyplácené ze státního rozpočtu včetně prostředků ESF jsou v obou druzích škol o více než 500 Kč nižší než platy vyplácené včetně mimorozpočtových zdrojů.

Obecně nejnižší platy vyplácené jen ze státního rozpočtu včetně ESF mají učitelé opět v mateřských školách – průměr za ČR 19 840 Kč, což je dáno především nižšími kvalifikačními požadavky a s tím souvisejícím zařazením do nižší platové třídy, než je tomu u učitelů působících na vyšších úrovních vzdělávání. Na základních školách se průměrné měsíční platy učitelů (průměr za ČR 25 193 Kč) proti roku 2007 zvýšily (o 898 Kč).

Učitelé středních škol mají platy o něco vyšší – 26 522 Kč a na jednotlivých typech škol se pohybují v rozmezí 26,4 až 27,0 tis. Kč (tedy učitelé středních odborných učilišť včetně středisek praktického vyučování pobírají průměrný plat 26 409 Kč a učitelé středních škol pro žáky se SVP

26 995 Kč). Učitelé konzervatoří pobírají průměrný plat 26 181 Kč. Nejvyšší platy byly v roce 2008 na vyšších odborných školách (27 975 Kč). Platové zařazení učitelů do platových tříd na jednotlivých vzdělávacích stupních kromě učitelů mateřských škol (tj. učitelů na základních a středních školách, konzervatořích, vyšších odborných školách a školách samostatně zřízených pro děti, žáky a studenty se SVP) se řídí platným katalogem prací, je stejné a závisí na nejnáročnější činnosti, kterou na učitelé zaměstnavatel požaduje v rámci druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě a na základě plnění kvalifikačních předpokladů.

Jak již bylo uvedeno, platy učitelů ve veřejné sféře se odvíjejí na jednotlivých školách od výše rozpočtu resortu školství, normativů a dalších pevných faktorů (velikost škol, tříd, počtu žáků, oborové struktury středních a vyšších odborných škol).

Zaměstnavatel zařazuje zaměstnance do platových tříd podle nejnáročnější činnosti, kterou na něm požaduje v rámci druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě, a na základě plnění kvalifikačních předpokladů, popř. kvalifikačních požadavků, pokud je stanovil vnitřním platovým předpisem.¹⁰

¹⁰ § 123 zákoníku práce a § 3 nařízení vlády č. 564/2006 Sb., ze dne 6. 12. 2005, o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, které platí pro odměňování zaměstnanců od 1. 1. 2007.

D1.1 T2: Průměrné měsíční platy učitelů vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 (v Kč)

Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzervatoře	VOŠ
				gymnáz., stř. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	19 840	25 193	26 522	26 431	26 593	26 409	26 995	26 181	27 975
CZ01 Praha	19 406	24 846	26 329	25 891	26 760	25 896	26 769	26 135	28 263
CZ011 Hlavní město Praha	19 406 (12.)	24 846 (11.)	26 329 (8.)	25 891 (14.)	26 760 (7.)	25 896 (12.)	26 769 (9.)	26 135 (5.)	28 263 (6.)
CZ02 Střední Čechy	20 363	25 619	27 134	27 124	27 024	27 190	28 488	x	29 872
CZ021 Středočeský kraj	20 363 (1.)	25 619 (2.)	27 134 (3.)	27 124 (3.)	27 024 (4.)	27 190 (3.)	28 488 (3.)	x x	29 872 (2.)
CZ03 Jihozápad	20 097	25 337	26 219	26 247	25 969	26 516	27 346	28 020	27 687
CZ031 Jihočeský kraj	20 019 (6.)	25 217 (7.)	26 157 (10.)	26 044 (10.)	25 920 (13.)	26 595 (5.)	27 767 (5.)	28 577 (1.)	28 214 (7.)
CZ032 Plzeňský kraj	20 184 (3.)	25 477 (3.)	26 302 (9.)	26 515 (6.)	26 040 (10.)	26 423 (10.)	27 011 (8.)	27 514 (2.)	26 762 (10.)
CZ04 Severozápad	20 051	25 406	27 615	27 799	27 548	27 435	28 215	26 261	29 046
CZ041 Karlovarský kraj	20 195 (2.)	25 390 (6.)	27 324 (2.)	27 760 (2.)	26 953 (6.)	27 387 (2.)	29 488 (1.)	x x	25 718 (14.)
CZ042 Ústecký kraj	20 001 (7.)	25 411 (5.)	27 722 (1.)	27 815 (1.)	27 771 (1.)	27 454 (1.)	28 003 (4.)	26 261 (4.)	30 253 (1.)
CZ05 Severovýchod	19 838	25 097	26 326	26 132	26 346	26 380	27 012	26 112	26 824
CZ051 Liberecký kraj	20 054 (5.)	25 879 (1.)	26 072 (13.)	25 915 (13.)	25 957 (11.)	26 095 (11.)	29 038 (2.)	x x	25 795 (13.)
CZ052 Královéhradecký kraj	19 387 (13.)	24 836 (12.)	26 710 (6.)	26 483 (8.)	26 995 (5.)	26 440 (9.)	26 648 (10.)	x x	27 918 (8.)
CZ053 Pardubický kraj	20 144 (4.)	24 711 (14.)	26 101 (11.)	25 947 (12.)	25 953 (12.)	26 579 (6.)	26 421 (11.)	26 112 (6.)	26 577 (11.)
CZ06 Jihovýchod	19 644	24 870	26 227	26 282	26 282	25 920	26 923	25 601	27 683
CZ063 Vysočina	19 231 (14.)	24 949 (9.)	26 918 (4.)	26 912 (4.)	27 221 (2.)	26 698 (4.)	25 278 (14.)	x x	29 177 (3.)
CZ064 Jihomoravský kraj	19 841 (8.)	24 831 (13.)	25 914 (14.)	26 016 (11.)	25 838 (14.)	25 552 (14.)	27 528 (6.)	25 601 (8.)	27 004 (9.)
CZ07 Střední Morava	19 772	25 005	26 682	26 539	26 886	26 540	26 517	26 458	29 096
CZ071 Olomoucký kraj	19 719 (10.)	25 071 (8.)	26 825 (5.)	26 574 (5.)	27 168 (3.)	26 560 (7.)	27 084 (7.)	x x	29 111 (4.)
CZ072 Zlínský kraj	19 829 (9.)	24 933 (10.)	26 522 (7.)	26 493 (7.)	26 601 (8.)	26 517 (8.)	25 942 (13.)	26 458 (3.)	29 081 (5.)
CZ08 Moravskoslezsko	19 617	25 432	26 088	26 111	26 276	25 733	26 111	25 749	26 417
CZ081 Moravskoslezský kraj	19 617 (11.)	25 432 (4.)	26 088 (12.)	26 111 (9.)	26 276 (9.)	25 733 (13.)	26 111 (12.)	25 749 (7.)	26 417 (12.)

Meziroční srovnání ukazatele

Ukazatel meziroční index charakterizuje **meziroční růst/pokles průměrného měsíčního hrubého platu učitelů v procentech** a vyjadřuje, o kolik procent se zvýšil/snížil tento plat v daném období (za rok 2008) oproti stejnému období předchozího roku (2007).

Meziroční srovnání průměrného měsíčního platu učitelů je přitom členěno **podle úrovně vzdělávání**, na které učitel učí, tj. na meziroční růsty (indexy) platů učitelů na jednotlivých typech a druzích škol; mateřských, základních, středních – gymnáziích včetně středních škol se sportovním zaměřením, středních školách s obory středních odborných škol, středních školách s obory středních odborných učilišť včetně středisek praktického vyučování, středních školách pro žáky se SVP, konzervatořích a vyšších odborných školách.

Růst průměrných měsíčních platů učitelů placených ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů v průměru za ČR celkem podle jednotlivých typů a druhů škol se v roce 2008 v porovnání s rokem 2007 pohyboval v rozmezí od 2,5 %, tj. o 639 Kč (u gymnázií a středních škol se sportovním zaměřením), až do 3,7 %, tj. o 890 Kč (u základních škol). V mateřských školách se jednalo o nárůst měsíčních platů učitelů o 3,4 % (o 658 Kč), ve středních odborných školách o 2,9 % (o 757 Kč), ve středních odborných učilištích včetně středisek praktického vyučování o 3,3 % (863 Kč), ve středních školách pro žáky se SVP o 3,2 % (o 840 Kč) a na konzervatořích o 2,8 % (o 719 Kč). U učitelů vyšších odborných škol činil nárůst průměrných platů 3,5 % (o 970 Kč). Meziroční nárůst průměrných měsíčních platů učitelů na jednotlivých typech a druzích škol byl způsoben částečně růstem nárokové složky platu, ale především růstem nenárokové složky platu,¹¹ jednak meziročním snížením počtu zaměstnanců.

¹¹ Meziročním navýšením rozpočtu mzdových prostředků regionálního školství v působnosti krajů, obcí a svazku obcí a zvýšením dalším zvýšením prostředků na platy a dále vyplacením prostředků na platy pedagogům regionálního školství ÚSC prostřednictvím rozvojového programu „Zvýšení nenárokových složek platů a motivačních složek mezd pedagogických pracovníků s ohledem na kvalitu jejich práce“.

Podle jednotlivých typů a druhů škol a **jednotlivých krajů** se hodnoty relativního ukazatele pohybují v poměrně malém rozpětí – zejména v případě mateřských a základních škol. **Výraznější krajové diference meziročního nárůstu průměrných platů placených ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů nalezneme (kromě konzervatořích a vyšších odborných škol) u středních škol pro žáky se SVP** – a to od meziročního poklesu o 2,6 % v Pardubickém kraji, až po nejvyšší meziroční nárůst o 10,2 % v Libereckém kraji.

Další **vysoké hodnoty meziročního růstu průměrného měsíčního hrubého platu učitelů** placených ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů byly zaznamenány u středních škol pro žáky se SVP kromě Libereckého kraje i v kraji Středočeském, Karlovarském a Královéhradeckém. Dále také u VOŠ v kraji Ústeckém, Královéhradeckém a Hlavním městě Praze.

Naopak **meziroční poklesy průměrného měsíčního hrubého platu učitelů** placených ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů v roce 2008 proti roku 2007 byly zaznamenány u středních škol pro žáky se SVP v Pardubickém, Olomouckém kraji a Ústeckém kraji, u vyšších odborných škol ve Zlínském a Jihočeském kraji a u konzervatořích ve Zlínském kraji.

Jak již bylo uvedeno, platy učitelů ve veřejné sféře se odvíjejí na jednotlivých školách od výše rozpočtu resortu školství, republikových a krajských normativů a dalších pevně daných faktorů (velikost škol, tříd, počtu žáků, oborové struktury středních a vyšších odborných škol, počtu žáků se zdravotním či jiným postižením).

D 1.2 Platy pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol

Charakteristika ukazatele

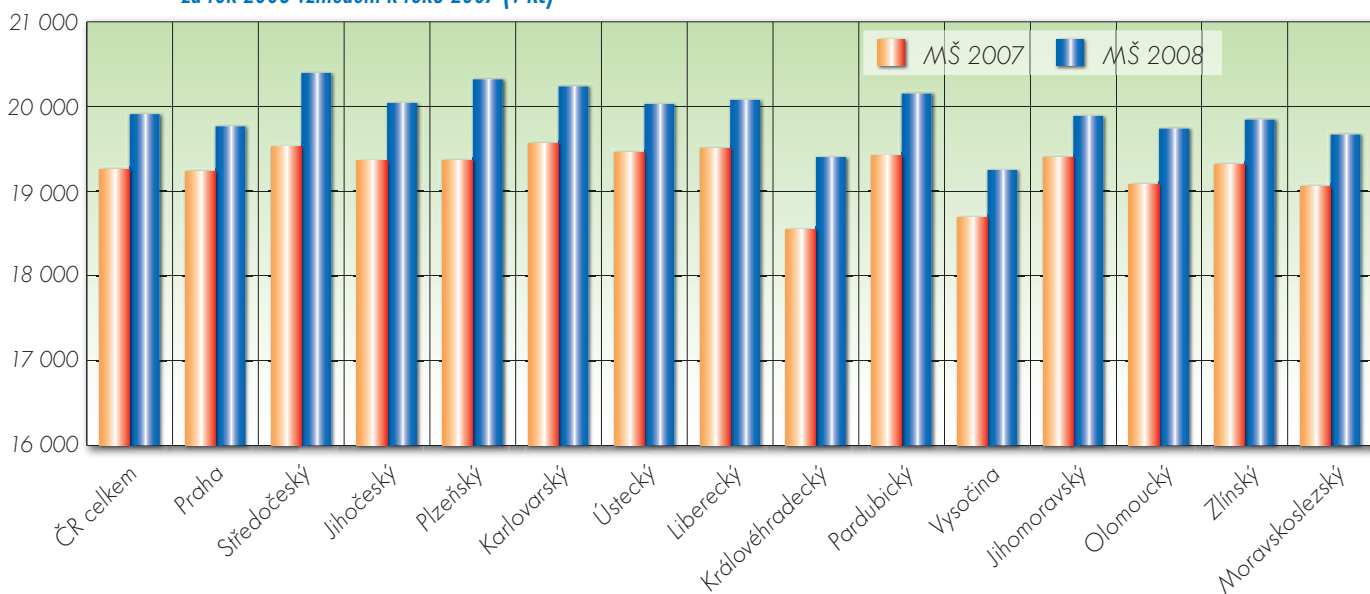
Na školách působí kromě učitelů ještě další pedagogičtí pracovníci. Pedagogický pracovník je tedy širší pojem než učitel a zahrnuje kromě

D1.1 T3: Meziroční relativní srovnání průměrných měsíčních platů učitelů vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 vzhledem k roku 2007 (v %)

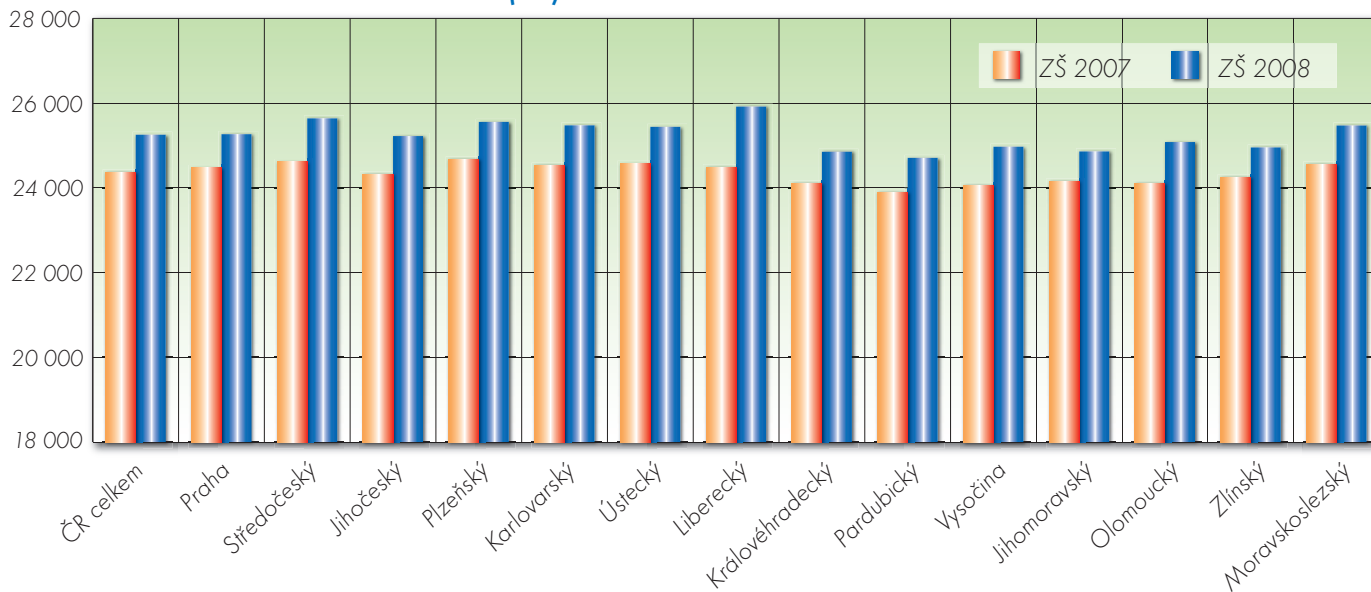
Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzervatoře	VOŠ
				gymnáz., stř. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	3,4	3,7	2,9	2,5	2,9	3,3	3,2	2,8	3,5
CZ01 Praha	2,8	3,3	2,0	2,6	1,4	2,6	0,7	1,3	6,7
CZ011 Hlavní město Praha	2,8 (12.)	3,3 (11.)	2,0 (14.)	2,6 (8.)	1,4 (13.)	2,6 (13.)	0,7 (11.)	1,3 (7.)	6,7 (3.)
CZ02 Střední Čechy	4,5	4,2	3,4	2,9	4,0	2,2	9,4	x	6,3
CZ021 Středočeský kraj	4,5 (3.)	4,2 (2.)	3,4 (4.)	2,9 (5.)	4,0 (2.)	2,2 (14.)	9,4 (2.)	x x	6,3 (4.)
CZ03 Jihozápad	4,2	3,7	2,7	2,6	2,5	2,9	5,3	5,4	0,8
CZ031 Jihočeský kraj	3,5 (5.)	3,7 (7.)	2,8 (9.)	3,8 (2.)	2,4 (12.)	2,8 (10.)	3,5 (7.)	6,6 (1.)	-1,3 (13.)
CZ032 Plzeňský kraj	4,9 (1.)	3,6 (8.)	2,6 (10.)	1,2 (13.)	2,8 (8.)	3,1 (7.)	6,5 (5.)	4,4 (3.)	5,1 (5.)
CZ04 Severozápad	3,1	3,6	3,5	2,7	3,3	5,0	1,2	4,1	5,9
CZ041 Karlovarský kraj	3,4 (7.)	3,9 (4.)	3,0 (6.)	2,6 (7.)	2,8 (7.)	2,9 (8.)	9,0 (3.)	x x	2,8 (10.)
CZ042 Ústecký kraj	3,0 (10.)	3,6 (9.)	3,6 (3.)	2,8 (6.)	3,5 (5.)	5,8 (1.)	-0,1 (12.)	4,1 (4.)	7,3 (1.)
CZ05 Severovýchod	3,8	4,0	3,4	3,0	3,6	3,0	6,4	3,7	4,2
CZ051 Liberecký kraj	2,9 (11.)	5,9 (1.)	2,4 (12.)	2,3 (10.)	1,4 (14.)	3,7 (5.)	10,2 (1.)	x x	2,8 (9.)
CZ052 Královéhradecký kraj	4,6 (2.)	3,1 (12.)	4,6 (1.)	3,5 (3.)	5,5 (1.)	2,7 (11.)	8,5 (4.)	x x	6,9 (2.)
CZ053 Pardubický kraj	3,8 (4.)	3,4 (10.)	3,0 (7.)	3,0 (4.)	3,4 (6.)	2,8 (9.)	-2,6 (14.)	3,7 (6.)	3,0 (8.)
CZ06 Jihovýchod	2,7	3,2	2,8	2,0	3,0	3,6	2,2	4,0	2,8
CZ063 Vysočina	3,0 (9.)	3,8 (5.)	3,7 (2.)	3,9 (1.)	3,5 (4.)	3,9 (4.)	3,5 (8.)	x x	1,7 (11.)
CZ064 Jihomoravský kraj	2,5 (14.)	3,0 (13.)	2,4 (13.)	1,1 (14.)	2,7 (9.)	3,5 (6.)	1,8 (10.)	4,0 (5.)	3,4 (6.)
CZ07 Střední Morava	3,1	3,5	3,0	1,8	3,2	4,2	2,5	-1,2	-1,5
CZ071 Olomoucký kraj	3,4 (6.)	4,0 (3.)	2,8 (8.)	1,4 (12.)	3,9 (3.)	3,9 (3.)	-1,8 (13.)	x x	1,1 (12.)
CZ072 Zlínský kraj	2,7 (13.)	2,9 (14.)	3,2 (5.)	2,3 (9.)	2,6 (10.)	4,4 (2.)	6,0 (6.)	-1,2 (8.)	-3,2 (14.)
CZ08 Moravskoslezsko	3,2	3,7	2,5	2,2	2,6	2,7	2,0	4,8	3,0
CZ081 Moravskoslezský kraj	3,2 (8.)	3,7 (6.)	2,5 (11.)	2,2 (11.)	2,6 (11.)	2,7 (12.)	2,0 (9.)	4,8 (2.)	3,0 (7.)

D1.1 G5.1: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů mateřských škol vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2008 vzhledem k roku 2007 (v Kč)

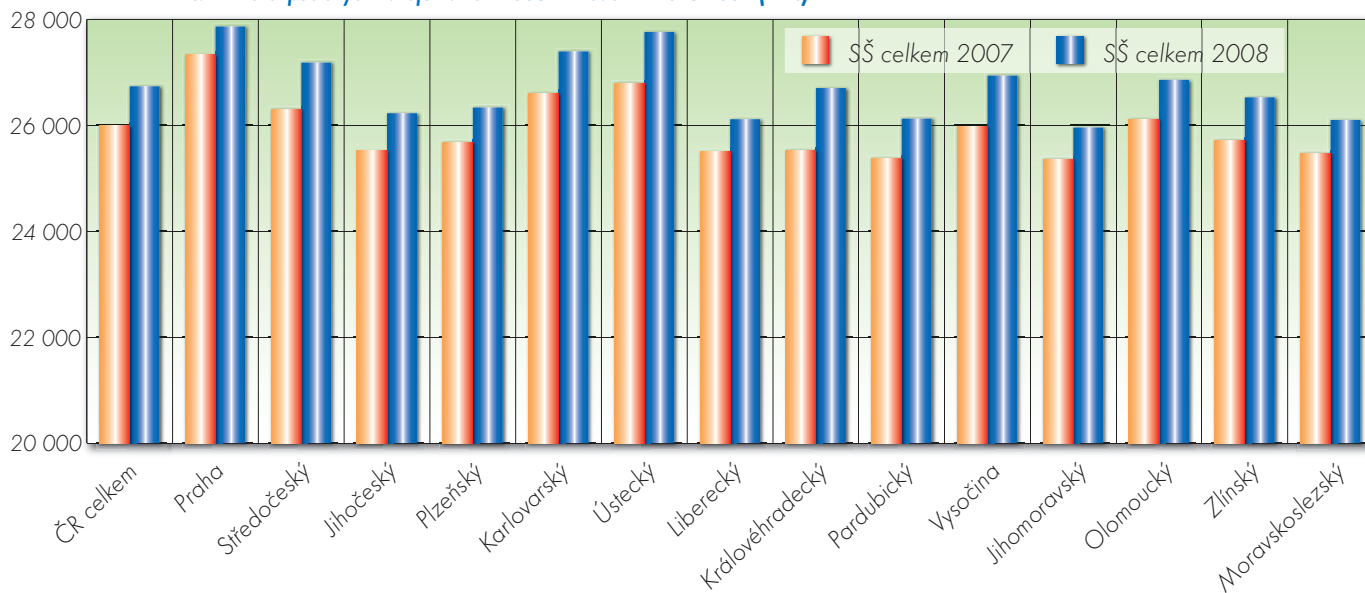

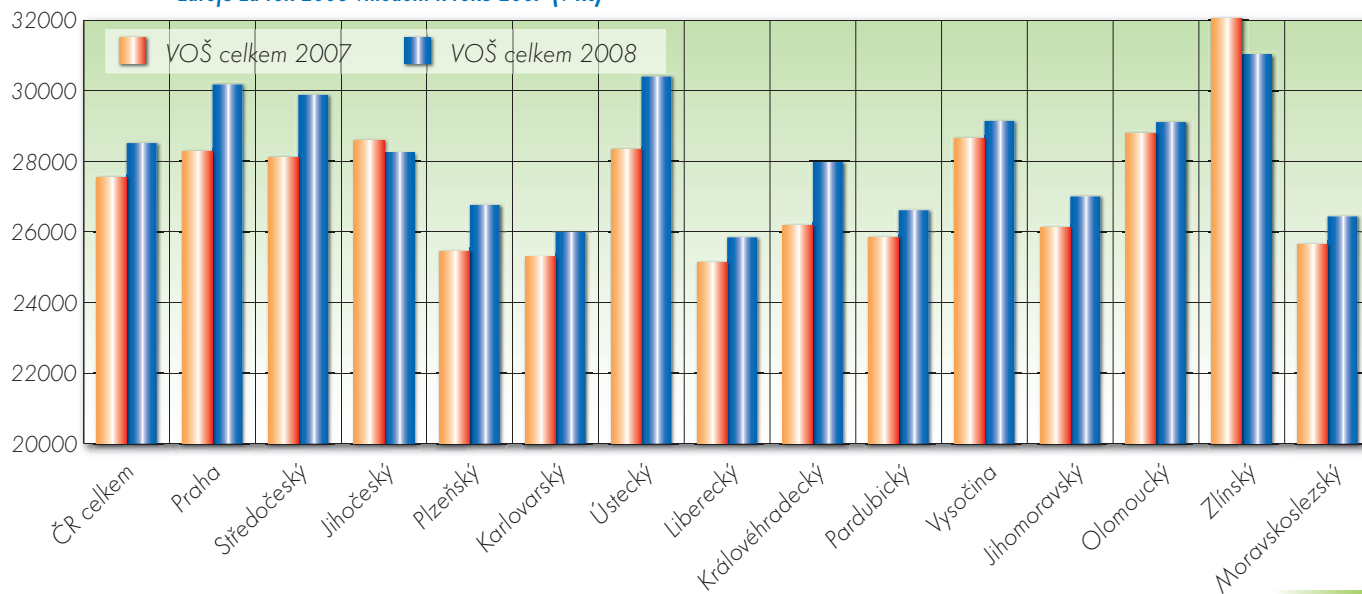
D1.1 G5.2: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů základních škol vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2008 vzhledem k roku 2007 (v Kč)

D1.1 G6.1: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů středních škol celkem vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2008 vzhledem k roku 2007 (v Kč)

D1.1 G7.2: Meziroční srovnání průměrných měsíčních platů učitelů vyšších odborných škol vyplácených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů za rok 2008 vzhledem k roku 2007 (v Kč)

učitelů i vychovatele, ředitele a zástupce ředitelů škol a školských zařízení, zástupce ředitelů pro výchovnou činnost mimo vyučování – učitele a vychovatele, výchovné poradce, učitele v zařízeních pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, vedoucí pedagogické pracovníky, ředitele pedagogicko-psychologických poraden, dále učitele odborného výcviku a ostatní pedagogické pracovníky (tj. ostatní pedagogické pracovníky, speciální pedagogy, psychology, pedagogy volného času, asistenty pedagoga a trenéry).

Ukazatel charakterizuje průměrnou měsíční výši hrubých platů pedagogických pracovníků. Podávaný přehled je přitom členěn podle vzdělávací úrovně, na které pedagog působí, tj. na platy pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol.

Údaje o průměrných měsíčních platech pedagogických pracovníků uvádíme pro účely tohoto ukazatele pouze za školy veřejné (zřizované MŠMT, obcemi a kraji) a z důvodu porovnatelnosti s údaji o průměrných platech v ČR a v nepodnikatelské sféře uvádíme pedagogické pracovníky včetně vedoucích zaměstnanců odměňované nejen z prostředků státního rozpočtu, ale i z jiných zdrojů. Údaje o pedagogických pracovnících bez vedoucích zaměstnanců jsou uvedeny v podkapitole D1.2.1.

Metodika výpočtu

$$\frac{MP_i}{Ped_i} : 12 \cdot 1000$$

MP – roční (kumulativní za 12 měsíců) hrubé platy v tis. Kč, vyplacené z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci, zahrnují nárokové složky platu (platový tarif, náhrady platu, ostatní nárokové složky – příplatky za vedení, zvláštní příplatky, odměny za přespočetné hodiny, platy za přesčasy, ostatní příplatky) a nenárokové složky platu (osobní příplatky a odměny). V této kapitole se jedná o dvojí údaje: jednak o mzdové prostředky vyplacené pedagogickým pracovníkům ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů (v tab. D1.2.T1) a jednak o mzdové prostředky vyplacené učitelům pouze ze státního rozpočtu včetně ESF (tab. D1.2.T2).

Ped – průměrný přepočtený počet pedagogických pracovníků za kalendářní rok

i – jednotlivé druhy škol (mateřské; základní; střední školy; konzervatoře; a vyšší odborné školy) a typy středních škol (gymnázia včetně středních škol se sportovním zaměřením, střední odborné školy, střední odborná učiliště včetně středisek praktického vyučování a střední školy určené pro žáky se SVP)

Veškeré údaje jsou za

- zřizovatele MŠMT, obec a kraj.
- platový řád: § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Průměrný měsíční nominální plat pedagogických pracovníků (v Kč) je vypočten z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci (hrubé platy zahrnují platy celkem, tj. peněžitá plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnancům v pracovním poměru, kteří jsou v evidenčním počtu, za práci). Mzdové prostředky zahrnují nárokové složky platu a nenárokové složky platu.

Průměrný měsíční plat pedagogických pracovníků zahrnuje kromě mzdových prostředků ze státního rozpočtu také finanční prostředky z mimorozpočtových zdrojů, tedy z jiných činností, z fondu odměn, z ESF a z ostatních zdrojů.

Zdroj dat

- výkaz Škol (MŠMT) P 1 - 04 Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích v regionálním školství (kumulace za 1. až 4. čtvrtletí 2008)

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku
Průměrné měsíční nominální platy pedagogických pracovníků jsou o něco nižší než platy učitelů, protože zahrnují také kategorie pedagogických pracovníků s nižším platovým ohodnocením.

Průměrné měsíční nominální platy pedagogických pracovníků regionálního školství škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji, vyplacené ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů, podle úrovně vzdělávání jsou uvedeny v následující tabulce a grafech.

Obecně nejnižší platy mají pedagogičtí pracovníci v mateřských školách – celorepublikový průměr činí 19 838 Kč. Na základních školách se průměrné platy pedagogických pracovníků (celorepublikový průměr 24 909 Kč) za rok 2008 přibližují k průměrným platům středních škol.

Pedagogičtí pracovníci středních škol mají platy o něco vyšší, než je tomu na základních školách, a to v rámci České republiky v rozpětí od 24,3 až do 26,8 tis. Kč (z toho pedagogičtí pracovníci gymnázií a středních škol se sportovním zaměřením pobírají průměrný plat 26 596 Kč, pedagogičtí pracovníci středních odborných škol 26 770 Kč, pedagogičtí pracovníci středních odborných učilišť včetně středisek praktického vyučování 24 284 Kč a pedagogičtí pracovníci středních škol určených pro žáky se SVP 24 677 Kč).

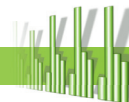
Platy pedagogických pracovníků konzervatoří činí průměrně v ČR 26 668 Kč. Nejvyšší platy pedagogických pracovníků byly v roce 2008 na vyšších odborných školách (celorepublikový průměr 28 498 Kč). Platové zařazení pedagogických pracovníků do platových tříd na jednotlivých vzdělávacích stupních je podle platného katalogu prací stejné jako u učitelů (kromě učitelů mateřských škol).

Do těchto souvislostí se samozřejmě promítají i regionální rozdíly. Jak však uvidíme dále, krajová diferenciací platů pedagogických pracovníků je menší než v případě zaměstnanců, jelikož se odvíjí od jiných hledisek. Zatímco průměrné mzdy zaměstnanců obecně odrážejí do značné míry ekonomické prostředí kraje (jsou započteny i podnikatelské, tržní subjekty), platy pedagogických pracovníků ve veřejných vzdělávacích institucích jsou vázány na položky z rozpočtu MŠMT. U platů pedagogických pracovníků platí obdobné faktory jako u platů učitelů.

Zatímco průměrná výše mezd zaměstnanců úzce souvisí s celkovou ekonomickou i sociální situací v daném kraji (jak již bylo naznačeno), platy pedagogických pracovníků se v jednotlivých krajích diferencují spíše podle jiných hledisek. Hlavním z nich jsou republikové normativy, v krajích jsou to krajské normativy (jak již bylo uvedeno i v předchozí kapitole u učitelů). Vyhláška MŠMT č. 492/2005 Sb., o krajských normativních, ve znění pozdějších předpisů, kterou se stanoví členění normativů, ukazatele rozhodné pro jejich stanovení, jednotky výkonu pro jednotlivé krajské normativy, vztah mezi ukazateli a jednotkami výkonu, ukazatele pro výpočet minimální úrovně krajských normativů a zásady pro jejich zvýšení a jejich zveřejnění, nabyla účinnosti dnem 1. ledna 2006.

Regionální rozdíly

Údaje v následující tabulce udávají výši průměrného platu pedagogických pracovníků, vyplaceného ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů, v jednotlivých krajích a oblastech podle jednotlivých typů a druhů škol. Pokud jde o absolutní výši průměrných platů pedagogických pracovníků, rozdíly jsou již na první pohled v jednotlivých krajích jen malé, a to zejména v případě mateřských (o 1 164 Kč) a základních škol (o 1 270 Kč). Výraznější rozdíly v platech nalezneme pouze u vyšších odborných škol (o 5 170 Kč) – ve Zlínském kraji činí průměrný plat 31 017 Kč, v Ústeckém kraji 30 401 Kč a v Hlavním městě Praze 30 173 Kč, což je znatelně více než

D1.2 T1: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků vyplácené ze státního rozpočtu vč. mimo-rozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 (v Kč)

Území	materské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzerva-toře	VOŠ
				gymnáz., stř. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	19 838	24 909	25 757	26 596	26 770	24 284	24 677	26 668	28 498
CZ01 Praha	19 673	24 870	27 387	27 292	28 175	26 048	27 273	27 231	30 173
CZ011 Hlavní město Praha	19 673 (10.)	24 870 (8.)	27 387 (1.)	27 292 (3.)	28 175 (1.)	26 048 (1.)	27 273 (1.)	27 231 (3.)	30 173 (3.)
CZ02 Střední Čechy	20 334	25 392	26 221	27 079	27 002	24 978	25 135	x	29 881
CZ021 Středočeský kraj	20 334 (1.)	25 392 (2.)	26 221 (4.)	27 079 (4.)	27 002 (5.)	24 978 (2.)	25 135 (5.)	x x	29 881 (4.)
CZ03 Jihozápad	20 115	25 110	25 267	26 194	25 982	24 203	23 790	28 020	27 700
CZ031 Jihočeský kraj	19 993 (6.)	24 933 (6.)	25 207 (11.)	25 995 (11.)	25 954 (13.)	24 170 (10.)	23 317 (14.)	28 577 (1.)	28 235 (7.)
CZ032 Plzeňský kraj	20 251 (2.)	25 317 (3.)	25 347 (9.)	26 459 (8.)	26 024 (10.)	24 246 (7.)	24 293 (9.)	27 514 (2.)	26 762 (10.)
CZ04 Severozápad	19 979	24 981	26 473	27 778	27 586	24 743	25 149	26 261	29 228
CZ041 Karlovarský kraj	20 184 (3.)	25 149 (4.)	26 327 (3.)	27 841 (1.)	26 999 (6.)	24 743 (3.)	25 611 (3.)	x x	25 998 (13.)
CZ042 Ústecký kraj	19 909 (7.)	24 924 (7.)	26 526 (2.)	27 755 (2.)	27 806 (2.)	24 742 (4.)	25 075 (6.)	26 261 (5.)	30 401 (2.)
CZ05 Severovýchod	19 810	24 819	25 372	26 061	26 341	24 086	24 475	26 178	26 866
CZ051 Liberecký kraj	20 068 (5.)	25 693 (1.)	25 101 (12.)	25 681 (14.)	25 976 (11.)	23 826 (12.)	25 670 (2.)	x x	25 847 (14.)
CZ052 Královéhradecký kraj	19 319 (13.)	24 503 (13.)	25 689 (7.)	26 468 (7.)	26 960 (7.)	24 190 (9.)	24 523 (7.)	x x	27 979 (8.)
CZ053 Pardubický kraj	20 125 (4.)	24 423 (14.)	25 239 (10.)	25 956 (13.)	25 960 (12.)	24 209 (8.)	23 549 (13.)	26 178 (6.)	26 614 (11.)
CZ06 Jihovýchod	19 606	24 599	25 312	26 239	26 294	23 824	25 152	25 661	27 585
CZ063 Vysočina	19 170 (14.)	24 601 (11.)	25 875 (5.)	26 854 (5.)	27 202 (3.)	24 261 (6.)	24 455 (8.)	x x	29 143 (5.)
CZ064 Jihomoravský kraj	19 813 (8.)	24 598 (12.)	25 056 (13.)	25 981 (12.)	25 865 (14.)	23 614 (13.)	25 371 (4.)	25 661 (8.)	26 889 (9.)
CZ07 Střední Morava	19 704	24 659	25 617	26 486	26 837	24 181	23 829	26 458	30 347
CZ071 Olomoucký kraj	19 648 (11.)	24 686 (9.)	25 768 (6.)	26 558 (6.)	27 100 (4.)	24 339 (5.)	23 581 (12.)	x x	29 111 (6.)
CZ072 Zlínský kraj	19 765 (9.)	24 630 (10.)	25 448 (8.)	26 391 (9.)	26 566 (8.)	24 015 (11.)	24 140 (10.)	26 458 (4.)	31 017 (1.)
CZ08 Moravskoslezsko	19 607	25 009	25 052	26 026	26 284	23 559	23 612	25 674	26 438
CZ081 Moravskoslezský kraj	19 607 (12.)	25 009 (5.)	25 052 (14.)	26 026 (10.)	26 284 (9.)	23 559 (14.)	23 612 (11.)	25 674 (7.)	26 438 (12.)

D1.2 T2: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 (v Kč)

Území	materské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzerva-toře	VOŠ
				gymnáz., stř. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	19 776	24 894	25 567	26 389	26 564	24 114	24 556	26 152	27 957
CZ01 Praha	19 368	24 682	25 911	25 876	26 755	24 285	26 087	26 113	28 264
CZ011 Hlavní město Praha	19 368 (12.)	24 682 (9.)	25 911 (4.)	25 876 (13.)	26 755 (7.)	24 285 (5.)	26 087 (1.)	26 113 (5.)	28 264 (6.)
CZ02 Střední Čechy	20 308	25 375	26 185	27 069	26 948	24 936	25 106	x	29 872
CZ021 Středočeský kraj	20 308 (1.)	25 375 (2.)	26 185 (3.)	27 069 (3.)	26 948 (5.)	24 936 (1.)	25 106 (5.)	x x	29 872 (2.)
CZ03 Jihozápad	20 038	25 079	25 223	26 192	25 934	24 134	23 775	28 020	27 687
CZ031 Jihočeský kraj	19 970 (6.)	24 941 (6.)	25 148 (11.)	25 994 (10.)	25 900 (13.)	24 062 (10.)	23 301 (14.)	28 577 (1.)	28 214 (7.)
CZ032 Plzeňský kraj	20 115 (4.)	25 241 (3.)	25 322 (9.)	26 454 (7.)	25 984 (10.)	24 225 (6.)	24 278 (9.)	27 514 (2.)	26 762 (10.)
CZ04 Severozápad	19 956	24 952	26 447	27 817	27 500	24 733	25 161	26 261	29 046
CZ041 Karlovarský kraj	20 140 (2.)	25 078 (4.)	26 313 (2.)	27 969 (1.)	26 928 (6.)	24 713 (3.)	25 608 (3.)	x x	25 718 (14.)
CZ042 Ústecký kraj	19 892 (7.)	24 909 (7.)	26 494 (1.)	27 760 (2.)	27 715 (1.)	24 740 (2.)	25 089 (6.)	26 261 (4.)	30 253 (1.)
CZ05 Severovýchod	19 795	24 877	25 357	26 080	26 342	24 029	24 475	26 112	26 824
CZ051 Liberecký kraj	20 046 (5.)	25 688 (1.)	25 079 (12.)	25 789 (14.)	25 954 (11.)	23 723 (12.)	25 670 (2.)	x x	25 796 (13.)
CZ052 Královéhradecký kraj	19 305 (13.)	24 643 (11.)	25 689 (7.)	26 455 (6.)	26 994 (4.)	24 165 (8.)	24 523 (7.)	x x	27 918 (8.)
CZ053 Pardubický kraj	20 115 (3.)	24 442 (14.)	25 214 (10.)	25 936 (12.)	25 945 (12.)	24 156 (9.)	23 549 (12.)	26 112 (6.)	26 577 (11.)
CZ06 Jihovýchod	19 568	24 642	25 259	26 209	26 261	23 730	25 130	25 601	27 595
CZ063 Vysočina	19 145 (14.)	24 775 (8.)	25 852 (5.)	26 853 (4.)	27 208 (2.)	24 188 (7.)	24 455 (8.)	x x	29 177 (3.)
CZ064 Jihomoravský kraj	19 770 (8.)	24 576 (13.)	24 991 (14.)	25 938 (11.)	25 813 (14.)	23 510 (13.)	25 342 (4.)	25 601 (8.)	26 889 (9.)
CZ07 Střední Morava	19 686	24 642	25 602	26 517	26 813	24 152	23 782	26 458	29 096
CZ071 Olomoucký kraj	19 627 (10.)	24 672 (10.)	25 749 (6.)	26 605 (5.)	27 056 (3.)	24 304 (4.)	23 515 (13.)	x x	29 111 (4.)
CZ072 Zlínský kraj	19 752 (9.)	24 609 (12.)	25 438 (8.)	26 401 (8.)	26 562 (8.)	23 993 (11.)	24 118 (10.)	26 458 (3.)	29 081 (5.)
CZ08 Moravskoslezsko	19 557	24 977	25 040	26 062	26 272	23 500	23 621	25 630	26 417
CZ081 Moravskoslezský kraj	19 557 (11.)	24 977 (5.)	25 040 (13.)	26 062 (9.)	26 272 (9.)	23 500 (14.)	23 621 (11.)	25 630 (7.)	26 417 (12.)

celorepublikový průměr 28 498 Kč. V Libereckém kraji je tato hodnota naopak nejnižší, 25 847 Kč. Zde nejspíše působí zmíněný faktor rozpočtových financí vázaných na konkrétní oborovou strukturu vyšších odborných škol v daném kraji.

Platy pedagogických pracovníků jsou regionálně diferencovány v menší míře než mzdy zaměstnanců obecně, které odrážejí zejména celkovou ekonomickou vyspělost kraje. Platy pedagogických pracovníků ve veřejné sféře se totiž v základu odvíjejí od rozpočtu resortu školství a socioekonomická, kulturní a jiná krajová specifika na ně působí jen málo. Diference mezi platy pedagogických pracovníků v jednotlivých krajích jsou tak způsobovány zejména pevně danými faktory, jako jsou velikost škol a počet žáků, oborová struktura středních škol, vyšších odborných škol, což závisí na krajských normativních.

Vzhledem k tomu, že mimorozpočtové zdroje financování platů pedagogických pracovníků tvoří jen nepatrnou část celkových mzdových prostředků, uvádíme v následující tabulce také údaje o výši průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků vyplacených jen ze státního rozpočtu včetně ESE, v jednotlivých krajích a oblastech podle jednotlivých typů a druhů škol. Pokud jde o absolutní výši průměrných platů pedagogických pracovníků, rozdíly jsou v jednotlivých krajích jen malé – zejména v případě základních a mateřských škol. Výraznější rozdíly v platech nalezneme pouze u vyšších odborných škol – v Ústeckém kraji činí průměrný plat 30 253 Kč, ve Středočeském kraji 29 872 Kč, což je znatelně více než celorepublikový průměr 27 957 Kč. V Karlovarském kraji je tato hodnota naopak nejnižší: 25 718 Kč. Zde nejspíše působí zmíněný faktor rozpočtových financí vázaných na různou finanční náročnost jednotlivých oborů vyšších odborných škol v daném kraji.

Meziroční srovnání ukazatele

Ukazatel meziroční index charakterizuje meziroční růst/pokles průměrného měsíčního hrubého platu pedagogických pracovníků placených ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů v procentech a vyjadřuje, o kolik procent se zvýšil/snížil tento plat v daném období (za rok 2008) oproti stejnému období předchozího roku (2007).

Růst průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků placených ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů v průměru za ČR celkem podle jednotlivých typů a druhů škol se roce 2008 v porovnání s rokem 2007 pohyboval v rozmezí od 2,4 % (u gymnázií a středních škol se sportovním zaměřením) do 3,5 % (u vyšších odborných škol). V mateřských školách a ve středních školách pro žáky se SVP se jednalo o nárůst měsíčních platů pedagogických pracovníků o 3,3 %, na základních školách o 3,4 %, ve středních odborných školách o 2,9 %, ve středních odborných učilištích včetně středisek praktického vyučování o 3,4 % a na konzervatořích o 2,7 %. Nejvyšší meziroční nárůst průměrných platů byl zaznamenán u pedagogických pracovníků vyšších odborných škol a činil 3,5 %. Meziroční nárůst průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druhích škol byl ovlivněn mnoha faktory, především skladbou škol kraje a obce, výší nenárokové složky platu a dalšími (např. věkovým složením zaměstnanců).

Meziroční relativní srovnání průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků se od meziročního relativního srovnání průměrných měsíčních platů učitelů (uvedených v předchozí kapitole) liší jen nepatrně.

Podle jednotlivých typů a druhů škol a jednotlivých krajů se hodnoty relativního ukazatele meziročních nárůstů pohybují v poměrně

D1.2 T3: Meziroční relativní srovnání průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků vyplacených ze státního rozpočtu vč. mimorozpočtových zdrojů na jednotlivých typech a druhích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 vzhledem k roku 2007 (v %)

Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzervatoře	VOŠ
				gymnáz., stří. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	3,3	3,4	3,1	2,4	2,9	3,4	3,3	2,7	3,5
CZ01 Praha	2,7	2,9	2,3	2,6	1,4	3,6	3,2	1,3	6,7
CZ011 Hlavní město Praha	2,7 (12.)	2,9 (12.)	2,3 (14.)	2,6 (8.)	1,4 (13.)	3,6 (7.)	3,2 (7.)	1,3 (7.)	6,7 (3.)
CZ02 Střední Čechy	4,5	4,1	3,6	2,9	3,9	3,2	6,3	x	6,3
CZ021 Středočeský kraj	4,5 (2.)	4,1 (3.)	3,6 (4.)	2,9 (5.)	3,9 (2.)	3,2 (10.)	6,3 (4.)	x	6,3 (4.)
CZ03 Jihozápad	4,2	3,5	2,8	2,7	2,5	2,8	4,2	5,4	0,8
CZ031 Jihočeský kraj	3,6 (5.)	3,5 (4.)	2,8 (9.)	3,9 (1.)	2,3 (12.)	2,5 (13.)	3,1 (8.)	6,6 (1.)	-1,3 (13.)
CZ032 Plzeňský kraj	4,8 (1.)	3,5 (6.)	2,8 (10.)	1,1 (14.)	2,8 (7.)	3,1 (11.)	5,5 (5.)	4,4 (3.)	5,1 (5.)
CZ04 Severozápad	3,0	3,3	3,7	2,7	3,3	4,7	1,9	4,1	5,9
CZ041 Karlovarský kraj	3,3 (7.)	3,5 (5.)	3,4 (5.)	2,6 (7.)	2,8 (9.)	3,6 (6.)	7,3 (3.)	x	2,8 (10.)
CZ042 Ústecký kraj	2,8 (10.)	3,2 (9.)	3,8 (2.)	2,7 (6.)	3,4 (5.)	5,1 (1.)	1,0 (13.)	4,1 (4.)	7,3 (1.)
CZ05 Severovýchod	3,8	3,8	3,6	2,8	3,6	3,5	6,2	3,7	4,2
CZ051 Liberecký kraj	3,0 (9.)	5,8 (1.)	2,7 (11.)	1,6 (11.)	1,4 (14.)	4,1 (2.)	11,7 (1.)	x	2,9 (9.)
CZ052 Královéhradecký kraj	4,4 (3.)	2,9 (11.)	4,8 (1.)	3,5 (3.)	5,6 (1.)	3,7 (5.)	7,8 (2.)	x	6,9 (2.)
CZ053 Pardubický kraj	3,8 (4.)	3,2 (10.)	3,0 (8.)	3,1 (4.)	3,4 (6.)	2,9 (12.)	-0,9 (14.)	3,7 (6.)	3,0 (8.)
CZ06 Jihovýchod	2,6	3,0	3,0	1,9	3,0	3,7	2,1	4,0	2,7
CZ063 Vysočina	2,8 (11.)	3,4 (7.)	3,8 (3.)	3,7 (2.)	3,5 (4.)	4,0 (3.)	2,8 (9.)	x	1,7 (11.)
CZ064 Jihomoravský kraj	2,4 (14.)	2,8 (13.)	2,7 (12.)	1,2 (13.)	2,8 (8.)	3,5 (9.)	1,8 (11.)	4,0 (5.)	3,2 (6.)
CZ07 Střední Morava	3,0	3,5	3,0	1,7	3,1	3,7	2,2	-1,2	-1,5
CZ071 Olomoucký kraj	3,4 (6.)	4,1 (2.)	3,0 (7.)	1,3 (12.)	3,7 (3.)	3,8 (4.)	1,1 (12.)	x	1,1 (12.)
CZ072 Zlínský kraj	2,6 (13.)	2,8 (14.)	3,0 (6.)	2,2 (10.)	2,5 (11.)	3,6 (8.)	3,5 (6.)	-1,2 (8.)	-3,2 (14.)
CZ08 Moravskoslezsko	3,1	3,3	2,5	2,2	2,6	2,3	2,4	4,5	3,0
CZ081 Moravskoslezský kraj	3,1 (8.)	3,3 (8.)	2,5 (13.)	2,2 (9.)	2,6 (10.)	2,3 (14.)	2,4 (10.)	4,5 (2.)	3,0 (7.)

malém rozpětí – zejména v případě mateřských (2,4%) a základních škol (3,0%). **Výraznější krajské diference relativního ukazatele nalezneme pouze u konzervatoří (7,8%) a u vyšších odborných škol (10,5%).**

Nejvyšší hodnoty meziročního růstu průměrného měsíčního hrubého platu pedagogických pracovníků byly zaznamenány u středních škol pro žáky se SVP v Libereckém, Královéhradeckém kraji a Karlovarském kraji a u vyšších odborných škol v Ústeckém a Královéhradeckém kraji.

Naopak meziroční poklesy průměrného měsíčního platu pedagogických pracovníků byly zaznamenány u vyšších odborných škol ve Zlínském a Jihočeském kraji, u konzervatoří ve Zlínském kraji a u středních škol pro žáky se SVP v Pardubickém kraji.

D 1.2.1 Platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců na jednotlivých typech a druzích škol

Charakteristika ukazatele

Na rozdíl od učitelů, u kterých není možné údaje očistit o vedoucí zaměstnance (s ohledem na způsob vykazování), lze údaje o platech pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců získat samostatně. Způsob vykazování nám umožňuje v roce 2008 sbírat údaje o platech pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců vyplácených **jen ze státního rozpočtu včetně ESE.**

Ukazatel charakterizuje průměrnou **měsíční výši hrubých platů** pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců. Podávaný přehled je přitom členěn **podle vzdělávací úrovně, na které pedagog působí**, tj. na platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců na jednotlivých typech a druzích škol.

Metodika výpočtu

$$\frac{MP_i}{Ped_bez_ved_i} : 12 \cdot 1000$$

MP – roční (kumulativní za 12 měsíců) hrubé platy v tis. Kč, vyplácené z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci, zahrnují nárokové složky platu (platový tarif, náhrady platu, ostatní nárokové složky – příplatky za vedení, zvláštní příplatky, odměny za přespočetné hodiny, platy za přesčasy, ostatní příplatky) a nenárokové složky platu (osobní příplatky a odměny). Jedná se pouze o mzdové prostředky ze státního rozpočtu vyplácené pedagogickým pracovníkům bez vedoucích zaměstnanců včetně ESE.

Ped_bez_ved – průměrný přepočtený počet pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců za kalendářní rok

i – jednotlivé druhy škol (mateřské; základní; střední školy; konzervatoře; a vyšší odborné školy) a typy středních škol (gymnázia včetně středních škol se sportovním zaměřením, střední odborné školy, střední odborná učiliště včetně středisek praktického vyučování a střední školy určené pro žáky se SVP)

Veškeré údaje jsou za

- zřizovatele MŠMT, obec a kraj.
- platový řád: § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Jedná se pouze o finanční prostředky ze státního rozpočtu včetně ESF a o pracovníky z nich odměňované.

Zdroj dat

- výkaz Škol (MŠMT) P1-04 Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích v regionálním školství (kumulace za 1. až 4. čtvrtletí 2008)

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku
Průměrné měsíční nominální platy pedagogických pracovníků včetně vedoucích zaměstnanců převyšují v ČR celkem platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců na jednotlivých úrovních vzdělání o 4,4–9,5 %, přičemž nejvíce u pedagogických pracovníků mateřských škol a nejméně na gymnáziích včetně středních škol se sportovním zaměřením.

Průměrné měsíční nominální platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců regionálního školství škol zřizovaných MŠMT, obcemi a kraji, vyplácené jen ze státního rozpočtu, podle úrovně vzdělávání jsou uvedeny v následující tabulce a grafech. **Obecně nejnižší platy mají pedagogičtí pracovníci bez vedoucích zaměstnanců v mateřských školách** (celorepublikový průměr 17 900 Kč). **Na základních školách** se průměrné platy pedagogických pracovníků (celorepublikový průměr 23 217 Kč) za rok 2008 přibližují k průměrným platům středních škol.

Pedagogičtí pracovníci bez vedoucích zaměstnanců středních škol mají platy o něco vyšší, a to za ČR celkem v rozpětí od 22,8 až do 25,2 tis. Kč, z toho pedagogičtí pracovníci bez vedoucích zaměstnanců gymnázií a středních škol se sportovním zaměřením pobírají průměrný plat 25 226 Kč, pedagogičtí pracovníci bez vedoucích zaměstnanců středních odborných škol 25 196 Kč, pedagogičtí pracovníci bez vedoucích zaměstnanců středních odborných učilišť včetně středisek praktického vyučování 22 845 Kč a pedagogičtí pracovníci bez vedoucích zaměstnanců středních škol pro žáky se SVP 24 290 Kč. Platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců konzervatoří včetně konzervatoří pro žáky se zdravotním postižením činí průměrně v ČR 24 746 Kč. **Nejvyšší platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců byly v roce 2008 na vyšších odborných školách** (celorepublikový průměr 26 249 Kč). Platové zařazení pedagogických pracovníků do platových tříd na jednotlivých vzdělávacích stupních u učitelů, kromě učitelů mateřských škol, tj. učitelů na základních a středních školách, konzervatořích, vyšších odborných školách a školách samostatně zřízených pro děti, žáky a studenty se SVP, je podle platného katalogu prací stejné.

Do těchto souvislostí se samozřejmě promítají i regionální rozdíly. Krajská diference platů pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců je menší než v případě zaměstnanců, jelikož se odvíjí od jiných hledisek. Zatímco průměrné mzdy zaměstnanců odrážejí do značné míry ekonomické prostředí kraje (jsou započteny i podnikatelské, tržní subjekty), platy pedagogických pracovníků placených ze státního rozpočtu ve veřejných vzdělávacích institucích jsou vázány zcela na položky z rozpočtu MŠMT. U platů pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců platí obdobné faktory jako u platů učitelů.

Regionální rozdíly

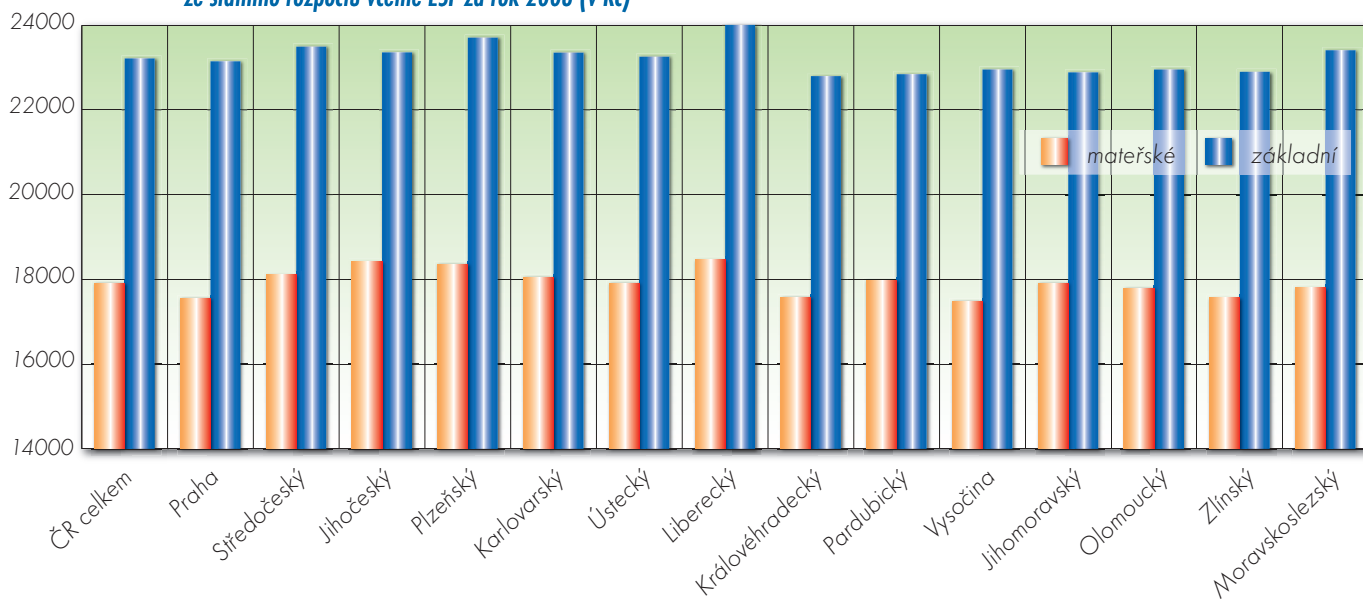
Údaje v následující tabulce udávají výši průměrného platu pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců, vyplácených **jen ze státního rozpočtu včetně ESF**, v jednotlivých krajích a oblastech podle jednotlivých typů a druhů škol. Pokud jde o absolutní výši průměrných platů pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců, **rozdíly jsou již na první pohled v jednotlivých krajích jen malé – zejména v případě základních a mateřských škol. Výraznější rozdíly v platech nalezneme pouze u vyšších odborných škol** – ve Středočeském kraji činí průměrný plat 28 527 Kč a v Olomouckém kraji 27 624 Kč, což je znatelně více než celorepublikový průměr 26 249 Kč. V Libereckém kraji je tato hodnota naopak nejnižší, 24 114 Kč. Zde nespíše působí zmíněný faktor rozpočtových financí vázaných na konkrétní oborovou strukturu vyšších odborných škol v daném kraji.

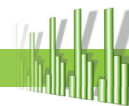

D1.2.1 T1: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP za rok 2008 (v Kč)

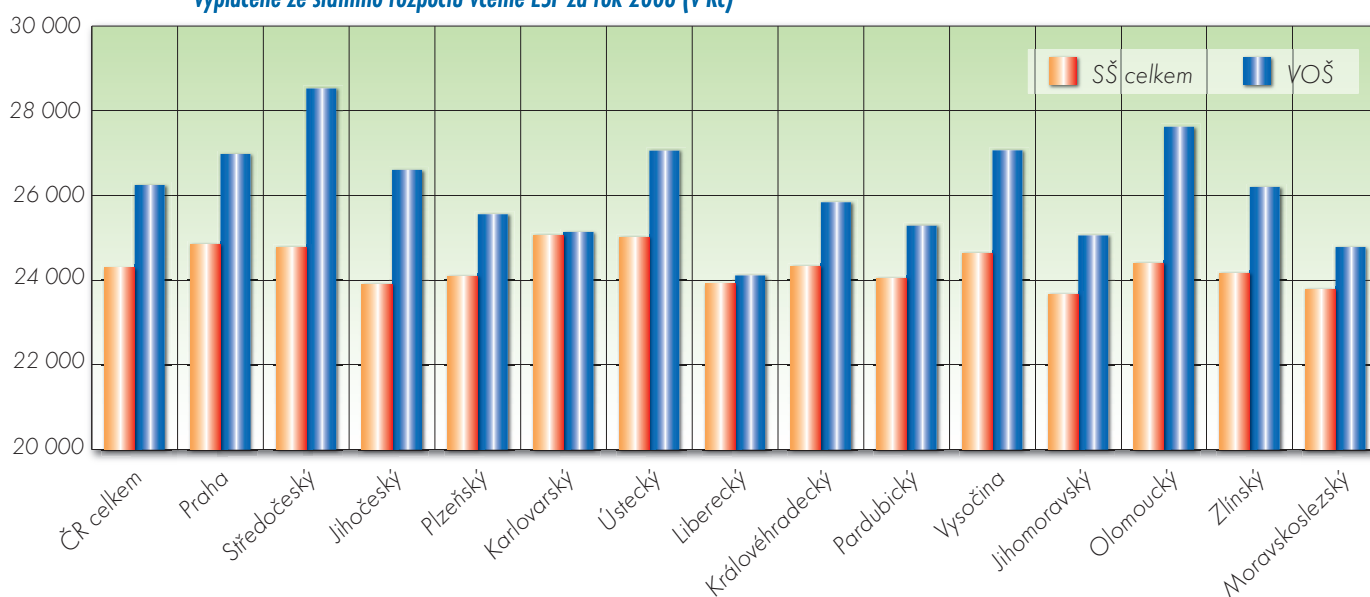
Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzervatoře	VOŠ
				gymnáz., stř. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	17 900	23 217	24 290	25 226	25 196	22 845	22 990	24 746	26 249
CZ01 Praha	17 555	23 149	24 854	24 882	25 709	23 087	24 983	24 829	26 981
CZ011 Hlavní město Praha	17 555 (13.)	23 149 (8.)	24 854 (3.)	24 882 (10.)	25 709 (3.)	23 087 (4.)	24 983 (1.)	24 829 (4.)	26 981 (5.)
CZ02 Střední Čechy	18 106	23 494	24 773	25 660	25 470	23 619	23 125	x	28 527
CZ021 Středočeský kraj	18 106 (4.)	23 494 (3.)	24 773 (4.)	25 660 (4.)	25 470 (6.)	23 619 (2.)	23 125 (6.)	x x	28 527 (1.)
CZ03 Jihozápad	18 388	23 520	23 987	25 101	24 614	22 880	22 355	25 844	26 211
CZ031 Jihočeský kraj	18 415 (2.)	23 360 (5.)	23 901 (12.)	24 884 (9.)	24 499 (13.)	22 918 (6.)	21 653 (13.)	26 993 (1.)	26 605 (6.)
CZ032 Plzeňský kraj	18 359 (3.)	23 707 (2.)	24 098 (9.)	25 383 (7.)	24 778 (11.)	22 833 (9.)	23 081 (7.)	24 846 (3.)	25 559 (9.)
CZ04 Severozápad	17 942	23 281	25 017	26 533	25 800	23 421	23 786	24 615	26 536
CZ041 Karlovarský kraj	18 040 (5.)	23 353 (6.)	25 056 (1.)	26 725 (1.)	25 310 (7.)	23 738 (1.)	24 360 (2.)	x x	25 140 (11.)
CZ042 Ústecký kraj	17 909 (8.)	23 257 (7.)	25 003 (2.)	26 459 (2.)	25 985 (1.)	23 303 (3.)	23 698 (4.)	24 615 (5.)	27 059 (4.)
CZ05 Severovýchod	17 971	23 165	24 115	24 992	25 058	22 754	22 800	24 905	25 151
CZ051 Liberecký kraj	18 461 (1.)	24 008 (1.)	23 912 (11.)	24 785 (12.)	24 745 (12.)	22 487 (12.)	24 218 (3.)	x x	24 114 (14.)
CZ052 Královéhradecký kraj	17 576 (11.)	22 800 (14.)	24 328 (7.)	25 417 (5.)	25 496 (5.)	22 802 (11.)	22 620 (9.)	x x	25 842 (8.)
CZ053 Pardubický kraj	17 975 (6.)	22 845 (13.)	24 047 (10.)	24 722 (14.)	24 845 (10.)	22 946 (5.)	22 126 (12.)	24 905 (2.)	25 287 (10.)
CZ06 Jihovýchod	17 775	22 910	23 964	25 072	24 888	22 461	23 138	24 296	25 624
CZ063 Vysočina	17 483 (14.)	22 955 (10.)	24 632 (5.)	25 775 (3.)	25 968 (2.)	22 877 (8.)	22 450 (10.)	x x	27 067 (3.)
CZ064 Jihomoravský kraj	17 914 (7.)	22 888 (12.)	23 668 (14.)	24 774 (13.)	24 385 (14.)	22 268 (14.)	23 343 (5.)	24 296 (8.)	25 058 (12.)
CZ07 Střední Morava	17 685	22 929	24 284	25 303	25 361	22 862	22 114	24 375	26 942
CZ071 Olomoucký kraj	17 795 (10.)	22 955 (9.)	24 395 (6.)	25 393 (6.)	25 616 (4.)	22 910 (7.)	21 576 (14.)	x x	27 624 (2.)
CZ072 Zlínský kraj	17 565 (12.)	22 901 (11.)	24 160 (8.)	25 180 (8.)	25 097 (8.)	22 812 (10.)	22 773 (8.)	24 375 (7.)	26 203 (7.)
CZ08 Moravskoslezsko	17 803	23 410	23 793	24 834	24 922	22 285	22 334	24 505	24 785
CZ081 Moravskoslezský kraj	17 803 (9.)	23 410 (4.)	23 793 (13.)	24 834 (11.)	24 922 (9.)	22 285 (13.)	22 334 (11.)	24 505 (6.)	24 785 (13.)

D1.2.1 G1: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců mateřských a základních škol vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF za rok 2008 (v Kč)

D1.2.1 G2: Průměrné měsíční platy pedagogických pracovníků bez vedoucích zaměstnanců středních škol celkem a vyšších odborných škol vyplácené ze státního rozpočtu včetně ESF za rok 2008 (v Kč)

D 1.3 Porovnání platů učitelů na jednotlivých typech a druzích škol s průměrnou mzdou v regionu

Vzhledem k tomu, že platy učitelů jsou na jednotlivých úrovních vzdělávání z regionálního pohledu nivelizovány, odvíjí se sledovaný poměr průměrného měsíčního učitelského platu ku průměrné měsíční mzdě zaměstnance prakticky pouze od vzdělávací úrovně, na níž učitel působí, a od průměrné mzdy zaměstnance v kraji.

Charakteristika ukazatele

Ukazatel zaznamenává **podíly průměrných měsíčních platů učitelů** (přepočtené počty) za 1.–4. čtvrtletí 2008 **k průměrné měsíční mzdě zaměstnanců** (přepočtené počty) za 1.–4. čtvrtletí 2008 vyjádřené v procentech.

Ukazatel charakterizuje procentní podíly průměrné výše platového ohodnocení, jehož se učitelům dostává ve vztahu k zaměstnancům. Podávaný přehled je přitom členěn **podle vzdělávací úrovně, na které vyučují**, tj. na podíly platů učitelů včetně vedoucích zaměstnanců na jednotlivých typech a druzích škol ke mzdám zaměstnanců v regionu.

Metodika výpočtu

$$\frac{U\check{c}_i}{Z} \cdot 100$$

$U\check{c}$ – průměrný měsíční plat učitele (v Kč) na jednotlivých druzích a typech škol v regionu za 1.–4. čtvrtletí 2008 vyplácený ze státního rozpočtu včetně mimorozpočtových zdrojů

Z – průměrná měsíční mzda zaměstnance (v Kč) v regionu za 1.–4. čtvrtletí 2008

i – jednotlivé druhy škol (mateřské; základní; střední školy; konzervatoře; a vyšší odborné školy) a typy středních škol (gymnázia včetně středních škol se sportovním zaměřením, střední odborné školy, střední odborná učiliště včetně středisek praktického vyučování a střední školy určené pro žáky se SVP)

Průměrný měsíční plat učitele ($U\check{c}$) za

- zřizovatele: MŠMT, obec a kraj.
- platový řád: § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Průměrný měsíční nominální plat učitele (v Kč) je vypočten z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou

práci (hrubé mzdy zahrnují mzdy a platy celkem, tj. peněžité plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnancům v pracovním poměru, kteří jsou v evidenčním počtu, za práci). Mzdové prostředky zahrnují nárokové složky platu (platový tarif, náhrady platu, ostatní nárokové složky – příplatky za vedení, zvláštní příplatky, odměny za přespočetné hodiny, platy za přesčas, ostatní příplatky) a nenárokové složky platu (osobní příplatky a odměny).

Průměrný měsíční plat učitele zahrnuje kromě mzdových prostředků ze státního rozpočtu také finanční prostředky z mimorozpočtových zdrojů, tedy z jiné činnosti, z fondu odměn, z ESF a z ostatních zdrojů.

Průměrná měsíční nominální mzda zaměstnance (v Kč) představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadajících na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Zahrnuje všechny pracovní příjmy (základní mzdy a platy, příplatky a doplňky ke mzdě nebo platu, prémie a odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu), které byly v daném období zúčtovány zaměstnancům podle příslušných platových a mzdových předpisů k výplatě (jde o hrubou mzdu v Kč na přepočteného pracovníka). Tato průměrná hrubá nominální mzda je uvedena za ekonomické subjekty podnikatelské sféry s 20 a více zaměstnanci včetně zaměstnanců u soukromých podnikatelů nezapsaných do obchodního rejstříku (v odvětví finančního zprostředkování bez ohledu na počet zaměstnanců) a ve všech organizacích nepodnikatelské sféry, tj. za zaměstnance organizačních složek státu, příspěvkových organizací částečně financovaných ze státního či územních rozpočtů a institucí, které neehospodaří za účelem zisku (např. veřejně prospěšné instituce, zdravotní pojišťovny apod.). Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený je přepočtem průměrného evidenčního počtu zaměstnanců ve fyzických osobách podle délky jejich pracovních úvazků na zaměstnavatelem stanovenou (plnou) pracovní dobu.

Zdroj dat

- výkaz Škol (MŠMT) P 1 - 04 Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích v regionálním školství (kumulace za 1. až 4. čtvrtletí 2008)
- ČSÚ publikace – Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1. až 4. čtvrtletí 2008, Tabulka 01-03-05 Zaměstnanci a průměrné mzdy podle CZ - NUTS (přepočtené počty)

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Průměrná měsíční mzda zaměstnanců za rok 2008 činí za ČR celkem 24 282 Kč. Jedná se o celorepublikovou mzdu bez ohledu na resort školství.

Průměrné mzdy zaměstnanců v jednotlivých krajích jsou nejvyšší v Praze, a to velmi výrazně (30 496 Kč oproti republikovému průměru 24 282 Kč). **Poměrně vysoké hodnoty mezd nalezneme i ve Středočeském kraji** (23 735 Kč). Hlavní město Praha a částečně i Středočeský kraj tak tvoří výrazně příznivou oblast z hlediska výše mezd zaměstnanců. **Nejnižší mzdy mají zaměstnanci naopak v Karlovarském kraji** (19 967 Kč) a v **Olomouckém kraji** (20 619 Kč).

Tato diferenciaci bezesporu souvisí s obecným ekonomickým záze-
mím regionu, do kterého patří i takové aspekty, jako jsou vzdělanostní a kvalifikační struktura populace, struktura a charakter pracovních pozic, svázané mj. s výší investic (i zahraničních), převládající hospodářská orientace (sekundární, terciární, kvartérní sektor) aj.

Průměrné platy učitelů ve veřejných vzdělávacích institucích podle úrovně vzdělávání jsou obecně nejnižší v mateřských školách (82,0 % celorepublikové mzdy). Na základních školách jsou platy již o poznání vyšší (104,0 % celorepublikové mzdy). Na středních školách jsou platy ještě vyšší (110,1 % celorepublikové průměrné mzdy). Z toho na středních školách určených pro žáky se SVP tvoří platy dokonce 111,9 % celorepublikové mzdy. Nejvyšší platovou úroveň jsme zaznamenali u vyšších odborných škol (117,4 % průměrné celorepublikové mzdy).

Do těchto souvislostí se samozřejmě promítají i krajské rozdíly – jak však uvidíme dále, krajská diferenciaci platů učitelů je menší než v případě zaměstnanců, jelikož se odvíjí od jiných hledisek. Zatímco průměrné mzdy zaměstnanců odrážejí do značné míry ekonomické prostředí kraje (jsou započteny i podnikatelské, tržní subjekty), **platy učitelů ve veřejných vzdělávacích institucích jsou vázány na položky z rozpočtu MŠMT**.

Zatímco průměrná výše mezd zaměstnanců úzce souvisí s celkovou ekonomickou i sociální situací v daném kraji, **platy učitelů** se v jednotlivých krajích diferencují spíše podle pevně daných faktorů, jako jsou velikost škol a počet žáků, oborová struktura středních škol a vyšších odborných škol a rovněž výše odpovídajících normativů.

Regionální rozdíly

Zmíněné skutečnosti je nutné vzít v úvahu při interpretaci údajů, které v tomto ukazateli udávají podíl výše průměrného platu učitelů v jednotlivých krajích a oblastech vzhledem k průměrné mzdě zaměstnance v kraji.

Vypočtený podíl průměrného platu učitele vzhledem k průměrné mzdě zaměstnance v kraji odráží poměr mezi těmito dvěma položkami a logicky tak podává informaci zejména o tom, o kolik se regionálně vcelku stabilní učitelé platy odlišují od daleko více „tržních“ mezd zaměstnanců. Jak již bylo řečeno, krajská diferenciaci průměrných mezd zaměstnanců je výraznější než v případě platů učitelů, což se následně nutně odráží ve výši příslušných podílů.

Nejnižší podíly platu učitele k průměrné mzdě zaměstnance nalezneme u všech druhů a typů škol v Hlavním městě Praze a Středočeském kraji. V Hlavním městě Praze se **průměrný plat učitele pohybuje na nižší nebo zhruba stejné úrovni jako plat zaměstnance** – nejvýraznější je tento rozdíl v Hlavním městě Praze v případě učitelů mateřských škol, kdy je nižší o cca 35 %. I učitelé na vyšších stupních škol však mají v Hlavním městě Praze platy nižší, než je průměrný plat zaměstnanců, nebo plat na stejné úrovni, dokonce i průměrný plat učitelů na vyšších odborných školách se pohybuje mírně pod úrovní platu zaměstnance (o 1,0 %). Příslušný podíl platů v Hlav-

ním městě Praze se pohybuje od 64,8 % v případě mateřských škol a 82,9 % u učitelů základních škol přes 91,4 % v případě středních škol až po 99,0 % u vyšších odborných škol. Tato skutečnost odráží, jak již bylo řečeno, zejména významně vyšší průměrnou platovou úroveň zaměstnanců v Praze vzhledem k ostatním krajům České republiky. Obdobná situace nastává i v případě učitelů ve Středních Čechách, kde se učitelé platy pohybuji pod úrovní průměrného platu v regionu v případě mateřských škol, v ostatních typech a druhích škol jsou již platy učitelů nad průměrnou mzdou v regionu.

Ve všech krajích s výjimkou Prahy se platy učitelů základních a vyšších stupňů škol pohybují, a to v některých případech velmi výrazně, **nad průměrnou mzdovou hladinou zaměstnanců v kraji.** Čím vyšší je pak vzdělávací stupeň školy, na které učitel působí, tím vyšší je následně rozdíl mezi jeho průměrným platem a mzdou zaměstnance, a to v jeho prospěch. Tato skutečnost je v souladu s obecným trendem vyšších platů učitelů na vyšších vzdělávacích stupních škol. V důsledku změn v platových poměrech se platy učitelů základních škol ale stále více přibližují platům učitelů na středních školách.

Pod hladinou průměrné mzdy v regionu se pohybují pouze výdělky učitelů v mateřských školách, a to v průměru 82,0 % vzhledem ke mzdám zaměstnanců. V případě mateřských škol v Hlavním městě Praze a téměř ve všech ostatních krajích (vyjma Karlovarského, kde je průměrný plat učitelů v mateřských školách nad úrovní průměrného platu v regionu) je průměrný plat učitele nižší než plat zaměstnance.

Relativně nejvíce převyšují průměrné platy učitelů mzdy zaměstnanců **v krajích, kde je průměrná měsíční mzda zaměstnanců nejnižší** (zejména v kraji Karlovarském, Olomouckém, Pardubickém, Královéhradeckém a Zlínském).

V případě základních škol je celorepublikový průměr 104,0 % průměrné mzdy ovlivněn především hodnotou v Praze (82,9 %), v ostatních regionech se průměrné platy učitelů vzhledem k průměrnému platu v regionu pohybují 8 až cca 28 % nad celorepublikovým průměrem. Nejvyššího podílu dosahují v Karlovarském kraji (127,6 % mzdy v regionu), Olomouckém kraji (121,6 %) a v kraji Jihočeském (119,7 %).

Obdobná situace jako u základních škol je i u **škol středních**, kde je opět celorepubliková hodnota ovlivněna podílem platů učitelů k průměrnému platu v Praze (91,4 %). Nejvíce převyšují průměrnou mzdu v regionu učitelé platy ve středních školách v krajích Karlovarském (137,2 %), Olomouckém (130,3 %) a v Ústeckém (129,4 %).

V konzervatořích činí celorepublikový průměr 110,0 %. Nejnižší hodnota podílu průměrného platu učitele a průměrné mzdy zaměstnance je v Praze (89,4 %), a naopak nejvyššího podílu je dosaženo v krajích Jihočeském (135,6 %), Pardubickém (126,4 %) a Zlínském (126,4 %). V krajích Středočeském, Karlovarském, Libereckém, Královéhradeckém, na Vysočině a v kraji Olomouckém se konzervatoře ani konzervatoře pro žáky se zdravotním postižením nevyskytují.

Na vyšších odborných školách nalezneme největší rozdíl mezi průměrným platem učitele a zaměstnance ve Zlínském kraji, kde první převyšuje druhý o cca 48 %, a dále v Ústeckém kraji (o cca 42 %).

Platy učitelů jsou regionálně diferencovány v menší míře než mzdy zaměstnanců, které odrážejí zejména celkovou ekonomikou vyspělost kraje. Platy učitelů ve veřejné sféře se naopak v základu odvíjejí od rozpočtu resortu školství a socioekonomická, kulturní a jiná krajová specifika na ně působí jen málo. Diference mezi platy učitelů v jednotlivých krajích jsou tak způsobovány zejména pevně danými faktory, jako jsou velikost škol a počet žáků, oborová struktura středních škol a vyšších odborných škol, a rovněž existencí normativů.

Z těchto souvislostí je nutno vycházet při hodnocení podílu průměrného platu učitele ve veřejné sféře k průměrné mzdě zaměstnance. **Učitelé platy nejvíce převyšují mzdy zaměstnanců v krajích, kde je**

obecná mzdová úroveň nejnižší, a to zejména v Karlovarském kraji, Olomouckém, Pardubickém kraji, Královéhradeckém a Zlínském kraji. Mezi kraje s vysokým rozdílem výše zmíněných platů učitelů a zaměstnanců patří i kraje Jihočeský a Ústecký.

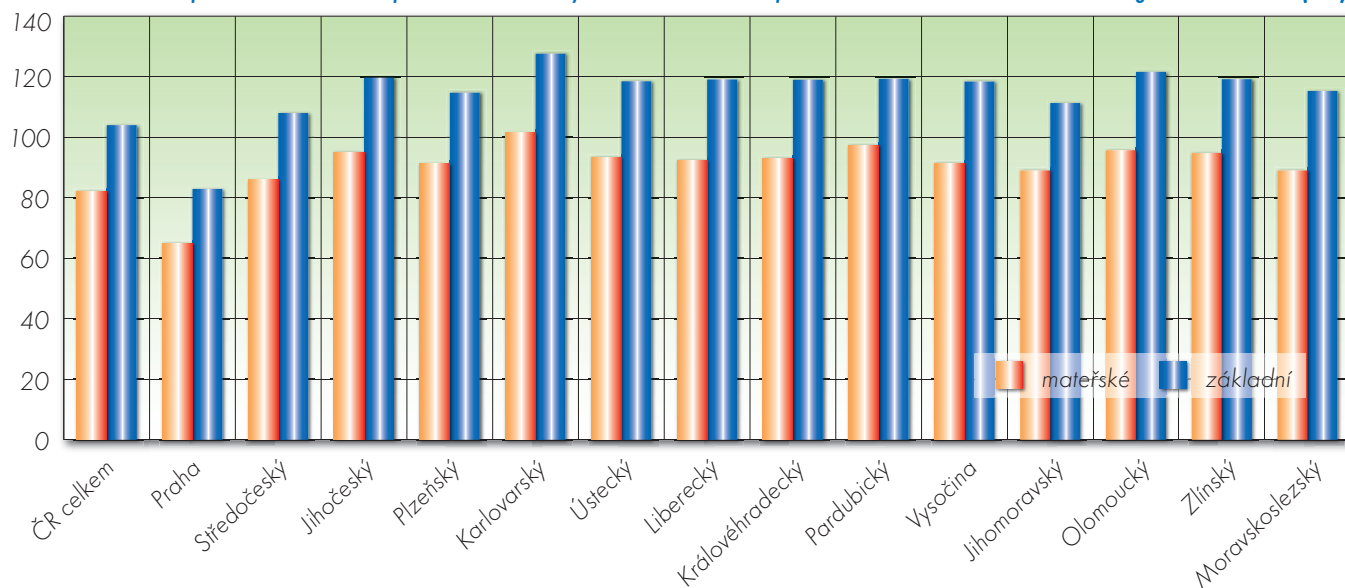
Hlavní město Praha je jediný kraj, kde jsou platy učitelů ve veřejných vzdělávacích institucích v průměru nižší než mzdy za-

městnanců (bez výjimky), nejvíce přitom v případě učitelů mateřských škol a základních škol. Na nižších vzdělávacích úrovních, tedy mateřských školách, platí tento vztah i ve Středočeském kraji. Pražští učitelé tak mají relativně horší finanční pozici v porovnání s ostatními kraji – ta je však způsobena obecně výrazně vyšší mzdovou úrovní zaměstnanců právě v Praze.

D1.3 T1: Podíl průměrného měsíčního platu učitele na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2008 (v %)

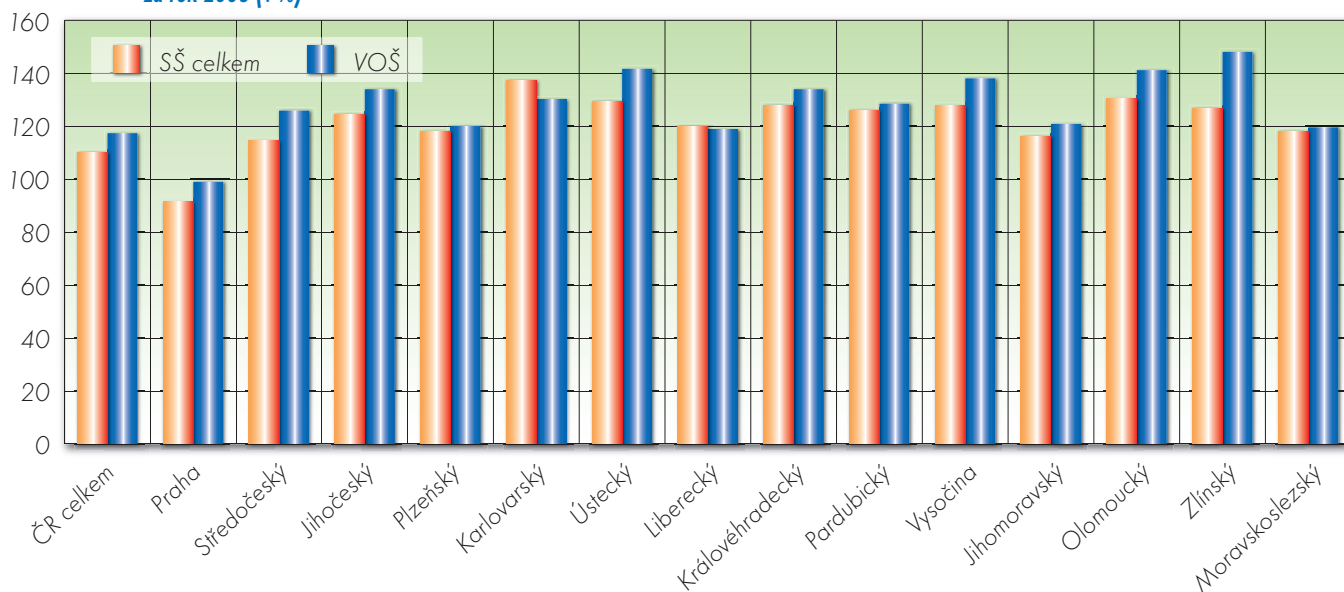
Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:				konzervatoře	VOŠ
				gymnáz., stf. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP		
ČR celkem	82,0	104,0	110,1	109,8	110,4	109,7	111,9	110,0	117,4
CZ01 Praha	64,8	82,9	91,4	89,6	92,4	92,8	91,8	89,4	99,0
CZ011 Hlavní město Praha	64,8 (14.)	82,9 (14.)	91,4 (14.)	89,6 (14.)	92,4 (14.)	92,8 (14.)	91,8 (14.)	89,4 (8.)	99,0 (14.)
CZ02 Střední Čechy	85,9	108,0	114,5	114,4	114,1	114,9	120,2	x	125,9
CZ021 Středočeský kraj	85,9 (13.)	108,0 (13.)	114,5 (13.)	114,4 (13.)	114,1 (13.)	114,9 (12.)	120,2 (11.)	x x	125,9 (9.)
CZ03 Jihozápad	93,1	117,1	121,3	121,2	120,1	122,9	126,3	129,3	127,8
CZ031 Jihočeský kraj	95,1 (4.)	119,7 (3.)	124,5 (8.)	123,7 (8.)	123,3 (8.)	127,0 (5.)	131,9 (3.)	135,6 (1.)	134,0 (6.)
CZ032 Plzeňský kraj	91,2 (10.)	114,7 (11.)	118,2 (10.)	119,1 (10.)	117,1 (11.)	118,8 (10.)	121,3 (10.)	123,5 (4.)	120,1 (11.)
CZ04 Severozápad	95,4	120,9	131,4	132,1	131,2	130,4	133,5	124,7	138,8
CZ041 Karlovarský kraj	101,4 (1.)	127,6 (1.)	137,2 (1.)	139,4 (1.)	135,3 (1.)	137,5 (1.)	147,7 (1.)	x x	130,2 (7.)
CZ042 Ústecký kraj	93,3 (6.)	118,5 (8.)	129,4 (3.)	129,6 (2.)	129,8 (3.)	128,0 (4.)	130,0 (5.)	122,4 (5.)	141,7 (2.)
CZ05 Severovýchod	94,2	119,2	125,0	124,1	125,0	125,4	128,2	124,2	127,5
CZ051 Liberecký kraj	92,3 (8.)	119,1 (6.)	120,0 (9.)	119,3 (9.)	119,4 (9.)	120,3 (9.)	133,4 (2.)	x x	118,8 (13.)
CZ052 Královéhradecký kraj	92,9 (7.)	119,0 (7.)	127,9 (4.)	126,9 (5.)	129,1 (4.)	126,8 (7.)	127,6 (6.)	x x	134,0 (5.)
CZ053 Pardubický kraj	97,3 (2.)	119,3 (4.)	126,1 (7.)	125,3 (7.)	125,4 (7.)	128,6 (3.)	127,6 (7.)	126,4 (2.)	128,5 (8.)
CZ06 Jihovýchod	89,6	113,3	119,5	119,7	119,7	118,4	122,7	116,8	125,9
CZ063 Vysočina	91,3 (9.)	118,4 (9.)	127,7 (5.)	127,6 (4.)	129,0 (5.)	127,0 (6.)	119,8 (12.)	x x	138,1 (4.)
CZ064 Jihomoravský kraj	89,0 (11.)	111,3 (12.)	116,2 (12.)	116,5 (12.)	115,9 (12.)	114,8 (13.)	123,4 (9.)	114,9 (7.)	120,9 (10.)
CZ07 Střední Morava	95,2	120,4	128,5	127,7	129,5	127,9	127,8	127,3	146,0
CZ071 Olomoucký kraj	95,7 (3.)	121,6 (2.)	130,3 (2.)	128,9 (3.)	132,0 (2.)	129,0 (2.)	131,6 (4.)	x x	141,2 (3.)
CZ072 Zlínský kraj	94,8 (5.)	119,2 (5.)	126,7 (6.)	126,5 (6.)	127,1 (6.)	126,7 (8.)	124,1 (8.)	126,4 (3.)	148,1 (1.)
CZ08 Moravskoslezsko	89,0	115,3	118,1	118,0	119,0	116,7	118,4	116,7	119,6
CZ081 Moravskoslezský kraj	89,0 (12.)	115,3 (10.)	118,1 (11.)	118,0 (11.)	119,0 (10.)	116,7 (11.)	118,4 (13.)	116,7 (6.)	119,6 (12.)

D1.3 G1: Podíl průměrného měsíčního platu učitele mateřských a základních škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2008 (v %)

D1.3 G2: Podíl průměrného měsíčního platu učitele středních škol celkem a vyšších odborných škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2008 (v %)

D 1.4 Porovnání průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol s průměrnou měsíční mzdou v regionu

Vzhledem k tomu, že platy pedagogických pracovníků jsou na jednotlivých úrovních vzdělávání z regionálního pohledu silně nivelizovány, odvíjí se sledovaný poměr průměrného měsíčního platu pedagogických pracovníků ku průměrné měsíční mzdě zaměstnance prakticky pouze od úrovně vzdělávání, na níž pedagogický pracovník působí, a od průměrné mzdy zaměstnance v kraji. Situace je zde velice podobná situaci popsané v předchozí kapitole.

Charakteristika ukazatele

Ukazatel zaznamenává **podíly průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků** (přepočtené počty) za 1.–4. čtvrtletí 2008 **k průměrné měsíční mzdě zaměstnanců** (přepočtené počty) za 1.–4. čtvrtletí 2008.

Ukazatel charakterizuje procentní podíly průměrné výše platového ohodnocení, jehož se pedagogickým pracovníkům dostává, ve vztahu k zaměstnancům. Podávaný přehled je přitom členěn **podle úrovně vzdělávání**, tj. na podíly platů pedagogických pracovníků (včetně vedoucích zaměstnanců) na jednotlivých typech a druzích škol ke mzdám zaměstnanců v regionu.

Metodika výpočtu

$$\frac{Ped_i}{Z} \cdot 100$$

Ped – průměrný měsíční plat pedagogických pracovníků (v Kč) v regionu za 1.–4. čtvrtletí 2008

Z – průměrná měsíční mzda zaměstnance (v Kč) v regionu za 1.–4. čtvrtletí 2008

i – jednotlivé druhy škol (mateřské; základní; střední školy; konzervatoře; vyšší odborné školy) a typy středních škol (gymnázia včetně škol s rozšířenou výukou sportovního zaměření, střední odborné školy, střední odborná učiliště včetně středisek praktického vyučování a střední školy určené pro žáky se SVP)

Průměrný měsíční plat pedagogických pracovníků (*Ped*) za

➤ zřizovatele MŠMT, obec a kraj.

➤ platový řád: § 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

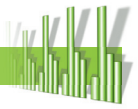
Průměrný měsíční nominální plat pedagogických pracovníků (v Kč) je vypočten z celkových mzdových prostředků bez ostatních plateb za provedenou práci (hrubé mzdy a platy zahrnují mzdy a platy celkem, tj. peněžita plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnancům v pracovním poměru, kteří jsou v evidenčním počtu, za práci). Mzdové prostředky zahrnují nárokové složky platu (platový tarif, náhrady platu, ostatní nárokové složky – příplatky za vedení, zvláštní příplatky, odměny za přespočetné hodiny, platy za přesčasy, ostatní příplatky) a nenárokové složky platu (osobní příplatky a odměny). Přepočtené počty pracovníků jsou fyzické osoby přepočtené na plný úvazek.

Průměrný měsíční plat pedagogického pracovníka zahrnuje kromě mzdových prostředků ze státního rozpočtu také finanční prostředky z mimorozpočtových zdrojů, tedy z jiných činností, z fondu odměn, z ESF a z ostatních zdrojů.

Průměrná měsíční nominální mzda zaměstnance (v Kč) představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadajících na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Zahrnuje všechny pracovní příjmy (základní mzdy a platy, příplatky a doplňky ke mzdě nebo platu, prémie a odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu), které byly v daném období zúčtovány zaměstnancům podle příslušných platových a mzdových předpisů k výplatě (jde o hrubou mzdu v Kč na přepočteného pracovníka). Tato průměrná hrubá nominální mzda je uvedena za ekonomické subjekty podnikatelské sféry s 20 a více zaměstnanci včetně zaměstnanců u soukromých podnikatelů nezapsaných do obchodního rejstříku (v odvětví finančního zprostředkování bez ohledu na počet zaměstnanců) a ve všech organizacích nepodnikatelské sféry, tj. za zaměstnance organizačních složek státu, příspěvkových organizací částečně financovaných ze státního či územních rozpočtů a institucí, které neohospodaří za účelem zisku (např. veřejně prospěšné instituce, zdravotní pojišťovny apod.). Přepočtené počty pracovníků – fyzické osoby přepočtené na plný úvazek.

Zdroj dat

➤ výkaz Škol (MŠMT) P 1 - 04 Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích v regionálním školství (kumulace za 1. až 4. čtvrtletí 2008)

- ČSÚ publikace – Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1. až 4. čtvrtletí 2008, Tabulka 01-03-05 Zaměstnanci a průměrné mzdy podle CZ - NUTS (přepočtené počty)

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Průměrná měsíční mzda zaměstnanců za rok 2008 činí za ČR celkem 24 282 Kč. Jedná se o celorepublikovou mzdu bez ohledu na resort školství.

Průměrné mzdy zaměstnanců v jednotlivých krajích jsou nejvyšší v Praze (30 496 Kč). Vyšší průměrné hodnoty mezd zaměstnanců nalezneme také ve Středočeském kraji (23 735 Kč). Hlavní město Praha a částečně i Středočeský kraj tvoří výrazně příznivou oblast z hlediska výše mezd zaměstnanců. **Nejnižší mzdy mají pak zaměstnanci v Karlovarském kraji** (19 967 Kč) a v **Olomouckém kraji** (20 619 Kč). Tato diferenciací bezesporu souvisí s obecným ekonomickým zázemím regionu.

Průměrné platy pedagogických pracovníků ve veřejných vzdělávacích institucích podle úrovně vzdělávání jsou obecně nejnižší v mateřských školách (81,7% celorepublikové mzdy). Na základních školách jsou platy již o poznání vyšší (102,6% celorepublikové mzdy). Na středních školách jsou platy ještě vyšší (106,1% celorepublikové průměrné mzdy). Z toho na gymnáziích a školách se sportovním zaměřením tvoří platy dokonce 109,5% celorepublikové mzdy a na středních odborných školách 110,2%. Nejvyšší platovou úroveň jsme zaznamenali v případě vyšších odborných škol (117,4% průměrné celorepublikové mzdy).

Do těchto souvislostí se promítají i regionální rozdíly – regionální diferenciací platů pedagogických pracovníků je menší než v případě zaměstnanců, jelikož se odvíjí od jiných hledisek. Zatímco průměrné mzdy zaměstnanců odrážejí do značné míry ekonomické prostředí kraje, **platy pedagogických pracovníků ve veřejných vzdělávacích institucích**, stejně jako platy učitelů (viz předchozí kapitola), **jsou vázány na položky z rozpočtu MŠMT**.

Regionální rozdíly

Výše zmíněné skutečnosti je nutné vzít v úvahu při interpretaci tohoto ukazatele, který udává podíl výše průměrného platu pedagogických pracovníků v jednotlivých krajích a oblastech vzhledem k průměrné mzdě zaměstnance v kraji.

Podíl průměrného platu pedagogických pracovníků vzhledem k průměrné mzdě zaměstnance v kraji odráží poměr mezi těmito dvěma položkami a podává tak informaci zejména o tom, o kolik se regionálně vcelku stabilní platy pedagogických pracovníků odlišují od daleko více „tržních“ mezd zaměstnanců. Krajská diferenciací průměrných mezd zaměstnanců je výraznější než v případě platů pedagogických pracovníků, což se následně nutně odráží ve výši příslušných podílů.

Nejnižší podíly platu pedagogických pracovníků k průměrné mzdě zaměstnance nalezneme u všech druhů a typů škol v Hlavním městě Praze a Středočeském kraji. Hlavní město Praha je také **jediný region, kde je průměrný plat pedagogických pracovníků na všech vzdělávacích úrovních nižší než plat zaměstnance.** Nejvýraznější je tento rozdíl v Hlavním městě Praze v případě pedagogických pracovníků v mateřských školách, kdy je nižší cca o třetinu. I pedagogičtí pracovníci na vyšších stupních škol však mají v Hlavním městě Praze platy nižší, než jsou průměrné platy zaměstnanců. Příslušný podíl platů v Hlavním městě Praze se pohybuje od 64,5% v případě mateřských škol a 81,6% v případě základních škol až po 92,4% v případě středních odborných škol a 98,9% u vyšších odborných škol. Tato skutečnost odráží, stejně jako v případě platů učitelů, významně vyšší průměrnou platovou úroveň zaměstnanců v Praze.

Ve všech ostatních krajích se platy pedagogických pracovníků základních a vyšších stupňů škol pohybují, a to v některých případech velmi výrazně, **nad průměrnou mzdovou hladinou zaměstnanců.** Čím vyšší je pak vzdělávací stupeň školy, na které pedagogický pracovník působí, tím vyšší je následně rozdíl mezi jeho průměrným platem a mzdou zaměstnance v regionu, a to v jeho prospěch. Pouze pedagogičtí pracovníci v mateřských školách dosahují v průměru 81,7% mezd zaměstnanců. Tato skutečnost je v souladu s obecným trendem vyšších platů pedagogických pracovníků na vyšších stupních škol. Hlavní město Praha, a v případě mateřských škol i téměř všechny ostatní kraje (kromě Karlovarského kraje), patří k regionům, kde je průměrný plat pedagogických pracovníků nižší než plat zaměstnance u všech uvedených druhů a typů škol.

Relativně nejvíce (o více než třetinu) převyšují průměrné platy pedagogických pracovníků mzdy zaměstnanců **v krajích, kde je průměrná měsíční mzda zaměstnanců nejnižší** (zejména Karlovarský kraj, Olomoucký kraj, Pardubický kraj a Zlínský kraj).

V případě mateřských škol dosahuje nejvyššího indexu Karlovarský kraj, kde průměrný plat pedagogických pracovníků mírně převyšuje průměrnou měsíční mzdu zaměstnanců kraje. U pedagogů základních škol se jedná o kraj Karlovarský (126,0%) a Olomoucký kraj (119,7%). Jsou to kraje, ve kterých je průměrná měsíční mzda zaměstnanců nejnižší.

Na středních školách pobírají vzhledem k průměrné mzdě v regionu nejvíce pedagogičtí pracovníci v Karlovarském kraji (131,9%), Olomouckém kraji (125,0%) a v Ústeckém kraji (123,6%).

V konzervatořích dosahují průměrné platy pedagogických pracovníků nejvýše 135,6% průměrné mzdy zaměstnance, a to v Jihočeském kraji. Platy pedagogických pracovníků převyšují výrazně průměrnou mzdu zaměstnanců také v Pardubickém kraji a ve Zlínském kraji (126,4%).

Na vyšších odborných školách nalezneme největší rozdíl mezi průměrným platem pedagogických pracovníků a průměrnou mzdou zaměstnance v kraji Zlínském, kde první převyšuje druhý o 48,1%, a dále v kraji Ústeckém (o 41,7%) a v kraji Olomouckém (o 41,2%).

Platy pedagogických pracovníků jsou regionálně diferencovány v menší míře než mzdy zaměstnanců, které odrážejí zejména celkovou ekonomickou vyspělost kraje. Platy pedagogických pracovníků ve veřejné sféře se naopak v základu odvíjejí od rozpočtu resortu školství a socioekonomická, kulturní a jiná krajová specifika na ně působí jen málo. Z toho je při hodnocení podílu průměrného platu pedagogických pracovníků ve veřejné sféře k průměrné mzdě zaměstnance nutné vycházet. **Platy pedagogických pracovníků nejvíce převyšují mzdy zaměstnanců v krajích, kde je obecná mzdová úroveň nejnižší, zejména v Karlovarském, Olomouckém, Pardubickém a Zlínském kraji.** Mezi kraje s vysokým rozdílem výše zmíněných platů pedagogických pracovníků a zaměstnanců patří i Královéhradecký kraj a Ústecký kraj.

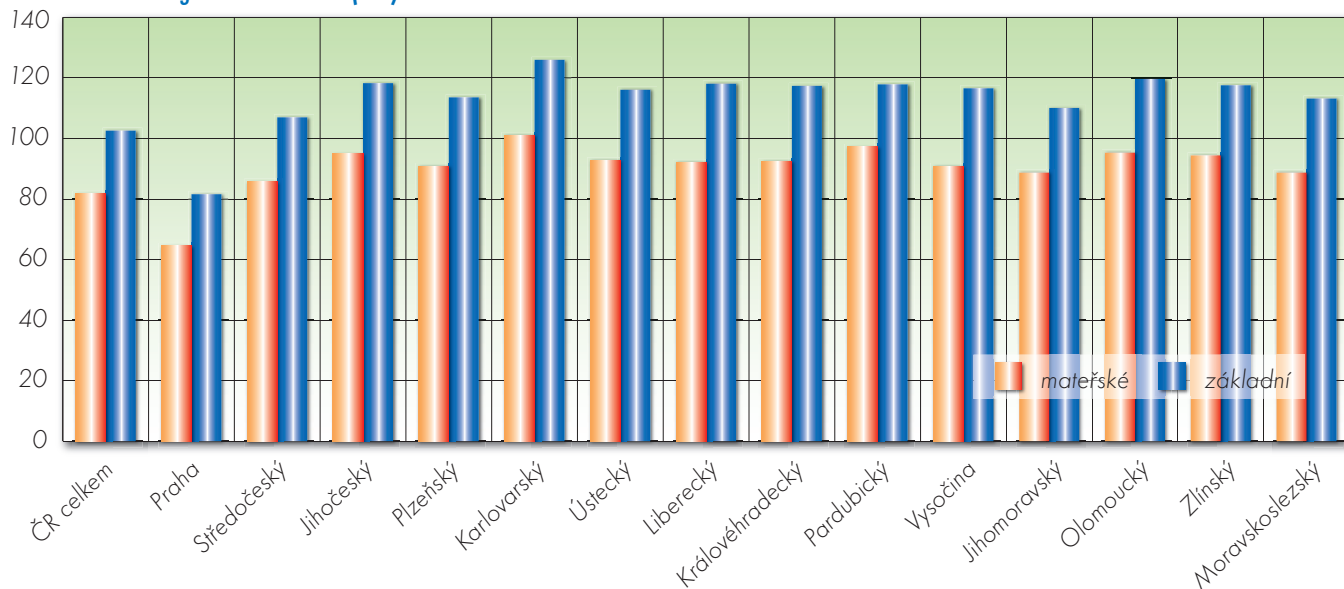
Hlavní město Praha je jediný kraj, kde jsou platy pedagogických pracovníků ve všech typech a druzích škol v průměru nižší než mzdy zaměstnanců, nejvíce se přitom liší v případě pedagogických pracovníků mateřských a základních škol. Na nižších vzdělávacích úrovních platů tento vztah i ve Středočeském kraji. Pražští pedagogové tak mají relativně horší finanční pozici v porovnání s ostatními kraji – ta je však způsobena obecně výrazně vyšší mzdovou úrovní zaměstnanců právě v Praze. Absolutní výše průměrných platů pedagogických pracovníků je v Praze většinou srovnatelná s celorepublikovým průměrem.

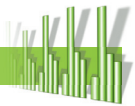

D1.4. T1: Podíl průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků na jednotlivých typech a druzích škol včetně škol pro žáky se SVP k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2008 (v %)

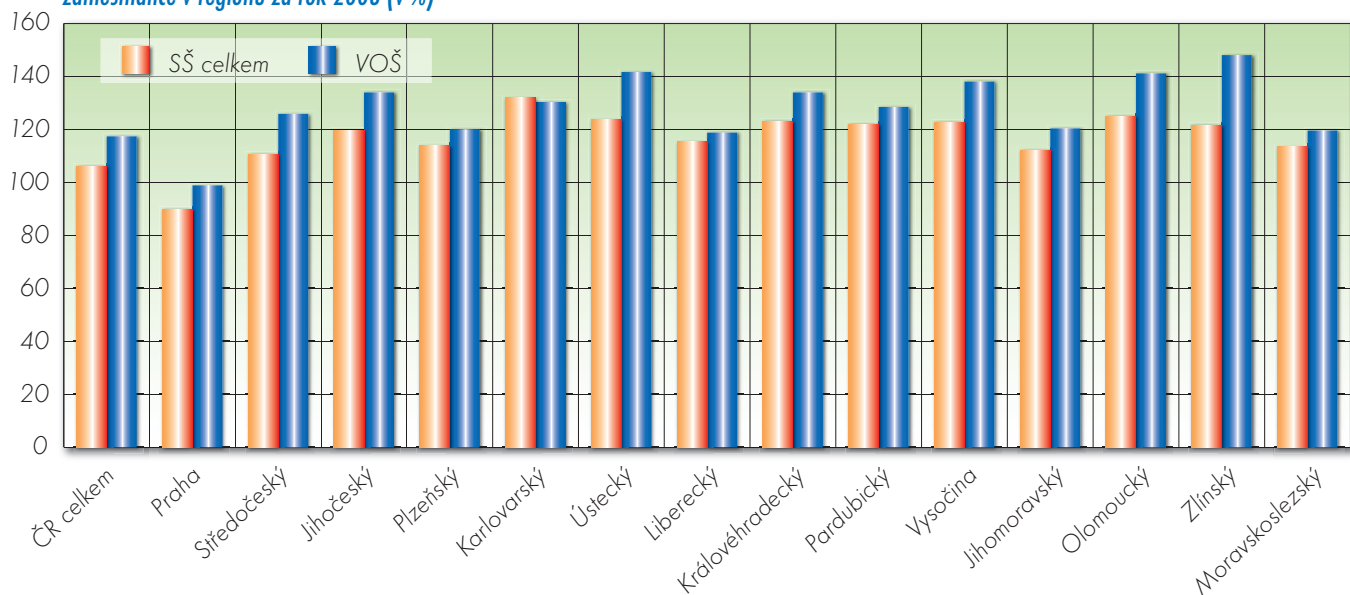
Území	mateřské školy	základní školy	střední školy celkem	z toho:							konzerva-toře	VOŠ
				gymnáz., stř. šk. sport. zam.	SOŠ	SOU, SPV	SŠ pro žáky se SVP					
ČR celkem	81,7	102,6	106,1	109,5	110,2	100,0	101,6	109,8	117,4			
CZ01 Praha	64,5	81,6	89,8	89,5	92,4	85,4	89,4	89,3	98,9			
CZ011 Hlavní město Praha	64,5 (14.)	81,6 (14.)	89,8 (14.)	89,5 (14.)	92,4 (14.)	85,4 (14.)	89,4 (14.)	89,3 (8.)	98,9 (14.)			
CZ02 Střední Čechy	85,7	107,0	110,5	114,1	113,8	105,2	105,9	x	125,9			
CZ021 Středočeský kraj	85,7 (13.)	107,0 (13.)	110,5 (13.)	114,1 (13.)	113,8 (13.)	105,2 (13.)	105,9 (13.)	x	125,9 (9.)			
CZ03 Jihozápad	92,8	115,9	116,6	120,9	119,9	111,7	109,8	129,3	127,8			
CZ031 Jihočeský kraj	94,9 (4.)	118,3 (3.)	119,6 (8.)	123,4 (8.)	123,2 (8.)	114,7 (7.)	110,7 (10.)	135,6 (1.)	134,0 (6.)			
CZ032 Plzeňský kraj	90,9 (9.)	113,6 (10.)	113,8 (10.)	118,8 (9.)	116,8 (11.)	108,8 (10.)	109,0 (11.)	123,5 (4.)	120,1 (11.)			
CZ04 Severozápad	94,9	118,6	125,7	131,9	131,0	117,5	119,4	124,7	138,8			
CZ041 Karlovarský kraj	101,1 (1.)	126,0 (1.)	131,9 (1.)	139,4 (1.)	135,2 (1.)	123,9 (1.)	128,3 (1.)	x	130,2 (7.)			
CZ042 Ústecký kraj	92,8 (6.)	116,1 (9.)	123,6 (3.)	129,3 (2.)	129,6 (3.)	115,3 (5.)	116,8 (4.)	122,4 (5.)	141,7 (2.)			
CZ05 Severovýchod	94,0	117,8	120,4	123,7	125,0	114,3	116,1	124,2	127,5			
CZ051 Liberecký kraj	92,2 (8.)	118,1 (4.)	115,3 (9.)	118,0 (10.)	119,4 (9.)	109,5 (9.)	118,0 (2.)	x	118,8 (13.)			
CZ052 Královéhradecký kraj	92,5 (7.)	117,4 (7.)	123,1 (4.)	126,8 (5.)	129,1 (4.)	115,9 (4.)	117,5 (3.)	x	134,0 (5.)			
CZ053 Pardubický kraj	97,2 (2.)	117,9 (5.)	121,9 (6.)	125,3 (7.)	125,3 (7.)	116,9 (3.)	113,7 (8.)	126,4 (2.)	128,5 (8.)			
CZ06 Jihovýchod	89,2	111,9	115,2	119,4	119,7	108,4	114,5	116,8	125,5			
CZ063 Vysočina	90,9 (10.)	116,6 (8.)	122,6 (5.)	127,3 (4.)	128,9 (5.)	115,0 (6.)	115,9 (5.)	x	138,1 (4.)			
CZ064 Jihomoravský kraj	88,7 (12.)	110,1 (12.)	112,2 (12.)	116,3 (12.)	115,8 (12.)	105,7 (12.)	113,6 (9.)	114,9 (7.)	120,4 (10.)			
CZ07 Střední Morava	94,8	118,7	123,3	127,5	129,1	116,4	114,7	127,3	146,0			
CZ071 Olomoucký kraj	95,3 (3.)	119,7 (2.)	125,0 (2.)	128,8 (3.)	131,4 (2.)	118,0 (2.)	114,4 (7.)	x	141,2 (3.)			
CZ072 Zlínský kraj	94,4 (5.)	117,6 (6.)	121,5 (7.)	126,1 (6.)	126,9 (6.)	114,7 (8.)	115,3 (6.)	126,4 (3.)	148,1 (1.)			
CZ08 Moravskoslezsko	88,7	113,2	113,4	117,8	119,0	106,6	106,9	116,2	119,6			
CZ081 Moravskoslezský kraj	88,7 (11.)	113,2 (11.)	113,4 (11.)	117,8 (11.)	119,0 (10.)	106,6 (11.)	106,9 (12.)	116,2 (6.)	119,6 (12.)			

D1.4. G1: Podíl průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků mateřských a základních škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2008 (v %)

D1.4. G2: Podíl průměrných měsíčních platů pedagogických pracovníků středních škol celkem a vyšších odborných škol k průměrné měsíční mzdě zaměstnance v regionu za rok 2008 (v %)

D 2 Pedagogičtí pracovníci v regionálním vzdělávání

D 2.1 Počet žáků na učitelský úvazek

Počet žáků na učitele (resp. na úvazek učitele) patří k základním ukazatelům, které napomáhají k poznání školního prostředí. Počet žáků na učitele má, spolu s dalšími faktory, podstatný vliv na vytváření podmínek pro výuku a současně slouží k posouzení možných omezení, která mohou ve výuce nastat. Nižší počet žáků na učitele je předpokladem pro individuální práci učitele s žáky, neboť mu umožňuje citlivěji vnímat potřeby a zájmy jednotlivých dětí. Při vyšším počtu žáků na učitele klesá možnost dostatečně rozvíjet schopnosti žáka a individuálně se věnovat jeho schopnostem a potřebám. S vyšším počtem žáků na učitelé rostou také nároky na práci učitele a na jeho psychickou odolnost.

Charakteristika ukazatele

Ukazatel počet žáků na učitele popisuje **personální náročnost výuky z hlediska potřebného počtu učitelů**. Ukazatel je postaven na celkovém přepočteném počtu učitelů na plné úvazky.

Hodnoty tohoto ukazatele závisí na velikosti (tedy naplněnosti) tříd, náročnosti vzdělávacího programu nebo jednotlivých předmětů, na dělení některých hodin, případně na oborové skladbě škol, ale i tříd. Dostupnost učitelů jednotlivých předmětů a velikost úvazku, na který ten který učitel pracuje, by neměla tento ukazatel ovlivnit, protože jednotliví učitelé jsou započítáni pouze odpovídající částí úvazku.

Metodika výpočtu

$$\frac{Z_i}{PPp_i}$$

- Z – počty žáků denní formy vzdělávání podle stavu k 30. 9. 2008
 PPp – přepočtené počty učitelů (plné úvazky) podle stavu k 30. 9. 2008
 i – jednotlivé druhy škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Zdroj dat

- databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Nejvyšší počty žáků na přepočtený úvazek učitele **se vyskytují na základních školách**, kde v průměru připadá 13,7 žáka na jeden učitelský úvazek, dále **následují mateřské školy** – 12,8 dítěte na jeden učitelský úvazek a **vyšší odborné školy** s 11,4 studenta na jeden učitelský úvazek. **Na úrovni středního vzdělávání** je personální náročnost na úrovni 11,3 žáka na jeden učitelský úvazek. **Na konzervatořích** připadá na jednoho učitele v průměru 3,3 žáka, je to dáno zejména specifickostí výuky a individuálním přístupem k žákům. Personální náročnost výuky na středních školách se liší v případě výuky na školách poskytujících všeobecné vzdělávání a na středních školách s odborným vzděláváním. Rozdíly v náročnosti však existují i u jednotlivých oborů středoškolského vzdělání.

Regionální rozdíly

V případě **mateřských škol** připadá **nejvíce dětí na učitele v Jihočeském, Středočeském a Karlovarském kraji**, kde se hodnota ukazatele pohybuje nad 13 dětmi na učitele (Jihočeský kraj 13,6; Středočeský kraj 13,1 a Karlovarský kraj 13,0 dětí na učitele). Nejméně dětí na učitele připadá v Libereckém kraji a Hlavním městě Praze (shodně 12,4). Z údajů uvedených v tabulce je zřejmé, že hodnoty v jednotlivých krajích se příliš neliší a případné odchylky od **celorepublikového průměru**, který činí **12,8** dítěte na učitele, jsou způsobeny především rozdíly v naplněnosti mateřských škol v regionech a v jednotlivých obcích.

V základních školách připadá na učitele nejvíce žáků v Hlavním městě Praze (14,0), Středočeském kraji (13,9) a Jihočeském kraji (13,9). Nejméně žáků na učitele připadá v Olomouckém kraji (13,3) a v Královéhradeckém kraji (13,4). Rozpětí hodnot je, obdobně jako u mateřských škol, velmi malé a je dáno především charakterem všeobecného základního vzdělávání a hustotou sítě základních škol.

V případě středních škol vykazují **hodnoty ukazatele rovněž vysokou homogenitu**. Hodnoty ukazatele se pohybují od 10,8 žáka na učitelský úvazek v Libereckém kraji až po 11,6 v Plzeňském kraji. Celkově jsou rozdíly mezi kraji minimální, neznamená to však, že žádné rozdíly neexistují. Podstatné rozdíly mohou existovat v porovnání jednotlivých škol.

Nízké úrovně ukazatele u konzervatořích jsou způsobeny specifickým charakterem výuky na konzervatořích, kde je ve školách mnohem

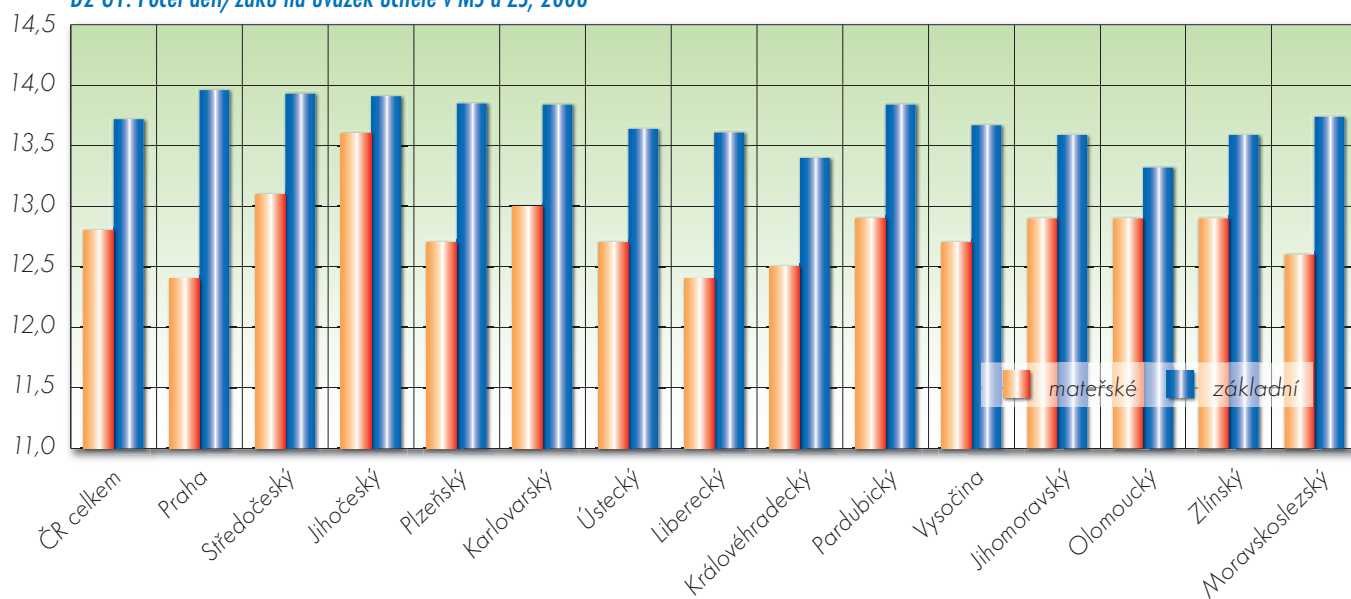

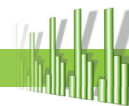
menší počet žáků než na ostatních vzdělávacích úrovních a navíc se ve výuce uměleckých oborů uplatňuje více individuální přístup k žákům, než je tomu u oborů středních škol. Nejvyšší hodnoty dosahuje ukazatel ve Zlínském kraji (3,6), následuje Jihomoravský (3,5), Moravskoslezský (3,5) a Plzeňský kraj (3,4). Ostatní kraje se již pohybují pod celorepublikovým průměrem (3,3). Nejnižší hodnoty ukazatel dosáhl v Ústeckém kraji (2,7).

Výraznější mezikrajové rozdíly lze pozorovat na úrovni vyšších odborných škol. Hodnoty ukazatele se pohybují v rozmezí od 7,8 studenta na učitele v kraji Vysočina až po 13,9 studenta na učitele v Plzeňském kraji. Za hlavní důvod většího rozdílu mezi jednotlivými kraji lze považovat oborovou různorodost jednotlivých škol a s tím spojenou rozdílnou personální náročnost jednotlivých oborů. Přesto vývoj ukazatele postupně směřuje k větší homogenitě, než tomu bylo v minulých letech.

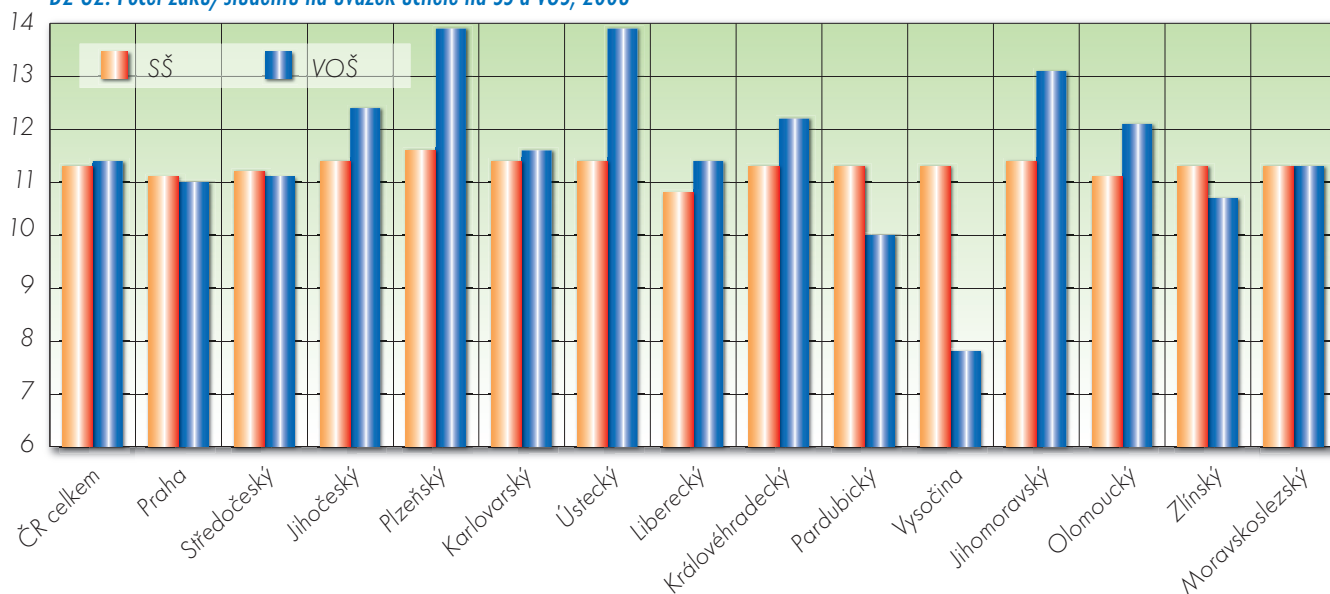
D2 T1: Počet dětí/žáků/studentů na úvazek učitele, 2008											
Území		MŠ		ZŠ		SŠ		konzervatoře		VOŠ	
ČR celkem		12,80		13,72		11,28		3,32		11,44	
CZ01	Praha	12,44		13,96		11,11		3,24		10,99	
CZ011	Hlavní město Praha	12,44	(13.)	13,96	(1.)	11,11	(12.)	3,24	(6.)	10,99	(11.)
CZ02	Střední Čechy	13,14		13,93		11,19		–		11,06	
CZ021	Středočeský kraj	13,14	(2.)	13,93	(2.)	11,19	(11.)	–	x	11,06	(10.)
CZ03	Jihozápad	13,18		13,89		11,48		3,35		12,90	
CZ031	Jihočeský kraj	13,64	(1.)	13,91	(3.)	11,35	(5.)	3,29	(5.)	12,44	(4.)
CZ032	Plzeňský kraj	12,66	(10.)	13,85	(4.)	11,64	(1.)	3,42	(4.)	13,88	(1.)
CZ04	Severozápad	12,76		13,69		11,42		2,71		13,36	
CZ041	Karlovarský kraj	13,04	(3.)	13,84	(5.)	11,43	(3.)	–	x	11,55	(7.)
CZ042	Ústecký kraj	12,67	(9.)	13,64	(9.)	11,42	(4.)	2,71	(8.)	13,87	(2.)
CZ05	Severovýchod	12,61		13,61		11,15		3,19		11,01	
CZ051	Liberecký kraj	12,44	(13.)	13,61	(10.)	10,79	(14.)	–	x	11,38	(8.)
CZ052	Královéhradecký kraj	12,50	(12.)	13,40	(13.)	11,29	(7.)	–	x	12,19	(5.)
CZ053	Pardubický kraj	12,88	(5.)	13,84	(5.)	11,28	(9.)	3,19	(7.)	9,95	(13.)
CZ06	Jihovýchod	12,82		13,62		11,39		3,53		10,97	
CZ063	Vysočina	12,68	(8.)	13,67	(8.)	11,27	(10.)	–	x	7,82	(14.)
CZ064	Jihomoravský kraj	12,89	(4.)	13,59	(11.)	11,44	(2.)	3,53	(2.)	13,13	(3.)
CZ07	Střední Morava	12,87		13,45		11,20		3,61		11,40	
CZ071	Olomoucký kraj	12,88	(5.)	13,32	(14.)	11,08	(13.)	–	x	12,14	(6.)
CZ072	Zlínský kraj	12,87	(7.)	13,59	(11.)	11,34	(6.)	3,61	(1.)	10,70	(12.)
CZ08	Moravskoslezsko	12,60		13,74		11,29		3,48		11,34	
CZ081	Moravskoslezský kraj	12,60	(11.)	13,74	(7.)	11,29	(7.)	3,48	(3.)	11,34	(9.)

D2 G1: Počet dětí/žáků na úvazek učitele v MŠ a ZŠ, 2008

D2 G2: Počet žáků/studentů na úvazek učitele na SŠ a VOŠ, 2008

D 2.2 Podíl kvalifikovaných učitelů

Dostatečná kvalifikace učitelů by měla být jedním ze základních faktorů, které ovlivňují kvalitativní stránku vzdělávacího procesu. Ukazatel podíl kvalifikovaných učitelů na jednotlivých vzdělávacích úrovních vyjadřuje procentuální zastoupení učitelů, kteří mají dostatečnou kvalifikaci pro výkon své profese na celkovém počtu učitelů dané vzdělávací úrovně.

Charakteristika ukazatele

Ukazatel podíl kvalifikovaných učitelů popisuje zastoupení učitelů, kteří mají dostatečnou kvalifikaci pro výkon své profese. Ukazatel je postaven na celkovém počtu učitelů a učitelů bez kvalifikace přepočtených na plné úvazky.

Metodika výpočtu

$$\frac{Zci - Zni}{Zci}$$

- Zc – přepočtené počty učitelů na jednotlivých vzdělávacích úrovních
 Zn – přepočtené počty nekvalifikovaných učitelů na jednotlivých vzdělávacích úrovních
 i – jednotlivé druhy škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Zdroj dat

- databáze ÚIV

Základní informace o chování ukazatele v republikovém měřítku

Na první pohled je patrné, že ukazatel vykazuje vysoké hodnoty, které se v rámci jednotlivých druhů škol pohybují v průměru od 85 % až do téměř 100 %. Na všech vzdělávacích úrovních tedy převažují kvalifikovaní učitelé nad nekvalifikovanými, nejmarkantnější je tento poměr u **konzervatořích**, kde ukazatel nabývá velmi často hodnoty 100 %, naopak relativně nejnižší úroveň tohoto ukazatele vykazují **základní školy**, kde se jeho úroveň pohybuje v průměru kolem 85 %. V případě mateřských škol činí celorepublikový průměr

92,1 %, v případě základních škol 85,0 %, na středních školách má dostatečnou kvalifikaci 86,3 % učitelů, v případě konzervatořích je tato hodnota 98,97 % a na vyšších odborných školách učí 94,6 % kvalifikovaných učitelů.

Regionální rozdíly

V mateřských školách je nejvyšší zastoupení kvalifikovaných učitelů ve Zlínském kraji (96,2 %), těsně následuje kraj Jihočeský (96,0 %). Naopak nejméně kvalifikovaných učitelů je ve Středočeském kraji (87,7 %), Hlavním městě Praze (88,5 %), Karlovarském (89,3 %) a Moravskoslezském kraji (91,9 %). Podíl kvalifikovaných učitelů v ostatních krajích přesahuje celorepublikový průměr.

V základních školách jsou mezi jednotlivými kraji výraznější difference. Nejvíce kvalifikovaných učitelů je v Jihočeském (91,8 %) a Olomouckém kraji (91,5 %). Nejméně kvalifikovaných učitelů vyučuje na základních školách v Karlovarském kraji (66,7 %), což je o 18,3 procentního bodu méně, než je celorepublikový průměr. Nízké zastoupení kvalifikovaných učitelů je rovněž v Ústeckém (76,2 %) a Středočeském kraji (76,7 %).

Ve středních školách jsou značné rozdíly mezi zastoupením kvalifikovaných a nekvalifikovaných učitelů. Nejpříznivější situace, tedy nejvyšší podíl kvalifikovaných učitelů, je v Moravskoslezském (90,8 %), Zlínském (90,2 %) a Jihočeském kraji (90,1 %). Nejméně kvalifikovaných učitelů je v Karlovarském kraji (66,6 %), což je o 19,6 procentního bodu méně, než je celorepublikový průměr. Nízkých hodnot dosahuje ukazatel rovněž v kraji Ústeckém (76,7 %).

V konzervatořích je zastoupení kvalifikovaných učitelů velmi vysoké. Ve čtyřech krajích (Jihočeském, Pardubickém, Jihomoravském a Zlínském) dosahuje 100 %. Nejnižší hodnota ukazatele připadá na Ústecký kraj (96,4 %).

Na vyšších odborných školách je nejvyšší zastoupení kvalifikovaných učitelů v Plzeňském kraji (98,7 %), následuje kraj Vysočina (98,4 %). Nad celorepublikovým průměrem se nachází ještě kraje Pardubický, Jihočeský, Jihomoravský, Olomoucký a Hlavní město Praha. Nejnižších hodnot ukazatel nabývá v Karlovarském kraji (72,2 %) a kraji Libereckém (87,1 %). V dalších krajích podíl kvalifikovaných učitelů přesahuje 90% hranici.

D2 T2: Podíl kvalifikovaných učitelů na jednotlivých vzdělávacích úrovních, 2008 (v %)

Území		MŠ		ZŠ		SŠ		konzervatoře		VOŠ	
ČR celkem		92,09		84,97		86,25		98,97		94,58	
CZ01	Praha	88,47		84,22		86,99		98,66		94,84	
CZ011	Hlavní město Praha	88,47	(13.)	84,22	(10.)	86,99	(7.)	98,66	(6.)	94,84	(7.)
CZ02	Střední Čechy	87,66		76,68		83,86				94,06	
CZ021	Středočeský kraj	87,66	(14.)	76,68	(12.)	83,86	(12.)	–	x	94,06	(8.)
CZ03	Jihozápad	94,83		89,66		88,07		99,18		97,15	
CZ031	Jihočeský kraj	96,03	(2.)	91,81	(1.)	90,10	(3.)	100,00	(1.)	96,42	(4.)
CZ032	Plzeňský kraj	93,45	(5.)	87,79	(6.)	85,40	(8.)	98,37	(7.)	98,69	(1.)
CZ04	Severozápad	91,42		73,75		74,10		96,36		86,46	
CZ041	Karlovarský kraj	89,30	(12.)	66,68	(14.)	66,62	(14.)	–	x	72,22	(14.)
CZ042	Ústecký kraj	92,15	(10.)	76,19	(13.)	76,70	(13.)	96,36	(8.)	90,48	(12.)
CZ05	Severovýchod	93,68		85,12		84,45		100,00		93,47	
CZ051	Liberecký kraj	93,06	(7.)	83,05	(11.)	83,89	(11.)	–	x	87,13	(13.)
CZ052	Královéhradecký kraj	94,47	(3.)	87,02	(8.)	84,07	(10.)	–	x	93,06	(10.)
CZ053	Pardubický kraj	94,45	(4.)	84,84	(9.)	85,33	(9.)	100,00	(1.)	97,12	(3.)
CZ06	Jihovýchod	92,79		89,55		89,04		100,00		97,06	
CZ063	Vysočina	92,84	(8.)	89,38	(4.)	87,90	(6.)	–	x	98,41	(2.)
CZ064	Jihomoravský kraj	92,77	(9.)	89,63	(3.)	89,55	(4.)	100,00	(1.)	96,13	(5.)
CZ07	Střední Morava	94,66		90,23		89,55		100,00		93,74	
CZ071	Olomoucký kraj	93,27	(6.)	91,49	(2.)	88,88	(5.)	–	x	95,79	(6.)
CZ072	Zlínský kraj	96,23	(1.)	88,88	(5.)	90,22	(2.)	100,00	(1.)	91,84	(11.)
CZ08	Moravskoslezsko	91,87		87,64		90,78		98,78		93,95	
CZ081	Moravskoslezský kraj	91,87	(11.)	87,64	(7.)	90,78	(1.)	98,78	(5.)	93,95	(9.)